HOMILIÆ

PER DIVERSOS AVTO-
res in Euangelia quæ diebus Dominicis
iuxta consuetudinem Ecclesiæ Romanæ
decantantur: postremo accuratissi-
me reuisæ: & cum pluribus
earūdem exēplaribus
collatæ: Locis
quam pluri
bus resti
tutis.

Imperiali cum Priuilegio.

APVD INCLYTAM GRANATAM.

ANNO. M. D. XLV.

XANTHVS NEBRISSENSIS Aelij Antonij Nebrissensis filius pio Lectori.

HOmiliarũ lectio cãdide Lector:quas ꝓxime,q̃ magis à vitijs repurgata: typis cõmitteremꝰ,sũma cura ꝑlegimꝰ: magnã mihi ꝓbuit ansam admirãdi:qn & hoibꝰ aliq̃t succẽsendi,q opus hoc tãq; parũ latinum ac ꝓ humili & nõ satis elimato stilo cõscriptũ calũniãtur. Quibꝰ ergo nõ tã sermonis hũilitatẽ q; ipsã oĩno rei materiã displicere dixerim: q dũ nuclei dulcedinẽ fastidiũt,corticis duriciẽ criminãtur. Primũ eñ,si verba ipsa cõsideres, nõ oñi á linguæ latinæ castimonia abhorrere inuenies:ꝑter pauca admodũ, q̃ nõ aliter afferri poterãt. Quid eñ miꝝ si cũ noua religiõe,noua vocabula ab ethnicorũ vocibꝰ dissidẽtia,chr̃iani autores ab eoꝝ ritu alieni vsurparũt? Nã qđ humilitatẽ reꝑhẽdũt,hoc nimiꝝ ipsum laudi potiꝰ dare deberẽt:qđ rẽ tã sublimẽ,tã facili: & pene pedestri sermone declararint:qđ á sermõe vulgari:integritate tñ & grauitate seruata,nõ recesserint,qđ christianã humilitatẽ tã graphice retulerint,& demũ populariũ animos:poplari q̃q; sermone docuerint. An vero nõ hæc conciones erant,& (vt ita dixerim) christianæ cõfabulatiões(id eñ sonat homilia)q̃s sacri illi Pont. grauissimiq; doctores corã populo habebãt? In qbꝰ quid q̃so aliud est:quã chr̃i doctrina: humili q̃dẽ (vt ipsi aiũt) sermõe cõscripta: sed hũilibꝰ tñ hoibꝰ, vt pote chr̃ianis ꝑdicãda: sine fastu illo atq; verborũ ampullis, qbꝰ inanes alioq res extẽdi,atq; ampliari solẽt. Quãq; mihi ipsi nõ tã hũili charactere deꝑssę videtur: vt nõ subinde sentẽtiarꝝ grauitate & victoꝝ acumine insurgãt:ac legentiũ aĩos mysterioꝝ declaratiõe delectẽt:veritatis dulcedĩe alliciãt,increpãdi vehemẽtia cõmoueãt. Certe cũ autoribꝰ suis dicerẽ,nõ sine magna audiẽtiũ attẽtiõe,plausu:atq; admiratiõe excipiebãtur. Quoꝝ auribꝰ adeo placebãt,ĩmo q̃ꝝ animis adeo ĩprimebãtur(qđ res ipsa indicat) vt Demosthenis(credo)aut Ciceronis orõne:nõ maiorẽ,aut delectãdi,aut ꝑsuadẽdi vim essent habiturę. Varię sunt & á varijs autoribꝰ selectę.esto. sed alię alijs ꝓponãtur,ꝓut cuiq; spũs sctũs gr̃am est elargitꝰ,sed in oĩbꝰ tñ vnꝰ est chr̃s,cuiꝰ sermo:qbuscũq; ṽbis inclusis,nõ põt,aut nõ debet christianoꝝ oclis nõ resplẽdere. Neq; ṽo sine causa effectũ est,vt nõ ab vno oĩa sumerẽtur,q̃ magis legẽtiũ animi ipsa varietate reficiãtur. Nã qs interim nõ admiretur Augustini doctrinam & grauitatẽ? Origenis vehemẽtiã? Gregorij cãdorem? adde his: & Bedę simplicitatẽ oñi ex ꝑte chr̃ianã? Deniq; si adeo morosi sũt vt nõ nisi purissimã latini sermonis mundiciẽ,& nescio,q̃s graui hoĩe indignas delicias velint:cur alia admittũt? cur alia libẽter legũt,atq; in scholis lectitari patiũtur, neq; latiniora his,neq; vtiliora? ĩmo in qbꝰ nihil ꝑter meras nugas inuenias,auriũ pruritui dũtaxat idoneas,linguæ indecoras, animo nõ parũ officiẽtes. Quare q hmõi cauillis atq; ineptijs ab huius opis lectiõe chr̃ianos deterreat. is,aut parũ se chr̃ianũ esse,aut rebꝰ serijs male deditũ,aut nimio plus delicatũ fateatur necesse est: vt q chr̃iano honori atq; hoĩm vtilitati paꝝ consulit,& veritati nugas, & vtilibus iucũda ꝓponit. Bene vale Lector optime, & christianam lectionem pie ama, & libenter lege. Granatę. v. idus Decemb. Anno. XXXIIII.

¶ Segmentum ex euangelio Lucę capite. xxj. litera. E. quod canitur dominica prima aduētus. Hoc prædixit Iesus anno eius. xxxiij. kal. Aprilis feria. iiij.

IN illo tēpore. Dixit Iesus discipulis suis. Erunt signa in sole, & luna, & stellis, et in terris pressura gentium præ confusione sonitus maris & fluctuum, arescentibus hominibus præ timore & expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. Nā virtutes cęlorū mouebuntur, & tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna & maiestate. His autem fieri incipientibus respicite. & leuate capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem. Videte ficulneam & omnes arbores cum producunt iam ex se fructum, scitis, quoniam prope est æstas. Ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote quoniam prope est regnum dei. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant. Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Et reliqua.

¶ Ficulnea nō est latine sed fic⁹. Cęluz et terrā transibunt: grece ē trāsibit. placet textus iste necnō & sequētiū euangeliorū eiusdēq suffragor: tamen Lau. val. in adnotationibus noui testamēti declarat interp̄tem in multis a forma greca deuiasse que poterāt latinius rep̄sentari: vt infra patebit in quibusdā: que nos lectorū causa hic inseruimus sapictiā: vt aiunt: in viā ponentes.

¶ Homilia beati Gregorij papæ de eadem lectione, habita ad populum in basilica beati Petri apostoli. Dominica secunda aduentus domini.

Ominus ac redemptor noster paratos nos inuenire desiderans, senescentem mundum, quæ mala sequantur denunciat, vt nos ab eius amore cōpescat, appropinquāte eius termino quantæ percussiones præueniant, innotescit, vt si deum metuere in tranquillitate nolumus, vicinum eius iudicium, vel percussiōibus attriti, timeamus. Huic enim lectioni sancti euangelij, quam modo vestra fraternitas audiuit, paulo superius dominus præmisit dicens. Surget gens contra gētem, & regnum aduersus regnum: & erunt terrę motus magni per loca, & pestilentiæ & fames. & quibusdā interpositis hoc, quod modo audistis, adiunxit. Erunt signa in sole, & luna, & stellis, & in terris pressura gentium præ cōfusione sonitus maris et fluctuum. Ex quibus profecto omnibus alia iam facta cernimus, alia e proximo ventura formidamus. Nam gētem supra gentē exurgere, earumq́ʒ p̄ssurā terris insistere: plus iā in nr̄is tribulationib⁹, q̄ʒ in codicibus legi n⁹, q̄ terręmotus vrbes innumeras subruat, ex alijs mundi partibus scitis, q̄ frequēter audiuimus. Pestilētias sine cessatiōe patimur.

Mar. xiij. b.

Textus.

Signa vero in sole & luna, & stellis adhuc aperte minime videmus, sed quia & hæc non longe sint: ex ipsa iam aëris immutatione colligimus.

Italiæ persecutio signi solis fuit.

Quamuis priusquã Italia gentili gladio ferienda traderetur: igneas in cælo iã vidimus acies, ipsum qui postea humani generis fusus est sanguine, coruscantes. Confusio autem maris & fluctuum necdum noua exorta est. Sed cum multa iam prænunciata, completa sint, dubium non est: q sequantur etiam pauca quæ restant: quia sequentium rerum certitudo: est præteritarum exhibitio. Hæc fratres charissimi idcirco dicimus: vt ad cautelæ studium vestræ mentes euigilent: ne securitate torpeant, ne ignorantia languescant, sed semper eas & timor solicitet in bono opere, & solicitudo confirmet: pensantes hoc: quod redemptoris nostri voce subiungitur. Arescentibus hominibus præ timore & expectatione, quæ superuenient vniuerso orbi. Nam virtutes cęlorum mouebuntur. Quid enim Dominus virtutes Cælorum, nisi Angelos, Archangelos, Thronos, Dominationes, Principatus & potestates appellat? Quæ in aduentu districti iudicis: nostris tunc oculis visibiliter apparebunt: vt districte tunc á nobis exigant hoc, quod nos modo inuisibilis conditor ęquanimiter portat. Vbi & subditur. ¶ Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna & maiestate. Ac si aperte diceretur. In potestate magna & maiestate visuri sunt: quem in humilitate positum audire noluerunt: vt virtutem eius tanto tunc districtius sentiant: quanto nunc ceruicem cordis ad eius patientiam nõ inclinant. Sed quia hæc contra reprobos dicta sunt: mox ad electorum consolationem verba vertuntur. Nam subditur. ¶ His autem fieri incipientibus: respicite & leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra. Ac si aperte veritas discipulos suos ammoneat, dicens. Cum plagæ mundi crebrescunt: cum terror iudicij virtutibus commotis ostenditur: leuate vos capita vestra: idest exhilarate corda vestra: quia dum finitur mundus: cuius amici non estis: prope fit redemptio: quam quæritis. In scriptura enim sacra sępe caput pro mente accipitur: quia sicut capite reguntur membra, ita cogitationes mente disponuntur. Leuate itaq; capita: est mentes nostras ad gaudia patriæ cælestis erigere. Qui ergo deum diligunt ex fine mundi gaudere atq; hilarescere iubentur: quia eum quem amant, mox inueniunt: dum transit is, quem non amauerunt. Absit enim, vt fidelis quisq;, qui deum videre desiderat, de mundi percussionibus lugeat: quem finire eisdem suis percussionibus non ignorat. Scriptum namq; est. Quicunq; voluerit amicus esse huius sæculi: inimicus dei constituitur. Qui ergo appropinquante mundi fine non gaudet, amicum se illius esse testatur (patet hoc) inimicus dei esse cõuincitur. Sed absit hoc á fidelium cordibus, absit ab his, qui & esse aliã vitã per fidem credunt, & eam per operationẽ diligunt. Mundi enim destructionem lugere eorum est: qui radices cordis in eius amore plantauerunt, qui sequentem

Margin notes: Sequentiũ rerũ certitudo & preteritarũ exhibitio. — Textus. — Virtutes celorũ quæ sint. — Textus. — Textus. — Caput pro mente sępe ponitur. — Iaco. iiij. b

quentem vitam non credunt, qui eam nec esse suspicantur. Nos autem qui cælestis patriæ gaudia æterna cognouimus, festinare ad ea quamtotius debemus, optandũ nobis est citius pergere, atq; ad illã via breuiori puenire. Quibus em̃ malis nõ mundus vrgetur? Quæ nos tristitia, q̃ aduersitas nõ angustat? Quid est vita mortalis, nisi via? Et quale sit fratres perpendite in labore viæ suæ lacessere, & tamẽ eandem viam nolle finiri. Quod autem calcari mũdus ac despici debeat, Redemptor noster, puida comparatione manifestat, cum protinus adiũgit. Videte ficulneam & omnes arbores cũ producunt iam ex se fructum, scitis qm̃ prope est ę stas, ita & vos cum videritis hæc fieri, scitote qm̃ prope est regnũ Dei. Ac si aperte dicat. Sicut ex fructu arborꝝ vicina æstas agnoscitur, ita ex ruina mũdi prope esse cognoscitur regnum dei. Quib9 verbis ostenditur, quia fructus mũdi ruina est, ad hoc em̃ crescit, vt cadat, ad hoc germinat, vt q̃cunq; germinauerit, cladibus cõsumat. Bene autem regnũ Dei æstati comparatur, quia tũc mœroris nostri nubila transeunt, & vitæ dies æterni solis claritate fulgescũt. Quæ omnia sub magna certitudine confirmãtur, cum dr̃. Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant, cœlũ & terra transibũt, verba autem mea non transibunt. Nihil in rerum corporaliũ natura cælo & terra durabilius: & nihil in rerũ natura tam velociter q̃ sermone transit. Verba enim quousq; imperfecta sunt: verba non sunt, cũ vero perfecta fuerint: omnino iam non sunt, quia nec perfici, nisi transeũdo possunt. Ait ergo cælum & terra transibũt, verba autem mea nõ transient. ac si dicat, Omne qđ apđ vos durabile est & sine mutatiõe, ad æternitatem durabile non est: & omne qđ apud me transire cernitur: fixum & sine trãsitu tenetur: quia sine mutabilitate manentes sentẽtias exprimit meus sermo, q̃ transit. Ecce fratres iam cernimus, quod audiebam9 nouis cotidie & crebrescẽtibus malis mũdus vrgetur. ex illa plebe innumera quãti remãseritis: aspicitis, & tamen adhuc cotidie flagella vrgent, repẽtini casus opprimũt, nouæ nos & improuisæ clades affligũt. Sicut em̃ in iuuentute viget corpus: forte & incolume manet pectus: torosa ceruix, plana sunt brachia: inanis autem senilibus statura curuatur. ceruix exsiccata deponitur, frequẽtibus suspirijs pectus vrgetur. virtus deficit. loquẽtis verba anhelitus intercidit. Nam & si lãgor plærumq; senibus desit: ipsa sua salus tãtum ægritudo est. ita mũdus in ãnis prioribus velut in iuuẽtute viguit, aut ad propagãdam humani gñis prolem robustus fuit, salute corporum viridis. opulẽtia rerum pinguis: at tũc ipsa senectute sua deprimitur: & quasi ad vicinam mortem molestijs crebrescẽtibus vrgetur. Nolite ergo fratres diligere, quem videris diu stare non posse: præcepta Apostoli in animo ponite, qbus nõ ammonet: dicẽs. Nolite diligere mũdum: neq; ea quę in mũdo sunt. Quia si qs diligit mũdum: nõ est charitas patris in eo. Nudiustertius fratres agnouistis, q̃ subito turbine ãnosa arbusta eruta: destructę dom9 atq; Ecclsię

Vita mortalis via est.

Textus

Fruct9 mũdi ruina ē.

Textus Luce. xxi

Verborum ratio.

Sententię christi sunt manentes.

Iuuẽtę pulchra descriptio.

Senũ salus ęgritudo ē.

i. Ioã. cap. ij. c.

Diligere mũdũ picu losum est.

N

a fundamētis euersæ sunt. Quāti ad vesperum sani atq; incolumes acturos se in crastinum aliquid putabāt: & tamē nocte eadem repētina morte defuncti sunt: in laq̄o ruinæ deprehēsi? Sed cōsiderādum nobis est: q̄ ad hæc agēda inuisibilis iudex vētis tenuissimis spm̄ mouit: vnius procellam nubis excitauit & terram subruit: casura tot ædificiorum fundamēta cōcussit. Quid ergo iudex ipse facturus est, cū per semetipm̄ venerit: & in vltiōem peccatorum ira eius exarserit. Si portari nō potest: cum nos per tenuissimam nubem ferit: in iræ eius præsentia q̄ caro subsistet? si vētum mouet, & terra subruit: cōcitauit aēra: & tot ædificia strauit? Hāc districtiōem vēturi iudicis Paulus cōsiderās: ait. Horrēdum est incidere in manus dei viuētis. Hinc Psalmista ait. Deus manifeste veniet, deus nr̄ & nō silebit, ignis in cōspectu eius ardebit: & in circuitu eius tempestas valida. Districtiōem quippe tantæ iusticiæ tempestas ignisq; comitātur: quia tempestas examinat, quos ignis exurit. Illum ergo diem ante oclos ponite: & quicquid modo graue creditur: in eius comparatiōe leuigatur. De illo em̄ die per prophetam dr̄. Iuxta est dies dn̄i magnus: iuxta est & velox nimis. Vox dei dn̄i amara valde, tribulabitur ibi fortis. Dies iræ, dies illa, dies tribulatiōis & angustiæ: dies calamitatis & miseriæ: dies tenebrarum & caliginis: dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris. De hac die dn̄s iterū per prophetam dicit. Adhuc semel & ego mouebo: nō solum terram: sed etiam cælum. Ecce (vt diximus) aērem mouit: & terram subruit, quis ergo ferat cū cęlos mouerit? Quid autem terrores, quos cernimus, nisi seq̄ntis irę præcones dixerim? Vnde cōsiderare necesse est, quia ab illa tribulatiōe vltima, tm̄ sunt tribulatiōes istæ dissimiles, quantū a potētia iudicis psona pconis distat. Illum ergo diem tota intētiōe cogitate: vitam corrigite, mores mutate, mala tentātia resistēdo vincite, ppetrata fletibus punite. Aduētum namq; æterni iudicis tāto securiores q̄nq; videbitis, quanto nūc districtiōem eius timēdo pueniti.

Ad he. x. f. ps. xlix. Iudicij dies semper āte oculos ponēd⁹ est. Sopho. j. d.

Aggei. ij. b.

Terrores p̄sentes sunt pcones irę seq̄ntis.

Segmentum ex Euangelio Matthęi capite. xj. littera. A. quod canitur dominica scda aduentus. Hoc prædixit Iesus anno eius. xxxi. idus Decēbris feria. vi.

IN illo tempore. Cum audisset Ioannes in vinculis opera christi, mittēs duos de discip̄lis suis, ait illi. Tu es qui vēturus est, an aliū spectamus? Et rn̄dens Iesus ait illis. Euntes renūciate Ioāni q̄ audistis & vidistis, cęci vidēt, claudi ambulāt, leprosi mundātur, surdi audiūt, mortui resurgunt, paupes euāgelizātur, & btūs est, qui nō fuerit scādalizatus in me. Illis aūt abeuntibus cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioāne. Quid existis in desertū videre arūdinem vēto agitatam? Sed quid existis videre? Ho

Audistis & vidi. multo vberioris ē sensus auditis et vidētis scd̄m Laurentiū in p̄senti q̄ in p̄terito. Vēto agit. Lau. grecę est q̄ vento agitat. Et ecce mollia

minem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur: in domibus regũ sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis & plusq̃ ꝓphetam. Hic est em̃, de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ãte faciem tuã: qui p̃parabit viam tuam ante te. Et reliqua.

ferentes in do. ꝛc. Mala. iij. a. Marci. j. a.

¶ Homilia beati Gregorij papæ de eadem lectione, habita ad populum in basilica sanctorum Marcellini & Petri die natalis eorum. Dñica. iij. aduentus domini.

QVærendum nobis est fratres charissimi Ioãnes propheta & plusq̃ ꝓpheta, qui veniẽtem ad iordanis baptisma, dñm ostendit, dicẽs. Ecce agnus dei. Ecce qui tollit peccata mundi: qui humilitatem suam: & diuinitatis eius potẽtiam cõsiderãs: ait. Qui de terra est, de terra loquitur. qui de cælo venit, sup oẽs est. cur in carcere positus mittẽs discip̃los: requirit. Tu es qui vẽturus es? an aliũ expectamus? Tanq̃ si ignoraret, quem ostenderat, & an ipse sit, nesciat, quem ipsum esse baptizando, ꝓphetãdo, & ostendẽdo clamauerat. Sed hæc citius q̃stio soluitur, si gestæ rei tẽpus & ordo pensatur. Ad iordanis em̃ fluẽta positus quia ipse redẽptor mũdi esset, asserit, missus vero in carcerẽ, an ipse veniat, requirit. Nõ quia ip̃m esse mũdi redẽptorẽ dubitet, sed q̃rit, vt sciat, si his qui p se in mundũ venerat, p se etiã ad inferni claustra descẽdat. Quẽ em̃ p̃currens nascẽdo mũdo nunciauerat, hunc moriẽdo & ad inferos p̃currebat. Ait ergo. Tu es qui vẽturus es? an alium expectamus? Ac si dicat. Sicut ꝓ hoĩbus nasci dignatus es, an etiã ꝓ hoĩbus mori digneris, insinua, vt qui natiuitatis tuæ p̃cursor extiti. mortis etiã p̃cursor fiam, & vẽturum inferno te nunciẽ, quẽ iam venisse mũdo nunciaui. Vñ & inquisitus dñs enumeratis potentiæ suæ miraclis, de mortis suæ humilitate ꝓtinus r̃ndit, dicẽs. Cæci vidẽt, claudi ambulãt, leprosi mundãtur, surdi audiunt, mortui resurgunt, paupes euãgelizãtur, & beatus est qui non fuerit scãdalizatus in me. Visis tot signis tãtisq̃ virtutibus, non scandalizari potuit quisq̃, sed admirari. Sed infidelium mẽs graue in illo scandalum ꝑtulit, cum eum post tot miracl'a moriẽtem vidit. Vñ & Paulus dixit. Nos p̄dicamus christum crucifixum. iudeis quidẽ scãdalum, gẽtibus autem stultitiam. Stultum quippe hoĩbus visum est, vt ꝓ hoĩbus autor vitæ moreretur, & in de cõtra eum homo scãdalum sumpsit: vnde ei plus debitor fieri, vt honoraretur, debuit. Nam tm̃ deus ab omnibus dignius honorãdus est. quãtum ꝓ hoĩbus indigna suscepit. Quid est ergo dicere. b̃tus est, qui nõ fuerit scandalizatus in me: nisi apta voce obiectionẽ mortis scire, humilitatẽq̃ signare? Ac si dicat. Mira quidẽ facio, sed abiecta ppeti nõ dedignor. Quia ergo moriendo te subseq̃r, cauẽdum est valde hoĩbus ne in me mortẽ despiciãt, qui signa venerãt. Sed dimissis ioãnis discip̃lis, q̃d de eodẽ ioãne turbis dicat, audiam⁹.

Ioan. j. d. Ioan. iij. d. Matth. xj. Textus

Ioãnes baptista dubitauit an ad iferos christus descenderet.

Textus

j. Corin. j. d.

Carnalis animus per arūdinē designatur.

Quid existis in desertum videre arūdinem vento agitatā? Quod videlicet nō asserēdo:sed negādo intulit. Arūdinem quippe mox vt aura cōtigerit:in partem alteram flectit. Et quid per arūdinem nisi carnalis animus exprimitur:q mox vt fauore:vel detractiōe tāgitur in partem aliquam inclinatur? Si enī ab humano ore aura fauoris flauerit:hilarescit,extollitur : totumq̨ se ad grām inflectit,sed si inde vētus detractiōis erupent,vnde laudis aura veniebat,mox hūc quasi in partem alteram ad vim furoris inclinat. Sed arundo vēto agitata Ioānes nō erat,quia hūc,nec blādum gratia:nec cuiuslibet detractio in ira asperum faciebat.nec prospera hūc erigere,nec aduersa nouerāt inclinare. Arūdo ergo vēto agitata Ioānes nō erat:quem a status sui rectitudine nulla rerum varietas inflectebat. Discamus igitur fratres arundo vento agitata nō esse. Solidemus animum inter aures linguarum positū. stet inflexibilis status mētis. nulla nos detractio ad iram ꝓuocet:atq̨ ad remissiōem inutilis gratiæ nullus fauor inclinet:nō nos ꝓspera eleuent:non aduersa perturbent:vt q in soliditate fidei figimur:nequaq̨ rerum transeuntium muta bilitate moueamur. Adhuc autem de eius sanctitate subiūgitur.

Nō debem⁹ eē arūdo agitata vēto

Textus

Sed quid existis videre in desertū hominem mollib⁹ vestitum? Ecce q mollibus vestiuntur:in domibus regum sunt, Camelorum etenī pilis contextis vestis Ioānes describitur fuisse. Et quid est dicere. Ecce qui mollibus vestiuntur: in domib⁹ regum sunt:nisi aperta sentētia demōstrare:quia non cælesti sed terreno regno militant hi,qui pro deo perpeti aspera fugiunt,sed solis exterioribus dediti præsentis vitæ molliciem & delectationem q̄runt? Nemo ergo existimet in fluxu atq̨ studio preciosarū vestiū pcīm deesse,quia si hoc culpa nō esset,nullo modo Ioānem dn̄s de vestimēti sui asperitate laudasset. Si hoc culpa nō esset:nequaq̨ Petrus apl's per epistolam suam fœminas a preciosarum vestiū apetitu compesceret:dicēs. Non in veste preciosa. Pensate ergo,q̄ culpa sit hoc viros appetere:a quo curauit pastor ecclesiæ fœminas ꝓhibere. Quamuis hoc,q̨ Ioānes nō esse vestitus mollibus dr̄,per significatiōnem intelligi & aliter potest. Mollibus enī vestitus nō fuit,quia vitam peccātium nō blandimētis fouit:sed rigore asperæ inuectiōis increpauit,dicēs. Genimina viperarum:quis vobis demōstrauit fugere a vētura ira? Vnde & ꝑ Salomonem dr̄. Verba sapiētium quasi stimuli, & sicut claui in altū defixi. Clauis quippe atq̨ stimulis sapiētium verba comparantur, quia culpas delinq̄ntium nesciūt palpare,sed pūgere.

Vestibus p̄ciosis vti: pcīm est.

i. Tim. ij. c.

Matt. iij. b.
Luce. iij. b.
Eccle. xij.

Textus

Sed quid existis videre prophetam? Etiam dico vobis & plusq̨ ꝓphetam. Prophetæ quippe ministerium est vētura prædicare,nō autem demōstrare. Ioānes ergo plusq̨ ꝓpheta est,quia eū quem præcurrendo ꝓphetauerat,etiam digito demōstrauit: & ostendendo nūciabat. Sed quia arūdo vento agitata esse denegatur,quia nō esse mollib⁹ vestitus dr̄,quia prophetæ nomē huic impar esse perhibetur,iam qd digne dici possit,audium⁹. Sequitur.

Textus

Hic est,de quo scriptum est. Ecce ego mitto

angelum meum ante faciem tuam: qui præparabit viam tuam ante te. Q ꝺ ẽm græce angelus, hoc latine nuncius dr̃. Recte ergo qui nunciare supernum iudicem mittitur: angelus vocatur, vt dignitatem seruet in nomine: quam explet in operatione. Altum quidem nomen est, sed vita nomine inferior nõ est. Vtinam fratres charissimi non ad iudicium nostrum dicamus: quia oẽs qui sacerdotij nomine censentur angeli vocantur. propheta attestãte qui ait. Labĩa sacerdotis custodiunt sci entiam, & legẽ requirent ex ore eius, quia angelus domini exercituum est. Sed huius altitudinem nominis etiam vos si vultis potestis promereri. Nam vnusquisqꝫ vestrum in tantum sufficit in quantum grãm supernæ aspirationis accepit, si a prauitate ꝓximum reuocat: si exhortari ad bene operandum curat, si æternũ regnum supplicium ve erranti denunciat, cum verba sanctæ annunciatiõis impẽdit, ꝓfecto angelus existit. Et nemo dicat. Ammonere nõ sufficio, exhortari idoneus non sum, quantum potes exhibe, ne male seruatum (qđ acceperas talẽtum) in tormẽtis exigaris. Neqꝫ ẽm plusqꝫ vnũ talẽtum acceperat, qui hoc abscondere magis studuit, qꝫ erogare. Et scimus qm̃ in dei tabernaclo nõ solum phialæ, sed (ꝑcipiente dño) etiã cyathi facti sunt. Per phialas quippe doctrina exuberãs: per cyathos parua atqꝫ angusta scientia designatur. Alius doctrina veritatis plenus audiẽtium mentes inebriat: per hoc ergo qđ dicit: ꝓfecto phyalã porrigit. Alius explere, qđ sentit, non valet, sed quia hoc vtrumqꝫ denunciat, ꝓfecto per cyathum potum ꝓbet. In dei ergo tabernaclo: idest in sancta ecclesia positi: si per doctrinę sapiẽtiam ministrare phyalas nõ potestis: in quãtum ꝓ diuina largitate sufficitis: ꝓximis vestris boni verbi cyathos date. In quãtum vos ꝓfecisse pensatis, etiam alios vobiscum trahite: in via dei socios habere desiderate. Si quis vr̃m fratres ad forum, aut fortasse ad balneum, ꝑgit, quem ociosum esse cõsiderat: vt secum veniat, inuitat. Ipsa ergo terrena actio vos vestra couẽniat: & si ad eum tẽditis: curate ne ad eum soli veniatis. Hinc ẽm scriptum est. Qui audit: dicat veni. Vt qui iam in corde vocem superni amoris acceperit: foris ꝓximis vocem exhortationis reddat. Et fortasse panẽ, vt indigenti eleemosynam porrigat: nõ habet: sed maius est, qđ tribuere valet: qui linguam habet. Plus est ẽm verbi pabulo victuram in perpetuũ mentem reficere: qꝫ ventrem morituræ carnis terreno pane satiare. Nolite ergo fratres ꝓximis vestris eleemosynam verbi subtrahere. Mecum vos ammoneo, vt ab ocioso sermone parcamus, inutiliter loqui declinemus: in quantum retinere linguam præualemus: in ventum verba non defluãt: cum iudex dicat. Omne verbum ociosum, qđ locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Ociosum quippe verbum est: qđ aut vtilitate rectitudinis, aut ratione iustæ necessitatis caret. Ociosa ergo colloquia ad ædificationis studium vertite: & celerrimæ huius vitæ tempora fugiãt cõsiderate: qꝫ districtꝰ iudex veniat attẽdite. Hunc ante oclos cordis vestri ponite: hunc ꝓximorũ

Angel⁹ grece: nuncius latine.

Malac. ij. b

Sacerdos quilibet ãgelus dr.

Vnusqsqꝫ tenet erogare talentum.

Tria vasa tẽpli exponũtur.

Apo. xxij. d

Doctrina alimẽto corporis anteferẽda est.

Mat. xij. e.

Verbum ociosum q̃le est.

vestrorum mentibus intimate, vt inquantum vires suppetunt, si annuncia eum non negligitis, vocari angeli ab eo cum ioanne valeatis.

¶ Segmentum ex Euangelio Ioannis capite. j. littera. B. quod canitur dominica tertia aduentus. Historia huius Euangelij facta est Anno Christi. xxxj. Kls Maij. fer. iiij.

IN illo tempore. Miserunt iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad ioannem, vt interrogarent eum. Tu qui es? Et confessus est, & non negauit, & confessus est, quia non sum ego Christus. Et interrogauerunt eum: qd ergo? Helias es tu? Et dixit. Non sum. Propheta es tu? Et respondit. non. Dixerunt ergo ei. Quis es, vt responsum demus his qui miserunt nos? Quid dicis de teipso? Ait. Ego vox clamantis in deserto. Dirigite viam dñi, sicut dixit Esaias propheta. Et qui missi fuerant, erant ex Pharisæis, & interrogauerunt eum, & dixerunt ei. Quid ergo baptizas, si tu nõ es Christus, neq; Helias, neq; Propheta? Respondit eis ioannes dicens. Ego baptizo in aqua. Medius autem vrm stetit, quem vos nescitis, ipse est qui post me venturus est, qui ante me factus est, cuius ego nõ sum dignus, vt soluam corrigiam calciamẽti. Hæc in Bethania facta sunt trans iordanem, vbi erat ioannes baptizans. Et reliqua.

Esa. xl. a.

Ipse est q̃ post. &c. Aliter in ãnotatiõib⁹ legit valla: sc3. Ipse est q̃ post me veniẽs ãte me genit⁹ est

¶ Homilia beati Gregorij papæ de eadem lectione, habita ad populum in basilica sancti Petri apostoli. Dñica. iiij aduentus domini.

EX huius nobis lectionis verbis fratres charissimi, ioannis humilitas cõmendatur. qui cum tantæ virtutis esset, vt Christus credi potuisset, elegit solide subsistere in se, ne humana opinione raperetur inaniter super se. Nam cõfessus est, & nõ negauit, & cõfessus est, quia non sum ego Christus. Sed qa dixit nõ sum, negauit plane, q non erat, sed non negauit. qd' erat, vt veritatem loqns, ei⁹ membrũ fieret, cui⁹ sibi nomẽ fallaciter non vsurparet. Cum ergo nõ vult appetere nomẽ Christi, fact⁹ est membrum Chri. Quia dum infirmitatem suã studuit humiliter agnoscere, illi⁹ celsitudinem meruit veraciter obtinere. Sed cum ex lectiõe alia Redemptoris nri, sentẽtia ad mentem reducitur, ex hui⁹ nobis lectiõis verbis q̃stio valde implexa generatur. Alio qppe in loco inqsitus dñs a discipulis de Heliæ aduẽtu, respondit. Helias iam venit, & nõ cognouerũt eum, sed fecerunt in eum q̃cunq; voluerũt. Et si vultis scire, Ioãnes ipse est Helias. Reqsitus autem ioãnes dicit, Nõ sum Helias. Quid est hoc fratres charissimi, quia qd' veritas affirmat, hoc Propheta

Textus

enchrada

Mat. xiiij b.

Concordia euãgeliorũ ostenditur

veritatis negat? Valde namq; inter se diuersa sunt, ipse est, & nõ sum. Quo modo ergo ꝓpheta veritatis est, si eiusdẽ veritatis sermonib⁹ cõcors nõ est? Sed si subtiliter veritas ipsa regratur, hoc qđ inter se cõtrarium sonuit, quomodo cõtrarium nõ sit, inuenitur. Ad Zachariam namq; de ioannis promissione angel⁹ dicit. Ipse p̃cedet ante eum in spũ & virtute Heliæ. Qui idcirco venturus in spũ & virtute Heliæ dr̃, quia sicut Helias scd̃m dñi aduentum p̃ueniet, ita ioannes p̃uenit primum. Sicut ille p̃cursor venturus est iudicis, ita iste p̃cursor fact⁹ est Redemptoris. Ioannes igitur in spũ Helias erat, in ꝑsona Helias nõ erat. Qđ ergo dñs de Helia fatetur spũ, hoc ioannes denegat de ꝑsona, quia & iustum sic erat, vt & discipulis dñs de ioanne spũalem sententiam diceret, & ioãnes eisdem turbis carnalibus nõ de suo spũ, sed de corpore respõderet. Cõtrarium ergo veritati videtur esse, qđ ioannes sonuit, sed tamẽ veritatis tramite nõ recessit. Qui cum se etiam ꝓphetam negat, quia videlicet nõ solum poterat Redemptorem p̃dicare, sed etiam demõstrare, qs nam sit, cõtinuo exprimit, cum subiungit. Ego vox clamãtis in deserto. Scitis fratres charissimi, qa vnigenitus fili⁹ verbum p̃ris vocatur. Ioãne attestante, q ait. In principio erat verbum, & verbum erat apđ deum, & de⁹ erat verbum. Et ex ipsa vr̃a locutione cognoscitis, qa prius vox sonat, vt verbũ postmodũ possit audiri. Ioannes ergo vocẽ se esse asserit, qa verbum p̃cedit. Aduẽtum itaq; dñicum p̃currẽs vox dr̃, qa p ei⁹ ministerium p̃ris verbum ab hoibus auditur. Qui etiã in deserto clamat, qa derelictæ ac destitutę iudęę solatium Redẽptoris annũciat. Quid aũt clamet, insinuat, cum subiũgit. Dirigite viam dñi, sicut dicit Esaias ꝓpheta. Via dñi ad cor dirigitur, cũ veritatis sermo humiliter auditur. Via dñi ad cor dirigit̃, cũ ad ei⁹ p̃ceptum vita p̃parat̃. Vnde scriptũ est. Si qs diligit me, sermonẽ meũ seruabit, & p̃r meus diliget eũ, & ad eũ veniem⁹, & mãsionẽ apđ eum faciemus. Quisqs ergo in sup̃biã mentẽ eleuat, qsqs auaricię ęstib⁹ anhelat, qsqs se luxurię inqnatioĩb⁹ polluit, cordis ostiũ cõtra veritatẽ claudit, & ne ad se dñs veniat, claustra animi seris vitiorꝫ dãnat. Sed adhuc qui missi sunt p̃cũctãtur. Quid ergo baptizas, si tu nõ es Chr̃s, neq; Helias, neq; ꝓpheta? Qđ quia non ex studio cognoscẽdæ veritatis, sed malicia exercẽdę æmulatiõis dr̃. Euangelista tacite innotuit, cum subiunxit. Et qui missi fuerant, erant ex Pharisæis. Ac si aperte dicat, illi ioannem de suis actibus requirunt, qui doctrinam nesciunt quærere, sed inuidere. Sed sanctus quisq; etiam cum a peruersa mente requiritur, a bõitatis suæ studio nõ mutatur. Vnde ioannes quoq; ad verba inuidiæ, prædicamenta respondit vitæ. Nam protinus adiungit. Ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Ioannes nõ spũ, sed aqua baptizat, quia peccata soluere non valens, corpora baptizatorum aqua lauat, sed tamen mentem per veniam non sanat. Cur ergo baptizat, qui peccata per baptismum non relaxat, nisi vt præcursionis suæ or-

Luce. i.b.

Ioãnes baptista in q̃ b⁹ est imitatus heliã.

Subiungit: sequit.

Textus. i. Ioã. i. a. declarat

Ioãnes baptista q̃re dictus est vox.

Textus.

Ioã. xiiij.c

Cordis ostiũ m. ri cõtra v̄itatẽ claudunt

Textus

Baptismi Ioãnis erat in aq.

Secretum vbo. agit

Baptizādo et pdicādo fuit ioānes pcursor domini.

dinem seruans,qui nasciturum nascendo puenerat,baptizaturū quoq; dnm baptizando pueniret:& qui pdicando pcursor factus est Christi,baptizando etiam pcursor eius fieret imitatione sacramēti. Qui inter hæc mysterium nr̄i redemptoris annuncians:hunc in medio hoim & stetisse asserit, & nesciri.quia p carnem dn̄s apparēs:& visibilis extit corpe:& inuisibilis maiestate.De quo etiam subdidit. Qui post me venit:ante me factus est. Sic namq; dicit.ante me factus est.ac si dicatur,ante me positus.Post me ergo venit:quia postmodū natus:ante me autē factus:quia nihil plat⁹. Sed hoc paulo supius dicēs etiam plationes eius causas apuit,cum subiūgit Quia prior me erat. Ac si apte dicat.Inde & iam post me natus supat:quo eum natiuitatis suæ tpa non angustāt. Nam qui p mr̄em in tpe nascitur:sine tempore ex pr̄e generatur,Cui quātę reuerētiæ humilitatem debeat:subdendo manifestat.Cuius nō sum dignus soluere corrigiam calciamēti. Mos apd' veteres fuit:vt si quis eam,q̄ sibi competeret accipe vxorem,nollet:illi ei calciamētum solueret.qui ad hāc spōsus iure ppinquitatis veniret.Quid igitur inter hoies chr̄s:nisi sponsus sanctæ eccliæ apparuit?de quo & ipse Ioannes dicit.Qui habet spōsam,spōsus est.Sed quia Ioānem hoies chr̄m esse putauerunt,qd' idem Ioānes negat,recte se indignum esse ad soluēdam corrigiam eius calciamēti denūciat.Ac si apte dicat.Ego redemptoris vestigia denudare nō valeo,quia nomē spōsi mihi immerito nō vsurpo.Qd' tn̄ intelligi & aliter potest.Quis em̄ nesciat q calciamēta ex mortuis aialibus fiant?Incarnatus vero dn̄s veniēs,quasi calciatus apparuit:quia in diuinitate sua morticinia nr̄æ corruptiōis assumpsit.Vnde etiam p prophetam dr̄. In idumæam extēdam calciamētum meum.Per idumæam gētilitas:p calciamēta assumpta mortalitas designatur.In idumæam ergo dn̄s calciamētum suum se extendere asserit,qa dum p carnem gētibus inotuit,quasi calciata ad nos diuinitas venit.Sed huius incarnationis mysterium,humanus oculus penetrare nō sufficit,Inuestigari em̄ nullatenus potest,quomodo incorporatur verbū,quomodo summus & viuificator spūs intra vterum mr̄is animatur, quomodo is (qui initiū nō habet)existit,& cōcipitur,Corrigia ergo calciamēti,est ligatura mysterij,Ioānes itaq; soluere corrigiam calciamēti eius nō valet,quia incarnatiōis eius mysterium,nec ipe inuestigare sufficit,qui hanc p pphetiæ spm̄ agnouit.Quid est ergo dicere nō sum dignus soluere corrigiā calciamēti eius,nisi apte,& humiliter suam ignorātiam pfiteri? Ac si patēter dicat.Quid mirum,si ille mihi platus est:quem post me qdem natum consi dero:sed natiuitatis eius mysterium nō apphēdo? Ecce Ioānes pphetiæ spū impletus:mira sciētia emicat:sed tn̄ illd' de se insinuat,qd' ignorat. Qua in re pēsandum nobis est fratres charissimi & tota intētione cogitādum:quomodo sancti viri & vt humilitatis in se virtutem custodiāt,cum q̄dam mirabiliter sciunt,illd' ante mētis oclos student reuocare,qd' nesciunt:vt dum ex

Textus. (marg.)
Textus. (marg.)
soluere corrigiācalciamēti qd significat. (marg.)
Ioan.iij.d. (marg.)
ps.lix. (marg.)
Chr̄i incarnatio vix inuestigari potest. (marg.)

parte alia infirmitatem suam cõsiderant: ex ea parte qua pfectus est, eorum se animus nõ extollat. Scientia etem̃ virtus est: humilitas etiam custos virtutis. Restat ergo, vt in omne, qd' scit, se mens deprimat: ne qd' virtus sciẽtiæ congregat: vẽtus elatiõis tollat. Cum bona fratres agitis: semp ad memoriã mala acta reuocate: vt dum culpa caute cõspicitur: nunq̃ de bono opere in caute animus lætetur. Superiores inuicem in via Dei (eos maximæ, qui vobis cõmissi nõ sunt) pximos vestros attendite. Quia & quos agere aliqua praua conspicitis: q̃ in eis lateant bona: nescitis. Magnus ergo vnusquisq̃ studeat esse: sed tamẽ aliquo modo esse se magnum nesciat: ne dum sibi magnitudinem arroganter tribuit: aliquid ex bonis amittat, quod intus erat. Hinc per pphetam dr̃. Væ qui sapientes estis in oculis vestris: & coram vosmetipsis prudentes. Hinc Paulus ait. Nolite prudẽtes eẽ apd' vosmetipsos. Hinc contra superbientem Saul dr̃. Cum esses paruulus in oculis tuis: caput in tribubus Israel factus es. Ac si apte diceret. Cum tu te paruulum cõspiceres: ego te præ cæteris magnum feci, quia vero nunc tu te magnum conspicis: a me paruus æstimaris. Qd' contra Dauid (cum regni potentiam coram arcam dñi saltãdo despiceret) dixit. Ludam, & vilior fiam, plusq̃ factus sum, & ero humilis in oculis meis. Quem em̃ non extolleret ora leonum frangere, vrsorum brachia dissipare: despectis prioribus fratribus eligi, reprobato rege ad regni gubernacula vngi, timendum cunctis vno lapide Goliam sternere: a rege p̃posita extinctis Allophilis numerosa preputia reportare, regnum ex pmissione percipere, cunctum q̃ Israeliticum popolum sine vlla cõtradictione possidere, & tamen in cunctis se despicit, q in suis oculis esse se humilem cõfitetur. Si igitur sancti viri (etiam cum agunt fortia) de semetipsis vilia sentiũt, quid in sua excusatione dicturi sunt, qui sine opere virtutis intumescunt? Sed & si quælibet bona assint opera, nulla sunt, nisi ex humilitate condiantur. Miranda quippe actio cum electione non eleuat, sed grauat. Qui em̃ sine humilitate virtutes congregat, quasi inuentum puluerem portat. Et vnde ferre aliquid cernitur, inde deterius cæcatur, In cunctis igitur, quæ agitis fratres mei, radicem boni operis humilitatem tenete, nec qbus iam superiores, sed qbus adhuc inferiores estis, aspicite, vt dum meliora vobis exempla proponitis: ad maiora semper ascendere ex humilitate valeatis.

Humilitas est custos virtutis.

Esaie.v.d.

Ad ro.xij.d.

j.reg.xv.d.

Dauid humilitas & p̃clara gesta ij.re.xvij.d.

Opa bona sine humilitate nihil sunt.

¶ Segmentum ex Euangelio Lucæ. Capite.iij. A, quod canitur in Dominica quarta aductus.

tempus historiæ designat lr̃a, & erat Ioannes tunc xxx. Annorum.

Anno quintodecimo imperij Tiberij cesaris: ꝓcurante pontio Pilato iudeam: tetrarcha autem galileæ Herode. Philippo autem fratre ei⁹ tetrarcha iturẹ & trachonitidis regionis & Lysania abiline tetrarcha: sub principib⁹ sacerdotum Anna & Caipha: factum est verbum dñi sup ioánem zachariæ filium in deserto. Et venit in oēm regiōem iordanis p̄dicans baptismū poenitētiæ in remissionem pctōrum: sicut scriptū est in libro sermonum Esaiæ ꝓphetæ. Vox clamantis in deserto. Parate viam dñi, rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur: & omnis mons & collis humiliabitur, & erunt praua in directa: & aspera in vias planas: & videbit omnis caro salutare dei.

Et venit in oēm regi. ior. alit ad notauit valla. s. Et vēit in oēz regiōez circa iordanē

trachonitis regio est syrie palestine. abiline oppidum germanie. lysania nomen viri ... syrie

Homilia beati Gregorij Papę de eadem lectione. Habita ad populum in Basilica sancti Ioannis baptistę sabbato quattuor temporum ante natale Christi.

Redemptoris nostri p̄cursor, quo tpe verbum p̄dicatiōis acceperit: memorato Romanæ rei publicæ principe: & iudeę regibus designatur, cum dr̄. Anno quintodecimo imperij Tyberij cæsaris procurante pōtio Pilato iudeam: tetrarcha aūt Galileę Herode. &c. Quia em̄ illum p̄dicare veniebat: q & ex iudea quosdam & mltos ex gentib⁹ redempturꝰ erat. p Reges gentium & Principes iudęorum p̄dicationis eius tpa designantur. Quia autem & gētilitas colligēda erat: & iudea ꝑ culpa pfidiæ dispgenda: ipsa quoqꝫ descriptio terreni principat⁹ ostēdit. Qm̄ & in Romana republica vnus p̄fuisse describitur: & in iudeę regno per quartam partem plurimi principabātur. Voce etem̄ nr̄i Redemptoris dr̄. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Liquet em̄ ꝙ ad finem regni iudea puenerat: q̄ tot regibus diuisa subiacebat. Apte quoqꝫ, nō solum qbus regibus: sed quib⁹ etiam sacerdotib⁹ actum sit: demōstratur. Quia illum Ioānes baptista p̄dicabat: q simul Rex & Sacerdos existeret. Lucas euāgelista p̄dicationis ei⁹ tempora per Regnum & Sacerdotium designauit. Et venit in oēm regiōem iordanis p̄dicans baptismum pœnitētiæ in remissiōem pctōrum. Cunctis legentib⁹ liq̄t: quia Ioānes nō solum baptismum pœnitētiæ p̄dicauit: sed etiam qbusdam dedit: sed tamē baptismum suum in remissiōem pctōrum dare nō potuit. Remissio etem̄ pctōrum: in solo nobis christi baptismate tribuitur. Notādum itaqꝫ ꝙ dr̄. Predicās baptismū pœnitētiæ in remissiōem peccatorum. Qm̄ baptismum, qđ pcta solueret: quia dare nō poterat: p̄dicabat. Vt sicut incarnatum verbum pr̄is p̄currebat verbo p̄dicationis: ita baptismum poenitentiæ: quo peccata soluuntur p̄currere suo baptismate: quo peccata solui

Textus

Luce. xi. c

Chrs fuit rex & sacerdos.

Textus

non possunt. Vt quia eius sermo præcurrebat p̄sentiam redemptoris: ipsum quoq; ei9 baptisma p̄cedendo fieret vmbra veritatis. Seqtur. Sicut scriptū est in libro sermonum Esaiæ ꝓphetæ. Vox clamātis in deserto: parate viam dñi: rectas facite semitas eius. Idem vero Ioannes baptista requisitus quis esset. respondit. Ego vox clamantis in deserto. Quia sicut antea vobis dictū est. ideo vox a ꝓpheta vocatus est: quia verbum p̄ibat. Quid ergo clamaret, apitur, cum subditur. Parate viam dñi: rectas facite semitas eius. Omnis qui rectam fidem & bona opera p̄dicat: quid aliud q̄ʒ venienti dño ad corda audientium viam parat? vt hæc vis grãæ penetret, & lumē veritatis illustret, vt rectas deo semitas faciat, dum mundas in animo cogitatiōes p sermōem bonæ prędicationis format. Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Quid hoc loco vallium nomine, nisi humiles? Quid mōtium & collium, nisi supbi homines designātur? In aduentu igitur redemptoris nr̄i valles impletæ sunt, mōtes vero & colles humiliati sunt, quia iuxta vocem apostoli eius. Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Vallis em̄ impleta crescit: mōs & collis humiliatus decrescit, quia nimirum in fide mediatoris Dei & hominum hominis iesu christi, & gentilitas plenitudinem gr̄æ accepit, & iudęa hoc p errorem pfidiæ (vnde tumebat) pdidit. Omnis ergo vallis implebitur, quia corda humilium sacræ doctrinæ eloquio & virtutum gr̄a replebūtur. Iuxta hoc qđ scriptum est. Qui emittit fontes in conuallibus. Et vnde rursum dr̄. Et conualles abundabunt frumento. A montibus namq; aqua dilabitur: quia supbas mentes veritatis doctrina deserit. Sed fontes in conuallibus surgūt, quia mōtes humilium verbum p̄dicationis accipiūt. Iam videmus Iam conualles frumento abundare cōspicimus, quia illorum ora pabulo veritatis completa sunt. qui mites & simplices huic mundo despicabiles esse videbantur. Ipsum quoq; ioannem baptistam, quia mira sanctitate præditum populus viderat, hunc esse singulariter celsum ac solidum montem credebat. De quo scriptum est. In nouissimis dierum erit mons domus Dñi præparatus in vertice montium. Nam hunc esse Christum putabant, sicut per Euangelium dr̄. Aestimante autem apostolo & cogitantibus omnibus in cordibus suis de ioanne ne forte ipse esset Christus, quem & requirebant dicentes. Nunquid Christus es tu? Sed nisi idem ioānes apud se vallis esset, repletus spūs gr̄æ non fuisset. Qui (vt hoc quod erat ostenderet) dixit. Venit fortior me post me, cui9 nō sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius. Et rursus ait. Qui habet sponsam sponsus est. Amicus autem sponsi qui stat, & audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc autem gaudium meum impletum est. illū oportet crescere, me autem minui. Ecce cū præ mira operatione virtutum talis esset, vt Christus esse crederetur; non solum Christum non se esse respondit, sed & corrigiam calciamenti eius soluere, ideſt incarnationis

Textus.
Ioan.j.c
Ioā.baptiste clamor.
Textus
Lu.xviij.c
ps.ciij.
ps.lxiiij.
Michee.iiij
Matth.iij.
Ioan.j.c.
Marci.j.a.
Ioan.iij.a.

eius mysterium perscrutari, non se dignum esse perhibuit. eius sponsam esse ecclesiam credebāt: qui hunc (quia christus esset) æstimabāt. Sed ait. Qui habet spōsam, spōsus est. Ac si diceret. Ego spōsus nō sum: sed amicus sponsi sum. Nec ꝓpter vocem suā: sed in voce sponsi se gaudere ꝑhibebat. quia nō ideo lætabatur in corde: qm̄ a ppl'is humiliter audiebatur loqns: sed quia ipse veritatis vocem audiebat intus: vt loqretur foris. Qd' bene gaudium impletū dicit, quia quisquis de sua voce gaudet: plenum gaudium nō habet. A quo & subditur. Illum oportet crescere: me autem minui. Qua in re q̄rendum est: in quo creuit christus: in quo minutus est Ioānes: nisi ꝙ ppl's Ioannis abstinentiam vidēs, remotum hūc esse ab hoībus conspiciēs: eum esse christum putabat? Chr̄m vero cum publicanis comedētem: inter pc̄tōres ambulantē intuens: eum nō chr̄m sed ꝓphetam esse credebat. Sed dum ꝑ accessum tp̄is & chr̄s q̄ (ꝓpheta esse putabatur) chr̄s est agnitus: & Ioānes qui chr̄us (esse credebatur) ꝓpheta esse innotuit: impletū est, qd' de Chr̄o suus p̄cursor p̄dixit. Illum oportet crescere, me autē minui. In æstimatiōe quippe ppl'i & chr̄s creuit: quia agnitus est, qd' erat. & Ioānes decreuit: quia cessauit dici, qd' non erat. Igitur qm̄ & idem Ioānes ideo in sanctitate ꝑstitit, quia in cordis humilitate ꝑdurauit: & multi idcirco ceciderūt, quia apd' seipsos elata cogitatione tumuerūt. Dicatur recte. Omnis vallis implebitur: & omnis mōs & collis humiliabitur. quia humiles donū accipiunt: qd' se corda superbientiū repellunt. Sequitur. Et erūt prauati in directa & aspera in vias planas. Praua in directa fiūt: cum malorum corda ꝑ iniustitiā detorta, ad iustitiæ regulam diriguntur. Et aspera in vias planas immutātur: cum immites atq; iracūdę mētes ꝑ infusiōem supnæ gr̄æ, ad lenitatem māsuetudinis redeūt. Q̄ñ em̄ verbū veritatis ab iracūda mēte nō recipitur: quasi asperitas itineris gressum ꝑgentis repellit. Sed cum mēs iracūda ꝑ acceptā māsuetudinis gr̄am correctionis vel exhortatiōis verbū recipit. ibi planā viam p̄dicator inuenit: vbi prius pro aspitate itineris ꝑgere, idest p̄dicatiōis gressum ponere nō valebat. Sequitur. Et videbit omnis caro salutare dei. Quia oīs caro, accipitur oīs homo: salutare dei, videlicet chr̄m. Christum in hac vita omnis homo videre nō potuit. Vbi ergo in hac sentētia ꝓpheta ꝓphetiæ oculum: nisi ad extremum iudicij diem tetēdit? vbi cum apertis cælis ministrātibus angelis: consedentibus Apostolis in sede maiestatis suæ Christus apparuerit: omnes hunc & electi & reprobi pariter videbunt. Vt & iusti de munere retributionis sine fine gaudeant: & iniusti in vltione supplicij in perpetuum gemant. Nam quia hoc ista sententia intendit: quod in extremo examine ab omni carne videbitur. recte subiungitur. Dicebat autem ad turbas quæ exibant: vt baptizarentur ab eo. Genimina viperarum: quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Ventura enim ira est animaduersio vltionis extremæ: quam nūc peccator fugere non valet. qui nunc ad lamenta pœnitentiæ non recurrit.

Christ' creuit & Ioannes minut' est.

Ioan. iij. d.

Secretum euāgelij aperitur.

Esaie. xl. a.

Salutare dei videbit oīs caro q̄liter sit intelligendū.

Textus

Et notandum, q malæ soboles, malorum parentum actiões imitantes, genimina viperarum vocãtur, quia per hoc, q bonis inuident, eosq persequuntur, q quibusdam mala retribuũt, q læsiones proximis exquirunt: qm in his omnib9 priorum suorum carnalium viam sequũtur: quasi venenati filij de venenatis parẽtibus nati sunt. Sed quia iam peccauimus: quia vsu male cõsuetudinis inuoluti sumus: dicit, quid nobis faciẽdum sit, vt fugere a ventura ira valeamus. Sequitur. Facite ergo fruct9 dignos pœnitẽtiæ. In quibus verbis notãdum est, q amicus sponsi nõ solum fructus pœnitentiæ: sed dignos pœnitẽtiæ admonet esse faciendos, alid namq est fructum facere: alid dignum pœnitẽtiæ fructum facere. Vt em̃ scd̃m dignos pœnitentię fructus loquamur: sciẽdum est, quia quisquis illicita nulla commisit, huic iure conceditur, vt licitis vtatur. Sicq pietatis opera faciat, vt tamen si voluerit, ea quę mũdi sunt, relinquat. At si quis in fornicatiõis culpam vel fortasse (qd grauí9 est) in adulterium lapsus est, tãto a se debet illicita abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrasse. Neq em̃ par fruct9 esse boni operis debet eius: q minus, & ei9 qui amplius deliqt: aut eius q in nullis, & eius q in qbusdam facinorib9 cecidit, & eius q in multis est lapsus. Per hoc ergo qd dr̃. Facite fructus dignos pœnitẽtiæ, vniuscuiusq cõscientia cõuenitur, vt tãto maiora q̃rat bonorum operũ lucra per pœnitẽtiam, quãto grauiora sibi intulit damna per culpam. Sed Iudæi de generis nobilitate gloriantes, idcirco se agnoscere peccatores nolebãt: qa de Abrahæ stirpe descẽderãt. Quib9 recte dicitur. Et ne cœperitis dicere, patrem habem9 Abraam. Dico em̃ vobis, qa potens est Deus de lapidib9 istis suscitare filios Abrahæ. Quid em̃ lapides, nisi corda gentiliũ fuerint ad intelligẽdum verbum Dei patris omnipotẽtis insensibilia? Sicut etiam qbusdam ex Iudæis dr̃. Auferam cor lapideum de carne vestra. Neq immerito lapidis nomine gẽtes significatæ sunt, q̃ lapides coluerũt. Vnde scriptum est. Similes illi fiant, q faciũt ea: & omnes q cõfidũt in eis. De qbus nimirum lapidib9 filij Abrahæ suscitati sunt: qa dum dura corda gẽtilium in Abrahæ semine. idest in Christo crediderũt, ei9 filij facti sunt, cuius semini vniti sunt. Vnde & eisdem gentib9 per egregium prædicatorem dr̃. Si autem vos Christi: ergo Abrahæ semẽ estis. Si igitur nos per fidem Christi Abrahæ iam semẽ existim9, iudæi propter perfidiam Abrahę filij esse desierũt. Qd vero in illo tremẽdi examinis die parẽtes boni malis filijs pdesse non poterũt: testatur ppheta, q dicit. Noe & Daniel & Iob si fuerint in medio eorum, viuo ego dicit Dñs, qa filium & filiam nõ liberabũt, sed ipsi iusticia sua liberabũt animas suas. Et rursum. q boni filij nihil malis parẽtibus prosint, sed ad reatum poti9 malorum parẽtum proficiet bonitas filiorum, ipsa per se veritas iudæis nõ credẽtibus dicit. Si ego in Beelzebub ejicio dæmonia, filij vestri iu quo ejiciũt? Ideo ipsi iudices vestri erũt. Seqtur. Iam em̃ securis ad radicem arboris posita est. Omnis em̃ arbor, q̃ nõ facit fructum bonum

Viperarum genimia vocant male soboles.

Textus.

Fruct9 facere: & dignum pęnitẽtię fructũ facere: sunt diuersa.

Lucę. ij. a.
Textus

Ezech. xi. b

Ps. xciij

Ad ga. iij. d

Eze. xiiij. c.

Lucę. xi. c.
Textus

Redēptor nr̄ dr̄ securis

excidetur:& in ignem mittetur. Arbor huius mundi est vniuersum genus humanum. Securis vero est redemptor noster:qui velut ex manubrio & ferro tenetur ex humanitate:sed incidit ex diuinitate. Quae videlicet securis iā ad radicem arboris posita est,quia & si per patiētiam expectat,videt tñ quid factura est. Omnis em̄ arbor nō ferens fructum bonū excidetur, & in ignē mittetur,quia vnusquisq; peruersus paratam citius gehēnae cōcremationem inueniet:qui hic fructum boni operis facere cōtempsit. Et notādum,q; securim nō iuxta ramos positam,sed ad radicem dicit. Cum em̄ malorum filij tollūtur:quid alid' q; rami infructuosae arboris abscindūtur? Cum vero tota simul progenies cum parēte tollitur, infructuosa arbor a radice abscisa est.ne iam remaneat vnde praua iterum soboles succrescat, In quib9 Ioānis baptistae verbis cōstat,q; audiētium corda turbata sunt:cum protin9 subinfertur. Et interrogabāt eum turbae dicētes. Quid ergo facimus? Percussae em̄ terrore fuerāt,q̄ consilium quaerebāt. Sequitur. Respōdēs autem dicebat illis. Qui habet duas tunicas det nō habenti,& qui habet escas similiter faciat, Per hoc q; tunica plus est necessaria vsui nostro,q; palliū ad fructum dignum poenitētiae,vt nō solum exteriora queq; & minus necessaria: sed ipsa valde nobis necessaria diuidere cum proximis debeamus: scilicet,vel escam qua carnaliter viuimus,vel tunicam qua vestimur. Quia em̄ in lege scriptum est. Diliges proximum tuum sicut teipsum:minus proximū amare cōuincitur:qui nō cum eo in necessitate illius (etiam ea,q̄ sibi sunt necessaria) partitur. Idcirco ergo de diuidēdis cum proximo duabus tunicis datur praeceptum,quia hoc de vna dici nō potuit,quoniam si vna diuiditur: nemo vestitur. In dimidia quippe tunica & nudus remanet,qui accipit,& nud9 qui dedit. Inter haec autem sciendum est,quātum misericordiae opera valeant,cum ad fructus dignos poenitentiae ipsa prae caeteris praecipiūtur. Hinc em̄ per semetipsos veritas dicit. Date eleemosynam,& ecce omnia munda sunt vobis. Hinc rursus ait. Date & dabitur vobis. Hinc scriptū est. Ignem ardētem extinguit aqua,& Eleemosyna resistit peccatis. Hinc iterum dicitur. Cōclude eleemosynam in sinu pauperis,& haec pro te exorabit. Hinc bonus pater innocētem filium ammonet,dicēs. Si multum tibi fuerit:abundāter tribue,si exiguum fuerit:etiam exiguū libēter impertiri stude. Vt autem quāta esset virtus in cōtinentia & susceptiōe indigentium, Redemptor noster ostēderet,dixit. Qui recepit prophetam in nomine prophetę,mercedem prophetae accipiet. Et qui recipit iustum iu nomine iusti,mercedem iusti accipiet. In quibus verbis notādum est,quia nō ait mercedem de propheta,vel mercedem de iusto,sed mercedem prophetae,& mercedē iusti accipiet. Alid' est em̄ merces de Propheta,& alid' merces prophetae. Atq; alid' merces de iusto,alid' merces iusti. Quid est em̄ dicere mercedem Prophetae accipiet: nisi quia is qui Prophetam sua largitate sustētat:quamuis ipse Prophetiam non

Arbor non faciens fructū in ignē mittetur.

Textus

Textus

Mat.xxij.d

Leui.xix.d

Luce.xi.f.

Luce.vi.f.

Eccle.iij.d.

Ecl'.xxix.b.

Tob.iiij.b.

Mat.x.d.

Mercedē,prophetę & mercedem de propheta accipere differunt.

habeat,apd' omnipotentem tamẽ dñm Prophetæ præmia habebit. Iste em̃ fortasse iustus est.Et quãto in hoc mũdo nihil possidet:tanto loq̃ndi pro iustitia fiduciam maiorem habet.Hũc dum ille sustẽtat, qui in hoc mũdo aliquid possidet,& fortasse pro iusticia adhuc loqui libere nõ præsumit,iusticięq; illius libertatem sibi principem facit.vt cũ eo pariter iusticiæ pręmia recipiet, quem sustentãdo adiuuit, quatenus eãdem iusticiam libere loqui potuisset. Ille prophetiæ spiritu plenus est,sed tamẽ corporeo eget alimẽto.Et si corpus nõ reficitur certũ est,q vox ipsa subtrahetur. Qui igitur alimẽtum Prophetæ propter hoc q Prophera est,ttibuit,prophetæ illi⁹ vires ad loq̃ndum dedit.Cũ propheta ergo mercedem prophetæ recipiet,quia & si spũ prophetiæ plenus nõ fuit,hoc tamẽ ante dei oclos exhibuit,qd' habuit. Hinc est,qd' de quibusdam peregrinãtibus fratribus Caio & Aristarcho per Ioãnem dicitur. Pro nomine em̃ Christi profecti sunt. nihil accipiẽtes à gẽtilibus.Nos ergo debem⁹ suscipere hmõi,vt cooperatores simus veritatis.Qui em̃ spũalia dona habẽtibus temporalia subsidia tribuit,in ipsis donis spũalibus cooperator existit.Nam cũ pauci sint,qui spũalia dona percipiũt, & mlti qui rebus temporalibus abũdant,per hoc se virtutibus pauperũ diuites inserũt,q eisdem sanctis pauperibus de suis diuitijs satiãtur. Vnde cũ per Esaiæ vocem dñs derelictæ gẽtilitati,idest sanctæ Ecclesiæ spũalium virtutnm merita tanquam deserta arbusta promitteret,vlmũ quoque pariter promisit dicẽs. Ponam desertũ in stagna aquarũ,& terram inuiam in riuos aquarũ. Dabo in solitudinę cedrũ & spinam,myrtũ & lignũ oliuæ.Ponam in deserto abietem vlmũ & buxũ simul,vt videãt & sciãt & cogitẽt & intelligãt pariter. Desertũ quippe dñs in stagna aquarũ, & terram inuiam in riuos aquarũ posuit, quãdo gẽtilitati,q̃ prius per ariditatem mẽtis nullos bonorũ operũ fructus ferebat,per fluẽta sanctæ prædicatiõis dedit.Et ipsa ad quam prius pro asperitate suę siccitatis via pręđicatoribus nõ patebat,doctrinæ postmodũ riuos emanauit.Cui adhuc ex mũere magno promittitur.Dabo in solitudine cedrũ & spinam.Cedrũ q̃a magni odoris est atq; imputribilis naturæ,iura accepimus in ꝑmissiõe.De spina vero cũ peccãti homini dictũ sit. Terra tua spinas & tribulos germinabit tibi:quid mirũ si scę ecclesiæ illd' ꝑmittitur,qd' peccãti homini pro pœna multiplicatur: Sed cedri designantur nomine: hi qui virtutes & signa exhibẽt in sua operatiõe,qui dicere cũ Paulo valẽt. Christi bonus odor sumus deo.Quorũ corda ita interno amore solida sunt:vt ea iam terreni amoris putredo nulla corrũpat.Per spinam vero signati sunt doctrinæ spiritalis viri:qui dum de peccatis ac virtutibus disserũt & modo æterna supplicia minãtur:modo cœlestis regni gaudia promittũt:corda audientium pungunt. Sicq; mentem dolore compunctionis perforant:vt ab eorum oculis quasi quidam sanguis animæ lachrymæ decurrant. Myrtus vero temperatiuæ virtutis est:ita vt dissoluta mẽbra temperãdo cõstringat.

Corp⁹ si nõ reficit: vox ipsa subtrahitur.

iij.Ioã.i.c.

Dona spũalia ꝑcipiũt pauci.

Esaię.xli.c.

Desertũ in stagna aq̃z posuit dñs.

Ibidem

Genesi.ij.c

Cedrus q̃d designat.

ij.Cor.ij.b.

Pręđicatores possunt spinę dici.

Quid igitur per myrtū, nisi hi designati sunt, qui afflictiōibus proximorum compati sciūt, eorumq; tribulatiōem per compassionem temperant? Iuxta hoc, qd scriptum est. Gratias autem Deo, q cōsolatur nos in omni tribula- ij. corin. j. a. tiōe nostra, vt possim9 & ipsi cōsolari eos, q in omni pressura sunt. Qui dū afflictis ꝓximis verbum vel opem cōsolatiōis ferūt, eos proculdubio ad statum rectitudinis restringūt, ne immoderata tribulatiōe in desperatiōem sol- Oliua misericordes notat. uantur. Quos autem per oliuam, nisi per misericordes accipim9: qa & grecæ oleos, misericordia vocatur, & quasi oliuæ liquor ante dei omnipotentis oculos misericordiæ fruct9 lucent? Cui adhuc in promissiōe subiūgitur. Po- Esa. xli. nam in deserto abietem, vlmum & buxum simul. Quid per abietem quæ Abies quos repsentat. valde crescēdo ab aëris alta sustolitur: nisi hi designati sunt, q intra sanctam ecclesiam adhuc in terrenis corporib9 positi, iam cælestia cōtemplantur? Et quamuis de terra nascēdo exierūt, contemplādo tamē, iam iuxta æthera ver- Vlmus qs designat. ticem mētis extollūt. Et qd per vlmum, nisi secularium mētes expressæ sunt, q̄ dum terrenis adhuc curis inseruiūt: nullum virtutum spiritualium fructū ferūt? Sed si fructum proprium vlmus non habet, portare tamē vitem cum fructu solet. Quia & sæculares viri intra sctām ecclesiam, quamuis spūalium virtutum fructū nō habeāt, dū tamē sctōs viros spūalib9 donis plenos sua Buxus qs designat. largitate sustentāt, quid alid quam vitem cum botris portant? Buxus autē quos alios designat, q̄ in altum nō proficit, & quamuis fructū non habet, viriditatem tamē habet, nisi eos q intra sctām ecclīam adhuc ex ætatis infirmitate bona opera facere nō valent, sed tamē parētum fidelium credulitatē seqntes, fidem perpetuæ viriditatis tenēt? Post q̄ omnia apte subiūgitur. Vt videant, & sciāt, & cogitēt, & intelligāt pariter. Ad hoc em̄ cedrus in ecclesia ponitur, vt qsquis a proximo odoramina virtutum spūalium trahit: ipse quoq; in æternæ vitæ delectatiōe nō torpeat, sed ad donorum cælestiū desideria ignescat. Ad hoc spina ponitur: vt qui prędicatiōis ei9 verbo compū- Quare i ecclesia iste arbores ponuntur. ctus fuerit: ipse quoq; exemplo illius discat corda seqntium prędicatiōis verbo compūgere. Ad hoc myrt9 ponitur, vt qui in ardore tribulatiōis ab ore vel opere proximi compatiētis temperamētum cōsolatiōis acceperit: ipse etiā discat quemadmodum afflictis proximis suæ consolationis temperamentum proferat. Ad hoc oliua ponitur, vt qui alienæ misericordię opera cognoscit, discat quemadmodū debeat indigēti proximo, & ipse misereri. Ad hoc abies ponitur, vt si quis vim cōtemplatiōis alicui9 agnouerit, ipse quoq; ad cōtemplanda æterna præmia succēdatur. Ad hoc vlm9 ponitur, vt quisquis intuetur eum, qui habere fructum virtutum spūalium nō valet, sed tamē & eos qui spūalibus donis pleni sunt sustētat, ipse quoq; sctōrum vitæ quanta valet largitate inseruiat, & cælestium donorum botros, quos gignēdo non valet, sustentādo ferat. Ad hoc buxus ponitur: vt qui habere multos adhuc in firmitate positos veræ fidei viriditatē cōsiderat esse, ipse infidelis erubescat.

Bene

Bene ergo descriptis prius arborib9 dr̃:vt videant:sciát & recogitent & intelligant. Vbi & aptæ subiungit/pariter:quia cũ intra sctãm eccliam diuersi hoim mores:diuersi sunt & ordines:necesse est,vt omnes simł discant:dum in ea spũales viri diuersæ q̃litatis/ætatis/& ordinis:ad imitandum simul vident.Sed ecce nos dum mõstrare vlmum q̃rimus / p mlta arbusta longius euagati sumus. Ad hoc itaq̧ ppter qd pphetæ testimonium protulimus/reuertamur.Qui recipit pphetam in nomine pphetæ: mercedem pphetæ accipiet. Quia & si vlmus fructũ non habet/vitã tñ cum fructibus portãs/hæc ipsa sua efficit/q̃ bñ sustentat aliena. Quia vero ad magna nos opera Ioãnes ãmonet/dicẽs.Facite ergo fruct9 dignos pœnitẽtię, & rursus q habet duas tunicas,det non habẽti:& qui habet escas,silr faciat.Iam patẽter datintelligi/quid est,qd veritas dicit.A diebus Ioãnis baptistæ vsq̧ nunc:regnum cælorum vim patit/& violenti rapiũt illd. Quæ supnæ verba sententiæ/nobis sunt magnopere pscrutãda.Nam q̃rendum est/quomodo vim perpeti regnũ cælorum possit. Quis em̃ cælo violẽtiam irrogat? Et rursus q̃rendũ est. Si pati vim regnũ cælorum potest/cur eãdem vim a dieb9 Ioãnis baptistæ/& nõ etiam ante ptulerit?Sed cum lex dicat/si qs hæc vel illa fecerit morte moriat/cũctis legẽtib9 liq̃t/qa pctõres quosq̧ pœna suæ seueritatis ptulit/non autem p pœnitentiam ad vitã reduxit.Cum vero Ioãnes baptista redemptoris grãm p̃cedens pœnitẽtiam p̃dicat/vt peccator,qui ex culpa est mortuus/p cõuersionem viuat/pfecto a diebus Ioãnis baptistæ regnũ cęlorum vim patit.Quid est autẽ regnũ cælorũ:nisi locus iustorum? Solis em̃ iustis cælestis patriæ præmia debent:vt humiles/casti/mites/atq̧ misericordes/ad gaudia supna pueniãt.Cum vero qs/vel supbia tumidus/vel carnis facinore pollut9/vł iracũdiæ facib9 accẽsus/vł crudelitate impius/post culpas ad pœnitentiã redit/& vitã æternã pcipit/q̃si in locũ peccator intrat alienum.A dieb9 ergo Ioãnis baptistæ regnũ cælorũ vim patit/& violenti rapiũt illd/qui quia pœnitentiã peccatoribus indixit/qd alid q̃ regno cęlorũ fieri violentiã docuit? Recogitemus ergo fratres charissimi mala q̃ facimus/& nosmetipsos assiduis lamẽtis atteramus/vt hæreditatẽ iustorũ,quã nõ tenuimus per vitã/rapiamus per pœnitentiã.Vult a nobis oñs Deus talẽ violentiã per pœnitentiã perpeti.Nam regnũ cælorũ rapi vult nr̃is fletibus/qd nr̃is meritis nõ debet. A spei ergo certitudine nulla nos malorum nr̃orum q̃litas/nulla quãtitas frãgat.Pręstat magnã veniæ fiduciã latro ille venerabilis/qui nõ inde venerabilis vnde latro Nam Latro ex crudelitate/venerabilis ex cõfessione.Cogitate ergo.cogitate q̃ sint incõprehensibilia in omnipotenti Deo misericordiæ viscera.Latro iste cruẽtis manibus abstractus/a facie itineris suspẽsus est in patibulũ crucis.Ibi cõfessus est/ibi sanatus est. ibi audire meruit.Hodie mecũ eris in paradiso.Quid est hoc? Quis tantã bonitatem dei dicere possit? quis æstimare sufficiat? De ipsa pœna criminis pue-

Matt.x.d.

Mat.xi.b. Regnũ cęlorũ patit vim.

Regnũ celorũ est locus iustorũ.

Violẽti rapiũt cęlũ. Latro bonus q̃ vocabat dimas magnã pręstat pctori bus venię fiduciã.

Luc.xiij.f.

nit ad præmia virtutis. Idcirco autẽ omnipotens deus electos suos in quibusdam lapsibus cadere pmittit/vt alijs in culpa iacẽtibus (si toto ad eum corde cõsurgant) spem veniæ reddat: & eis p lamenta pœnitentiæ viam pietatis aperiat. Exerceamus ergo nosmetipsos in lamentis/extingamus fletib⁹ flammas pctõrum, & dignis pœnitẽtiæ fructib⁹ culpas abluamus/q̃s fecim⁹. Ad indulgentiã nobis tpa indulta nõ peant: qa qui mltos a suis iniquitatibus iã sanatos aspicimus/quid aliud q̃ supernæ misericordiæ pignus tenemus? Ipso adiuuante: qui cum patre viuit & regnat in vnitate spũssancti Deus. Per omnia sæcula sæculorum. Amen.

[Dñs q̃ñq; suos electos labi pmittit.]

¶ Segmentum ex principio euangelij Ioannis. Cap. j. quod canitur in die Natiuitatis dñi.

N principio erat verbum: & verbum erat apd' Deum: & Deus erat Verbum, Hoc erat in principio apd' Deũ. Omnia p ipm facta sunt: & sine ipso factum est nihil. Q d' factum est in ipso vita erat: & vita erat lux hoĩm: & lux in tenebris lucet: & tenebræ eã non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo/cui nomẽ erat Ioannes. Hic venit in testimonium: vt testimonium perhiberet de lumine: vt oẽs crederent per illum. Non erat ille lux, sed vt testimoniũ phiberet de lumine. Erat lux vera, q̃ illuminat oẽm hoĩem venientẽ in hunc mũdum. In mũdo erat: & mũdus per ipm factus est: & mundus eum non cognouit. In ppria venit/& sui eum nõ receperunt. Quotquot autem receperunt eum/dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in noĩe eius. Qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis. neq; ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est/& habitauit in nobis/& vidimus gloriam eius/gloriam quasi vnigeniti a patre, plenum gratiæ & veritatis. Et reliqua.

[Oĩa p ipm fctã sũt rc. Alij ad nouauit exgregios ualla: r sic ipi legũt mõ. et sine ipo factũ ẽ nihil. qd fa ctũ ẽ: r sequit distincta sẽtẽtia: In ipo vita erat. rc. In mũdo erat. rc. vsq; ad recepũt eũ ponitur ter ipm eũ. eũ. vbi illd vl' id. poti⁹ dicẽdũ erat q: ad vbũ refert. r declaratiual. deceptũ eẽ interp̃tẽ in gñe. Qui credũt in noĩe ei⁹: grece est in nomẽ eius. Itẽ ex deo nati. poti⁹ eẽt geniti. Etiam q̃si. dicẽdũ erat velut: aut tãq̃ : q: q̃si gõ iplet vi]

¶ Homilia beati Augustini episcopi de eadẽ lectione.

QVia temporalẽ mediatoris dei & hoĩs Iesu Chrĩ natiuitatem, q̃ hodierno die facta est, sctõrum verbis euãgelistarum Matthæi videlicet & Lucæ manifestatã cognouimus: libet etiam de verbi; idest diuinitatis eius æternitate: in qua patri manet semper æqualis; beati Ioannis euangelistę dicta scrutari/qui singlari priuilegio meruit castitatis/vt cæteris altius diuinitatis ipsius capet simul, & patefaceret arcanũ. Neq; eñ frustra in cœna supra pectus dñi Iesu recubuisse perhibet/sed p hoc typice docet, quia cælestis haustum sapiẽtiæ cæteris excellẽtius de sctĩssimo eiusdẽ pectoris fonte potauit.

Vnde & merito in figura q̃ttuor animaliũ:aql ę volãti cõparat̃.Cũctis q̃ppe auib⁹ aquila celsius volare:cũctis animãtibus clarius solis radijs infigere con sueuit obtut⁹.Et cæteri quidẽ euãgelistæ q̃si in terra ambulãt cum dño.qui tpalem eius gñationẽ pariter & tpalia facta sufficiẽter exponentes:pauca de diuinitate dixerunt.Hic autem q̃si ad cælum volat cum dño,qui per pauca de tpalibus eius actibus edisserẽs æternam diuinitatis eius potẽtiam,per quã omnia facta sunt,sublimius mẽte volãdo & limpidius speculãdo cognouit: ac nobis cognoscendã scribẽdo tradidit.Ergo alij euãgelistæ Chr̃um ex tpe natum describũt.Ioãnes eundẽ in principio testat̃ fuisse dicẽs. In principio erat verbum. Alij inter homines eum subito apparuisse cõmemorant:ille ipm apđ deum semp fuisse declarat dicẽs. Et v̾bum erat apđ deum. Alij verum hoiem:ille verũ cõfirmat deum esse dicẽs. Et deus erat v̾bum. Alij hoiem eum apđ homines tpaliter cõuersatum:ille deũ apđ deũ in prin cipio manẽtem ostendit,dicens. Hoc erat in principio apđ deum. Alij magnalia,q̃ in homine gessit,ꝓhibent:ille q̄ oẽm creaturam visibilẽ & inuisi bilem per ipm deus pr̃ fecerit:docet,dicẽs. Omnia ꝑ ipm facta sunt,& si ne ipso factũ est nihil. Et mire btũs Ioãnes in initio euãgelij sui de Diuini tate saluatoris & fidẽ recte credẽtium sublimiter imbuit, & hæreticorũ ꝑfi diam potẽter exuperat.Fuerũt nãq; hæretici qui dixerunt. Si ergo natus est Chr̃s,erat tempus qñ ille nõ erat.Quos primo sermone redarguit,cum ait. In principio erat verbũ.Neq; ait in principio cœpisse esse verbũ:vt videlicet eum nõ ex tpe ortũ,sed ante ortũ temporũ existentẽ,ac ꝑ hoc sine vllo tpis initio de pr̃e natum mõstraret.Iuxta qđ ipse loquit̃ in ꝓuerbijs.Dñs posse dit me in initio viarũ suarũ,anteq̃ qcq; faceret a principio,ab æterno ordi nata sum.Itẽ fuerũt hæretici q tres sctæ Trinitatis ꝑsonas esse negãtes dicerẽt Idẽ deus qñ vult Pr̃ est,qñ vult Filius est,qñ vult spũssctus est,ipse tñ vnus est.Quorũ destruẽs errorẽ subiungit. Et v̾bum erat apđ deum. Si em̃ alius apđ alium erat,duo sunt ꝓfecto Pr̃ & Filius,& non vnus ipse,modo Pr̃,modo Filius,modo etiã Spũssctus:q̃si mutabilis sit diuinæ substãtiæ na tura,cũ apertissime Iacobus dicat Ap̃s. Apđ quem nõ est trãsmutatio,nec vicissitudinis obumbratio.Itẽ fuere quidẽ praui dogmatis autores,qui Chri stum hoiem tm̃ confitẽtes:verum prorsus esse nõ crederent.Quos conseq̃n ter opprimit,cum ait. Et deus erat v̾bum. Fuere alij q deum quidẽ illũ, sed ex tpe incarnatiõis factum,nõ autẽ æternum ante scl'a natum esse a pr̃e putarent.Vnde quidã taliter dixisse cõmemorat̃.Non inuideo Christo facto deo,qm̃ & ego si volo possum fieri scđm ipm.Et horum nefandam refellit sententiã euãgelista,cum ait. Hoc erat in principio apđ deum. Id est hoc verbum qđ deus est,.nõ ex tempore cœpit,sed in principio erat deus apud deum.Item fuere veritatis inimici,qui Chr̃m & ante partum virginis fuisse iam nõ negarent,non tamẽ nato ex patre deum,sed factum a patre,& ideo

tates gñge. plenũ.non vt ꝑ'ę q̄s putant ... Ii cas⁹ est s3 nti.s.ve . a. ia.est pio num gñe. t ve. verbu3 aũt apõgr g cos mas.g. est ꝓpter ea ꝑ id ge. n⁹ trãsferẽ dũ erat iqt vsl. s. fmo q3 magl' si gnificat q̄ v̾bũ maxie q3 de filio dei loq̃tur. Destruũtur pñti pmus hęreticorũ error ex q̃n q̄s q̄s deus̃ nat hic Au gustinus. puer.viij.c Scõs hęre ticoꝝ erroꝝ

Jacobi.j.c

Terti⁹ dea mittitur. Quart⁹ er ror seu opi nio dãnat̃. Quĩta prauitas hęre coꝝ reiel itur

minorem p̄re/quia creaturam crederent.Etiam hos damnat euangelic⁹ ser/mo,qui dicit. Omnia per ip̄m facta sunt/& sine ipso factum est nihil. Si em̄ nihil creaturā sine ipso factum est/patet ꝑfecto,quia ipse creatura nō est. per quem omnis creatura facta est.Et ne quis audiens factam per deum creaturam,mutabilem crederet ei⁹ voluntatem/quasi subito vellet facere creaturam/quā ab æterno nunq̄ fecisset/manifeste docet Euangelista factā quidem in tempore creaturā:sed in æterna creatoris sapiētia qn̄ & qualis crearet̄ semper fuisse dispositum.& hoc est qđ ait. Qđ factum est/in ipso vita erat.

Textus

Idest,qđ factum in tempore vita carēs apparuit,omne in hoc sp̄ūali factoris ratione semper vixerat & viuit.Non quia coęternum est creatori qđ creauit, sed quia coęterna est illi ratio voluntatis suæ,in q̄ ab æterno habuit & habet quid & qn̄ crearet:qualiter creatum gubernet vt maneat:ad quem finem singula q̄ creauit,perducat.Sequitur. Et vita erat lux hoīm. Quo verbo aperte docet:q̄ ipsa vitalis ratio p̄ quam omnia disposita sunt & regunt̄:nō oēm creaturam:sed rationabilē tm̄:vt sape possit/illuminat. Homines nāq̄ qui ad imaginē dei facti sunt,ꝑcipe sapiētiam possunt, animalia cætera non possunt.Sed & animalis quicunq̄ est homo,non ꝑcipit ea q̄ sunt sp̄ūs Dei. vnde bn̄ cum dixisset:& vita erat lux hoīm,subiunxit. Et lux in tenebris lucet:& tenebræ eam nō comp̄henderunt.Lux quippe est hominum Chr̄s,q omnia(q̄ illuminari merent̄)corda hominū suę p̄sentia cognitionis illustrat. Tenebræ autem stulti sunt & iniqui: quorū cęca p̄cordia lux æternę sapiētiæ q̄lia sunt māifeste cognoscit:quāuis ipsos radios eiusdē lucis nequaq̄ capere p̄ intelligētiam possint. Veluti si cuilibet cæco iubar solis ostendit̄, nec tamen ipse solem ei⁹ lumine perfusus aspiciat.Sed nō tamē tales omnino superna pietas despexit/ verum medelam eis salutis,qua ad videndam lucem ꝑuenire possint,adhibuit. Ipsa lux inuisibilis:ipsa dei sapientia(in qua videri possit)induta est carne:q̄ in habitu hominis apparens & loq̄ns hominibus/paulatim fide purificata eorū corda ad cognitionē suæ diuinæ visionis ꝑueheret. Missus est ante illum homo magni meriti,cuius testimonio pararētur omnes ad audiēdam(mox vt appareret)ipsam dei sapiētiam.Ad videndū ipsum solem iusticiæ nube iam corporis tectum:ideit ad vidēdum,audiendumq̄ hominem:qui Deus esset plenum gratiæ & veritatis. Fuit homo (inquit)missus a Deo:cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium vt testimonium perhiberet de lumine:vt omnes crederent per illum. Non ait:vt omnes crederent in illū.Maledictus homo q cōfidit in homine. & ponit carnem brachium suum.sed vt omnes crederent per illum. Hoc est:per illius testimonium crederent in lucem, quam necdum videre nouerant/Deum videlicet ac Dominum nostrum Iesum Christum/qui de seipso testatur.Ego sum lux mūdi. qui sequitur me,nō ambulat in tenebris/sed habet lumē vitæ.Sequit̄. Nō erat ille lux/sed vt testimoniū phi/

Solā creaturā rōnalē vt sape possit illūinat deus.
Aialis hō non ꝑcipit q̄ sunt sp̄ūs dei.
Textus.
Stlti & ini q̄ tenebræ sunt.

preçerdia ecc. las

Textus.

Hie.xvij.a.

Ioā.viij.b.
Textus.

beret de lumine. Erat lux vera q̃ illuminat oẽm hominẽ venientem in hunc mũdum. Et sancti quidem homines lux sunt recte vocati: dicẽte ad eos dño, Vos estis lux mũdi. Et apl'o Paulo, Fuistis em̃ aliqñ tenebræ: nunc autẽ lux in dño. Sed multum distat inter lucem q̃ illuminatur: & lucem q̃ illuminat. inter eos qui participatiõem veræ lucis accipiunt vt luceant: & ipsam lucem perpetuam: quæ nõ solum lucere in seipsa: sed sua p̃sentia quoscunq; attigerit illustrare sufficit. Ad cuius comparationem veræ lucis non tm̃ minores quilibet electi: verumetiam ipse Ioãnes: quo maior inter natos mulierum nõ surrexit: lux nõ esse asseritur: vt videlicet non esse Chr̃s (qd' putabat) monstraret. Ille em̃ (vt scriptum est) erat lucerna ardens. Ardens scilicet fide & dilectione: lucens verbo & actione. Gr̃am verę lucis pectoribus infundere, solius est eius de quo dr̃: Erat lux vera q̃ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Omnem, videlicet: qui illuminatur siue naturali ingenio: seu sapientia diuina. Sicut em̃ nemo a seipso esse potest: ita etiam nemo a seipso sapiens esse potest: sed illo illustrante. de quo scriptum est. Omnis sapientia a dño Deo est. Cuius vtramq; naturam, & diuinam videlicet: qua semp vbiq; totus manet: & humanam: ex qua in tempore natus loco inclusus apparuit: conseq̃nter euangelista describit dicẽs. In mũdo erat: & mundus p ip̃m factus est, & mũdus eum nõ cognouit. In ꝓpria venit: & sui eum nõ receperunt. In mũdo q̃ppe erat: & mũdus p ip̃m factus est, quia deus erat, quia totus vbiq;, quia suæ p̃sentia maiestatis sine labore regit: & sine onere continet qd' fecit. Et mũdus eũ nõ cognouit: quia lux in tenebris lucet: & tenebræ eam nõ cõp̃henderũt. Mundũ nãq; hoc loco dicit hoĩes mũdi amore deceptos: atq; inhærẽdo creaturę ab agnoscẽda creatoris sui maiestate reflexos. In ꝓpria venit: quia in mũdo, quẽ p diuinitatẽ fecit: p humanitatẽ apparuit. In ꝓpria venit: quia in gente iudæa: quã sibi p̃cęteris natiõibus speciali gr̃a copulauerat: incarnari dignatus est. In mũdo ergo erat: & in mũdum venit. In mũdo erat p diuinitatẽ. In mũdũ venit p incarnationem. Venire quippe vel abire hũanitatis est: manere diuinitatis. Quia ergo cũ in mũdo esset p diuinitatẽ: mũdus eũ nõ cognouit: dignatus est venire in mũdũ p hũanitatẽ. vt vel sic eũ mũdus cognosceret. Sed videamus qd' sequitur. In ꝓpria venit, & sui eum nõ receperũt. Quẽ em̃ in potẽtia deitatis cũcta creantẽ regentemq; nõ cognouerant, ip̃m in carnis infirmitate miracl'is coruscantẽ recipe noluerunt. Et qd' grauius est, sui eũ nõ receperũt, homines scilicet: quos ipse creauit. Iudæi, quos peculiarem sibi elegerat in plebem, quibus suæ cognitionis reuelauerat arcanum, quos mirificis patrum glorificauerat actibus, quibus suę legis doctrinam contulerat, Ex quibus se incarnandum promiserat, & in quibus se incarnatum (vt promiserat) ostendit: ipsi eum recipere venientem magna ex parte recusarunt. Neq; enim eum omnes recusarunt, alioquin nullus esset saluus. Nunc autem multi eum ex vtroq; populo credendo recepe-

Sancti homines lux vocantur. Mat. v. b. Ephesi. v.

Mat. xi. b.

Ioan. v. f

Sicut a se ipso nemo eẽ põt ita a seipso nemo sapiẽs esse potest. Eccl. i. a

Textus

Mund⁹ quos designat. hallegandose.

reflectos. xi. xxlle ... en deslegar

Venire humanitatis: manere diuinitatis ẽ.

Textus

runt. de quibus euangelista consequenter insinuat dicens. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Cōsideremus fratres charissimi, quāta gr̄a Redemptoris nr̄i: q̄ magna sit multitudo dulcedinis eius. Vnicus ex pr̄e natus est, & noluit remanere vnus. Descēdit ad terram/ vbi fratres sibi: quibus regnum pr̄is sui dare posset, acquireret. Deus ex deo natus est. et noluit esse dei tm̄ filius: fieri homo dignatus est: nō admittēs qd' erat: sed assumēs qd' non erat: vt p hoc homines in dei filios transferret: gl'iæq; suæ faceret cohæredes: qui qd' ipse semper habebat p naturam, incipent habere per gr̄am. Cōsideremus quāta virt9 est fidei: cuius merito potestas datur hoībus filios dei fieri. Vnde bene scriptum est: quia iustus ex fide viuit. Viuit em̄ iustus ex fide: non illa q̄ labiorum tm̄ cōfessione pfertur: sed ea q̄ per dilectiōem opatur. Alioquin (fides si non habeat opa) mortua est in semetipsa. Nullus seipm̄ despiciat: nullus de sua salute desperet. Curramus oēs: curramus singuli: vt qui eramus lōge: mereamur fieri ppe in sanguine chr̄i. Videamus qd' dr̄. Quia quotquot receperūt eū: dedit eis potestatem filios dei fieri. Quotquot (inquit) receperunt: non est em̄ psonarum acceptor deus: sed in omni gente, q̄ timet eum, & opatur iustitiā, acceptus est illi. Quo autem ordine credētes filij dei possunt fieri: & quantū hæc gn̄atio a carnali distet: subsequutus euāgelista designat. Qui non ex sanguinibus (inquit) neq; ex volūtate carnis, neq; ex volūtate viri: sed ex deo nati sunt. Carnalis quippe nr̄a singulorum gn̄atio ex sanguinibus: idest ex natura maris & fœminæ a complexu cōiugij duxit originem. At vero spūalis generatio spūsfancti gr̄a ministratur: quā a carnali distinguens Dn̄s ait, Nisi qui renat9 fuerit ex aqua & spū sancto, nō potest introire in regnum dei. Qd' natum est ex carne/ caro est, & qd' natum est ex spū, spūs est. Verū ne quis hominum dubitet filium esse dei: dat exemplum euāgelista. Quia & ipse filius dei homo fieri: & inter homines habitare dignat9 est: vt humanæ particeps existēdo fragilitatis, homines diuinæ virtutis suæ donaret esse participes. Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Qd' est dicere, & filius dei homo fact9 est, & inter homines cōuersatus est. Solet nāq; scriptura modo animæ, modo carnis vocabulo totum designare hominē. Animæ videlicet, vt scriptum est. Quia descēdit Iacob in ægyptum in animabus septuaginta. Carnis vero (vt rursus scriptum est.) Et videbit omnis caro salutare dei. Neq; em̄ vel animæ sine corporib9 descendere iu ægyptū, vel caro sine anima videre aliqd potest. sed hic p animam tot9 homo: ibi signatur p carnem. Sic ergo hoc loco qd' dr̄. Et verbū caro factū est, nihil alid debet intelligi, q̄ si diceret, & de9 homo fact9 est, carnem videlicet induēdo & aīam, vt sicut quisq; nr̄m vn9 homo ex carne cōstat & anima, ita vnus ab incarnatiōis tpe Chr̄s ex diuinitate, carne & anima cōstet. Deus ab æterno in æternum existēs verus, vt erat: hominem ex tempore assumēs in vnitatem

Marginalia: Quare de9 dignat9 est fieri homo — Abac. ij. a. — Fides sine opib9 mortua est. — Actuū. x. c — Textus. — Joan. iij. a. — Joā. ibidē. — Textus. — Geñ. xlvi. c — Luce. iij. b

suæ psonę veram(quam nō habuerat)induit carnem.Sequitur. Et vidim⁹ glīam eius,glīam quasi vnigeniti a patre plenum grāę & veritatis. Glīam chrī:quam ante incarnatiōem videre nō poterant homines,post incarnatio-nem viderunt.aspicientes humanitatem miraclīs refulgētem:& intelligentes diuinitatem intus latitātem.Illi maxime qui & eius claritatem ante passionē trasfigurati in mōte scto cōtemplare meruerunt:voce delapsa ad eū huiusce modi a magnifica glīa.Hic est filius meus dilectus:in quo mihi bñ compla-cuit.Et post passiōem resurrectiōis/ascēsionisq̧/ipsius glīa conspecta,spūs ei⁹ sunt dono mirifice refecti.Quibus omnibus manifeste cognouerūt:q̄ hmōi glīa non cuilibet sctorum:sed illi solum homini,qui esset in diuinitate vnigenitus a prē,cōueniret.Qd' autem seqtur. Plenum grāę & veritatis. Glīa plenus erat idem homo chrs Iesus:cui singlāri munere p̄cæteris mortalibus datum est:vt statim ex quo in vtero virginis concipi/& homo fieri incipet: verus esset & deus.Vnde & eadem glīosa semp ỽgo Maria:nō solum hoīs chrī:sed & dei genitrix recte,credēda & confitēda est. Idem veritate plenus erat,& ipse est.Ipse videlicet verbi diuinitate,q̄ hominem illum singulariter electum,cum quo vna chrī psona esset:assumere dignatus est. Non aliquid suæ diuinæ substātiæ(vt hæretici volūt)in faciēdam hoīs naturam commutans,sed ipse apd' prēm manēs totum,qd' erat:totam de semine Dauid naturam veri hoīs:quam nō habebat,suscipiēs.Vñ oportet frēs charissimi : vt qui humanam redemptoris nrī natiuitatem hodie annua deuotione recoli-mus,& diuinam pariter & humanā eius naturā nō ānuo:sed cōtinuo semp amplectamur amore.Diuinam/p quā creati sumus,cum nō essemus,humanam/p quā recreati sumus:cum pditi essemus.Et quidem diuina conditoris nrī ỽtus sine assumptiōe humanitatis nos recreare erat idonea. Vna autem eiusdē redemptoris nrī infirmitas sine assumēte se/& inhabitāte in se, & operante p se diuinitate nos recreare nequiuit. Atq̧ ideo verbū caro factum est. idest deus homo factus est.Et habitauit in nobis,vt per cognitum nobis hominis habitum,in nobis conuersando congrue nos ad loquendum instruere:nobis viuendi viam p̄bere,p nobis cōtra hostem cōfligere,nrām mortē moriēdo ac resurgēdo posset destruere.Per quā coeternā vero deo prī diuinitatem nos interius viuificando/ad diuina sustolleret.remissionemq̧ nobis pctorū pariter & spūssancti dona cōcederet:& post bonorū perfectionē operum/nō solum nos ad videndam glīam clarificatæ suæ perduceret humanitatis:sed incommutabilē nobis essentiam suæ diuinæ maiestatis ostenderet.

Chrs ab incarnatiōis tpe ex diuinitate carne & aia cōstat verus homo.

Luce.iij.c.

Textus

Glīosa ỽgo maria non solū christi sed & dei genitrix credenda est.

Hūanitas xpi nequit nos recreare sine diuinitate:diuinitas vero recte potuit.

C Segmentum ex Euangelio Lucæ capite. ij. littera. C. quod canitur in die Circuncisionis Domini nostri.

IN illo tempore. Postq̃ consummati sunt dies octo vt circuncideretur puer: vocatum est nomen eius Iesus. Quod vocatum est ab angelo, priusq̃ in vtero conciperetur. Et reliqua.

¶ Homilia venerabilis Bede p̃sbyteri.

SAnctam venerandamq̃ p̃sentis festi memoriam paucis quidem verbis euangelista comprehendit, sed non pauca cælestis mysterij virtute grauidam reliquit. Exposita namq̃ natiuitate dñica (cuius gaudia mox angeli dignis laudibus extulerũt, pastores deuota visitatiõe celebrarunt, omnes q̃ tunc audiere mirati sunt: nos quoq̃ p̃ modulo nostro, p̃ut potuimus, p̃xime dño largiente cõgruis missarum hymnorumq̃ solẽnijs exigimus) subiũgit atq̃ ait. Et postq̃ consummati sunt dies octo, vt circunciderer puer, vocatum est nomen eius Iesus. qđ vocatum est ab angelo, priusq̃ in vtero cõciperet̃. Hæc sunt festiuitatis hodiernæ gaudia venerãda, hæc solennitas diei, hæc illa supernæ pietatis munera sacrosancta, q̃ fidelium cordibus commendãs apostolus ait. Quia vbi venit plenitudo temporis. misit deus filiũ suum natum ex muliere, factum sub lege. vt eos qui sub lege erant redimeret, vt adoptiõem filiorum reciperemus. Magna namq̃ dispẽsatione pietatis ad redemptiõem gñis humani deus p̃r non angelũ, non archangelum, sed filium suũ vnigenitum mittere dignatus est. Quem quia in diuinitatis suæ specie videre nequiuimus, magna rursum dilectionis arte p̃uidit, vt hũc factum ex muliere, hoc est ex maternæ carnis substantia sine virili admixtiõe cõceptum: ad humanos verum hominem p̃ferret aspectus. Qui in diuina v̾tute ac substantia manens per omnia qđ erat, veram naturæ mortalis infirmitatem, quã non habebat indueret. Et vt nobis necessariam obediẽdi virtutem p̃cipuo cõmendaret exẽplo: factũ sub lege filiũ suũ misit deus in mundum. Non quia ipse legi quicq̃ debeat, qui vnus magister nr̃, vnus est legislator & iudex, sed vt eos qui sub lege positi, onera portare nequiuerãt: sua cõpassione iuuaret. ac si de seruili cõditiõe q̃ sub lege erat, ereptos in adoptiõem filiorum, q̃ per grãm est: sua largitate reduceret. Suscepit igit̃ circũcisionẽ lege decretã in carne, q abſq̃ omni p̃rsus labe pollutiõis apparuit in carne. Et qui in similitudinem carnis pcc̃i, non aũt in carne pcc̃i aduenit, remediũ quo caro pcc̃i cõsueuerat mũdari, nõ respuit. Sic etiam vnda baptismatis, q̃ nouæ grãæ pp̃los a pcc̃orum sorde lauari voluit ipse non necessitatis, sed exẽpli causa subijt. Scire etẽm debet vr̃a fraternitas, q̃a idem salutiferæ curationis auxilium circũcisio in lege cõtra originalis pcc̃i vulnus agebat, qđ nunc baptismus agere, reuelãte grãæ tp̃e cõsueuit. excepto q̃ regni cælestis ianuam necdũ intrare poterãt, donec aduemens bñdictiõem daret, qui legẽ dedit (vt videri possit) deus deorũ in Sion. Tñ in sinu Abrahæ post mortẽ btæ requiei consolati, supnæ pacis ingressum spe fœlici expectabãt. Qui em̃ nũc p̃ euãge

Textus.

Ad ga. iiij. a.

Xp̃s fact9 sub lege nihil lege debebat.

Circũcisio i lege veteri qđ agebat.

Ioan. iij. a.

lium suum terribiliter ac salubriter clamat. Nisi qui renatus ex aqua & sp̃ũ sancto, nõ potest introire in regnum dei. Ipse dudum per legem suam clamabat. Masculus cuius præputij caro circũcisa nõ fuerit, peribit anima illa de populo suo, quia pactũ meũ irritũ fecit. idest. quia pactũ vitæ in paradiso hominibus mãdatũ Adam præuaricãte trãsgressus est, in quo omnes peccauerũt, peribit de cœtu sanctorũ, si nõ ei fuerit remedio salutari subuentũ. Vtraq; ergo purificatio circũcisionis, videlicet in lege & in euãgelio baptismatis, tollẽdæ præuaricatiõis primæ gr̃a, posita est. & ne cui sc̃lo labentis ætatis superni respectus mũera deessent: illi quoq; q mũdi in exordio vsq; ad tẽpora datæ circũcisiõis, vel post datam circũcisiõem, de alijs natiõibus deo placuerũt: vel hostiarũ oblatiõibus, vel certe sola fidei ꝟtute suas suorũq; animas creatori cõmẽdãtes, a primi reatus vinclis absoluere curabãt. Sine fide em̃ impossibile est placere deo. Et sicut alias scriptũ est. Iustus aũt ex fide viuit. Sed veniẽs in carnẽ dei filius, solã carnis naturã, nullã aũt pc̃ti cõtagiõem traxit de Adã: & quia sp̃ũsc̃ti ꝟtute de ꝟgine cõceptus & natus est, & nullo eguit mũere gr̃ę renascẽtis, vtrũq; genus purificatiõis subire dignatus est. Et circũcisus videlicet a parẽtibus octaua die natiuitatis, & tricesimo ætatis anno baptizatus a Ioãne. immo etiã tertiũ salutaris hostiæ munus ipse dñs tẽpli ꝓ se nõ respuit offerri. Cuius die hinc tricesima tertia, dño opitulante, vr̃a charitas auditura simꝫ est, & celebratura mysteriũ. Cũcta inquã & legalis & euãgelicæ purificationis gñ̃a, qui nullo indiguit, dñs suscipe nõ despexit: vt & cõsumãdæ iã legis decreta suo tp̃e doceret esse saluberrima, & aduenientis euãgelij cũctis fidelibus ostẽderet aq̃ subeũda remedia. Sed & hoc ꝙ eodẽ die suæ circũcisionis nomẽ, vt Iesus vocaret̃ accepit: ad imitatiõem priscæ fecit obseruationis, quã ex eo credimus sumptã, ꝙ Abraam patriarcha: qui primũ circũcisiõis sacr̃m in testimoniũ suæ magnæ fidei, & diuinæ ad eũ factæ promissiõis accepit: eodem die suæ suorũq; circũcisiõis, etiam nominis amplificatiõe simul cũ sua cõiuge bñdici promeruit. Vt qui eatenus Abraam pr̃ excelsus dictus est, deinde Abraam idest pater mltarũ gentiũ vocaret̃: quia patrẽ (inquit) mltarũ gentiũ cõstitui te. Quæ fidelissima promissio tam late per orbem iam patet impleta, vt etiã nosipsi de gẽtibus ad fidei illius deuotionẽ vocati ip̃m nos patrẽ sp̃ũaliter hr̃e gaudeamus. Dicẽte etiã nobis apostolo. Si aũt vos Christi, ergo semẽ Abrahæ estis sc̃dm promissionem & hæredes. Et sarai inquit vxorem tuam non vocabis Sarai, sed saram. idest non vocabis principem meam, sed principem. videlicet aperte docens, vt eam quæ tantæ fidei particeps & socia facta est, non proprie principem suæ domus, sed absolute principem, idest omniũ recte credentiũ fœminarum vocaret, & intelligeret esse parentem. Vnde beatus Petrus apostolus credentes de gentibus fœminas ad humilitatis, castitatis, & modestiæ virtutem prouocans, eiusdem matris nostræ Saræ debita cũ laude meminit. Sicut Sara (inquit) obediebat

Gẽn. xvij. b
Cor. xv. e
Hebr. xij. b
Abac. ij. a.
Ad ro. x. g.
Dñs quare suscepit cũcta gñ̃a purificatiõis.
Gẽn. xvij. a
Ad ga. iij. b
Ge. xvij. a.
j. Pet. iij. b

Abrahæ dñm vocans, cuius estis filiæ benefacientes, & non timentes vllam perturbationem. Hæc dilectionem vram fratres ammonere curauimus: vt singuli vrm meminerint: etiam seipsos percepta fide Chri cum patriarchis non solum nominibus excelsis meruisse cõsortium, sed percepta in Christo purificatiõe, baptismi salutaris deriuatum a nomine Chri gaudeant mutasse cognomẽ. & hoc vsq; ad finem firmum intemeratumq; seruare contendat. Gaudentes in se illd Esaiæ vaticinium esse completum. Et seruos suos vocabit nomine alio, hoc est nomine christiano, quo omnes nũc serui chri se delectantur insigniri. Neq; em nomen alid sub coelo datum est hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Vnde, ppheta conseqnter adiungit. In quo qui benedicendus est super terram. benedicetur in Dño amen. Dicit & alias de eodem multiplicãdam etiam de gẽtibus ecclesiam alloquens. Videbũt gentes iustum tuum: & cuncti reges inclytum tuum. Et vocabitur tibi nomen nouum, qd os dñi nominauit.

Esaię. lxj. c

C Segmentum ex Euangelio Matthęi. Capite. ij. lra A, quod canitur in Epiphania dñi.

Vm natus esset Iesus in Bethleem in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerũt Hierosolymam dicentes, Vbi est, qui natus est rex iudęorum? Vidimus em stellam eius in Oriente: & venimus adorare eum. Audiens aũt Herodes rex turbatus est, & omis Hierosolyma cum illo. Et cõgregans omnes Principes Sacerdotum & scribas populi, sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethlẽ iudæ, Sic em scriptum est per pphetam. Et tu Bethleem terra iuda nequaq; minima es in principibus iuda. Ex te em exiet dux, qui regat pplm meum israel. Tũc Herodes clam vocatis Magis diligẽter didicit ab eis tempus stellę q̃ apparuit eis, & mittẽs illos in Bethleem dixit. Ite & interrogate diligenter de puero, & cum inueneritis, renunciate mihi, vt ego veniens adorem eum. Qui cum audissent regem abierũt. Et ecce stella quam viderant in Oriente antecedebat eos, vsq; dum veniens staret supra, vbi erat puer. Vidẽtes autem stellam gauisi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & pcidentes adorauerunt eũ, & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et responso accepto in somnis ne redirent ad Herodem, per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. Et reliqua.

Venimus ado. ãtepe nultimã ac cuit: z tpis pteriti est. Miche. v. a Exiet dux. Lau. exibit legendum erat. Et itrãtes domũ. zc. Nõ ĝ grece intrãtes: sz veniẽtes in domum. q. venientes ad domum ne videant qd absit in trãdo irru pisse in do mum. Cũ Maria mre ei dicendũ erat cũ Maria matre sua. qm reciprocũ est: sed greca vox inqt Laurẽ tius decepit

C Homilia beati Gregorij papæ de eadem lectione, habita ad pplm in Basilica sancti Petri apli in die epiphaniæ.

SIcut in lectione euangelica fratres charissimi audistis, cœlo nato rege, rex terræ turbatus est. quia nimirũ terrena altitudo confunditur, cum celsitudo cælestis aperitur. Sed q̃rendum nobis est, quid nam sit, ꝙ redemptore nr̃o nato pastoribus angelus apparuit, atq; ad adorandum hunc ab Oriẽte Magos non angelus sed stella ꝑducit. Quia videlicet iudęis tanq̃ ratiõe vtentibus rationale animal, ideſt angelus p̃dicare debuit. Gentiles vero quia vti ratione nesciebãt ad cognoscendum dñm, non per vocem, sed per signa perducũtur, quia & illis ꝓphetiæ tanq̃ fidelibus nõ infidelibus, & istis signa tanq̃ infidelibus nõ fidelibus, danda sunt. Vnde etiam per Paulum dr̃. Prophetiæ fidelibus nõ infidelibus datæ sunt. Et notandum ꝙ redemptorẽ nostrum, cum iam perfectæ esset ætatis, eisdem gentibus apl̃i prædicant, eumq; paruulum & necdum per humanum corporis officium loq̃ntem, stella gentibus denunciat. Quia nimirum rationis ordo poscebat, vt & loq̃ntem iã dñm, loquentes nobis p̃dicatores innotescerẽt, & necdum loq̃ntem stella denunciaret, elementa muta p̃dicarent. Sed in omnibus signis, q̃ vel nascente domino vel moriente eo monstrata sunt, considerandum nobis est, quanta fuerit in quorũdam iudęorum corde duricia, q̃ hunc nec per ꝓphetiæ donum, nec per miracula agnouit. Omnia quippe elementa autorem suũ venisse testata sunt. Vt em̃ de his q̃dam vsu humano loquar, deum hũc suum cæli esse cognouerunt, quia ꝓtinus stellam miserunt. Mare cognouit, q̃a sub plãtis eius se calcabile p̃buit. Terra cognouit, quia eo moriente contremuit. Sol cognouit, quia lucis suæ radios abscondit. Saxa & parietes cognouerũt, quia tempore mortis eius scissa sunt. Infernus cognouit, quia hos (quos tenebat mortuos) reddidit. Et tamen hunc quem Deum omnia insensibilia elementa senserunt; adhuc infidelium iudæorum corda Deum esse minime cognouerunt. Et duriora saxis scindi ad pœnitendum nolunt, eumq; confiteri abnegant, quem elementa (vt diximus) aut signis, aut scissionibus deum clamant. Qui etiam ad damnationis suæ cumulum eum (quem natum despiciũt) nasciturum lõge ante presciuerũt. Et non solum quia nascereẽ nouerant, sed etiam vbi nasceretur. Nam ab Herode requisiti, locum natiuitatis eius exprimunt, quem scripturæ auctoritate didiscerunt. Et testimonium ꝓferũt, quo Bethleẽ honorari natiuitate noui ducis oñditur, vt ipsa eorũ gemina scientia & illis fieret testimoniũ damnationis, & nobis adiutoriũ credulitatis. Quos profecto bene Isaac, cum Iacob filium suum benediceret, designauit, qui & caligans oculis, & prophetans, in præsenti filium nõ vidit, cui tam multa in posterum p̃uidit. Quia nimirum iudaicus populus ꝓphetiæ spũ plenus & cæcus, eum (de quo multa in futurum ꝑdixit) in præsepe positũ non agnouit. Sed natiuitate regis nostri cognita, Herodes ad callida argumẽta cõuertitur. ne terreno regno priuaretur, renũciari sibi vbi puer inueniretur, postulat, adorare eum velle se simulat, vt quasi hunc (si inueniri

interp̃tem: vt i aliis q̃busdam locis in q̃b⁹ sui p ei⁹ et econuerso sepe posuit Quare gẽtiles ad cognoscendũ dñm per signa ꝑducti sunt.

dar a conocer

Omnia elementa deũ venisse testata sunt.

Ge.xxvij.d

muy semejante

possit) extinguat. Sed quanta est humana malicia: contra consilium diuinitatis? Scriptum quippe est. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra dñm. Nam ea q̃ apparuit stella: magos perduxit: natum regem reperiunt: munera offerunt: & ne redire ad Herodem debeãt, in somnis ammonent. Sicq; fit vt Iesum quem quærit Herodes inuenire non possit. Cuius persona qui alij q; hypocritæ designantur: qui dum ficte quærunt: inuenire Deum nunq; merent. Sed inter hæc sciẽdũ est. q Priscillianistæ hæretici nasci vnumquẽq; hominẽ sub cõstitutionibus stellarum putant. & hoc in adiutorium sui erroris assumũt: q noua stella exit cum dñs in carne apparuit: cuius fuisse fatum eam q̃ apparuit stellam putant. Sed si euãgelij verba pensamus: quibus de eadem stella dr̃. Vsq; dum veniẽs staret supra vbi erat puer: dum non puer ad stellam: sed stella ad puerum cucurrit: si dici liceat: non stella fatũ pueri, sed fatum stellæ is qui apparuit puer fuit. Sed absit a fidelibus: vt esse aliquid fatum dicãt. Vitam quippe hominũ solus cõditor: qui creauit administrat: neq; eñ ꝓpter stellas homo: sed stellæ ꝓpter hominem factæ sunt. Et si stella fatum hoīs dr̃: ipsæ suis ministerijs subesse homini perhibet. Certe cũ Iacob de vtero egrederet: & prioris fratris plãtam teneret manu: prior profecto nequaq; egredi potuit: nisi subsequens inchoasset. Et tñ cum vno tempore eodemq; momento vtrũq; mr̃ fuderit, non vna vtriusq; vitæ æqualitas fuit. Sed ad hæc solent mathematici respondere: quia virtus constellationis in ictu puncti est. quibus ediuerso nos dicimus, quia magna est mora natiuitatis. Si igitur in ictu puncti cõstellatio permutat, necesse iam erit vt tot dicant fata, quot sunt membra nascẽtium. Fateri etiam mathematici solẽt, q q̃sq̃s signo aquarij nascit: in hac vita piscatoris ministerium sortiat. Piscatores vero (vt fertur) getulia nõ habet. Quis igit: quia illic nullus in stella aquarij nascitur: vbi piscator omnimodo nõ habetur? Rursum quos signo nasci libræ asserũt: trapezitas futuros dicãt: & trapezitas multarum gentium prouinciæ ignorãt. Fateãtur ergo necesse est: aut hoc in eis signum deesse: aut effectum fati nullo modo habere. in Persarum quoq; Francorumq; terra reges ex genere ꝓdeunt: quibus ꝓfecto nascentibus quis æstimet quãti eisdem momentis horarum ac temporũ ex seruili cõditione nascunt. Et tñ regum filij vno eodemq; sidere cũ seruis nati ad regnum ꝓficiunt: cum serui qui secũ fuerant nati: in seruitute morant. Hæc de stella breuiter diximus: ne mathematicorum stultitiã indiscussam preterisse videamur. Magi vero aurum, thus, & myrrham deferũt. Aurum quippe regi congruit. Thus vero in die sacrificiũ ponebat Myrrha autẽ mortuorũ corpora cõdiunt. Eum vero magi quem adorãt etiam mysticis muneribus p̃dicant, auro regem, thure deũ, myrrha mortalem. Sunt vero nõnulli hæretici qui hũc deum credũt: sed vbiq; regnare nequaq; credũt. Hi ꝓfecto thus ei offerũt: sed offerre ei aurum nolunt. Et sunt nõnulli qui hũc regem existimãt: sed deum negant. Hic videlicet ei aurũ

Marginalia: Iuer. xx.d. — Vita hũa: na nec a stellis nec a fato sed a solo deo administratur. — Gen. xxv. e — [manuscript:] omnis ad numerum refert ... ad quantitatem ut sola domus totum corpus .i. domus infera aut totum corpus ... astrologos — piscatores getulia nõ hz — [manuscript:] regio sic nominata — cambiatores — .i. procedũt — no ... — Regi mũera chro oblata qd significant.

offerunt/sed offerre thus nolunt. Et sunt nõnulli qui hũc & deũ & regẽ fatẽtur:sed assumpsisse carnẽ mortalẽ negant. Hi nimirũ ei aurum & thus offerunt:sed offerre myrrhã assumptæ mortalitatis nolunt. Nos itaq; nato dño offerramus aurũ:vt hunc vbiq; regnare fateamur. Offeram9 thus/vt credamus, q̃ is qui in tempore deus apparuit, deus ãte tempora extitit. Offeram9 myrrhã, vt eum quẽ credimus in sua diuinitate impassibilẽ:credamus etiam in nr̃a fuisse carne mortalem. Quãuis in auro/thure & myrrha, intelligi & aliud potest. Auro nãq; sapientia designat͛. Salomone attestãte q̃ ait. Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Thure autem, qd' deo incendit͛:virtus or̃onis exprimit͛. Psalmista testãte qui dicit. Dirigat͛ or̃o mea, sicut incẽsum in cõspectu tuo. Per myrrhã vero carnis nr̃æ mortificatio designat͛. Vnde sancta ecclesia de suis operarijs:vsq; ad mortem ꝓ deo certãtibus dicit. Manus meæ distillauerunt myrrham. Nato ergo regi aurum offerimus, si in cõspectu illius claritate supernæ sapientiæ resplẽdemus. Thus offerim9:si cogitatiões carnis per sc̃ta or̃onum studia in ara cordis incendimus:vt suaue aliquid deo ꝑ cæleste desideriũ redolere valeamus. Myrrhã offerim9:si carnis vitia per abstinẽtiam mortificamus. Per myrrhã nãq; (vt diximus) agit͛ ne mortua caro putrefiat. Mortuã vero carnem putrescere est:hoc mortale corpus fluxui luxuriȩ deseruire. Sicut de quibusdã per ꝓphetam dr̃. Computruerunt iumẽta in stercore suo. Iumẽta quippe in stercore suo putrescere est:carnales hoies in fœtóre luxuriæ vitã finire. Myrrhã deo ergo offerimus, quãdo hoc mortale corpus a luxuriæ putredine per condimentum cõtinẽtiæ custodimus. Magnum vero aliquid nobis Magi innuũt:q̃ in regiõem suam per aliam viam reuertunt͛. In eo nãq;, qd' ammoniti faciunt, nobis ꝓfecto insinuant, quid faciamus. Regio quippe nr̃a paradisus est, ad quam Iesu cognito, redire per viã (qua venim9) ꝓhibeamur. A regione em̃ nr̃a superbiendo/inobediendo/visibilia seq̃ndo/cibum vetitum gustãdo/discessimus. Sed ad eam necesse est vt flendo/obediendo/visibilia contemnendo/atq; appetitum carnis refrenando:redeamus. Per aliam ergo viam ad regiõem nostram regredimur/q̃m̃ qui a paradisi gaudijs per delectamenta discessimus: ad hæc per lamẽta reuocamur. Vnde necesse est fratres charissimi, vt semper pauidi/semperq; suspecti ponamus ante oc͞los cordis. hinc culpas operis/illinc iudiciũ extremæ distictionis. Pensemus ergo quã districtus veniat iudex/q̃ iudicium minat͛ & latet. Terrores pc̃orib9 intẽtat, & tñ adhuc sustinet. Et idcirco venire citius differt/vt minus inueniat, quos cõdemnet. Puniamus fletibus culpas/& cũ psalmistæ voce p̄ueniamus faciem eius in cõfessione. Voluptatum nos ergo fallacia nulla decipiat. nulla vana lætitia seducat. In proximo nãq; est iudex/qui dixit. Vȩ vobis qui ridetis nunc/quia lugebitis & flebitis. Hinc em̃ Salomon ait, Risus dolore miscebit͛/& extrema gaudia luct9 occupat. Hinc rursus ait, Risum reputaui mœrorẽ/& gaudio dixi. Quid frustra

Aur̃ sapiẽtiã significat. th9 or̃onem. &c.
ꝓuer. xxj. c
ps. cxl.
Cãtic. v. b.
Johe. j. d
Iumẽta in stercore putrescere q̃d est.
Regio nr̃a ꝑadisus est ĩꝑ aliã viã q̃renda.
ps. xciiij.
Luce. vi. d
ꝓue. xiiij. b
Eccl̃i. ij. a.

decciperis? Hinc rursus ait. Cor sapientium vbi tristicia est, & cor stultorum vbi lætitia. Pertimescamus igit̃ præcepta dei: si celebramus veraciter solẽnitatem diei. Gratum nanq; deo sacrificium est: afflictio cõtra pctm̃. Psalmista testante: qui ait. Sacrificium deo: spũs contribulatus. Pcta nr̃a præterita in baptismatis perceptione laxata sunt. Et tamẽ post baptisma multa commisimus: sed lauari iterum baptismatis aqua nõ possumus. Quia ergo & post baptismum inquinauimus vitam: baptizemus lachrymis cõscientiã. quatenus regionem nr̃am per aliam viam repetentes: qui ex ea bonis delectati discessimus: ad eam malis amaricati redeamus.

ps.l.

¶ Segmentum ex Euangelio Lucæ capite. ij. littera. F. quod canitur dñica infra octauas Epiphaniæ Dñi Historia facta est anno Christi. xij. vij. kl'as Maij. feria quarta.

IN illo tempore. Cum factus esset dñs iesus annorũ duodecim ascẽdentibus parẽtibus eius in Hierosolymã scd̃m cõsuetudinem diei festi: cõsumatisq; diebus cum redirẽt, remãsit puer iesus in ierusalẽ: & nõ cognouerunt parentes eius. Extimãtes autẽ illum esse in comitatu: venerunt iter diei: & requirebãt eum inter cognatos & notos. Et non inuenientes: regressi sunt in ierusalem requirentes eum. Et factũ est post triduũ inuenerunt illum in tẽplo sedentẽ in medio doctorum: audientẽ illos & interrogãtẽ eos. Stupebãt autẽ oẽs, q eum audiebãt sup prudẽtia & respõsis ei9. Et vidẽtes admirati sunt, Et dixit mr̃ eius ad illum. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pr̃ tuus & ego dolẽtes q̃rebamus te. Et ait ad illos. Quid est, qđ me q̃rebatis? Nesciebatis quia in his, q̃ pr̃is mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt ṽbum, qđ loquutus est ad eos. Et descẽdit cum eis, & venit Nazareth, & erat subditus illis. Et reliqua.

Remansit puer ihs & non cognouerunt parentes ei9. Dicẽdũ ẽ: inqt laurẽ. Nõ cognouit ioseph & mr̃ ei9. et sic ẽ grecẽ.

¶ Expositio venerabilis Bedæ presbyteri.

QVæri potest, cur dei filius ad or̃onem in tẽplum ascenderit: qui expiari per or̃onem nõ indigebat? Nobis vtiq; exẽplum reliquit: vt freq̃ntaremus sc̃tãs eccl'ias: vbi deo offerre debemus or̃ones nr̃as. Quod' duodecim annorum fuisse dr̃. ꝑfigurabat, quia ipse erat dies: qui duodecim horas: idest duodecim ap'los erat electurus. Cõsumatisq; dieb9 cum redirẽt, puer iesus remãsit in ierusalem. Et non cognouerunt parẽtes eius. Parentes chr̃i typum synagogæ tenent, qa iudæi in comitatu suo deum q̃runt. idest in cultu veteris legis, qui vere habitat in ierusalẽ. idest inter nos: scilicet in sc̃ta

Xp̃s duodecim ãnorũ qd figurabatur.

ecclesia. Et requirebant eum inter cognatos & notos. Videlicet per cerimonias legis putabãt se hr̃e deum. Et nõ inueniẽtes, regressi sunt in ierusalem inquirẽtes eum. Quia in fine scl'i omnis israel saluus fiet, & per p̃dicationem Heliæ & Enoch chr̃m deum habitare in ecclesia recognoscẽt: quẽ per obseruatiõem veteris legis se ꝓmereri putãt. Vnde recte subdit̃ ꝙ: Post triduum inuenerunt illum in medio doctorum sedentẽ, audientẽ & interrogantẽ illos. Post triduum. idest post hoc qđ fuit ante legẽ & sub lege: & sub gr̃a ad vltimum credẽt: & inter medios doctores inueniẽt. quia dei filius inter oẽs scĩæ eccl'iæ alumnos speciosior speciali gr̃a & corporali existit. Stuppebant autem oẽs qui eum audiebãt: sup̃ prudẽtia & respõsis eius. Quia paucitatem dierũ vidẽtes: cõtemnebãt paruitatẽ. admirabant̃ tñ eius sapientiam. Et dixit mr̃ eius ad illum. Fili, quid fecisti nobis sic? Qui rñdit, Quid est, qđ me q̃rebatis? Non hoc (quãuis puer esset) interrogauit nesciẽter: quid est hoc, qđ me q̃rebatis: sed quia oclos cordis eorum volebat extollere ad intelligẽdam diuinitatem suã. ac si diceret. Non me tm̃ hoiem debetis q̃rere: sed deũ etiam simul & hominẽ oportet vos intelligere. Vnde bene subintulit. Quia in his q̃ pr̃is mei sunt: oportet me esse/in legis videlicet inquisitiõe. Quia (vt superius legimus) interrogabat legis doctores de q̃stionibus legis. Alio modo & hoc potest intelligi, ꝙ parẽtib⁹ suis (qui typum iudęorum tenẽt) respõdit, q̃si diceret, quid est qđ me q̃rebatis in cerimoniis legis humanitus/quem in eccl'ia debetis intelligere manentẽ diuinitus? Humanitas namq; legis est carnem præputii abscindere/& mala ꝑ malis repẽdere. diuinitas eccl'iæ sacro baptismate remissiõem pctõrum sperare: & gr̃a sancti sp̃us interueniente: & bona ꝑ malis reddere. Et ipsi nõ intellexerunt, quia iudæi eccl'iæ sacramenta ignorant. Iuxta lr̃am cætera sunt intelligẽda/quia venit Nazareth. & ꝙ mr̃ eius cõseruabat omnia/idest cogitabat hæc. Et iesus plenus sapientia & gr̃a apđ deum ꝓficiebat/& ætate apđ homines. Qđ ergo dñs per oẽs annos in pascha cum parẽtibus hierosolymã venit: humanæ nimirũ humilitatis indicium est. Hoīs nãq; est, ad offerẽda deo sacrificiorum sp̃ualium vota concurrere/& autorẽ suum orõnibus lachrymisq; sibi cõciliare ꝓfusis. Fecit ergo dñs inter homines homo natus/qđ faciẽdum hominibus per angelos imperauerat deus. Seruauit ipse legẽ quã dedit/vt nobis (qpuri hoĩes sum⁹) seruãdum per omnia quicquid deus iubet/ostẽderet. Seq̃mur interim humanæ cõuersationis eius exẽplum/si deitatis gl'iam delectamur intueri. si optamus habitare in domo eius æterna in cælis omnibus dieb⁹ vitę nr̃æ. si iuuat videre voluntatem dñi/& ꝓtegi a templo scĩo eius. & ne vlla in æternũ malorũ aura pulsemur: meminerim⁹ pñtis eccl'iæ domũ necessariis p̃cum mundarum freq̃ntare muneribꝰ. Qđ ipse duodenis in tẽplo sedit in medio doctorum audiẽs & interrogãs illos: humanæ est humilitatis indicium: immo etiã eximiũ discẽdæ hũilitatis exẽplũ. Dei virtus/& dei sapiẽtia/ęternaq; diui-

Hũanitas & diuinitas legis diuersa repẽdũt

De⁹ q̃re seruabit legẽ.

Puer. viij. b

nitas loquitur. Ego sapientia habito in consilijs: & eruditis intersum cogitationib⁹. Meum est consilium & æquitas mea. prudētia mea est, & fortitudo. Per me reges regnāt: & cōditores legum iusta decernūt. Beatus homo q audit me, & qui vigilat ad fores meas cotidie: & obseruat ad postes ostij mei. Ipsa homine induta ad audiēdos homines aduenire dignata est. vt nimirū hoībus, quamuis summo ingenio pditis, necessariam discendi verbi formam prærogaret: ne si q discipli veritatis fieri refugerēt: magistri efficerent erroris. Et bñ qui iuuenis erat doctrinæ subiturus offm. puerul⁹ adhuc seniores audit & interrogat, vt videlicet eorꝝ puida dispēsatiōe compescat audaciam: qui nō solum indocti, sed etiā impubes ad docēdum prumpe magis, q̄ ad discēdum volūt submitti. Seq̄mur iter ei⁹ humanitatis: si nos māsio diuinæ delectat visiōis memores semp illius præcepti. Audi fili mi disciplinam pr̄is tui: & ne dimittas legem mr̄is tuæ. vt addat gr̄a capiti tuo: & torques collo tuo. Per auditum quippe disciplinæ paternæ ac p obseruātiam maternæ legis gr̄a capiti nr̄o & collo torques adijcit, quia q̄nto qs diuinis intentus fuerit auscultare præceptis, q̄nto ea q̄ didicerit in vnitate mr̄is eccl'iæ diligētius obseruare studuerit: tāto & nunc dignius ad honorem prædicandi: & in futuro sublimius ascēdet ad btitudinem cum Chr̄o sine fine regnādi. Verum ne quis existimet dñm saluatorem ob imperitiæ necessitatē adijsse, audisseq̄ & interrogasse magistros: videamus qd loquit. Stupebant autem omnes qui eum audiebāt sup prudētia & respōsis ei⁹: & vidētes mirati sunt. Qui eñ verus homo & verus erat De⁹: ad ostendēdum quia homo erat: homines magistros humiliter audiebat ad comprobādum qs erat: eisdem loq̄ntibus sublimiter respōdebat. Qđ mr̄i q̄renti ac dicenti. Fili qd fecisti nobis sic? Ecce pr̄ tuus & ego dolētes q̄rebamus te. Respōdit. & quid est, q me q̄rebatis: nesciebatis qa in his q̄ pr̄is mei sunt oportet me esse? Diuinæ maiestatis indiciū fuit: de q̄ alibi dicit. Omnia q̄cunq̄ habet pater: mea sunt. Atq̄ ideo rectissime templū nō minus ad se: q̄ ad pr̄em ptinere testat. Inuentus q̄ppe in tēplo dicit: quia in his q̄ pr̄is mei sunt: oportet me esse. quia nimirum quorū vna est maiestas & gl'ia, horū etiam vna sedes ac dom⁹ est. Nō solum materialē dei domum, q̄ ad adorādum eum tpaliter fieri solet, sed etiā domum intellectualem, q̄ ad laudādum eum in æternū construit: æque pr̄i & filio: immo etiam sc̄is cōstat esse communem. Deniq̄ idem filius, qui de se ac pr̄e dilectori suo pmittit: veniem⁹ ad eū: & māsionem apđ eum faciemus. dicit de spū sc̄o. Et ego rogabo pr̄em, & aliū paracletū dabit vobis, vt maneat vobiscū in æternū spūs veritatis: qui apđ vos manebit & in vobis erit. Quia videlicet eiusdē sc̄æ Trinitatis, cui⁹ vna atq̄ indiuisibilis natura diuinitatis est māsio: in cordib⁹ electorū dispar esse nō potest. Ergo q dñs in templo sedēs dicit. In his q̄ pr̄is mei sunt oportet me esse, declaratio est cum sempiterno deo pr̄e potestatis & gl'iæ. Qđ igit rediēs domin⁹ Nazareth erat

subdit⁹

Ut prorogaret nob discēdi formā audiuit xp̄s doctores legis.

Nō idocti nec ipubes debēt eē doctores.

Puerb. j. a.

Textus

Textus

Joā. xvj. c.

Joā. xiiij. c

Ibidem. b.

ubditus parentibus, humanæ est veritatis indicium/simulq́ humilitatis exéplum. In ea nanq́ natura subditus erat hominibus: in qua minor est pr̃e. Vnde ipse dicit. Vado ad pr̃em: quia pr̃ maior me est. In qua etiam minoratus est paulominus ab angelis. In illa autem in qua ipse & pr̃ vnum est: in qua non in tp̃e vadit ad pr̃em: sed semper in ipso est, omnia per ipsum facta sunt, & ipse est ante omnia. Multum est miranda magnæ dispensatio pietatis, qui dum parentes suos mysterium diuinæ suæ maiestatis necdum capere vidisset/exhibuit eis humanæ subiectionem humilitatis: vt per hanc eos paulatim ad agnitionem diuinitatis instrueret. Cum em̃ dixisset. Quid est hoc q́ me quærebatis? nesciebatis quia in his quę patris mei sunt oportet me esse? & ipsi non intellexerunt verbum: quod loquutus est ad illos, Sicut euangelista conseq̃nter insinuat. Descendit cum eis & venit Nazareth: & erat subditus illis. Dicebat ergo archanum suæ diuinæ virtutis parentibus, humanæ fragilitatis m̃ri suæ (scilicet veræ suæ carnis) & castissimo tutori castitatis illius, qui per id temporis (necdum prolata lucæ euangelica) ab omnib⁹ pene qui eos nosse poterant, carnali cõiunctiõe vir eius & carnali administratione: pr̃ extimabat̃: simul & vocabat̃ ipsius dñi saluatoris. Dicebat inquam eis. Quia in his q̃ pr̃is mei sunt: oportet me esse.

In hũanitate subditus erat chr̃us hoibus. Joã. xiiij. d. hebre. ij. d. ps. viij.

Textus.

¶ Segmentum ex Euangelio Ioannis. Capite. ij. littera. A. quod canitur Dominica prima post octauas Epiphaniæ. Miraculum hoc fecit Iesus anno eius. XXXI. octauo Calendas Ianuarij feria. ij.

Nuptiæ factæ sunt in chana Galileæ: & erat mater Iesu ibi. Vocatus est aũt Iesus & discipuli eius ad nuptias: & deficiente vino: dicit m̃r Iesu ad eum. Vinum non habent. Et dixit ei Iesus. Quid mihi & tibi mulier? Nondum venit hora mea. Dicit mater eius ministris. Quodcunq́ dixerit vobis facite. Erant autẽ ibi lapideæ hydriæ sex positæ scd̃m purificatiõem iudæorũ: capientes singulæ metretas binas vel ternas. Dicit eis iesus. Implete hydrias aqua. Et impleuerũt eas vsq́ ad summũ. Et dicit eis iesus. Haurite nũc: & ferte Architriclino. Et tulerũt. Vt aũt gustauit Architriclinus aquã vinũ factũ, & nõ sciebat vnde esset, ministri autem sciebant, q hauserant aquam, vocat spõsum Architriclinus: & dicit ei. Omnis homo primũ bonum vinum ponit: & cum inebriati fuerint: tunc id quod deterius est. tu autem seruasti bonum vinum vsq́ adhuc. Hoc fecit initium signorum iesus in chana Galilææ: & manifestauit gloriam suam: & crediderunt in eum discipuli eius.

i. miraculorum

¶ Homilia venerabilis Bede p̃sbyteri.

Damnat̃ pfi dia taciani & marciani & cęteroꝝ ꝺ nuptijs de trahentiũ. Tres viuẽ di ordines.

QVod dñs noster atq; saluator ad nuptias vocatus, non solum veni re: sed etiã miraculum ibidẽ (quo cõuiuas lætificaret) facere dignatus est. exceptis cælestium sacramentorũ figuris, etiam iuxta lr̃am, fidẽ recte credentiũ cõfirmat. Porro Taciani & Marciani cæterorũq;, q de nuptijs detrahunt, perfidia q̃ sit damnabilis, insinuat. Si em̃ thoro immaculato & nuptijs debita castitate celebratis culpa inesset: nequaq; dñs ad has veniret: & nequaq; eas signorũ suorum initijs consecrare voluisset. Nunc autem quia bona est castitas cõiugalis, melior cõtinentia vidualis, optima pfectio virgi- nalis ad comprobandã omniũ electionẽ graduum: & discernendũ meritũ singulorũ, ex intemerato Marię virginis vtero nasci dignatus est: a pphetico Annæ viduæ ore mox natus bñdicitur. a nuptiarũ celebratoribus iam iuuenis inuitatus: & hos suæ p̃sentia virtutis honorat. Sed hoc est ad altiorẽ cælestiũ lætitiã figuratũ. Factur⁹ nãq; miraculũ in terra dei fili⁹ venit ad nu- ptias: vt ip̃m se esse doceret. de q̊ suo typo solis psalmista p̃cinit in sede posuit tabernaculũ suũ. Et ip̃e tanq; sponsus ,pcedens de thalamo suo. Exultauit vt gigas ad currendã viã: a sũmo cælo egressio ei⁹. & occursus ei⁹ vsq; ad sũmũ eius. Qui & ipse quodã loco de se suisq; fidelibus ait. Nũqd possunt filij spõ- si lugere: quamdiu cũ ipsis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus: & tunc ieiunabunt. quia nimirũ incarnatio nostri saluatoris, ex quo patribus cœpit promitti, multis sanctorũ est lachrymis & luctu sem per expectata, donec veniret. Similiter ex quo post resurrectionẽ ascendit in cælum: omnis sanctorũ spes ad eius pendet reditũ. Solo autem quo cũ homi nibus conuersatus est tp̃e, flere ac lugere nequiuerunt. quia iam secum etiam corporaliter eum quẽ spũaliter dilexerunt: habebant. Sponsus ergo Christ⁹: sponsa eius ecclesia. filij sponsi vel nuptiarũ, singuli quiq; fideles ei⁹ sunt. Tem pus nuptiarũ est, tempus illd' qñ per incarnationis eius mysterium: sanctam sibi ecclesiã sociauit. Non igit' casu: sed cælestis gr̃a mysterij venit ad nuptias in terra carnali more celebratas. qui ad copulandã sibi spũali amore ecclesiã: de cælo descẽdit ad terram. Cuius quidẽ thalamus, incorruptæ genitricis vte rus fuit. in quo deus humanæ naturæ coniunctus est. & ex quo ad sociandã sibi ecclesiã: tanq; sponsus ,pcessit. Primus nuptiarum locus iudæa extitit, in qua filius dei homo fieri: & ecclesiam sui corporis participatione consecrare: suiq; spũs pignore in fide confirmare dignatus est. Sed vocatis ad fidem gen tibus vsq; ad fines orbis terræ, earundem nuptiarum votiua gaudia perue- nerunt. Nec vacat a mysterio q̧ die tertio post ea, quæ superior euãgelij ser- mo descripserat, nuptiæ factæ referuntur, sic tertio tempore sęculi dominum ad optandam sibi ecclesiam, venisse designat. Primum quippe sæculi tem- pus ante legem, Patriarcharum exemplo. secundum sub lege Prophetarum scriptis. tertium sub gr̃a: præconijs euangelistarum. quasi tertiæ diei luce mũ

Ps. xviij.

Matt. ix. b.

Significa- tio psonaꝝ & tp̃is nu- ptiarũ.

do refulsit:in quo Dñs & Saluator noster pro redemptione gñis humani:in carne natus apparuit. Sed & hoc in Chana galilææ, idest in zelo transmigrationis perpetratæ eædem nuptiæ factæ perhibent: typice denunciat eos maximæ grã Christi dignos existere: qui zelo feruere piæ deuotionis & æmulari charismata maiora, ac de vitijs ad virtutes bona operando: de terrenis ad æterna norunt sperando & amando transmigrare. Discumbente autem ad nuptias dño vinum defecit: vt vino meliori per ipsum mirabili ordine facto manifestaretur gloria latentis in homine dei: & credentium in eum fides aucta proficeret. Quod si mysteriũ quærimus: apparente in carne domino meraca illa legalis sensus suauitatis paulatim cœperat ob carnalem pharisæorum interpretationem, a prisca sua virtute deficere: quia mox ea (quæ carnalia videbantur mandata) ad spũalem conuertit doctrinam: cunctamq; litteræ legalis superficiem, euangelica cælestis grãæ virtute mutauit, quod est vinum fecisse de aqua. Sed primo studeamus indagare, quid sit, q cum deficiente vino diceret mater iesu ad eum. Vinum non habent. Respõdit. Quid mihi & tibi est mulier? nondum venit hora mea. Neq; eñi, vt matrem suam inhonoraret, hoc ait q nob iubet honorare prẽm & mrẽm: aut eam sibi esse matrem negaret: ex cuius carne virginea carnem suscipere non despexit, etiã apostolo teste, qui ait. Qui factus est ei ex semine Dauid secundum carnem. Quomodo ex semine Dauid scdm carnem, si non ex corpore Mariæ scdm carnem: q̃ ex semine Dauid descẽdit? Sed in eo (q miraculũ factur9erat) ait: qd mihi & tibi est mulier? significat se diuinitatis (qua miraculũ erat patrandum) nõ principiũ tpaliter accepisse de matre: sed p æternitatẽ semp habuisse de prẽ. Quid mihi & tibi (inquit) est mulier? nondũ venit hora mea, cui ex diuinitate, quã ex prẽ semp habui (cũ tua carne, ex q̃ carnẽ suscepi) cõmune nõ est. Nondũ venit hora mea, vt fragilitatẽ sumptæ ex te hũanitatis moriẽdo demonstrarẽ, prius est: vt potentiã æternæ deitatis virtutes operando pate faciam. Veniet aũt hora, vt qd sibi & mri cõmune esset ostẽderet: cũ eã moriturus in cruce discipło v̈gine v̈ginem cõmendare curauit. Carnis nãq; infirma ppetiens: matrẽ de q̃ hæc suscepit pie cognitã, eiq; quẽ maxime diligebat discipulo commendauit: quam diuina facturus, quasi incognitam se nosse dissimulat: qa hanc diuinæ natiuitatis autorẽ nõ esse cognoscit. Erant aũt lapideæ hydriæ sex positæ scdm purificationẽ iudæorũ, capiẽtes singlæ metretas binas vel ternas. Hydriæ vocant vasa aquarũ receptui parata: græce eñ aqua, hydor dr. Aqua aũt scripturæ sacræ scientiã designat: q̃ suos auditores & a pctõrũ sorde abluere, & diuinæ cognitiõis solet fonte potare. Vasa sex qbus continebat, corda deuota sunt sanctorũ, quorũ pfectio vitæ & fidei exemplũ recte viuẽdi ac credendi ꝓposita est generi humano per sex sæculi labentis ætates, idest. vsq; ad tempus dñicæ p̃dicationis. Et bñ lapidea sunt vasa, quia fortia sunt p̃cordia iustorũ, vt pote illius fide & dilectione solidata

Chana interptat zelus.

Textus

Quare dixit mulier & nõ mr.

Rom.j.d.

Textus

hydor grece aqua latine.

lapidis: quem vidit Daniel præcisum de monte sine manibus: factumq; in monte magnum: & implesse omnem terram. De quo dicit Zacharias. In lapide vno septem oculi sunt. idest. in Christo vniuersitas scientię spiritualis inhabitat. Cuius & apostolus Petrus meminit dicens. Ad quem accedentes lapidem viuum, & ipsi tanq; lapides viui superędificamini. Bene secundũ purificationem iudæorum tantum positæ sunt hydriæ, quia iudæorum tm̃ populo lex per Moysen data est. Nam gratia euangelij & veritas, non minus gentibus, q̃ iudæis per iesum christum facta est. Capientes inquit singulæ metretas binas vel ternas. quia scripturæ sanctæ autores & ministri prophetæ, modo de patre tantum loquunt̃ & filio: vt est illud. Omnia in sapiẽtia fecisti. Virtus etẽ dei & sapientia Christus est. Modo etiam spiritussancti faciunt mentionem: iuxta illud psalmographi. Verbo dñi cæli firmati sunt: & spũ eius omnis virtus eorum. Verbum dñi & spm̃, totam (q̃ vnus deus est) intellige Trinitatem. Sed quantum inter aquam & vinum, tantum distat inter sensum illum, quo scripturæ ante aduentum saluatoris intelligebantur, & eum quem veniens ipse reuelauit apostolis, eorumq; discipulis ppetuo sequendum reliquit. Et quidem potuit dñs vacuas implere hydrias vino: qui in exordio mundanæ creationis cuncta creauit ex nihilo: sed maluit de aqua facere vinum: quo typice doceret non se ad soluendum improbandumq;, sed adimplendum potius legem prophetasq; venisse. Neq; alia se p euangelicam grãm facere & docere: q̃ quæ legalis & prophetica scriptura eũ facturum doctorumq; signauit. Videamus ergo fratres sex hydrias scripturarũ aqua salutari repletas: videamus eandem aquam in suauissimũ odorem gustumq; vini conuersam. In prima ætate sæculi. Abel iustum frater inuidens occidit. & ob hoc ipse perpetua martyrij gloria beatus: etiã in euangelicis & apostolicis litteris iusticiæ laudem accepit: fatricida impius æternæ maledictionis pœnas luit. Quicunq; his auditis metuunt cum impijs damnari: cupientes benedici cum pijs: omnium odiorum & inuidiæ fomitem obijciunt: deo placere per sacrificium iusticiæ, modestiæ, innocentiæ, ac patiẽtiæ curant: vas plenum aquæ in scriptura inueniunt: vnde salubriter abluti potatiq; gaudeant. Sed si intellexerint Cain homicidam iudæorum esse perfidiam: occisionem Abel passionem esse saluatoris: terram: quæ aperuit os suum & suscepit eius sanguinem de manu Cain: ecclesiam esse, quę effusum a iudæis Christi sanguinem in mysterium suæ renouationis accepit: nimirũ aquam in vinum mutatam reperiunt: quia sacræ dicta legis sacratius intelligunt. Secunda ætate sæculi inchoante, deletus est aquis diluuij mundus ob magnitudinem peccatorum: sed solus Noe ꝓpter iusticiam est cum domo sua liberatus in arca. Huius plagæ audita vastatione horribili, paucorumq; liberatione mirabili: quisquis emendatius viuere cœperit, liberari desiderans cum electis, timens exterminari cum reprobis: hydriam profecto aquæ qua

Dan. ij. g. zacha. iij. d. i. pet. ij. a.

Ps. ciij. Ps. xxxij.

Dñs quare non impleuit hydrias vacuas vino.

Prima ætas sæcli qd repsentat in nouo testamẽto: & sic de ceteris.

Cain homicida iudæorũ pfidiã dsignat. & occisio Abel passionem dñi. & terra ecclesiam &c. Geñ. vij. c. Scda ętas sæcli.

mundaretur vel reficeretur,accipit. At vero dum altius respicere cœperit / & in arca ecclesiam,in Noe Chrm,in aqua diluente pctõres:aquam baptismi,q̄ peccata diluit,in hoībus vel in animalibus,quæ arca continebat:multifariã baptizatorū differentiam:in columba,q̄ post diluuium ramum oliuæ intu- lit in arcam vnctionem spūssancti,qua baptizati imbuunt,intellexerit:vinū pfecto de qua factum miratur:quia iam in veteris historia facti suam ablu- tionem,sanctificationem,iustificationem pphetari contemplatur · quæ vtiq; contemplatio dulcior est omni falerno. Tertia ætate sæculi deus tentans obe- dientiam Abrae:filium vnicum eius eum,quem dilexit,in holocaustum sibi offerri præcepit.Non differt Abraam facere,quæ iubetur:sed p filio immo- latur aries.Ipse tamen p obedientiæ virtute eximia:perpetuæ bñdictiōis hæ reditate donatur. Ecce habes hydriam tertiam.Audiens enim quanta virtus obedientiæ,quanta mercede remuneremur,& ipse obedientiam discere atq; habere satagis.Q d' si immolationem filij vnici dilecti:passionem eius intel- ligi:de quo dicit pater.Hic est filius meus dilectus,in quo mihi bene compla- cuit.In qua,quia diuinitate impassibilis permanet, sola humanitas mortem passa est:& dolorem attenderis:quo quasi filius offertur/ sed aries mactatur. Si intelligis bñdictionem,quæ promissa est Abraæ,in te & cæteris gentibus credentis munus esse completum,nimirum tibi de aqua vinum fecit / quia spūalem sensum(cuius nota fragrantia debriaris)aperuit. Quartæ ætatis in initijs Dauid pro Saule regnum Israeliticæ gentis sortitur, humilis, inno- cens,& mitis,exul pro illo/cuius in iusta diu persecutione cruciabatur : Ecce hydria quarta fonte salutari repleta,Quisquis hęc audiens:humanitati atq; innocentiæ studere, & superbiam atq; inuidiam cœperit suo de corde repel- lere/quasi haustum aquæ limpidissimæ quo reficiatur inuenit. At si in Saule persequentes iudæos:in Dauid Chrm & ecclesiam significari cognouerit : il- lorum ob perfidiam & carnale simul imperium & spūale simul destructum: Christi autem & ecclesiæ regnum esse mansurum poculum vbiq; vini de aqua factum sentiet:quia se suamq; vitam & regnum/sed & seipsum regem ibi scriptum legere noluit : vbi quasi de alijs veterem legebat historiam. Quinta ætate scli ppls peccans captiuitate Nabuchodonosor Babiloniam transmigrat,sed post septuaginta annos pœnitens & correctus, in patriam per Iesum sacerdotem magnum reducitur/vbi domum dei(quæ incēsa est) & ciuitatem sanctam(quæ destructa est)rewdificare.Hæc audiens siue legens/ quisq; peccandi metum arripit:ad pœnitendi remedium confugit.aqua hy- driæ purificationis ablutus est.Si vero intelligere didicerit Ierusalem & tem- plum ecclesiam Chri/Babylonem confusionem peccatorum:Nabuchodo- nosor diabolum , Iesum sacerdotem magnum / verum æternumq; pon- tificem esse Iesum Chrm/septuaginta annos bonorum plenitudinem ope- rum,quæ per spūssancti dona largiuntur/videlicet propter decalogū & septi

Tertia ætas sęcli.

Matt.iij.

Quarta ætas scli.

Quinta ætas scli.

formē eiusdem spūs grām. Videritq; hoc cotidie fieri/alijs nimirū a diabolo de ecclesia peccando raptis, alijs gratia spūssancti per Chrm resipiscendo ac pœnitendo reconciliatis: vinū de aqua factum habet: quia ad se pertinere q̄ scripta sunt intelligēs/magno cōpunctionis ardore quasi musto incalescens, quicqd sibi peccati captiuitatis inesse dephenderit: p Chri grām liberari deposcit. Sexta inchoante scli ætate: dns in carne apparēs: octaua die natiuitatis iuxta legē circūcisus est: trigesima & tertia, post hæc ad tēplum delatus, & legalia sunt p eo munera oblata. Hęc intuētes ad lrām: aperte discimus, quāta nobis diligētia sunt euāgelicæ fidei subeunda mysteria: qn ipse bndictionem grǣ offerens: qui legē lrǣ dedit: veterū primo cerimoniarū ritu consecrari, q cuncta diuinitus cōsecrat, & sic nouæ grǣ sacramēta suscipe simul & tradere curauit. Ecce hydria sexta ad abluēda peccati cōtagia: & potāda vitæ gaudia, mundiorē cæteris offerens vndā. Verum si in octaui diei circūcisiōe/baptisma, qd' in mysteriū dnicæ resurrectiōis a pctorū nos morte redemit, intelligis, in inductiōe in tēplum & oblatione hostiæ purificantis: cognoscis fideles quosq; de baptisterio ad altare sctm̄ ingredi: ad dnici corporis & sanguinis victima singulari debere cōsecrari: vino quidē de aqua facto: & quidem meracissimo donatus est. Porro si circuncisiōis diē ad gnalē humani gnis resurrectionē: qn mortalis propago cessabit: & mortalitas tota immortalitate mutabitur interp̄taris: & circūcisos includi in tēplum cū hostijs intellexeris: quādo post resurrectionē vniuersali expleto iudicio: sancti incorruptibiles iā facti ad contēplandum ppetuo speciē diuinæ maiestatis: cū bonorū odorum muneribus intrabunt: mirādum pfecto vinum de aqua fieri videbis. Cuius cōditori recte ptesteris: & dicas. Et poculum tuū inebriās q̄ præclarū est. Ergo dns vinū in gaudia nuptiarū: nō de nihilo facere voluit: sed hydrias sex repleri aqua præcipiēs: hanc mirabile cōuertit in vinū: quia sex mundi ætates sapiētiæ salutaris largitate donauit: quā tamē ipse veniēs sublimioris sensus virtute fœcūdauit. Nam quæ carnales carnaliter tm̄ sapiebant, ipse spūaliter sentienda reserauit. Vultis audire fratres qualiter de aqua fecerit vinum? Apparuit post resurrectionē suā duobus discipulis ambulātibus in via: ibatq; cū illis: & incipiens a Moyse & omnibus pphetis. interp̄tabatur in omnib⁹ scripturis, quæ de ipso erant. Vultis iterū audire, quomodo eodē vino sunt inebriati? Postmodū cognoscētes quis esset, qui eis verbū vitæ propinabat: dicebant ad inuicē. Nonne cor nrm ardēs erat in nobis, cum loqretur in via, & apiret nobis scripturas? Dicit Iesus ergo ministris. Implete hydrias aq. Et impleuerūt eas vsq; ad summū. Quid p ministros quib⁹ hæc iubentur facere, nisi chri signant discipuli? Qui impleuerūt hydrias aqua: nō quidem ipsi præteritas mūdi ætates legalibus ac ppheticis implēdo scriptis: sed ipsas intelligēdo prudēter: & apiendo fideliter. Quia scriptura (quæ a pphetis ministrata est) & salubris est ad haustum sapientiæ cælestis: & ad operū castiga-

Sexta ætas. In circūcisione nota resurrectionem humani gnis. Ps. xxij. Lu. xxiij. c. Textus. Per ministros disci pli signāt.

tionem vtilis. Impleuerunt eas vsq; ad summũ: & quia recte intellexerũt nullum fuisse tempus sæculi a sanctis alienũ doctoribus: qui siue verbis siue exẽplis, siue etiã scriptis viã vitæ mortalibus panderẽt. Et dicit eis. Haurite nũc & ferte Architriclino. & tulerunt. Architriclinus aliqs legisperitus illius tpis est: fortasse Nicodem⁹ vel Gamaliel, vel discipulus tunc ei⁹ Saul⁹: nunc autẽ magister totius ecclię Paulus apls. Et cũ talib⁹ verbum euãgelij creditur: qd' in lrã legis & ꝓphetiæ latebat occultum: vinum vtiq; Architriclino de aqua factum ꝓpinat. Vnde cõuenięter ꝓhibet: ꝙ Architriclin⁹ vocato spõso dixerit. Oĩs homo primũ bonũ vinũ ponit: & cũ inebriati fuerint: tunc id, quod deteri⁹ est, tu autẽ seruasti bonũ vinũ vsq; adhuc. Quia doctorum est cognoscere distãtiã legis & euãgelij veritatis & vmbræ: cũctisq; veterib⁹ institutis, cunctis terreni regni ꝓmissis: nouã euãgelicæ fidei grãm ꝑpetuæ pñię cælestis dona ꝓferre. Hoc fecit initiũ signorũ Iesus in chana galilææ: & manifestauit gliam suã. Manifestauit hoc signo: qa ipse esset rex glię: & ideo spõsus ecclię: q vt homo cõis veniret ad nuptias, sed q̃si dñs cæli & terræ elemẽta (ꝓut voluisset) cõuerteret. Pulchra est rerum cõuenięntia, q initio signorũ, q̃ mortalis adhuc mortalib⁹ erat ostẽsur⁹: aquã cõuertit in vinum. Ipõ vtiq; initio signorum, q̃ immortalis iã p resurrectionẽ effect⁹, immortalis vitę studia sola sectãtibus ostẽderet carnalẽ prius & q̃si insipidã mentẽ eorum sapore sciẽtię cęlestis imbuit. Nam & primo cõsistens in terra: sui spiritus munere apuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. Et postmodum misso eodẽ spũ de cælis: maiorẽ supni amoris simł & sapiẽtiæ spũalis fragrãtiã eorum cordibus infudit, data insup oĩm cognitiõe linguarum: qb⁹ vniuerso orbi eã (quã ꝑceperãt vitę grãm) ꝓpinare sufficerẽt. Has ergo chrĩ ecclię nuptias frẽs charissimi: q̃ & tunc vna in ciuitate figurabanł: & nunc vniuerso celebranł in orbe terrarũ, diligam⁹ tota mẽte. Haurũ gaudijs cælestib⁹, indefessa bonorũ operũ intẽtiõe iungamur. Has qdẽ p fidẽ vocati intrem⁹, & mundo dilectionis habitu celebrare curem⁹: nr̃ęq; actiõis simul & cogitatiõis maclas ãte diẽ extremi discriminis ipsi solicitius examinãdo diluam⁹. ne forte tũc ingrediẽs rex q has filio suo nuptias fecit: si viderit nos nuptialẽ charitatis vestẽ nõ hr̃e ejciat nos: & ligatis a bñ agẽdi facultate pedib⁹ nr̃is ac manibus, exteriores mittat in tenebras. Mundem⁹ fide fortia cordiũ nr̃orum vascula, scd̃m purificationẽ ꝑceptorum cęlestiũ. Impleam⁹ hęc aq̃ sciẽtię salutaris, sacræ lcõni crebrius attẽdendo. Rogem⁹ deum: vt ipsam: quã nobis sciẽtiæ grãm cõtulit (ne forte inflet) charitatis suę feruore calefaciat, & ad supna quęrenda sola hac sapiẽtia cõuertat: q̃tenus spũaliter inebriati, possimus & ipsi cum ꝓpheta cãtare. Potasti nos vino cõpunctiõis. Sicq; fit, vt nobisquoq; bñ ꝑficiẽtibus, & nunc ex parte, ꝓut cape sufficimus, & in futuro pfecte Iesus manifester gloriam suã: in q̃ viuit & regnat cum pr̃e in vnitate spũsancti deus: p omnia sęcula sæculorum. Amen.

Architric. Textus. Textus. Ps.lix.

¶ Segmentum ex euangelio Matthæi. Cap. viij. littera. A quod canitur in dominica secunda post octauas epiphaniæ. Historia facta est anno Cri. xxxiij. idus Iunij. fer. v.

CVm autem descendisset Iesus de monte: secutæ sunt eum turbæ multæ. Et ecce leprosus veniēs adorabat eum dicens. Dñe, si vis, potes me mūdare. Extendens Iesus manū tetigit eū dicens. Volo, mundare. Et cōfestim mūdata est lepra eius. Et ait illi iesus. Vide nemini dixeris, sed vade: ostende te sacerdoti, & offer munus tuum, quod præcepit Moyses in testimoniū illis. Et reliqua.

Dñe si vis po. grecę ē si velis.

¶ Homilia Origenis.

DOcente in monte dño: discipuli venerunt ad eum sicut alacres sicut domestici, sicut proximi, sicut amici vl' fratres. Ideo ait & dñs ad eos. Vos estis sal terræ: & vos estis lux mūdi. Nunc vero descendente eo de mōte, turbæ secutæ sunt eum, quæ in montem ascendere nō potuerunt, vt pigri populi, vt negligentes, vt imperfecti. Ita & filij israel primitus in montē Sinai ascendere non valuerunt: ad obuiandum deo pergere nō potuerunt, ꝓpter suam irreligiositatem & impietatem: sed solus Moyses ascendit: & pauci cum eo seniorum israel. Ita & cum dño discipuli soli in montem ascenderūt: & tardiores deorsum steterunt. Sic & modo vigilantes & alacres & fideles animæ, deū timentes & dñm diligentes, regna cælestia desiderantes, dñm semper seqntes, post dñm in illum cælestē montē ascenderūt, audiētes aplm dicētem. Quæ sursum sunt quærite, quæ sursum sunt sapite, vbi Chrs est in dextera dei sedēs. Descendente nūc dño: hoc est inclināte se ad infirmitatem & impotentiā cæterorum: misertus impfectioni eorū vel infirmitati, secutæ sunt eum turbæ multæ: aliquanti ꝓpter charitatem, aliquāti ꝓpter doctrinam, aliquāti ꝓpter admirationē & curationē: & ecce homo leprosus vnus ex illis, qui curā quærebant: qui leuamē desiderabāt. Et ecce leprosus veniēs adorabat eum: dicens. Dñe, si vis potes me mūdare. Deorsum currens rogas o homo, & in monte nihil dicis. Quare sic? Quia tempus & tempora omni rei sub cęlo, tempus doctrinæ: & tēpus curationis. In monte docuit, illuminauit, monuit, animas curauit, corda sanauit. Propterea ergo illa maiora tentare voluit: illa summa tardari passus est. Ipsis ergo ab illo completis, deorsum eo de monte ad curādū descendēte: & sicuti de cælo, sicuti de cęlestibus montib⁹ ad saluā

Matt. v. b.

primeram te

Exo. xix. a.

Col. iij. a

Textus.

Tps & tpa omni rei sub cęlo. Eccle. iij. a.

dos carnales descendēte. Venit ergo ad eum homo leprosus/ adorans eum. Antequam peteret/adorare cœpit: antequam rogaret.culturā ostēdit. Adorauit autē eum. Pro hoc aūt ipso deū & dñm eū inuocās: adorabat eum. Sic & illi bti Magi prius procedētes adorauerunt eū: & ita demū munera obtulerunt. Eo= dem modo & nūc iste credēs adorabat: & sic supplicē obtulit postulatiōem. Dñe deus: tu qui digne adoraris: qui merito coleris; te ego vt dñm ado= ro: ideoque te dñm dico Opera prius cōtestans: & sic verba loqns. Per te em̄ omnia facta sunt: tu ergo dñe si vis, potes me mūdare. Volūtas tua opus est/ ideo si vis potes me mūdare. Voluisti, vt hæc immundissima lepra super me veniret: siue ꝓpter mea pcta: vt correptus pœnituissem: siue ꝓpter tuam pru= dentiam, vt mirabiliter me mūdans magnificeris. Omnia dispēsanter & pru denter facis: et salutē largiter tribuis. Siue hanc ergo leprā propter mea pcta portaui: dimittēs culpas meas/ mūda me: siue ꝓpter prudētiam tuā me mira biliter mūda: vt ab omnibus magnificeris. Dñe: si vis, potes me mundare. Voluntas tua opus est: quia et opa voluntati tuæ obediunt: ideoque si vis, po tes me mūdare. Non dubito, nō fallor: non dico sicut ille, qui filij salutē dep= cabatur. Si quid potes, adiuua nos. Sed scio, quia omnia potes: ideoque nō po tētiam peto: non fortitudinē quæro: has em̄ scio esse indeficiētes: sed tm̄ vo= luntatē tuam depcor: et seqns virtus statim hanc gratiā adimplebit. Dñe/ si vis, potes me mūdare. Mihi ad bñficiū, tibi ad laudē, vidētib9 aūt ad miracu lū, et proficiēdi doctrinā. Dñe: si vis, potes me mundare. Tu prius Naaman principē Syriæ p Heliseū in iordane tangēs/ a lepra mundasti: tu et modo si vis, potes me mundare Cui respondēs dñs, ait, Confiteris qa ego possum? ꝓ= fiteris qa si ego volo: fit? ideo volo, mūdare. Volo, mundare. Magnifice cre= dis, magnifice & mūdaris. Plenissime cōfiteris, plenissime lætificaris. Volo, mū dare. Non dubitasti credere: nō tardo sanare. Non distulisti confessionē, nō differā te mundare. Volo, mūdare. Vt & magnā gratiā tibi ostēdam: manū ad te porrigo. Extēdēs itaque Iesus manū: tetigit eū dicēs. Volo, mūda= re. Et quare tetigit eum dñs, cū lex prohibuisset leprosum tangere? Propter hoc tetigit, vt ostēderet, qa omnia munda mūdis: qa aliorū alijs nō adhærēt inquinamēta: qa extranea immūdicies/ immaculatos nō coinquinat. Sed ad huc ꝓpter qd tetigit? Vt hūilitatē demonstraret: vt nos doceret nullū sper= nere, nullū horrere, nullū contēptibilē ducere ꝓpter corporis læsionē, aut ma culationē, quæ a dño immittit, p qua ipse scit ratione. Extēdens ergo manū Iesus, tetigit eū. Medic9 (ait) sum cælestis: corpa cū animabus curare possum: ꝓpterea oēs tango: nō vt infirmitas mihi adhæreat: sed ideo vt ab his, q eā habēt expellā. Sol sum em̄, ait, incorruptibilis & luna iustitię, ideoque omnib9 appropinq: & oēs meis splēdorib9 ad salutē irradio: ipe vero (sicut fui) pmā= neo: in singulari meæ sanctitatis pulchritudine. Et extēdens manū tetigit eū. Non sperno legē, sed curo vulnus: nō destruo mādatū, sed fugo, atque mūdo

Matt. iij. b

Matt. ix. c.

iiij. reg. v. a

Textus.

Oia mūda mūdis sūt.

lepram. Ideoq cum extendo manum: mox effugit hæc contaminatio: meæ virtuti pximare, vel resistere meę potentię nō poterit. Dico mundare: & manum ad tangendum extendes, effugit illico lepra. Et inuenta est manus dñi non lepram, sed mundum tetigisse corpus. Cōsideremus & nos fratres charissimi, vt nullus pctī leprā in sua habeat anima: vt nullus cōtaminatiões delictorum in suo retineat corde. Et si habeat, instāter orans dñm, dicat ad eū. Dñe: si vis, potes me mundare. Tu illum prius mlta delicta cōmittentē mundasti Naamā: tu alijs innumerabilibus a sclō peccātibus misertus es: tu ergo si vis, potes me mundare. Et dñs mox misericordię porrigens manum: dicit, volo, mundare. At Iesus ait illi, mundato a lepra: huic q misertus est: huic credenti dño, qui cōfisus est in virtute eius: huic ergo dixit Iesus. Credidisti, sanus es: sperasti, mundus factus es. Noli obliuisci q̄lis fueris, & q̄lis factus es. Non cesses grās agere, nō taceas cōfiteri. Hoc & nos debemus facere charissimi: qñ a dño nrō de aliquo piculo liberamur: qñ ab aliquo dolere sanamur: siue infirmitatis: siue vulneris siue de q̄libet necessitate. Non efficiamur ingrati: non relinquamus redemptorē nrm: sed alacriter grārum actiões ei reddamus, sed & munera scdm substantiā nrām ad honorificādum eum exhibeamus. Hoc em̄ & illi mādauit dñs. Vade (ait) ad sacerdotē & offer munus tuū. Dixit ergo ei Iesus. Vide, nemini dixeris. Et q̄re o dulcissime dñe nunc dicis: nemini dixeris? Propter meā ait humilitatē, pter meā dulcedinē, vt & vos doceamini, qñ aliquid boni facitis: nō gl̄iari, nō extolli, nō inaniter placere velle in cōspectu hoīm: sicut cōsuetudo est aliquātis: siue cum aliqd boni fecerint, siue cum ieiunauerint, siue in pauperum eleemosinis & largitatibus, siue in altaris honore: siue in sctōrum honorificentia. Etem̄ ipsi ante homines volūt gl̄iari, & sibi placere, ante dñm mercedē perdentes. Vide, nemini dixeris. Te em̄ tacente hoc mirabiliter clamabit: te em̄ os non apiente, omnis tui cordis substātia iubilabit. Hesterna die immundus, & hodie mundus: ante pusillus, horribilis & nunc decorus. Vide, ergo nemini dixeris: sed vade ostende te sacerdoti. Ambulātem te ad tēplum videntes mirabunt: & sacerdos videns expauescet: qm̄ scdm legem ab eo semel vel bis ablutus: & ostendēs te ipsi mundari nō potuisti. Vade ergo ostēde te sacerdoti, & vidēs cognoscat: quia non p legis cōsuetudinē mundatus es: sed p grē opatiōem, nō p terrenorum sacerdotum imaginem: sed p cælestem summi sacerdotis splendorē. Vade, ostende te sacerdoti. Sacerdoti te ostende: a summo sacerdote missus. Sacerdoti te ostende: a summo sacerdote dei pr̄is mundatus: sed non videaris in cōspectu dñi inanis. Non videaris sacerdoti manu vacua ad eum venire: nō venies in cōspectu sancti templi infructuosus, sed offeres munus tuum. Ad illum em̄ tunc hoc dictum nos ammonet omnes: ad illum loqns nobis omnibus dicit: vt & nos dona & munera nrā non teneamus apd' nos, sed reddamus deo: maxime cū de aliqua liberamur tribulatione. Offer (inqt)

iiij. reg. v. xj — Nō debemus eē ingrati deo. — presentare — Textus. — Quare dixit ihs nemini dixeris? — Qui gl̄iat apd hoīes pdet mercedem apd deum. — summere sibi — passato — Textus.

munus tuum. Quare? Vt omnes,qui vident te portare & offerre: credant his mirabilibus:& magnificent deum,qui misertus est tui/& infidelibus p hoc increpatio & testimonium duriciæ cordis ipsorum fiet. Sic & illum triginta & octo annis iacentem in infirmitate erigens a langore/iussit portare grabatum suum/& ire in domum suam:vt hūc ipm lectum portatum ab eo p mediam ciuitatem clamasset: saluantem se inuocãdo & laudãdo. Sic & illum cæcum in natatoriam syloe misit:vt videntes ambulare illum eundem cæcum,& iterum remeantem: mirati & obstupescentes / crederent huic talia miracła facienti. Post hæc q̄ supius dicta sunt. Cum introisset Capharnaū ciuitatem Galilææ. Sic cognominata est Capharnaum/in quo dñs sæpius virtutis suæ magnificentiam mõstrauit. Ingrediēte eo Capharnaum. Cur ibi ingressus est? Propter hoc,qđ & inuenit:& statim manifestum est. Accessit ad eum Centurio. Accessit vere,nõ dimidius:sed totus. Non aspectu corporis tm̄:sed & animæ plenitudine. Non facie tm̄:sed & immaculato corde. Accessit Centurio alienigena gñatione/sed domesticus corde:alienus natiõe/sed alacer fide. Militū princeps:sed plus angelorū gaudium. Accessit ad eum Centurio Increpatio illorum,q quõdam ad Heliam in Carmelo ascendentes quinquagenarij mox in infidelitate sua igne cõbusti sunt:& iste in fide mox in sinu deputatus est Abraæ. Accessit ad eum Centurio, rogans eum & dicens. Dñe,puer meus iacet in domo paralyticus:& male torquetur. Multi in illo tempore p diuersis rogabant infirmitatibus/alius p filio:alius pro aliquo alio/sed nullus p seruo/nisi iste solus,& hoc ei in augmentum btitudinis ad coronã glĩæ erat. Quid em̄ cogitabat iste btus? Quid æstimabat in oībus bonis plenus Cēturio? Iste aiebat. Mihi seruus est:& ego seruus creatoris sum. Iste me habet sup terrã dñm/& ego hūc magnū in cęlis habeo dñm. Si ergo ei nõ misereor:quomodo mihi ille miserebitur? Si ergo huic non subuenio/qūo mihi ille subueniet? Sic debent oēs,q famulos hñt & famulas cogitare,sic misereri/sic cõdolere eis/sic supplicare:sic curã hr̄e de seruis suis/vł de ancillis suis.sicut & ille btūs Cēturio fecit. Puer meus(inqt)iacet in domo. Nõ in vna re tm̄ miserabilis,q iacet/sed in alia,qđ paralyticus,tertia q male torq̄tur. Omnia em̄ ista dolore congeminauit/& iacentem/& paralyticū/& dure retentum. Ideo vt suæ animæ angustias demonstraret,& dominum commouisset. Quatenus & illius cruciatum demonstraret/& dñi beniuolētiam inuitaret. Puer meus iacet in domo. Et huc quare non attulisti eum.sicut illi illum paralyticum in lecto portauerunt? Ideo ait,quia non opus est ostendere illi omnia videnti. Non opus est in conspectu eius afferre / cuius potentia non terminatur.nec includitur/neq excluditur. Iacet in domo paralyticus,& male torquetur. Quid ergo vis? qd cupis? quid desideras? Non multum loquor ait:scio em̄,quia omnia cognoscentem loquor. Non verbosor/scio em̄ quia ad oīa p̄scientē respondeo. Ideoq iste cognoscēs corda/respon-

Ioan.v.a.

Ioan.ix.a.

Textus.

iij.reg.xviij

Textus.

Dñi misereri debētis seruorum.

Mat.ix.a.

dens dicit. Ego veniam & curabo eum. Ego ad Abraam veniens, senilē Saræ vterum sanaui: in senectute eis Isaac filium donans: ego & nunc veniēs ad te, curabo eum, Et quomodo dn̄e ꝓmittis aduentum tuum huic? Nec petit, nec quærit, sciens, ꝙ non acceptabile sit ei, vt venias in domū̄ eius, ꝓpter quid omnino hoc ꝓfers? Ob hoc vt & vos præualeatis, & eius fidei similetis: vel cognoscatis. quis sit iste: vel qualis in eo fidei thesaurus habet̄ occultus. Iam em̄ & primitus Abraam tentaui: non ꝓ hoc, vt cognoscerem, quē ante sciebam. sed vt vos ei similes in omni tentatione & fortissimi inueniamini. Et Iob ꝓbaui. Non ꝓpter hoc ꝓbaui: quem iuste testificatus sum: sed vt vobis spem & fiduciam vel confidentiam demonstrarem. Ideo & huic dico. Ego veniam & curabo eum, vt & ipse magnam suam fidem ꝓferens dicat. Dn̄e terruisti me de hoc promisso: conturbasti me de hoc dicto. interfecisti fortitudinem animæ meæ in hoc verbo. Non sum dignus aspectu: non sum dignus appropinquatione: non sum dignus accessu vel introitu tuo.

Textus. Gen. xxi. a. Gen. xxii. a. Job. i. c.

Textus. Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum. Moyses primitus ille magnus & tuus confabulator: ille mirabilis narrator operum tuorum, ille fidelis in tota domo tua, nimium se humiliauit, dicēs. Non sum dignus ante hesternum & tertium diem. Quanto magis ego dicam. Domine non sum dignus: vt sub tectum meum intres. Alienigena sum, gentilis sum, miles sum, gladio accinctus, sanguinem fundens, ad prælium exiens: ideoq̧ nō sum dignus, vt intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, sed tantum veni verbo. Verbum tuum aspectus tuus est, verbum tuū opus consummatum est. Ideoq̧ dic verbo: ostende absens corpore, quod præsens spiritu consummare potens es. Vbiq̧ indeficiens tua præsentia: vbiq̧ présens tuus aspectus. Idcirco ego accessu & introitu tuo indignus sum: & iste infirmus verbi tui visitatione indiget: & ideo dic verbo, & sanabitur puer meus. Sed & hoc nullum nostrum pertranseat sicut pusillum aliquid: quod dixit ille beatus: non sum dignus vt sub tectum meum intres. Intrat & nunc dominus sub tectum credentium duplici figura vel more. Nūc em̄ quando sancti vel religiosi & deo acceptabiles ecclesiarum antistites sub tectum tuum intrant: tunc ibidem dominus per eos ingreditur: & tu sic æstimes tanq̄ dominum suscipiens. Et alid' quando sc̄tm̄ sumis cibū: qn̄ illd' incorruptum accipis epulum: quando vitæ pane & poculo frueris, quando manducas & bibis carnem & sanguinem domini: tunc dominus sub tectum tuum ingreditur. Et tu ergo humilians temetip̄m, imitare hunc Centurionem, & dicito. Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meum. Vbi em̄ indigne ingreditur. ibi ad iudicium ingreditur illi accipienti, Sed adhuc quid adiecit ille beatus in seq̄ntibus. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, & habeo sub me milites: & dico huic vade, & vadit: & alio veni, & venit. & seruo meo fac hoc: & facit. O prudētia, o intellect⁹ aïæ, o munditia cordis. Prior oïm manifeste

De⁹ intrat sub tectu3 credentiu3 duplici figura.

Textus.

veritatis confessionem reuelauit:& noui testamenti mysteriũ declarauit: & ecclesiæ in se se monstrauit imaginem:primicięq; ex gentibus dño credentiũ factus est. Ego (ait) homo sum sub potestate regis vel principis indignus: ego habeo sub potestate mea milites & seruos: & tu habes sub potestate tua angelos sicut milites & omnes sctos seruos. Ego mando vnicuiq;/& facit secũdum pceptum meum:& tu mãdas qd statim complet. Quod em̃ mandas & dicis/fit. Mandas/& sine mora perficit. Omnis em̃ creatura seruit tibi: & ideo dic verbo & perficiet velociter:& sanabit puer meus. O fides viri/o religiositas militis: qnto te magnificemus: o dulcissime amice veritatis? Te ammiratur dñs,& tuam indeficientem magnificat fidem. Quomodo de tenebris gentium tm̃ lumen pcessit? Quomodo de errore eorum deum non cognoscẽtium tãta manifesta iusticia? Quomodo ex ore stultorum idolis seruiẽtium tam limpida effulsit fides. Audiens ergo dñs ammirabatur eum. Et quid deus vnigenitus miratur, quantum sit & quale,& q̃ inenarrabile & inęstimabile? Percipe sensu o charissime, q deo nihil est mirabile/ nec aurũ/ nec diuitiæ, nec regna, nec principatus. Ista omnia sunt in cõspectu eius tanq̃ vmbra:& sicut nihil/sicut flos decidens. Nihil ergo in conspectu dei mirabile est: nihil magnum/nihil pciosum/nisi tm̃ vna fides, Hanc miratur/hanc honorificat/hanc acceptabilem sibi æstimat. Ideoq; conuertens se ad sequentes turbas dixit, Amen dico vobis, hoc est/vere dico vobis: non inueni tantam fidem in israel. Non in illo priore israel beato Iacob, tantam abnegat se dñs fidem inuenisse/ille em̃ non tm̃ credidit dñm: sed & pphetauit de eo, & apertius eius iusticiam demonstrauit:& manifestum in carne aduentum eius plocutus est. Nisi em̃ credidisset ei, quomodo de eodem prophetasset? Sic & hi qui de israel pcesserunt. Israel etem̃ & ipsi nominati sunt prophetæ & iusti Dauid/Esaias/& Hieremias. Hi omnes clare & manifeste eius aduentum prænunciauerunt. Omnes nãq; hi habuerunt fidem/habebant etiam & pphetiam. Et iste beatus Centurio fidem habuit/sed prophetiam nõ habuit, ideoq; dñs ammirans magnificat fidem eius super, illumqui tunc fuit israel: hoc est: super omnes qui tunc fuerunt tribus israel/& non super eos qui postea pphetæ & iusti inuenti sunt in israel. Amen dico vobis, nec in israel tantam fidem inueni: sicut in gentibus/sicut in barbaris/sicut in alienigenis. Gẽtes filium dei inuocant: omnipotentem vnigenitum confitent/dñm asserunt, & sicut dñm diligunt,& sicut bene omnia dispensantem adorant: & israel me non cognouit:& pplus meus hic me non intellexit: ideoq; Beelzebub & Samaritanũ appellant:& peccatorẽ æstimant. Iairus israel princeps pro filia sua me petens, non dixit: dic verbo/sed veni (ait) velociter: anteq; moriatur filia mea. Nicodemus doctor israel de fidei sacramento audiens: ait. Quomodo possunt hęc fieri? Maria & Martha me nimiũ diligentes dicũt. Dñe si fuisses hic, non esset mortuus frater meus: tanq̃ dubitantes, q vbiq; non ve-

Nihil in cõspectu dei mirabile pter fidem.

Textus.

Ioã. iij. b.

Ioã. xi. c.

lox sit adesse mea potentia. Ideoq; non inueni tantam fidem in israel, sicut in isto alienigena. Dico autẽ vobis, q multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cũ Abraã, Isaac, & Iacob in regno cælorum. Dico vobis, testor vobis, annuncio vobis, p̃dico vobis, q multi veniẽt, de quibus iam propheta locutus est: dicẽs. Et venient gẽtes multæ & dicent. Venite ascendam⁹ in mõtem dñi, & in domum dei Iacob ingrediamur, & ostendet nobis vias suas, & ambulemus in eis. Multi veniẽt, de qbus ait dñs. Et alias oues habeo quę non sunt ex hoc ouili, & illas adducã: & erit vnus grex, & vnus pastor. Multi veniẽt, de qbus dictũ est, vt filij dei, qui dispsi sunt, cõgregent in vnũ. Isti ergo oẽs venient. Vnde venient? Ab Oriente & Occidente, hoc est, ex omni gente (q̃ sub cælo est) ab Oriente vsq; ad Occidẽtem. Sicut em̃ per oẽs gentes debet hoc euangelium p̃dicari, sic ex omnibus gentibus venturi sunt ad regnũ cælorum. Vel adhuc ab Oriẽte hi, qui statim illuminati transeunt, & ab Occidẽte hi, qui passiones & psecutiones vsq; ad mortem tolerarunt p fide. Multi ergo venient. Et quomodo alibi dicis o dulcissime dñe. Multi vocati, pauci vero electi? Multi ait vocati. Omnes em̃ tribus hominum ab initio scti vocati sunt, & pauci electi de multitudine. Simul vero venientes, & simul congregati in tpe visitationis, multi inuenient: nimiumq; innumerabiles. Multi em̃ venient ab Oriente & Occidẽte, & recũbent nõ carnaliter iacẽtes, sed spũaliter requiescentes, non tpaliter potantes: sed æterne epulantes, recumbẽtes in regno dei: vbi lux est & spes, vbi lætitia & exultatio: vbi est gl'ia & bñdictio. vbi lux oculorũ & longęuitas vitæ æternæ: vbi oẽs iocundant, vbi oẽs gaudent, vbi p̃res illi beati recumbũt: vbi oẽs pphetæ requiescunt, vbi apl'i & euangelistæ super gl'iosos sedent thronos, vbi multitudo martyrum in æterna gl'ia gl'iantur: vbi copiositas virginum in sc'o exultat, portãs coronam immaculatæ virginitatis. O dulcissimi fratres: vnanimis conuẽtio: hilaris congregatio, fulgens cõiunctio. Ista est sc'o bene p̃dicata & annũciata, ista est exultatio, ista est ab initio narrata requies. In istam festinauerunt oẽs dñm diligentes: ad istam colligunt omnes ex gẽtibus dño credẽtes, religiositatem seruãtes. In eam & nos oẽs pergamus o religiosi filii dei, ad istam omni virtute nostra festinemus. Nihil nos reuocet, nihil nos retardet, nihil nos impediat ad hoc desiderabile pperare cõuiuium. Oẽm negligentiam a nobis pellamus: omnemq; desidiã ab animo & corpis impedimenta a nobis proijciamus, vt huius btitudinis & requiei domestici efficiamur, quatenus sanctæ huius (vt dictũ est) epulationis digni inueniamur. Valde sicut credidisti fiat tibi. Sic fiet vere vnicuiq; homini, sicut crediderit, scd'm mensuram fidei metiet ei, & ista a dño gr'a. Ideoq; dixit ad illum dñs. Sicut credidisti fiat tibi. Credidisti, quia omnia possum, credidisti, quia ego sum dominus omniũ. sicut credidisti, & fiat tibi. Credamus & nos fratres charissimi Iesum chr'm deum ad dñm nr'm omnia posse vbiq; p̃sentem esse, remissionẽ

Esaie.ij.a. Ioã.x.c

Matt.xx.b Oĩs trib⁹ hoĩz vocati sũt s3 pauci electi.

Regnũ dei varia dilectione cõpletum est

Rejectis impedimẽtis ad regnum cęlorũ pperandũ est.

Textus.

nobis cunctorum peccatorum eius indulgentia(si tamen eius p̄cepta serue-mus)largiri: vt & vnusquisq; nr̃m cum Centurione isto audire mereat. Vade & sicut credidisti fiat tibi. Adiuuante ipso dño nr̃o iesu christo, qui cũ deo pr̃e in vnitate spũssancti viuit, & regnat in sc̃la sc̃lorum. Amen.

¶ Segmentum ex Euangelio Matthæi capite. viij. littera. C. quod canitur in dñica quarta post octauas Epiphaniæ Historia huius euangelij facta est anno Christi. xxxiij. kl's Augusti, feria quinta.

ET ascendente eo in nauiculã / secuti sunt eũ discipuli eius Et ecce motus magnus factus est in mari: ita vt nauicula operiret fluctibus. Ipse vero dormiebat: & accesserunt ad eum discipuli eius / & suscitauerũt eũ dicentes. Dñe salua nos / perimus. Et dicit eis iesus. Quid timidi estis pusillæ fidei? Tunc surgens imperauit ventis & mari / & facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt dicentes. Qualis est hic / q̄ venti & mare obediunt ei. Et reliqua.

¶ Homilia Origenis.

INgrediente dño in nauiculã / secuti sunt eũ discipuli eius / nõ imbecilles / sed firmi & stabiles in fide mãsueti & pij / spernẽtes mundũ / nõ duplici corde, sed simplici. Hi ergo secuti sunt eũ / non tm̃ gressus eius seq̃ntes / sed magis san{c}titatẽ comitãtes / & iusticiã eius cõsectantes. Et ecce tẽpestas magna facta est in mari / ita vt nauicula operiret fluctibus. Cum em̃ multa & magna & mirãda ostẽdisset in terra / trãsijt ad mare / vt & ibidẽ adhuc excellentiora opa demõstraret. quatenus terræ / marisq; dñm se esse cũctis ostenderet. Ingressus ergo nauiculam fecit turbare mare: cõmouit vẽtos: concitauit fluctus. Cur hoc? Ideo vt discipulos mitteret in timorẽ: & suũ auxiliũ postularẽt: suã quoq; potẽtiã rogãtib⁹ manifestaret. Illa tẽpestas nõ ex sese oborta est / sed potestati paruit imperãtis eius: q eduxit vẽtos de thesauris suis: q terminũ maris arenã cõstituit. Dixit em̃ ei. Vsq; huc venies, & nõ supgredieris: sed in temetipso cõfringent fluct⁹ tui. Hu⁹ ergo iussiõe & p̄cepto orta est tẽpestas in mari p̄pter occasiões supius memoratas. Facta est tẽpestas magna & non pusilla, vt magnũ opus & nõ pusillũ ostẽderet. Et q̃nto fluct⁹ nauiculę irruebant / tãto magis minor discipulos cõturbabat / vt plus magis desiderarent, ad liberandum se per mirabilia saluatoris. Dominus vero dormiebat. O res mirabilis & stupenda, is qui nunquam obdormit. dormit, is qui cælum & terram gubernat, dormit: is qui nunquam dormit neq; dormitat, ipse dormire dicitur. Dormiebat quidem corpore: sed vigilabat deitate: dormiebat corpore; sed conturbabat mare / erigebatq; fluctus; & Aposto-

Quales erãt discipli dñi.

Textus

ps. cxxxiiij. iob. xxxviij b.

Textus.

ps. cxx.

Joan.iiij.a — los conterebat: suam ostensurus potentiam. Dormiebat corpore/ sicuti & ad puteum de itinere lassus vel fatigatus sedebat: demonstrans quia vere humanum corpus portabat, qđ corruptibile induerat. Ipso corpore dormiebat: deitate vero cōcitabat mare & iterum cōplacabat. Dormiebat, itaq₃ corpore, vt apostolos suscitaret & vigilare faceret, p̄cipue autem nos oēs: ne vnq₃ animo dormiamus/ ne vel intellectu vel prudentia dormitare/ sed vigilare omni

Canti.v.a. Textus. — tempore, & iubilare dn̄o/ & salutem ab eo postulare studeamus. Nam ipse qui dormiebat corpore/ illud verbum sc̄tm̄ dicit. Ego dormio & cor meum vigilat. ad quē accedentes discipuli/ suscitauerunt eum / dicentes. Domine salua nos/ perimus Tanto fuerunt metu conterriti & pene animo alienati/ vt irruerent in eum/ & non modeste aut leniter suggererent: sed turbulētur suscitarent eum/ dicentes. Domine salua nos/ perimus. O beati, o veraces dei discipuli. dn̄m saluatorem vobiscū habetis. & periculum timetis? Vita vobiscū est: & de morte solliciti estis? Maris turbinē trementes: creatorē eius p̄sentem suscitatis: quasi non possit dormiente corpore fluctus sedare vel mitigare?

Joā.v.d.

Quare p̄sente dn̄o discipli' timebāt tempestatē maris. — Sed quid respondeant hi dilectissimi discipli? Paruuli: inquiunt: sumus: adhuc infirmi: & nondum robusti/ ideoq₃ timemus: ideoq₃ trepidamu snecdū vidimus crucem dn̄i: necdum nos confirmauit passio dn̄i & resurrectio: nō ascensio in excelsis: non missio vel descensio sp̄ūssancti paracleti: ꝑpterea fragilitate mutamur: ꝑpterea & sepæ audiuimus a dn̄o increpationem pusillæ fidei.

Luce.xij.d Textus — Supportamus: toleramus libenter/ voluntarie sustinemus. Vnde & nunc dicit dn̄s. Quare conturbati estis pusillæ fidei? Cur non habetis fortitudinem? Cur non confidentiam & fiduciam apđ vos tenetis? Et si mors irrueret: nonne eam debuistis constantissime sustinere? Ad omne em̄ quicquid euenerit: fortitudo necessaria est. Ad omne em̄ periculum vel tribulationem

Fortitudo ad oē q̄cq̄d eueneritnecessaria est — vsq₃ ad animæ exitū: similiter & contra delicias & diuitias & honores terrenos: animi fortitudo tenenda est: vt neq₃ extollaris o homo: neq₃ in superbiā erigaris. Non despicias inimicos: neq₃ humiles spernas: neq₃ obliuiscaris dominum: neq₃ derelinquas creatorē, neq₃ existas ingratus. Si ergo in necessitate & in periculis fortitudo necessaria est: vt viriliter cum fide tolleres vniuersa: multo magis contra delicias (vt dictū est) & luxurias: fortitudo necessaria est/

Muscipla diaboli infernus est. — ne in muscipulā incidas diaboli. Quare ergo turbati estis pusillæ fidei? Si deum me vere esse creatorē omniū suscepistis: quare nō creditis: ꝙ ea q̄ a me facta sunt: in mea habeā potestate? Quare ergo dubitatis pusillę fidei? Qui pusillum credit arguet: & qui nihil credit contemnetur: fragiles in fide corripientur: alieni omnino a fide punientur. Tales fuerunt iudæi & pagani,

Textus. — ideoq₃ a malis suis euanuerunt. Tales etiam hæretici: ideoq₃ in die iudicij condemnabuntur. Tunc surgens imperauit ventis & mari: & facta est tran-

p̄s. lxxvij. — quillitas magna. Scriptum fuit. Et exurgens tanq₃ dormiens dn̄s: tanq₃ potens crapulatus a vino: & percussit inimicos suos in posteriora. Et tunc surgens/

gens:imperat ventis & mari:& facta est tranquillitas magna. Imperauit ventis & mari;sicut creator:sicut suis/vt potens:vt dñs imperat ventis & mari: primitus ante discipl'os vt audientes firmarent in fide. Et potentia deitatis occulta:imperabat & comminabatur eis. Magis autem regebat & placebat illud:scd'm q quidam ait. Potentia mitigauit mare. Imperauit ventis & mari:& facta est tranquillitas magna. De magno vento & tempestate magna mari conturbato & tumenti,facta est tranquillitas magna. Docet em̄ hunc magnum,magna & miranda facere. Ideoq̧ pauloante magna accinctus potentia:magnifice conturbauit profundum maris: & nunc iterum in eo ipso ostendens suæ magnificentiam potestatis:tranquillitatem magnā fieri iussit. Hæc ideo:vt nimium conturbati apostoli,magnifice exhilarati lætarentur. Dedit em̄ per hæc omnia nobis dñs figuram & doctrinæ imaginem: vt & nos in omni conturbatione & contumelia patientiam teneamus:stabiles simus,fidem non deseramus:Et si omnis iste mūdus tanq̧ mare ebuliat: atq̧ in furore consurgat:Et si omnes venti & vertigines dæmonum vndiq̧ sęuiant:Et si omnis(vt superius diximus)tempestas maris:idest omnis Principatus & Potestates mundi concitent/& in tumoreiracundiæ spumēt,vt furiant super sanctos. Et si adhuc vsq̧ ad cælos sese extollant:vt tempestas maris malignitates:ac dolos & fremitus concitet aduersus aliquem vestrum: nolite turbari:nolite contremiscere,nolite deficere. Omnes em̄ quotquot in fidei nauicula cum dño nauigatis:omnes quotquot in hac nimirum sanctæ ecclesiæ nauicula cum dño per hunc vndosum super natatis mundum. Et si ipse dñs dormiat,pio somno nostram patientiam & tollerātiam expectās, vel impiorum pœnitentiam & conuersionem sustinens:alacriter accedite ad eum:orationibus instantes:atq̧ cum ꝓpheta dicentes. Exurge, quare obdormis dñe:exurge,& ne repellas nos in finem. Et iterum. Exurge dñe, adiuua nos:& redime nos ꝓpter nomen tuum. Et ipse surgens imperauit ventis: idest aëris dæmonum spiritibus. Ipsi em̄ maris tempestates commouēt:hoc est:amaros & elatos concitant fluctus,idest,principes mundi ad persecutionem sanctis omnibus immittendam:ad contumelias fidelibus ingerendas. Omnibus dñs imperat:omnibus comminatur/omnia mitigat,facitq̧ tranquillitatem magnam circa corpus & spm̄/pacem ecclesia & serenitatē mundo. Quō nāq̧ sępius cōcilia infideliū cōmota sunt aduersus verā & firmam eccl'iam? Aliq̄tiens paganorū:aliq̄tiens hereticorū. Quēadmodū sępius sicut maris fluct⁹ irruebāt/cōminātes & cōterētes hui⁹ principes mūdi:p̄ oīa pdere se eccl'iæ filios arbitrātes. Sed surgēs dñs increpauit dæmonū vētos:& oēs euanescere fecit audaces aduersarios fidei:magnāq̧ pacē & trāquillitatē dedit ecclesięsuę. Hoīes aūt illi in nauicl'a mirati sunt. Qui hoīes? Scilicet hanc hūtes nauicl'am:aut ei intrēdētes nauicl'ę. Nō putes hic p hoīes,apl'os significatos. Nusq̧ em̄ inuenim⁹ p̄ter honorē cognominari dñi discipl'os: sed semp

Ps.xliij. Ibidem

In tribulationib⁹ cōstātes ōbem⁹ esse.

Cōcilia infideliū cōtra eccl'ā sępi⁹ eꝛ oꝛta sūt: s; frati eua nuerūt.

Tertius apl'is nunq̧ p̄ter honorem cognominati sūt.

aut apostoli,aut discipuli nominantur. Mirabantur illi homines:hi qui cum eo nauigabāt:hi quorū erat nauicła:hi qui in ea nauicła sese transigebant, hi mirabanī. Et admiratiōe dignū fuit mare a ꝓfundo cōmotū mitigari:eiusq̧ elatos de placari fluctus:vētos furentes compesci. Mirabanī ergo dicentes.

Textus. Qualis est iste:quia vēti & mare obediūt ei? Non interrogātes dicunt:q̄lis est iste:sed asserētes,ꝙ hic talis est,cui mare & vēti obediunt. Qualis est iste? hoc est q̄ntus,q̄ fortis,q̄ potēs,q̄ magnus. Qualis est iste, maior Moyse, potētior Helia. Illi em̄ ambo,ex quib⁹ vnus ligno mare ꝑcusso,cum labore discidit:alius ictu melotæ iordanē pertrāsijt. Iste vero vno v̄bo mandat illis, qui nō hn̄t verba,& obediūt ei:hi qui nō hn̄t auditū obtemperāt:hi qui prudentiæ & intellectus expertes sunt:inclinanī iubenti:quibus neq̧ loq̄la,neq̧ (vt dixi sermo est) obediūt. In eadē em̄ substātia in q̄ sunt:& sua natura mouentur,& iussioni deseruiūt:ad cōfusiōem mortalium,ad condemnationem corruptibiliū. Iubet mari & nō contēnit,dicit vētis & tempestatib⁹, & mox cōpescunī:iubet omni creaturę,& nō suꝑgrediī iussionē eius. Et vnum hoim genus,& vnum qd' scd̄m similitudinem dei honorificatū est:cui verbū & prudentia data est:hi soli hoīes resistunt:hi tm̄ inobediētes sunt,hi soli cōtēnunt. Ideoq̧ & hi soli in iudicio dānabunī:& a iusticia punienī, veluti deteriores mutis animalib⁹:vł his q̄ sine spū & anima sunt in hoc mundo. Mirabanī ergo illi:quia mare cōpescuit:& vēti mitigati sunt. Admiremur & nos qn̄ & benignitates,& beneuolētias ostēdit circa nos dn̄s:qn̄ nos de periclis saluare dignaī,qn̄ de tumultib⁹ & tribulationibus mł'tis nos liberat:qn̄ ab inimicis in seq̄ntibus eruit nos. Miremur & mirātes gr̄as agamus:& gr̄ę obaudiamus,obaudiētes timeamus,timētes diligam⁹:vt ęternę charitatis ab eodem heredes efficiamur. Mirabanī dicentes. Qualis est iste,qui sicut homo videtur:& sicut deus potentiā ostendit. Sicut vnus carnalium putatur esse:& suꝑ omnia carnalia,magna ostendit mirabilia. Dormit sicut homo: & imperat mari & ventis sicut deus. In nauicła sedet:& oēm creaturam iussione inclinat vbi vult Iesus Chr̄s dn̄s noster:qui cum patre & spū sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

¶ Segmentū ex euangelio Matthęi.cap̄.xiij.lr̄a. D.qd' canitur dn̄ica quarta post octa.epiphaniæ. Historia hui⁹ euāgelij facta est in mense Aprili,anno Chr̄i.xxxiij.

Serui aūt d.&c. vsq̧ ad erradicetis simul & trit. grece inq̄t laurētius est. Serui aūt dixerūt ei: vis igiī p

Simile factū est regnum cælorū,homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Cum autē dormirent homines:venit inimicus eius:& suꝑ seminauit zizania in medio tritici:& abijt. Cum autē creuisset herba & fructū fecisset:tunc apparuerunt & zizania. Accidentes autem serui patrisfamilias:dixerunt ei

Dñe/nōne bonum semen seminasti in agro tuo/vnde ergo zizania habet? Et ait ad illos. Inimic9 hō hoc fecit. Serui autem dixerunt ei. Vis igit̄ imus & colligimus ea? Et ait. Non, ne forte colligentes zizania erradicetis simul & triticum. Sinite vtraq3 crescere vsq3 ad messem: & in tpe messis dicam messoribus. Colligite pmū zizania: & alligate ea in fasciculos ad cōburendū, triticū autem congregate in horreum meum. Et reliqua.

> fecti colligamus. hic āt ait non. neq̄ colligentes zizania. &c.

Homilia beati Augustini episcopi.

VT negligētius agerent p̄positi eccl'ie: aut dormitationem mortis accipent apl'i, venit diabol9 & supseminauit eos: q̄s malos filios dñs interp̄tat̄. Possunt etem̄ dici filij mali etiam hæretici: quia ex eodem euāgelij semine: q̄ Chri nomine ,pcreati: prauis opinionibus ad falsa dogmata conuertunt̄. Sed qd' dicit eos in medio tritici seminatos: q̄si videnṫ illi significari: q̄ vnius cōmunionis sunt. Verūtamen q̄ dñs agrū illum nō eccl'iam: sed hunc mundū interp̄tatus est. Bene intelligunt̄ heretici, quia nō societate vnius eccl'iæ, vl' vnius fidei: sed societate solius nois chr'iani/in hoc mūdo pmiscent̄ bonis. Vt illi, q̄ in eadē fide mali sunt, paleis potius, q̄z zizanijs deputent̄: quia palea etiam fundamētum habet cum frumento: radicēq3 cōmunem: In illa plane sagena, q̄ concludunt̄ & boni & mali pisces: nō absurde mali catholici intelligunt̄. Aliud est em̄ mare, qd' magis istum mundum significat. Aliud sagena/q̄ vnius fidei/vel vnius eccl'iæ cōmunionem videt̄ ostendere. Inter hereticos & malos catholicos, hoc interest: qd' hæretici falso credūt, illi autē falso nō credētes/nō viuunt ita, vt credūt. Solet autem quæri Schismatici, q̄ (ab Hereticis distāt: cū schismaticos nō fides diuersa faciat: sed cōmunionis dirupta societas) vtrum inter zizania numerādi sint. Magis em̄ videnṫ spicis corruptis esse similiores. Sicut scriptū est. Vento autē corrūpet filius iniquitatis. Vl' paleis aristarū fractis vl' scissis: & de segete arreptis. Quo em̄ altiores, idest, supbiores. eo fragiliores: leuioresq3 sunt. Nec tñ cōseq̄ns est, vt oīs hereticus, aut schismatic9 ab eccl'ia corpaliter separet̄. Si em̄ falsa de deo credit: vel de aliqua parte doctrinæ/quæ ad fidei pertinet ædificatiōem ita, vt non q̄rens cunctationem temperatus sit, sed inconcusse credens: nec omnino sciens: opinione atq3 errore discordans: hereticus vero est/& foris est animo, quāuis corpaliter intus esse videatur. Multos em̄ tales portat eccl'ia: qui ita non defendunt falsitatem sententiæ suæ/vt intentam multitudinem faciant, qd̄ si fecerint: tunc pelluntur. Regnum cælorum per diuersas sacræ scripturę paginas/multifarie sentitur: aliquando anima sancta/nonnun q̄z agiographia/interdum filius hois/cuius exemplaria assiduo lectori volumina

> Filij mali heretici dicuntur:
>
> Matt. xiij.
>
> Differētia int̄ hereticos & malos catholicos.
>
> ij. ad thes. ij
>
> hereticus nō est separandus ab eccl'ia corporaliter.
>
> Regnū celor̄ multifarie sentit̄.

perscrutanti nō ignobiliter patent. Ad hęc(ꝓut cepimus)regnum cæleste nō simpliciter intelligit. vt satis euidēter liquet:cū hoc dei filius p speciē hoīs frumento agrum serentis,cui illd comparat/alias anima iusti figuret. Vt est illud,Cælum mihi sedes est.Bene(vt dictum est)p satorem tritici,q in luce qui gil laborat:deus qui vera lux est animaduertitur.Ipso dicente. Ego sum lux mundi. Qui sequit me,nō ambulat in tenebris:sed habebit lumē vitę. Vigilare,ꝓprium est diei:& in bonā partem accipit.Dormire,noctis:& ad sinistrā pertinet.Et cōgrue vigilare diei est:sub quo diei diei,idest Chr̄s,typice figuratur. Cuius psalmista meminit dicens.Dies diei eructat vbum.Quem rursus vociferās vigilātem indicat dicens.Non dormitabit , neq; dormiet:qui custodit Israel.Cuius diei vestigia vigilātes: idest in bonis operibus vacantes. Charissimi sectari,ꝓ viribus studeamus:vt vigilātes Chr̄o deo nos aduocāte inueniamur.Sicut euāgelista ait.Beati serui illi:quos cum venerit dn̄s:inuenerit vigilātes.Ecōtrario zizaniorum sator Leuiathan:qui inimicus dei & hominum necessario intelligēdus est:qui omnib9 dormientibus nocte veniens/lolium tritico superseminauit/& abijt.Semē tritici filios dei figurat. Lolium vero filios iniquitatis. Ager autem mūdum.Quid est em̄ intempestiuo noctis dormientib9 mortalibus inimicum venire:zizaniam in agro disseminare:nisi antiquum serpētem humani generis insidiatorem:qui nox noctis dr̄ homines circuire.Qua hora sanctæ mr̄is ecclesiæ p̄latos vel quosq; corde rectos dormiētes,idest,negligentes vel illicita cogitatione hebetatos inueniret:seu quia phantastica machinatione minus armatos animos latēter surripiat:& ad incentiua vana carnis præcipitet.& cum lolij nigredine tritici candorem perfuscet:idest,per membra sua simplicitatē iustorum discindere tentet,q̄liter eos a veritate(quæ est deus)recedere faciat. Ager in quo zizaniam cum tritico creuit:mystice mūdi globus(ꝓut diximus)accipit,in quo diuersa genera hęreticorum,seu cæterorum puersorum:cum bonis inhabitant. q obstinata ptinacia erroris,ac nefando dogmate hæresum ecclesiam catholicam dilacerare p̄sumunt:& seducere cōtendunt.Cōtra quos nimirum multiplices ecclesiæ rectores cōstituti sunt,q statum ipsius ecclesiastico iure ordinēt atq; defendant.& Arrianis/Sabellianis/Acephalis/cæterisq; prauis obiectoribus/normæ veritatis resistāt. Adhuc de satoribus:idest Chr̄o, & aduersario eius:restat qdem,qd logice intelligat,qui inquātum diuersi:in tantū diuersa seminarāt.Quorum vterq; vsq; hodie semen ꝓprium spargere nō cessant. Hic charitatē:ille discordiam. Iste obedientiam/ille inobedientiam. Iste humilitatem/ille superbiam. Per quam qdem omne humanum genus in morte iacebat:nisi Chr̄s erigeret.Omne em̄ pc̄tm̄ (ꝓut sacræ paginæ tradunt) ex superbia est/q̄ totius mali radix penitus comprobat. Primum nāq; Chr̄s in prothoplausto :idest primo parente Adam oēm pulchritudinē æternitatis, omneq; delectamentū sapiētię infixerat.vn̄ teterrimus draco arbiter inuidiæ

Esa.lxvi.a.
Joan.iiij.b
Vigilare & dormire.
ps. xxviij.
ps.cxx.
Luce.xij.c
Semē/loliū:ager q̄s designāt.
Diabolus nox noctis dr̄.
Rectores ecclesię ad q̄d cōstituti sunt.
Omē pc̄tm̄ ex supbia ē
Eccle.x.b
Gen.ij.b.

emarcuerat:deceptionis elationisq; schemate sparso, adeo supradictum parẽtem verbis suis superbire fecerat:vt credulum velut deum fieri ex gusto pomi effecerat:vt superbia(q̃ ip̃e corruerat)primum hominẽ transgressorẽ in conditoris præcepti sibi fraudulẽter persuadendo compelleret. Cum autem creuisset herba,& fructum fecisset,apparuerunt & zizania.Sunt quidem nõnulli intra sctãm ecclesiam degentes habitu,scilicet forinsecus q̃si digni:intrinsecus autẽ omni dolo & malicia cordis occulta pessimi, quorum iniquitas a parua scintilla primitus inchoans:& in modũ edacis ignis,cui strues lignorũ large supponit:indies ampliatur. q̃ ad tempus latens nõ ilico propalat; sed qñ crescendo ad maturitatẽ messis puenerit:suscindenda manifestabitur. Et tunc ipse arbores ex fructu,qui iniquitas & pc̃m̃ est:facili erectiõe cognoscũtur.Ipsa veritate dicente. A fructibus eorũ cognoscetis eos. Hi pfecto hypocrite dñr:& grauiter,& alienam culpã acriter increpant : & grauiter dñudicant:ppria autem quamuis flagitiosissima vilipendunt:& scelus quasi non scelus in semetipsis conspiciunt. Hi ergo dñica voce redarguuntur:dicente. Hypocrita:eijce primum trabem de oculo tuo : & tunc perspicies,vt educas festucam de oculo fratris tui.

Gen.iij.a
Matt.vij.c
hypocritarũ mos.
Mat.vij.a
Luce.vi.f.

¶Segmentum ex euangelio Lucæ.cap̃.x.lr̃a.D.qd' canit dñica.v.post octauas epipha.Historia huius euãgelij facta est anno Christi,xxxi.Idus Decembris.fer̃.iiij.

EXultauit Iesus in spũ sancto:& dixit. Confiteor tibi pr̃ dñe cæli & terrę:quia abscõdisti hæc a sapientib9 & prudentib9:& reuelasti ea paruulis.Etiam pr̃,qm̃ sic placuit ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo,Et nemo scit quis sit filius nisi pr̃ :& quis sit pr̃ nisi filius:& cui voluerit filius reuelare:Et cõuersus ad discipl'os suos dixit.Bt̃i ocl̃i qui vident,q̃ vos videtis,dico em̃ vobis,q multi prophetę & reges voluerunt videre,quæ vos videtis:& non viderunt:& audire,quæ auditis:& non audierunt.Et reliqua.

Laurẽtius ex forma greca sic legit. Cõfi.t.p.c.z ter.q ab scõdisti hęc a sapiẽtib9 z itelligẽtib9.z reuelasti ipa puulis.Certe pater q sic fuit bõa volũtas i cõspectu tuo
Mat.xi.d.

Homilia beati Augustini ep̃i,ex libro de verbis dñi.

SAnctum euangeliũ cum legeretur fr̃es:audiuimus dñm Iesum exultasse in spũ,& dixisse. Cõfiteor tibi pr̃ dñe cæli & terrę,quia abscõdisti hęc a sapiẽtibus & prudẽtibus:& reuelasti ea paruulis. Hucusq; interim v̾ba dñi. Si digni,si diligẽter,si(qd' primũ est)pie cõsiderem9:inueniem9 primitus,nõ semp cũ in scripturis legimus,cõfessionẽ,debere nos intelligere vocẽ pc̃tõris.

Non semp p̃fessionẽ itelligitur vox pctõr.

Maxime autem hoc dicendum fuit & hinc ammonenda charitas vr̃a: quia mox vt hoc verbum sonuit lectionis: secutus est etiam sonus tunsionis pectoris vr̃i, audito scilicet, qđ dñs ait. Confiteor tibi pr̃. In hoc ipso qđ sonuit cõfiteor/pectora tutudistis. Tundere aũt pectus quid est: nisi arguere, qđ latet in pectore: & euidẽti pulsu occultũ castigare pct̃m? Quare hoc fecistis: nisi quia audistis. Cõfiteor tibi pr̃? Confiteor audistis: quid cõfitet̃, non attẽdistis. Nunc ergo aduertite. Si cõfiteor Chr̃s p̃dixit, a q̃ longe est omne pct̃m: non solius est cõfiteri pctoris. sed etiam aliq̃ñ laudatoris. Cõfitemur ergo siue laudantes deum, siue accusantes nosmetipos Pia est vtraq; cõfessio: siue cum rep̃hendis, qui nõ es sine pcto: siue cum illum laudas: qui nõ potest hr̃e pct̃m. Si autem bene cogitemus: rep̃hensio tua laus ipsius est. Quare em̃ iam cõfiteris in accusatiõe pcti, in accusatiõe tui ipsius. Quare cõfiteris? Quia ex mortuo factus es viuus. Scriptura quippe ait. A mortuo (q̃si qui nõ sit) perit cõfessio. Si perit a mortuo cõfessio: qui confitet̃, viuit. Et si pct̃m confitet̃: vtiq; a morte reuixit. Si pcti cõfessor reuixit a morte: quis illum suscitauit? Nullus mortuus est sui ipsius suscitator. Ille solus se potuit suscitare: qui mortua carne non mortuus est. Et em̃ hoc suscitauit: qđ mortuum fuit. Ille suscitabat: q viuebat in se. In carne autẽ suscitãda mortuus fuerat. Non em̃ pr̃ filium sol⁹ suscitauit. De q̃ dictum est ab Ap̃lo. Propter qđ deus eũ exaltauit. Sed etiam dñs seip̃m. idest corp⁹ suum suscitauit. Vnde dicit. Soluite tẽplum hoc, & in triduo suscitabo illđ. Mortuus est aũt pctor: maxime ille, quẽ moles cõsuetudinis p̃mit: q̃si sepl̃tus Lazarus. Parum em̃ erat, quia mortuus, nisi etiã sepl̃t⁹. Quisquis igit̃ malæ cõsuetudinis, malę vitę scilicet terrenarum cupiditatum mole p̃mit̃: ita vt in illo iam factũ sit: sicut in q̃dam psalmo mirabiliter dr̃. Dixit stultus in corde suo, nõ est deus. Fit talis, de q̃li dictum est. A mortuo velut qui nõ sit, perit cõfessio. Quis eũ suscitauit, nisi qui remoto lapide clamauit dicens. Lazare ꝓdi foras? Quid est aũt foras ꝓdire: nisi qđ occultum erat: foras ꝓdire? Qui cõfitet̃: foras ꝓdit. Foras aũt ꝓdire nõ posset/nisi viueret. viuere nõ posset, nisi resuscitatus esset. Ergo in cõfessiõe sui accusatio/dei laudatio est. Dicet ergo aliquis. Quid em̃ ꝓdest ecclię, si iam confessor voce dñica resuscitatus ꝓdit? Quid ꝓdest eccl̃iæ cõfiteri? cui dñs ait. Quę soluerітis in terra, soluta erũt & in cęlo? Ip̃m Lazarũ attende: cum vincl̃is ꝓdijt. Iã viuebat cõfitẽdo: sed nõdum liber ambulabat vincl̃is irretitus. Quid ergo fecit eccl̃ia: cui dictũ est. Quę solueritis in terra soluta erũt/nisi qđ dñs ait cõtinuo ad discip̃los. Soluite illũ & sinite abire. Siue ergo nos accusem⁹: siue deũ laudemus: semp̃ illi gr̃as agere studeamus: a q̃ gr̃a gratis dat̃/cui cunq; dat̃. Bis ergo deũ laudamus: si pie nos accusemus/deumq; laudemus. Q̃ñ deum laudamus: tanq; eum qui sine pcto est, p̃dicamus. Q̃ñ aũt nosmetipsos accusamus: ei (per quem resurreximus) gloriã damus. Hoc si fecerimus: nullã occasionem inueniet inimicus; qua nos circumueniat ante iudicem. Cum em̃

Tundere pect⁹ qđ ẽ. Cõfiteri nõ soli⁹ ẽ peccatoris.

Eccl̃i. xvij. d.

Phil. ij. a.

Joã. ij. d

Ps. lij. d.
Eccl̃. xvij.
Joan. xj. f.

tu ipse fueris accusator:& dominus liberator,quid erit ille,nisi calumniator? Merito ille hinc sibi tutelam prouidit aduersus inimicos non conspicuos carnem & sanguinem miserandam,potius q̄ cauendam,sed aduersus illos inimicos contra quos Apostolus nos hortatur,vt armemur. Non est vobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem.idest,aduersus homines quos videtis sæuire in nos. Vasa sunt,alius vtitur. Organa sunt,alius tangit. immisit se(inquit)Diabolus in cor Iudæ,vt traderet dominum. Ait aliquis. Quid ergo ego feci? Audi Apostolum. Neq; detis locum diabolo. Tu male voluntati locum dedisti,intrauit,possedit,vtitur. Locum si non dares,nō possideret. Ergo nos ammonens ait, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem:sed aduersus Principes & Potestates. Posset quisq; putasse aduersus reges terræ:aduersus potestates sæculi. Quare? Ipsi non caro & sanguis. Semel dictum est. Non aduersus carnem & sanguinem. Auerte ab omi homine. Qui ergo restant inimici? Aduersus Principes & Potestates spūalis nequitiæ,rectores mundi,quasi plus dedit Diabolo & Angelis eius: plus dedit, quos rectores mūdi appellauit. Sed ne male intelligas:expone,quid sit mundus:cuius sunt illi rectores. Rectores mundi tenebrarum harum. Quid est mundus tenebrarum harum:quibus est rector? Dilectoribus suis & infidelibus plenus est mundus. Hos appellat Apostolus tenebras. Harum rectores Diabolus & Angeli eius. Hæ tenebræ non naturales sunt:non incōmutabiles sunt. Mutantur,& lux efficiuntur. Credunt,& credendo illuminātur. Quod(cum eis factum fuerit)audient. Fuistis em̄ aliquando tenebræ:nunc autem lux in domino. Nam quando tenebræ in te:non in domino. Iterum quando lux:non in te,sed in domino. Quid enim habes,quod non recepisti? Quia ergo sunt inuisibiles inimici:inuisibiliter sunt expugnādi. Quippe hostem visibilem vincis feriendo,inuisibilem vincis credendo. Visibilis est hostis homo,visibile est & ferire. Inuisibilis est hostis Diabolus,inuisibile est & credere. Ergo est pugna inuisibilis aduersus inuisibiles inimicos. Ab his enim inimicis quomodo se tutum dicit quidam? Hoc enim cœperam dicere:& necesse habebam de istis inimicis aliquanto cum mora tractare. Iam ergo cognitis inimicis:videamus tutelam. Laudans inuocabo Dominum: & ab inimicis meis saluus ero. Habes quid agas. Laudans inuoca, sed Dominum laudans inuoca. Si enim te laudaueris, ab inimicis tuis saluus non eris. Laudans inuoca Dominum : & ab inimicis tuis saluus eris. Quia (quod ait ipse Dominus.)Sacrificium laudis honorificabit me: & ibi vita est,vbi ostendam tibi salutare meum. Vbi via? In sacrificio laudis. Noli pedem extra hanc viam mittere : in via esto. Noli a via recedere a laude Domini,nec vnguem:nedum pedem. Si enim volueris ab hac via deuiare:& pro Domino te laudare,non eris saluus ab illis inimicis : quia de ipsis dictum est. Iuxta semitam scandalum posuerunt mihi. Quicquid

Ephe.vi.b
Ioan.xiij.
Eph.iiij.f.
Ephe.vi.b
Ephe.v.b.
i.cor.iiij.b.
ps.xvij.a
ps.xlix.d.
ps.cxxxix.b.

Gal.vi.b. ergo putaueris boni habere te abs te,deuiasti a laude dei.Quid iam miraris si te seducit inimicus:qñ tu tui ipsius seductor es? Audi aplm.Qui em putat se esse aliquid,cum nihil sit:ipse se seducit.Dñm ergo attende cõfitentẽ.

Textus. Confiteor tibi pr:dñe cæli & terræ. Confiteor tibi:laudo te. Laudo te:nõ accuso te, Quantũ autẽ pertinet ad ipsius hoĩs susceptionem,tota gr̃a,singularis gr̃a, perfecta gr̃a. Quid meruit homo ille,qui Chr̃us est, si tollas gr̃am:& tantam gr̃am,qua vnũ oportebat esse Chr̃um,& ip̃m esse,quem nouimus? Tolle istam gr̃am:quid est Chr̃s,nisi homo? Quid nisi qđ tu? Suscepit animam,suscepit & corpus,suscepit plenũ hominem coaptatã sibi, vnam facit dñs cum seruo personam. Quanta est ibi gr̃a? Chr̃s in cælo, Chr̃s in terra,Chr̃s simul in cælo & in terra:nec duo Chr̃i,sed idem Chr̃us in cælo & in terra,Chr̃s apđ p̃rem, Chr̃s in vtero ꝟginis:Chr̃us in cruce: Chr̃s apđ inferos subueniens quibusdam. Eo autem ipso die Chr̃s in paradiso cum latrone confitente.Et ibi quid latro meruit:nisi quia illam viam tenuit,vbi ostendit salutare suum,a qua tibi pes non exeat? In eo em̃,ꝙ se accusauit,deum laudauit:& vitam suam beatam fecit:Præsumpsit quidem

Luce.xi. de dño:& ait illi.Dñe memento mei,dum veneris in regnum tuum.Considerabat em̃ facinora sua,& ꝓ magno habebat,si ei vel in fine parceret.Dñs autem continuo cum ille diceret,memẽto mei. Sed quãdo? cum veneris in regnum tuum.Amẽ dico tibi(inquit)hodie mecum eris in paradiso. Misericordia obtulit:qđ miseria distulit,Audi ergo dñm confitentẽ. Cõfiteor tibi pater:dñe cæli & terræ.Quid confiteor? In quo te laudo? hæc em̃ cõfessio

Textus. (vt dixi)laudem habet. Quia abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus:& reuelasti ea paruulis. Quid est hoc fratres? A contrario sensu intelligite Abscondisti hæc(inquit)a sapientibus& prudẽtibus:& nõ dixit.Reuelasti ea stultis & imprudentibus:sed dixit:Abscondisti a sapientibus & prudentibus:& reuelasti ea paruulis.Sapiẽtibus & prudẽtibus irridendis: arrogantibꝰ falso,grãdibus vere aut tumẽtibus opposuit,nõ sapiẽtes,nõ prudẽtes:sed paruulos.Qui sunt paruuli? Humiles.Ergo abscõdisti hæc a sapientibus & prudẽtibus,Nomine sapiẽtium & prudentiũ sup̃bos intelligi posse, ipse exposuit,cũ ait,Reuelasti ea paruulis.Ergo abscõdisti nõ paruulis.Quid est nõ paruulis? Non humilibus.Quid est nõ humilibus,nisi sup̃bis, Hæc via dñi aut nõ erat:aut latebat,vt reuelaretur nobis,vnde dñs exultauit:nisi qa reuelatũ est paruulis.Debemus esse paruuli.Nam si voluerimus esse magni q̃si sapiẽtes & prudẽtes:non nobis illđ reuelat.Quid sunt magni? Sapientes & prudẽtes.dicẽtes se sapiẽtes:stulti facti sunt.Habes remediũ a contrario.Si dicẽdo te sapientẽ stultus factus es:dic te stultũ,& sapiens eris. Sed dic,dic:sed intus dic:quia sic est,vt dicis.Si dicis.noli coram hoĩbus dicere,&

Tim.j.c. coram deo nõ dicere,Prorsus,qđ ad teip̃m pertinet:qđ ad tua, tenebrosus es.Quid est em̃ aliđ esse stultũ,nisi esse tenebrosum in corde? Deniq; de illis

sic ait. Dicentes se esse sapientes: stulti facti sunt. Anteq̃ hoc diceret, quid rursum? Et obscuratum est insipiens cor eorum. Dic/qa tu tibi lumen non es. Vt multum/oclus es: lumẽ non es. Quid ꝓdest patens ac sanus ocls, si lumẽ desit? Ergo dic a te tibi lumẽ non esse: & clama qđ dictum est. Tu illuminabis lucernam meam dñe/lumine tuo dñe illuminabis tenebras meas. Meæ em̃ nihil/nisi tenebræ/tu autem lumẽ fugãs tenebras. illuminãs me: nõ a me mihi lumẽ existens: sed lumẽ non participãs/nisi in te. Et Ioãnes amicus spõsi Chrĩ putabat lumen. Non erat ille lumẽ/sed vt testimoniũ perhiberet de lumine. Qđ autem erat lumẽ: erat lumẽ verum. Quid est verum? Quod illuminat oẽm hoiem. Si vero lumẽ est, qđ illuminat oẽm hominem: ergo audi & Ioãnem recte dicẽtem, recte confitentem. Nos autem de plenitudine eius accepimus. Vide si aliud dixit, q̃ tu illuminabis lucernam meam Dñe/denicq̃ iam illuminatus testimonium ꝑhibebat. Propter cæcos lucerna diei testimonium ꝑhibebat. Vide qm̃ lucerna est. Vos (inquit) misistis ad Ioannem: & voluistis exultare ad horam in lumine eius. Ille erat lucerna ardens & lucens. Ille lucerna hoc est res illuminata, accẽsa vt luceret/q̃ accidi potest & extingui. Sed vt non extinguat, ventum supbię non patiat. Ergo confiteor tibi pr̃/dñe cæli & terræ: quia abscondisti hæc a sapiẽtibus & prudentibus, lumen se putãtibus, & tenebræ erãt. Et ꝓ eo, q̃ tenebræ erãt, & lumen se putabant, nec illuminare potuerũt. Ille autem q̃ tenebræ erãt/ & tenebras se esse confitebant/paruuli erãt & non magni, humiles erãt & non supbi. Recte ergo dicebant. Tu illuminabis lucernam meã dñe. Se agnoscebant, dñm laudabant, a via salutari nõ recedebãt/laudantes dñm inuocabant: & ab inimicis suis salui erant. Postremo aperuit cæleste mysterium/q̃ scilicet placuerit deo/vt paruulis magis, q̃ prudẽtibus istius mundi grãm suam reuellaret. Qđ aplus Paulus stilo pleniore digessit dicens: Nonne stultam fecit Deus sapiẽtiam huius mundi? Nam qm̃ dei sapientiam nõ cognouit hic mũdus per sapiẽtiam/placuit Deo per stultitiam p̃dicationis saluos facere credẽtes. Ait ergo. Ita pr̃, qm̃ sic fuit placitum ante te. Cælestium em̃ verborum arcana atq̃ v̄tutes, sapientibus absconduntur & paruulis reuelantur. Paruulis malicia, non sensu/sapientibus vero stultitiæ p̃sumptione, non prudentiæ causis. Factiq̃ huius æqtatem, dñs paternæ voluntatis iudicio confirmat/vt qui dedignantur paruuli in deũ fieri/stulti deinceps in sapiẽtia sua fiãt. Vides q̃ terribilis in consilijs dñs? Disce veræ humilitatis exempla: nec temere discutias supnę dispensationis consilia. Cum em̃ intulisset vtrumq̃/scilicet/ q̃ alijs aduentus sui sacramenta reuelauerit/ab alijs vero absconderit: non mox rationem redidit, sed sic deo placitum dixit/hoc ostendens manifeste/ qa iniustum esse non potest, quod placuit iusto. Ac ne quid in illo minus, q̃ qđ in deo est, æstimaretur, statim subdidit. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Pulcherrimus connectitur de fide locus: quando omnia sibi tradita

Ps.xvij.d.

Ioã.j.a.

Ioan.v.f.

j.Cor.j.c.

Textus

Textus.

dicit a patre suo. Cum omnia legis: omnipotentem agnoscis: non decolorẽ, non degenerem patris. Cum tradita legis, filium confiteris: cui per naturam omnia vnius substantiæ iure sunt ꝓpria: non dono collata per grãm. Tradita autem sibi dicit omnia: non cælum & terram, vel cætera, q̃ ipse cõdidit ac fecit elementa: sed hoc qui per filium accessum habent ad prẽm, & ante rebelles: deum postea per fidẽ sentire cœperunt. Vnde & alio loco dicit. Oẽ qđ dat mihi pater, ad me veniet. Et nemo nouit, filium nisi pater, neq; patrem qs nouit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Cum diceret. Nemo nouit filium nisi pater: non dixit: & cui voluerit pr̃ reuelare. quemadmodum cum dixerit: nemo nouit patrem nisi filius, addidit, & cui voluerit filius reuelare. Quod non ita intelligẽdum est, q̃si a nullo possit cognosci, nisi a solo patre: pr̃ autem non solum a filio: sed etiam ab eis quibus reuelauerit filius. Sic eñ potius dictum est: vt intelligamus: & prẽm & ipm̃ filium per filium reuelari, quia ipse est mentis nr̃æ lumen: vt qđ postea intulit, & cui voluerit filius reuelare: non prẽm tm̃: sed etiam filium accipias. Ad totum eñ, qđ eñ dixit illatum est. Verbo eñ suo se pr̃ declarat. Verbum eñ non solum id, quod per verbum declarat: sed etiam seipm̃ declarat. Vt scias autem: quia sicut filiꝰ prẽm quibus vult reuelat ipm̃, audi dicentem ipm̃ dñm Iesum: cum laudaret Petrũ, ꝙ cum filium dei esse cõfessus sit. Btũs es Simon bariona: quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi: sed pr̃ meus qui est in cælis. Audiamus ergo eũ qui sequit̃, & dicit. Venite ad me oẽs qui laboratis & onerati estis. Mirum qbusdam videt̃ fratres charissimi: cum audiũt dñm dicẽtem. Venite ad me oẽs, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos. Tollite iugũ meum super vos, & discite: quia mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiẽ animabꝰ vr̃is. Iugum eñ meũ suaue est: & onus meũ leue. Et nõ considerant eos, q iugum ipm̃ in trepida ceruice subierũt: & illã sarcinã mãsuetissimis humeris acceperũt, tantis agitari & exerceri difficultatibꝰ huius scl̃i: vt nõ a laboribꝰ ad quietem: sed a quiete ad laborem vocati videant̃, cum Apl̃s dicat. Omnes q volũt pie viuere in Chr̃o Iesu: persecutionem patient̃. Ait ergo aliqs. Quõ iugum eiꝰ suaue est, & sarcina leuis: qñ quidem illđ iugũ & sarcinam ferre: nihil est alid̃ q̃ꝫ pie viuere in Chr̃o? Et quomodo dr̃. Venite ad me omnes q laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos, & non potius dr̃. Venite q vacatis, vt laboretis? Nam & vacãtes inuenit, q̃s cõducit in vineam: vt ferrent æstum diei: & sub illo iugo leui & sarcina leui: audiamus Apl̃m dicentem: In omnibꝰ commendãtes nosmetipos sicut dei ministros, in m̃lta patientia, in tribulatiõibus, in necessitatibꝰ, in angustĳs, in plagis. &c. Et alio in loco eadem ep̃l'a. A iudæis quinquies q̃dragenas vna minus accepi: ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci: nocte & die in profundo maris fui, & cætera pericula, quæ numerari quidem possunt, sed tollerari (nisi spũ sancto iuuante) non possunt. Omnia ergo illa, q̃ commemorauit aspera &

Joan. vi. d.
Textus.
Matt. xvi.
Textus.
ij. Tim. iij.
ij. cor. vj. e.
ij. Cor. xj

grauia frequentius & abundantius sustinebat:sed profecto aderat ei spiritus sanctus,qui in exteriori hominis corruptione,interiorem renouare de die in diem,& gustata requie spũali in affluentia deliciarum dei:in spe futuræ beatitudinis omnia præsentia deliniret/aspera & grauia omnia releuaret. Ecce q̃ suaue iugum Chr̃i portabat:& quam leuem sarcinam:vt omnia illa(q̃ superius enumerata dura & immania omnis auditor horrescit) leuem tribulationem diceret,intuens interiorib9 & fidelibus oculis/q̃nto precio temporalium emenda sit futura vita/nõ pati labores æternos impiorum:& sine vlla solicitudine perfrui æterna fœlicitate iustorũ.Secari & vri,se homines patiunt vt dolores non æterni,sed aliqñ diuturnioris vlceris acriorum dolorum precio redimant.In languidæ & incertæ vocatiõis breuissima atq; vltima vita/immanissimis bellis malus homo atterit, pluribus fortasse annis in laboribus inquietus:q̃ in ocio quieturus. Quib9 tempestatib9 & procellis:q̃ horribili & tremenda sæuitia cæli & maris importuni sunt mercatores:vt diuitias vẽtosas acquirant maioribus,q̃ quib9 acquisitæ sunt periclis & tempestatibus plenas? Quos æstus,q̃ frigora,q̃ pericla ab equis, a fossis,a p̃cipitijs, a fluminibus:a feris perferunt venatores? Quem laborem esuriendi & sitiendi: q̃ntas vilissimi & sordidissimi cibi & potus angustias,vt bestiã capiant? Et interdum nec ipsius bestiæ carnes(propter quam hæc tãta sustinent epulis necessariæ)q̃ q̃ & si aper ceruusq; capit, magis suaue sit venantis animo,quia captus est:q̃ comedẽtis palato qa coctus est. Quãtis cruciatibus pene cotidianorum plagarũ tenera ætas puerorũ subditur? Quãtis etiam scholis vigiliarum & abstinẽtiæ molestijs exercent:non propter discẽdam sapientiam: sed propter opes honorisq; vanitates,vt numeros & lr̃as & disertas fallacias/eloqui discãt? Sed in his omnib9(qui hæc nõ amãt)eadem grauia patiũtur. Qui vero amãt,eadem qdem:sed nõ grauia pati vident. Omnia em̃ sæua & immania:prorsus facilia & pene nulla efficit amor. Quãto ergo certi9 ac facilius ad veram btĩtudinem charitas facit:qd' ad miseriam q̃ntum potuit cupiditas fecit. Quam facile tolerat q̃libet aduersitas tp̃alis,vt æterna pœna vitet:& eterna requies cõparet:Nõ immerito ille vas electionis cũ ingenti letitia dicit.Nõ sunt cõdignę passiões hui9temporis ad futurã gl̃iam,q̃ reuelabit in nobis.Ecce:vñ iugum illd' suaue est,& sarcina leuis.Et si ãgusta est paucis eligentib9/facillis tñ omnibus diligentibus.Dicit psalmista. Propter verba labiorum tuorum/ego custodiui vias duras.Sed quæ dura sunt laborantibus:eisdem ipsis mitescunt amantibus. Propter quod ita diuinæ pietatis dispensatione actum est:vt interior homo(qui renouatur de die in diem)nõ adhuc sub lege positus, sed iam sub gratia exoneratus sarcinis , innumerabilium obseruationum:quod erat reuera graue iugum,sed duræ ceruici conuenienter impositum:facilitatẽ simplicis fidei.& bone spei & sanctæ charitatis/ q̃cq̃d molestiarũ exteriori homini forinsec9 intulisset,ille princeps,q miss9 est

ij.Cor.iiij.

Rom.viij.

ps.cxvj.b.

foras, interiore gaudio leue fieret. Nihil em̄ tam facile est bonę voluntati, q̄ ipsa sibi: & hęc sufficit deo. Quātumlibet ergo seuiat iste mūdus: verissime angeli nato in carne dn̄o clamauerunt. Gloria in excelsis deo: & in terra pax hoibus bonę voluntatis. Quia qui natus erat, suaue iugū eius est, & sarcina leuis sicut dicit Apl's. Fidelis deus, qui nō sinit tentari nos sup id, qd' possumus ferre, Sed facit cū tentatione etiā exitum: vt possim⁹ sustinere. Conuersi ad dn̄m deum p̄rem omnipotentē puro corde, ei inquātum potest prauitas n̄ra maximas atq; veras gr̄as agamus: p̄dicantes toto animo singularē mā suetudinē eius: vt p̄ces n̄ras in bn̄placito suo exaudire digne͂. Inimicum q̄q; a n̄ris actib⁹ & cogitatiōibus sua v̄tute expellat: nobis m̄ltiplicet fidē, mentem gubernet: sp̄ūales cogitatiōes cōcedat: & ad b̄titudinem suam p̄ducat: per Iesum Chr̄m dn̄m n̄rm filiū suum: qui cū eo viuit, & regnat in vnitate sp̄ūssancti deus: per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Luce. ij. b.
Mat. xi.
j. corin. x. c.

¶ Segmentum ex Euangelio Matthæi. cap̄. xx. lr̄a. A. quod canitur dn̄ica in septuagesima.

In illo tempore. Dixit Iesus discipl'is suis parabolam hanc. Simile est regnū cælorum homini patrifamilias: qui exijt primo mane cōducere operarios in vineam suam. Conuentione autem facta cum opariјs ex denario diurno: misit eos in vineā suā. Et egressus circa horā tertiam, vidit alios stātes in foro ociosos: & dixit illis. Ite & vos in vineā meā: & qd' iustum fuerit, dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterū autem exijt circa sextā & nonā horā: & fecit sil'r. Circa vndecimā vero exijt, & inuenit alios stātes: & dicit illis. Quid hic statis tota die ociosi? Dicunt ei. Quia nemo nos cōduxit. Dixit illis: ite & vos in vineā meā. Cum sero autē factū esset, dixit dn̄s vineæ p̄curatori suo. Voca oparios: & redde illis mercedē: incipiēs a nouissimis vsq; ad primos. Cū venissent ergo, q circa vndecimā horam venerāt: acceperūt singl'os denarios. Venientes aūt & primi, arbitrati sunt, q̄ plus essent accepturi. acceperūt aūt & ipsi singl'os denarios. Et accipiētes murmurabāt aduersus p̄rem familias dicētes. Hi nouissimi vna hora fecerunt: & pares illos nobis fecisti: q portauimus pōdus diei & ęstus? At ille respōdens vni eorū. Amice nō facio tibi iniuriā: nonne ex denario cōuenisti mecum? tolle qd' tuū est, & vade. Volo aūt & huic nouissimo dare, sicut & tibi, aut nō licet mihi, qd' volo facere? an ocl's tu⁹ nequā est: qa ego bon⁹ sum? sic erūt nouissimi primi, & primi nouissimi. Multi em̄ sunt vocati, pauci vero electi.

Portauimus pōd⁹ diei ꝛ ęst⁹. Valla dicit legēdū ee: pond⁹ diei ꝛ ęstū. Itē ibi: an non lȝ mihi qd volo. ꝛc. dicit q̄ lr̄a ē ꝯcurtata ꝛ q̄ sic erat legendum. An nō licȝ mihi facere: qd volo i reb⁹ meis si ocl's tu⁹ mal⁹ est: qz ego bonus sum.

¶ Homilia b̄ti Gregorij papę de eadē lcōne. Habita ad pp̄lm in basilica b̄ti Laurentij martyris in septuagesima.

IN explicatione sua, multa ad loq̃ndum sancti euangelij lcõ postulat/ quã volo (si possum) sub breuitate pstrin- gere, ne vos & extẽsa ꝓcessio, & ꝓlixa expositio videat̃ onerare. Regnũ cęlorũ homini patrifamilias silẽ dr̃: q ad excolendã vineã suã oparios cõducit. Quis vero pr̃isfa milias silitudinem rectius tenet, q̃ꝫ conditor nr̃: q regit sic quos cõdidit, & electos suos in hoc mundo possidet: q̃si subiectos dñs in domo? Qui habet vineam/ vniuersam scilicet eccl̃iam: ab Abel iusto vsqꝫ ad vltimũ electũ: qui in fine mũdi nasciturus est: quot sc̃tõs ꝓtulit/ q̃si tot palmites misit. Hic itaque pr̃ Familias ad excolendã vineã suã mane hora tertia/ sexta/ nona/ & vndecima/ oparios cõduxit, quia a mundi hui9 initio vsque ad finẽ/ ad erudiendã plębẽ fideliũ p̃dicatores cõgregare nõ desistit. Mane etem̃ mundi fuit ab Adã vsqꝫ ad Noe: hora vero tertia a Noe vsqꝫ ad Abraã/ sexta q̊qꝫ ab Abraã vsqꝫ ad Moysen: nona autem a Moyse vsqꝫ ad aduentũ dñi. Vndecima vero ab aduẽtu dñi/ vsqꝫ ad finẽ mũdi, in q̃ p̃dicatores sancti Ap̃li missi sunt, qui mercedẽ plenã & tarde veniẽtes accepe runt. At erudiendã ergo dñs plebẽ suam/ q̃si ad excolendã vineã suam nullo tp̃e destitit oparios mittere: quia & prius per patres: & post modũ per legis do- ctores prophetas/ & ad extremũ vero per ap̃los/ dũ plębis suæ mores exco- luit/ q̃si per oparios in vineæ cultura laborauit: q̃uis in quolibet modulo/ vl̃ mensura quisquis cũ fide recta bonæ p̃dicator actiõis extitit/ hui9 vineę opa- rius fuit. Operator ergo mane hora tertia/ sexta/ & nona/ antiquus ille & He braicus pp̃lus designat̃: qui in electis suis ab ipso mundi exordio/ dum recta fide deum studuit colere, q̃si non destitit in vineæ cultura laborare. Ad vn- decimam vero gentiles vocantur: quibus & dr̃. Quid hic statis tota die ociosi? Qui em̃ transacto tam longo mundi tp̃e ꝓ vita sua laborare ne- glexerant, q̃si tota die ociosi stabant. Sed pensate fratres/ quid inquisiti respõ deant. Dicunt ei. Quia nemo nos cõduxit. Nullus qppe ad eos patriar- cha, nullus ꝓpheta venerat. Et qd est dicere: ad laborem nemo nos cõduxit/ nisi quia vitæ nobis vias nullus prædicauit? Quid ergo nos a bono opere cessantes in excusatione nostra dicturi sumus, qui pene a m̃ris vtero ad fidẽ venimus? qui verba vitæ ab ipsis cunabilis audiuimus? q ab vberibus san- ctæ ecclesiæ potum sanctę prædicationis sumpsimus cum lacte carnis? Possu mus vero & easdem diuersitates horarũ etiam ad vnum quemqꝫ hominẽ per ætatum momenta distinguere. Mane qppe intellectus nostri pueritia est. hora autem tertia adolescentia intelligi potest: quia quasi iam sol in altum ꝓficit, dum calor ætatis crescit. Sexta vero iuuentus est/ quia velut in centro sol figitur: dum in ea plenitudo roboris solidatur. Nona autem senectus in- telligitur, in qua sol velut ab alto axe descendit: quia ea ætas a calore iuuen- tutis deficit. Vndecima vero hora ea est ætas, quæ decrepita vel veterana dr̃.

Eccl̃ia ab Abel iusto incipit.

Mũdus va rias habet ętates.

Textus.

Textus.

Chr̃iani a bono opere cessãtes vix se excusa- bunt apud dñm.

Vnde greci valde seniores nō gerontas, sed presbyteros appellant: vt plusq̃ senes esse insinuent, quos puectiores vocāt. Quia ergo ad vitam bonā alius in pueritia, alius in adolescentia, alius in iuuētute, alius in senectute, alius in decrepita ætate perducitur, quasi diuersis horis operarij ad vineam vocantur. Mores ergo v̄ros fratres aspicite si iam dei operarij estis: videte. P̄ēset vnusquisq; quid agat: & consideret, si in dñi vinea laboret. Qui em̄ in hac vita ea, quæ sunt huius mundi, querit, adhuc ad dñi vineam non venit. Illi nãq; dño laborant: qui nō sua, sed lucra dñica cogitant: qui zelo charitatis, studio pietatis inseruiunt. animabus lucrandis inuigilant, pducere & alios secum ad vitam festinant. Nam qui sibi viuit, qui carnis suę voluptatibus pascit̄: recte ociosus redarguit̄: quia fructum diuini operis non sectat̄. Qui vero & vsq; ad ætatem vltimā deo viuere neglexerit, q̃si vsq; ad vndecimā ociosus stetit. Vnde recte vsq; ad vndecimam torpentibus dr̄. Quid hic statis tota die ociosi? Ac si aperte dicatur. Et si deo viuere in pueritia & in iuuentute noluistis, saltem in vltima ætate resipiscite, & ad vitæ vias, cum iam multū laboraturi non estis, vl' sero venite. Et tales ergo paterfamilias vocat: & plærumq; ante remunerantur: quia prius ad regnum de corpore exeunt: q̃ hi q iam in puritia vocati esse videbāt̄. An non ad vndecimā venit latro? q & si non habuit per ætatem: habuit t̄n sero per pœnā: qui deum in cruce confessus est, & pœnę cum voce sententię sp̄m exalauit vitę. A nouissimo autē reddere denarium paterfamilias cœpit: quia ad paradisi requiem prius latronem, q̃ Petrum perduxit. Quanti p̄res ante legem, q̃nti sub lege fuerunt: & t̄n hi, qui in dñi aduentu vocati sunt, ad cælorum regnum sine aliqua tarditate puenerunt? Eundem ergo denarium accipiunt, qui laborauerūt ad vndecimam, quē expectauerunt toto desiderio: qui laborauerunt ad primam: quia æqualē vitæ æternę retributiōem sortiti sunt cū his, qui a mūdi initio vocati fuerāt, hi qui in mundi termino ad fidem venerunt. Vnde & hi qui in labore p̄cesserunt. Murmurātes dicunt. Hi nouissimi vna hora fecerūt & pares nobis illos fecisti: q portauimus pōdus diei & æstus? Pondus em̄ diei & æstus portauerunt, hi quos a mundi initio, q̃ diu hic cōtigit viuere, necesse etiam fuerat longiora carnis tentamenta tollerare. Vnicuiq; em̄ pōdus diei & æstus ferre, est per longioris vitæ t̄pa carnis suæ calore fatigari. Sed q̄ri potest, quomodo murmurasse dicti sūt: qui saltem sero ad regnū vocant̄? Cælorum em̄ regnum nullus murmurans accipit, nullus qui accipit: murmurare potest. Sed quia antiqui p̄res vsq; ad aduentū dñi quātumlibet iuste vixerint, ducti ad regnum non sunt: nisi ille descenderet, qui paradisi claustra hominibus interpositione suæ mortis aperiret. Eorum ergo hoc ip̄m murmurasse est: qđ & recte, p percipiendo regno vixerunt: & tamē diu ad percipiendum regnū dilati sunt. Quos em̄ post peractam iusticiam inferni loca, (quãuis tranquilla susceperunt) eis, pfecto & laborasse fuit in vinea, & mur

Marginalia:

vineã dñi q̃ dicãt̄ recte colore.

Textus. Qui sine fructu iuuentutē p̄terijt: saltē in senectute nitatur bñ viuere.

Textus.

Regnū celoȝ an post sit daturus murmurãtib9.

murasse. Quasi ergo post murmurationem denarium accipiunt, qui post longa inferni tpa ad gaudia regni peruenerunt: Nos autem, qui ad vndecimam venimus, post laborem nõ murmuramus, & denariũ accipimus: quia post mediatoris aduentum in hoc mundo venientes ad regnũ ducimur: mox vt de corpe eximus, & illd sine mora pcipimus, qd antiqui pres cũ magna pcipere dilatione meruerũt. Vnde & idẽ paterfamilias dicit. Volo & huic nouissimo dare sicut & tibi. Et quia ipsa regni pceptio eius est bonitas voluntatis, recte subiungit. An nõ licet mihi, qd volo facere? Stulta em qstio est hois contra benignitatem dei. Conqrendum quippe esset, si nõ daret, qd deberet: sed non si daret, qd debuerit. Vnde aperte subdit. An oculus tuus nequam est: quia ego bonus sum? Nemo autem se de ope, nemo de tpe extollat, cum hac expleta sentẽtia subseqnter veritas clamat. Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Ecce em (& si iam scimus) q vl qnãta bona egimus: adhuc supnus iudex q subtilitate hæc examinet, ignoramus. Et quidem gaudendũ cuiq summopere est, in regno dei esse se vl vltimum. Sed post hæc terribile est valde, qd sequit. Multi em sunt vocati: pauci vero electi. Quia ad fidem mlti veniunt: & ad cæleste regnum pauci pducuntur. Etem ad hodiernam festiuitatem q mlti conuenimus: ecclię parietes implemus: sed tñ quis sciat, q pauci sunt, qui in illo electorum dei grege numerentur? Ecce vox omnium Chrm clamat, sed vita omniũ Chrm non clamat. Plæriq deum vocibus sequunt, moribus fugiunt. Hinc etem ad Titũ Paulus dicit. Qui cõfitent se nosse deum: factis autem negant. Hinc Iacobus ait. Fides sine opibus mortua est. Hic p psalmistam dñs dicit. Annunciaui, & locutus sum: mltiplicati sunt sup numerum. Vocante autem dño, sup numerũ mltiplicant fideles. quia nonnunq etiam hi ad fidem veniũt: qui ad electorũ numerũ non ptingunt. Hic em fidelibus per confessiõem admixti sunt: sed ppter vitam reprobam illic numerari in sorte fidelium nõ merent. Hoc ouile sanctæ ecclesiæ hædos cum agnis recipit. Sed attestante euãgelio cũ iudex venerit, bonos a malis separat, sicut pastor segregat oues ab hędis. Neq etem possunt, q hic carnis suę voluptatibus seruiũt, illic in ouium grege numerari: illic eos a sorte humiliũ iudex separat: qui se hic in supbiæ cornib9 exaltãt. Regnũ cælorũ percipe nequeunt, qui hic & cælesti fide positi, toto desiderio terrena qrunt Et mltos tales intra eccliam fratres charissimi cernitis: sed eos nec imitari nec despicere debetis. Quid em sit hodie, aspicim9: sed qd cras futurus sit vnusqsq, nescim9. Plęrũq & q post nos venire cernit, p agilitatem nos boni opis ãtecedit: & vix eũ cras seqmur, quẽ hodie preire videbamur. Ecce cũ Stephanus p fide moreret: Saulus lapidantiũ vestimenta seruabat. Omniũ ergo manib9 ipse lapidauit, q ad lapidandũ oẽs exertos reddidit: & tñ eũdẽ ipm in scta ecclia laborib9 ãtecessit, quẽ pseqndo martyrẽ fecit. Duo ergo sunt, q pẽsare solicite debem9. Quia etem multi vocati: sed pauci electi

Tertius.

Textus.

Textus.

Textus.

Titũ. i. d.
Iaco. ij. d
Ps. xxxix.

Mat. xxv c
Regnũ celoꝝ qb9 de negatũ est

sunt. Primum est: vt de se quisq; minime praesumat; quia & iam ad fidem vocatus sit: vtrum perenni regno dignus sit; nescit. Secundum vero est: vt vnusquisq; proximū (quem fortasse iacere in vitijs conspicit) desperare non audeat, quia diuinae misericordiae diuitias ignorat. Rem fratres, quae nuper contigit, refero: vt si nos peccatores ex corde esse cōspicitis: omnipotentis dei misericordiam amplius ametis. Praesenti anno in monasterio meo, quod iuxta beatorum martyrum Ioannis & Pauli ecclesiam situm est, frater quidā ad conuersionem venit. Deuote susceptus est, sed ipse deuotius conuersatus. Hunc ad monasterium frater suus corpore, non corde secutus est. Non valde conuersationis vitam & habitum detestans in monasterio vt hospes habitabat: & monachorum vitam moribus fugiens recedere a monasterij habitatione non poterat: quia vel quid ageret: vel vnde viueret, non habebat. Erat prauitas eius cunctis onerosa: sed hunc omnes aequanimiter pro fratris eius amore tollerabant. Nam superbus & lubricus: si qua post hoc seculum vita sequeretur, nesciebat. Irridebat vero, si quis illi hanc praedicare voluisset. Itaq; cum habitu saeclari viuebat in monasterio: verbis leuis, nutibus instabilis, mente tumidus, veste compositus, actione dissipatus. Mense autem Iulio nuper elapso: huius quam nostis pestilentiae clade percussus est. Qui ad extremum veniens, vrgeri coepit: vt animam redderet. Et vltima iam corporis parte praemortua, vitalis virtus in solo pectore & lingua remanserat. Fratres aderant: eiusq; exitum (in quantum deo largiente poterant) orōne tuebātur. At ille subito ad deuorandum se draconem venire conspiciens: magnis coepit vocibus clamare dicens. Ecce draconi ad deuorandum datus sum: propter vestram autem praesentiam deuorare me non potest. Quid mihi moras facitis? Date locū: vt ei deuorare me liceat. Cūq; hunc fratres, vt signū sibi crucis imprimeret: admonerēt: respōdebat virtute, q̄ poterat. dicens. Volo me signare: sed nō possum: quia a dracone p̄mor. Spumae oris ei⁹ faciē meā liniunt: guttur meū ore eius suffocat. Ecce ab eo brachia mea cōprimunt: q & caput meū in suo ore absorbuit, cūq; hec pallēs & tremēs & moriēs diceret: coeperūt fratres vehemētius orōni insistere & opp̄ssum draconis p̄sentia suis p̄cibus adiuuare. Tum repēte liberat⁹, magnis coepit vocib⁹ clamare dicēs. Deo grās, ecce discessit, ecce exit: ante orōnes v̄ras fugit draco: qui me accepat. Mox autē seruiturū se deū & esse monachū deuouit: atq; tēpore illo nūc vsq; febrib⁹ p̄mit: dolore fatigat. Morti qdē subtractus est: sed adhuc plenius vite restitut⁹ nō est. Quia em̄ lōgis & diuturnis iniqtatibus p̄ssus est: lōgo languore fatigat: & durū cor ignis purgatiōis durius concremat: q̄ diuina dispensatiōe agitur: vt p̄lixiora vitia aegritudo prolixior exurat. Quis vnq; illum seruari ad cōuersionem crederet? Quis tantā dei misericordiam cōsiderare sufficiat? Ecce iuuenis prau⁹ draconē vidit in morte, cui seruiuit in vita: nec vidit, vt vitā fundit⁹ p̄deret, sed vt cui seruierat, sciret: sciēdo resisteret:

ipsumq;

ipsumq́ resistendo superaret:& eum quo non videns prius tenebatur:vidit postea, ne teneretur. Quæ ergo lingua narrare viscera diuinæ misericordiæ sufficiat? Quis spūs ad tantæ pietatis diuitias non obstupescat? Has diuinę pietatis diuitias considerauit psalmista cū diceret. Adiutor meus tibi psallā: quia tu deus susceptor meus es:deus meus misericordia mea. Ecce ppendens in qbus laboribus humana sit vita cōstituta:deum appellauit adiutorem. Et quia a tribulatione p̄senti/in requiē æternā nos suscipit:appellat etiā susceptorem Sed considerās/q̄ mala nr̄a aspicit.& portat/culpas nr̄as tolerat: & tñ nos p patientiā ad p̄mia reseruat:noluit deū misericordē dicere:sed hūc ip̄am misericordiā vocauit:dicens:deus meus misericordia mea. Reuocemus ergo ante oclōs mala q̄ fecimus:pensem9 ex quāta dei benignitate toleramur:cō sideremus, q̄ sunt pietatis eius viscera:vt non solum culpas indulgeat:sed cęleste regnū pœnitentibus etiā post culpas pmittat:atq́ ex omnib9 medullis cordium dicamus singuli.dicamus oēs:deus meus misericordia mea. Tu autem domine miserere nostri.

Ps.lviij.d

¶Segmentum ex euangelio Lucæ.viij.capite.A. Quod canitur dominica in sexagesima.

IN illo tp̄e. Cum turba plurima conueniret ad iesum,& de ciuitatibus pperarēt ad eū:dixit p silitudinem. Exijt, qui seminat seminare semē suum. Et dū seminat, aliud cecidit secus viā,& conculcatū est:& volucres cæli comederunt illd'. Et aliud cecidit supra petrā:& natum aruit: quia nō habebat humorē. Et alid' cecidit inter spinas,& simul exortæ spinæ:suffocauerunt illd'. Et aliud cecidit in terrā bonā:& ortū/fecit fructū centuplum. Hęc dicens clamabat. Qui habet aures audiendi:audiat. Interrogabant autē eum discipli eius:q̄ esset parabola. Quibus ip̄e dixit. Vobis datū est nosse mysteriū dei, cęteris autem in parabolis:vt vidētes nō videant:& audientes nō intelligāt. Est autē hæc parabola. Semē,est verbū dei. Qui autē secus viā:hi sunt q audiunt:deinde venit diabolus:& tollit verbū de corde eorū:ne credētes salui fiant. Nam q supra petrā,hi sunt qui cū audierint,cū gaudio suscipiunt verbū: & hi radices non hñt:quia ad tēpus credunt:& in tp̄e tentationis recedunt. Qd' autē in spinas cecidit:hi sunt q audierunt:& a solicitudinibus & diuitijs & voluptatibus vitæ euntes suffocant̄,& non referunt fructum. Quod autem in bonam terram,hi sunt qui in corde bono & optimo audientes verbum retinent,& fructum afferunt in patientia. Et reliqua.

Homilia beati Gregorij papæ. Habita ad pplm in Basilica sancti Pauli Apostoli in septuagesima.

Ectio sancti euangelij(quam modo audiuimus)fratres charissimi:expositiõe nõ indiget:sed admonitiõe. Quã em̃ per semetipsam veritas exposuit:hanc discutere humana fragilitas nõ præsumat. Sed est,qđ sollicite in hac ipsa expositiõe dñica pensare debemus:quia si nos vobis semen ṽbum/agrum mundi,volucres dæmonia: spinas diuitias significare diceremus:ad credendũ nobis mens fortitan vr̃a dubitaret. Vnde & idem dñs per semetip̃m dignatus est exponere/qđ dicebat:vt sciatis rerum significatiões quærere:in his etiã quæ per semetip̃m voluit explanare. Exponendo ergo(qđ dixit figurate se loqui) innotuit:q̃tenus certos vos redderet:cum vobis nr̃a fragilitas figuras ṽborum illius aperiret. Quis em̃ mihi vnq̃ crederet,si spinas diuitias interp̃tari voluissem:maxime cum illę pungãt,& istæ delectent? Et tñ spinæ sunt,quia cogitationũ suarũ punctiõibus mentem lacerãt,& cum vsq̃ ad pc̃m ptrahunt,q̃si inflicto vulnere cruentãt. Quas bñ hoc in loco/alio euãgelista testante:nequaq̃ dñs diuitias,sed fallaces diuitias appellat. Fallaces em̃ sunt,q̃ nobiscum diu permanere nõ possunt. Fallaces sunt:q̃ mentis nostræ inopiã nõ expellunt. Solæ aũt diuitiæ veræ sunt:q̃ nos diuites virtutibus faciunt. Si ergo fratres charissimi vere diuites esse cupitis:veras diuitias amate. Si culmen veri honoris q̃ritis,ad cæleste regnum tendite, Si gloriam dignitatum diligitis:in illa superna angelorum curia ascribi festinate. Verba dei (q̃ aure percepistis)mẽte retinete. Cibus em̃ mentis,est sermo dei. Et q̃si acceptus cib9 stomacho languente reijcit:quãdo auditus sermo in ventre memoriæ non tenet. Sed quisquis alimenta nõ retinet,huius ꝑfecto vita desperat. Aeternæ ergo mortis pericula formidate:si cibũ quidem sanctæ exhortationis accipitis:sed verba vitæ(idest)alimẽta iusticiæ in memoria nõ tenetis. Ecce transit omne,qđ agitis:& ad extremũ iudiciũ sine vlla momenti interpositiõe cotidie volẽtes nolentesq̃ properatis. Cur ergo amatur,qđ relinquitur? Cur illud negligit,quo peruenitur? Mementote qđ dr̃. Si quis habet aures audiendi, audiat. Omnes em̃,qui illic aderãt,aures corporis habebãt. Sed qui cũctis aures habentibus,si quis habet aures audiendi audiat/dicit/aures proculdubio cordis requirit. Curate ergo vt acceptus sermo in cordis aure remaneat, curatæ,ne semen iuxta viam cadat:ne malignus sp̃s veniat:& a memoria ṽbum tollat. Curate,ne petrosa terra semẽ excipiat:& fructum boni operis sine pseuerãtiæ radicibus mittat. Multis em̃ libet,qđ audiunt,boni operis initia ꝓponunt:sed mox vt fatigari aduersitatibus cœperint/inchoata derelinquunt. Petrosa ergo terra humorem nõ habuit:quia hoc qđ germinauerat:ad fructũ perseuerãtiæ nõ perduxit. Multi namq̃ cum ṽbum cõtra auaritiam audiunt:eãdem auaritiã detestãtur, rerum oĩm contẽptum laudant: sed mox,vt viderit animus, qđ concupiscat:obliuiscitur qđ laudabat. Multi

Mat.xiij.c Diuitię dicũt fallaces.

Cib9 mẽtis est fmo di.

Judiciũ ad extremũ sine intermissione ꝑperam9.

cũm verbum cõtra luxuriã audiunt.pollutiones carnis non solum perpe‑
trare non appetunt:sed etiã perpetratas erubescunt:sed mox vt carnis species
eorum oclis apparet:sic mens ad desiderium rapitur:ac si adhuc ab ea nihil
sit contra hæc eadem desideria deliberatũ:& dãnanda ait,q̃ q̃cquid egisse se
meminit,iã & ipsa dãnauit.Sępe etiã cõtra culpas cõpungimur:& tñ post fle‑
tum ad easdẽ culpas redim⁹.Sic Balaã israelitici ppli tabernacľa cõtemplatus
fleuit:eisq̃ se similẽ fieri in morte depoposcit dicẽs.Moriať anima mea morte
iustorũ:& fiãt nouissima mea horũ silia.Sed mox vt hora cõpunctiõis tran‑
sijt,in auaricię neqtiã exarsit.Nã ꝓpter ꝓmissa munera in ei⁹ ppli mortẽ cõ‑
siliũ dedit:cui⁹ morti in morte se similẽ fieri optauit,& oblitus est qď plãxe‑
rat,cũ extinguere noluit,qď ꝑ auariciã ardebat.Notãdũ vero est,qď expo‑
nens dñs dicit:qa solicitudines & voluptates & diuitię suffocãt vbũ.Suffocãt
em̃,quia importunis cogitatiõib⁹ suis guttur mẽtis strãgulãt,& dũ bonum
desideriũ intrare ad cor nõ sinunt,q̃si aditũ flatus vitalis necãt.Notãdũ etiã,
ꝙ duo sunt,q̃ diuitijs iũgit,sollicitudines videlicet & voluptates,quia ꝑfecto
& ꝑ curã mentẽ opprimũt,& ꝑ affluentiã resoluũt.Res em̃ cõtrarię possesso
res suos & afflictos & lubricos faciũt.Sed qa voluptas cõuenire cũ afflictione
nõ potest,alio quidẽ tpe ꝑ custodię suę solicitudinẽ affligũt:atq̃ alio ꝑ abũ‑
dantiã ad voluptates emolliũt.Terra aũt bona fructũ ꝑ patientiã reddit:qa
scilicet nulla sunt bona,q̃ agim⁹,si nõ æq̃nimiter etiã ꝓximorũ mala tolera
mus:q̃nto em̃ quisq̃ altius ꝑfecerit:tãto in hoc mũdo inueniet,qď durius por
tet,quia cũ a p̃senti sclo mentis nrę delectatio deficit:eiusdem sęcli aduersitas
crescit.Hinc est em̃,ꝙ plerosq̃ cernimus,& bona agere:& tñ sub graui tribu
lationũ fasce desudare.Terrena nãq̃ desideria fugiũt:& tñ flagellis duriori‑
bus fatiganť.Sed iuxta dñi vocẽ:fructũ ꝑ patientiã reddunt:quia cũ hũiliter
flagella suscipiũt,post flagella ad requiẽ sublimiter suscipiunť.Sic vua calci‑
bus tundiť:& in vini liquorẽ liquať.Sic oliua cõtusiõibus exp̃ssa:amurcam
suã deserit:& in olei liquorẽ pinguescit.Sic ꝑ triturã areæ a paleis grana sepa
ranť:& ad horreũ purgata ꝑueniũt.Quisquis ergo appetit plene vitia vince
re:studeat hũiliter purgatiõis suę flagella tolerare:vt tãto post ad iudicẽ mũ
dior veniat:q̃nto nunc eius rubiginẽ ignis tribulatiõis purgat.In ea porticu
(q̃ euntibus ad ecclam btĩ Clęmẽtis est peruia)fuit quidã seruulus noĩe:quẽ
mlti v̄rm mecũ nouerũt:rebus paupꝰ:meritis diues:quẽ lõga ęgritudo dissolue
rat.Nã a primęua ętatę vsq̃ ad finẽ vitę,paralyticus iacebat.Quid dicã? qa
stare nõ poterat,q nũq̃ in lecto suo surgere vľ ad sedẽdũ valebat:nũq̃ manũ
suã ad os suũ ducere,nũq̃ se potuit in lat⁹ aliď declinare.Huic ad seruiẽdũ mr̃
cũ frẽ aderat:& quicquid ex eleemosyna potuisset accipe,hoc eorũ mãib⁹ pau
pib⁹ erogabat.Neq̃ q̃ lr̃as nouerat:sed scripturę sacrę sibimet codices emerat:
& religiosos q̃sq̃ ĩ hospitalitatẽ suscipiẽs,hos corã se legere sine intmissiõe facie
bat.Factũq̃ ẽ:vt q̃tũ ad mẽsurã ꝓpriã attinet,plene scripturã sacrã disceret:cũ

Nu.xxiiij.b

Balaã ppt auariciã in popli necẽ consensit.

Bõis q̃ncq̃ graues cõtingũt afflictiones.

(sicut dixi) litteras funditus ignoraret. Studebat in dolore semp gr̃as agere hymnis deo & laudib9 dieb9 ac noctibus vacare. Sed cum iã tp̃s esset: vt tã/ta eius patiẽtia remunerari debuisset, mẽbrorũ dolor ad vitalia rediit. Cũq; se iã morti ꝓximũ agnouit, ꝑegrinos viros atq; in hospitalitatẽ receptos ad monuit, vt surgerẽt & cũ eo psalmos ꝓ expectatiõe sui exitus decantarent. Cũq; cum eis & ip̃e moriẽs psalleret: voces psallentiũ repẽte cõpescuit: cũ ter/rore magni clamoris dicẽs. Tacete, tacete, nunqd non auditis quãtæ resonãt laudes in celo? Cũq; ad easdẽ laudes (q̃s intus audierat) aurẽ cordis intẽderet/ scta illa anima carne soluta est. Sed exeũte illa/ tãta illi fragrãtia odoris aspsa est: vt oẽs q illic aderãt, inestimabili suauitate replerent: ita vt ꝑ hoc patenter agnoscerẽt, q eã cũ laude in celo suscepissent. Cui rei monachus nr̃ interfuit: q nunc vsq; viuit, & cũ magno fletu attestari solet: qa quousq; corpus eius se pulturę traderent, ab eorũ naribus odoris illius fragrãtia nõ recessit. Ecce quo fine ex hac vita migrauit: q hic æquanimiter flagella tollerauit. Iuxta vocem ergo dñicã bona terra fructũ ꝑ pœnitentiã reddidit: q̃ exarata disciplinę vo/mere ad remũeratiõis segetẽ ꝑuenit. Sed vos rogo attẽdite fratres, qd excusa tionis argumentũ in illo districto iudicio habiturisum9 nos: q a bono opere torpentes & res & manus accepimus: si p̃cepta dñi egen9 & sine maib9 im/pleuit. Nõ cõtra nos dñs tunc apl̃os ostẽdat: qui ad regnũ secũ fideliũ turbas p̃dicando traxerũt: nõ cõtra nos martyres exhibeat: qui ad cęlestẽ patriã san guinẽ fundẽdo ꝑuenerũt. Quid tũc dicturi sumus, cũ hunc (de q̊ locuti su/mus) seruulũ viderimus? Cui lõgus langor brachia tenuit: sed tñ hęc a bono ope nõ ligauit. Hæc vobiscũ fratres agite: sic vos ad studiũ boni opis insti/gate: vt cum vobis bonos modo ad imitandum proponitis: eorum tunc consortes esse valeatis.

¶ Segmentum ex euangelio Lucæ. Cap̃. xviij. littera. E. quod canitur dominica in quadragesima.

ASsumpsit aũt iesus duodecim discipl̃os suos: & ait il/lis. Ecce ascẽdimus Hierosolymã: & cõsummabũtur oĩa q̃ scripta sunt ꝑ ꝓphetas de filio hois. Tradet̃ eñ gentibus: & illudet̃, & flagellabitur, & conspuetur. Et postq; flagellauerint/ occidẽt eũ/ & die tertia resurget. Et ipsi nihil horum intellexerunt. Erat verbum istũ absconditum ab eis: & non intelligebant: quæ dice/bãtur. Et reliqua.

¶ Homilia bt̃i Gregorij papę. Habita ad pplm in basilica beati Petri Apostoli, dñica in quinquagesima.

REdemptor nr̄ præuidēs ex passione sua discipulorū animos ꝑturbatos:eis lōge ante & eiusdem passiōis pœnā & resurrectiōis suæ gl'iam p̄dicit:vt cū morientem (sicut p̄dictū est) cernerēt etiā resurrecturum nō dubitarēt. Sed qa carnales adhuc discipli:nullo modo valebāt cape verba mysterij, venit ad miraclm. Ante eorum ocl'os cæcus lumē recepit:vt q cælestis mysterij v̄ba nō caperēt:eos ad fidē cęlestia facta solidarēt. Sed miracl'a dñi ac saluatoris nr̄i sic accipiēda sunt frēs mei:vt in v̄itate credant' facta,& tn̄ per significatiōem nobis aliqd innuant. Opera quippe eius,& ꝑ potentiam aliđ ostendūt,& per mysteriū aliđ loquunt'. Ecce em̄ q iuxta historiam cæcus iste fuerit ignoram9,sed tn̄ quid ꝑ mysteriū significet,nouim9. Cæcus quippe est genus humanū,qđ in parēte primo a paradisi gaudijs expulsum/claritatē supnæ lucis ignorās/damnatiōis suæ tenebras patit':sed tn̄ per redemptoris sui p̄sentiam illuminat' : vt internæ lucis gaudia iam per desiderium videat,atq; in via vitæ boni opis gressus ponat.

Miracula Chr̄i vltra ip̄am v̄itatem aliqd innuunt.

Notandum vero est,ꝙ cum Iesus Iericho appropinquaretur, cęcus illuminatur. Iericho quippe interp̄tat' luna. Luna aūt in sacro eloquio ꝓ defectu ponitur carnis:quia dū menstruis momētis decrescit.defectum nr̄æ mortalitatis designat. Dum igit' conditor nr̄ appropinqt Iericho, cæcus ad lumen redit:quia dū diuinitas defectū nr̄ę carnis suscepit:humanū genus lumē(quod admiserat)recepit. Vnde em̄ deus humana patit',inde homo ad diuina subleuatur. Q ui videlicet cæcus recte & iuxta viā sedere/& mēdicās esse describitur. Ipsa em̄ veritas dixit. Ego sum via. Q ui ergo æternæ lucis claritatē nescit,cæcus est. Sed si iam in redēptorē credit,iuxta viā sedet. Si aūt iam credit:sed vt æternam lucē recipiat,rogare dissimulat,atq; a p̄cibus cessat,cęcus quippe iuxta viā sedet:sed minime mēdicat. Si vero crediderit : & cæcitatem cordis sui cognouerit:sed vt lumen veritatis recipiat,postulat iusta viam:sedet cæcus & mēdicat. Q uisquis ergo cæcitatis suæ tenebras agnoscit:qsqs hoc,qđ sibi deest lumen æternitatis intelligit,clamet medullis cordis,clamet vocibus mētis dicēs. Iesu fili Dauid,miserere mei. Sed quid clamāte cęco subiungit' audiamus.

Iericho lūa interp̄tatur.

Lūa ꝓ defectu ponit' i sacro eloquio.

Gen9 hūanū qñ recepit lumen qđ admiserat.

Et qui p̄ibant increpabāt eū,vt taceret. Q uid autem designāt isti,qui Iesu veniēte p̄cedūt:nisi desideriorū carnaliū turbas,tumultusq; vitiorū:qui priusq; Iesus ad cor nr̄m veniat:tentationib9 suis cogitationem nr̄am dissipant:& voces cordis in orōne perturbant? Sæpe nāq; dum cōuerti ad deū post ꝑpetrata vita volumus:dū contra hæc eadem exorare vitia,q̄ perpetrauimus conamur,occurrūt cordi phantasmata pctōrum:q̄ fecimus:mentis nr̄æ aciem reuerberant,confundūt animum,& vocem nostrę dep̄cationis p̄munt. Q ui p̄ibant ergo increpabāt eū/vt taceret:quia priusq; Iesus ad cor veniat:mala q̄ fecimus,cogitationi nr̄æ suis imaginibus illisa

Textus.

Conuersio pctōrum ad deum qb9 impeditur

in ipsa nos nostra orone conturbant. Sed quid adhuc illuminandus cæcus fecit: audiamus. Sequitur. Ipse vero multo magis clamabat: fili Dauid, miserere mei. Ecce quem turba increpat, vt taceat: magis ac magis clamat: qa quanto grauiori tumultu cogitationum carnalium p̄mimur, tanto orationi insistere ardentius debemus. Contradicit turba, ne clamemus: quia peccatorum nostrorum phantasmata plærumq; in oratione patimur. Sed nimirum necesse est, vt vox cordis nostri: quo durius repellitur, eo valentius insistat: quatenus cogitationis illicitæ tumultum superet, atq; ad pias aures Domini nimietate suæ importunitatis erumpat. In se (vt suspicor) recognoscit vnusquisq;, quod dicimus: quia dum ab hoc mundo animum ad deū mutamus: dum adorationis opus conuertimur, ipsa, quæ prius delectabiliter gessimus, importuna post & grauia in oratione nostra toleramus. Vix cogitatio eorum manu sancti desiderij ab oculis cordis abijcitur, vix eorum phantasmata per pœnitentiæ lamenta superantur. Sed cum in oratione nostra vehementer insistimus, trāseuntem Iesum menti figimus. Vnde illic subditur. Stans aūt Iesus, iussit eū adduci ad se. Ecce stat, qui ante trāsiebat, quia cum adhuc turbas phantasmatum in orone patimur: Iesum aliquatenus transeūtem sentimus. Cum vero oroni vehementer insistimus, stat Iesus, vt lucem restituat: quia deus in corde figitur: & lux amissa reparatur.

Textus

Tpalib⁹ de diti. vix spiritualib⁹ cōplectūtur.

Qua tamē in re & aliud aliquid in nobis dn̄s innuit: qđ intelligi de humanitate & diuinitate illius vtiliter possit. Clamantem etenim cæcum transiens Iesus audiuit: sed stans miraclm illuminationis exhibuit. Transire nāq; humanitatis est, stare diuinitatis. Per humanitatem quippe habuit nasci, crescere, mori, resurgere, de loco ad locū venire. Quia ergo in diuinitate mutabilitas non est: atq; hoc ip̄m mutare, transire est: profecto iste transitus ex carne est, non ex diuinitate. Per diuinitatem vero ei semper stare est: quia vbiq; p̄sens: nec per motū venit: nec per motū recedit. Cæcum igit̃ clamantem dn̄s transiens audiuit: stans illuminauit, quia non solum per humanitatem suam vocib⁹ nostræ cæcitatis compatiendo misertus est: sed lumen nobis gr̄ę per diuinitatis potentiam infudit. Et notandū quid cęco venienti dicat. Quid tibi vis faciam? Nūquid qui lumen reddere poterat, quid vellet cæc⁹ ignorabat? Sed peti vult hoc, qđ nos & petere, & se concedere prænoscit. Importune nāq; ad oronem nos ammonet: & tamen dicit. Scit nāq; pater vester, quid opus sit vobis anteq; petatis eum. Ad hoc ergo requirit, vt petatur: ad hoc requirit, vt cor ad oronem excitet. Vnde & cæcus protinus adiunxit. Dn̄e, vt videam. Ecce cęcus a dn̄o non aurū, sed lucem q̄rit: paruipendit extra lucē aliquid q̄rere: quia & si habere cæcus qđlibet potest, sine luce videre non potest, qđ habet. Imitemur ergo fratres charissimi eū, quē & corpore audiuim⁹: & mēte illuminatū. Non falsas diuitias: nō terrena dona: nō fugitiuos honores a dn̄o: sed lucem q̄ramus: nō lucem q̄ loco clauditur: quæ tpe

hūanitatis xpi ē trāsire: sʒ stare diuinitatis.

Textus. Matt. vj. a.

Textus.

Lucē 7 nō terrena q̄ram⁹ a dn̄o

finitur: q̃ noctium interruptione variatur: q̃ a nobis communiter cum peco ribus cernit, sed lucem q̃ramus: quã videre cũ solis angelis possimus, quam nec initiũ inchoat: nec finis angustat. Ad quam ꝓfecto lucẽ via fides est. Vnde recte & illuminãdo cęco ꝓtinus respõdet. Respice. Fides tua saluum te fecit. Sed ad hoc cogitatio carnalis dicit. Quõ possum lucẽ spũalem q̃rere, quã videre nõ possum? Vnde mihi certũ est: si sit, q̃ corporeis oclis nõ in fulget? Cui scilicet cogitatiõi est, ꝙ breuiter quisq; respõdeat dicẽs. Quia & hæc ipsa q̃ sentit, nõ per corpus, sed p animã cogitat, & nemo suam animã videt: nec tñ se dubitat animã hr̃e quã nõ videt. Ex inuisibili ergo anima: visibile corpus regit. Si autem auferat, qđ est inuisibile, ꝓtinus corruit hoc, qđ visibile stare videbat. Ex inuisibili ergo substãtia in hac vita visibili viuit: & esse vita inuisibilis dubitat. Sed iam petenti cæco quid factũ sit, vel qđ ipse fecerit: audiam⁹. Sequit. Cõfestim vidit: & seq̃bat eũ. Videt, & sequit qui bonũ (qđ intelligit) opat. Videt aũt & nõ sequit qui bonũ quidẽ intelligit: sed bene operari cõtemnit. Si ergo fratres charissimi cæcitatẽ nr̃ę pegrinationis agnoscimus, si credẽdo in redẽptoris nr̃i mysteriũ iuxta viã sedemus: si exorãdo cotidie ab autore nr̃o vitæ lucẽ petimus, si eandẽ lucẽ iam p intellectum vidẽdo illuminati post cæcitatẽ sum⁹, Iesum (quẽ mente cernimus) opere seq̃mur. Aspiciamus q̃ gradit: & eius vestigia imitãdo teneamus. Iesum em̃ sequit qui imitat. Huic nãq; dicit, Seq̃re me: & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Seq̃re em̃ dr̃. idest imitare. Hinc rursus ammonet dicens. Qui mihi ministrat, me sequat. Consideremus ergo q̃ gradit: vt sequi mereamur. Ecce cũ sit dñs & creator angelorũ suscepturus naturam nr̃am, quam cõdidit, in vterum ꝟginis venit: nasci tñ in hoc mũdo per diuites noluit: parẽtes paupes elegit. Vnde & cũ agn⁹, qui ꝓillo offeret, defuit colũbarũ pullos & par turturũ ad sacrificiũ mr̃ inuenit. Prosparí in hoc mundo noluit: opprobria irrisionesq; tolerauit: sputa, flagella, alapas, spineã coronã: crucemq; sustinuit. Et quia rerũ corpaliũ delectatione a gaudio interno cecidimus: cum q̃ amaritudine illuc redeat, ostendit. Quid itaq; homo pro se pati debet: si tanta Deus pro hoĩbus pertulit? Qui ergo in Christo iam credit: & adhuc auaritiæ lucra sectatur: in superbia honoris extollitur: inuidiæ facibus inardescit: libidinis se immundicia polluit: prospera, quæ in mundo sunt concupiscit: Iesum in quo credidit: sequi contemnit. Diuerso quippe itinere ambulat, si gaudia delectationesq; appetit: cui dux suus viã amaritudinis ostendit. Reuocemus ergo ante oculos peccata, quæ fecimus: consideremus ꝙ terribilis iudex hæc puniturus adueniat. Mentem formemus ad lamenta. Vita nostra ad tempus amarescat in pœnitentia: ne ęternã amaritudinem sentiat in vindicta. Per fletus quippe ad gaudia ducimur: veritate pollicente: quæ ait. Beati qui lugent, nam & ipsi consolabuntur. Ad fletum vero per gaudia venitur, hæc eadem veritate attestante, quæ ait.

Textus. | Textus. | Mat. viij. c | Joan. xij. d | Xp̃s ꝓ hoĩbus multa tollerauit. | Xp̃s suo itinere ãbulãtes iuenĩemus. | Matt. v. a.

Luce.vj.d. Væ vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis & flebitis. Si ergo retributiõis gaudium in peruentione q̃rimus: pœnitentiæ amaritudinem in via teneamus. Sicq; fit, vt non solum vita nostra in deũ proficiat: sed ipsa hæc nr̃a conuersatio ad laudẽ dei: & alios accendat. Vnde & hic subditur. Textus. Et omnis plebs vt vidit, dedit laudem deo. Tu autem dñe miserere nostri.

¶ Segmentum ex Euangelio Matthæi. cap. iiij. lr̃a. A. quod canitur dñica prima in quadragesima.

Tunc Iesus ductus est in desertum a spũ: vt tentaretur a diabolo: & cum ieiunasset q̃draginta diebus, & q̃draginta noctibus, postea esurit. Et accedens tentator, dixit ei. Si filius dei es, dic vt lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit. Scriptũ est. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo qd' procedit ex ore dei. (Deu.viij.a) Tunc assumpsit eũ diabolus in sctãm ciuitatem: & statuit eũ supra pinnaculũ templi: & dixit ei. Si filius dei es: mitte te deorsum. (ps.xc.) Scriptum est em̃. quia angelis suis mãdauit de te, & in manibus tollẽt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuũ. Ait illi Iesus rursum. Scriptum est. (Deu.vj.c.) Nõ tentabis dñm deum tuũ. Iterũ assumpsit eũ diabolus in montem excelsum valde, & ostendit ei omnia regna mũdi & gl'iam eorũ, & dixit ei. Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. Tũc dicit ei Iesus. Vade sathana. Scriptũ est em̃. (Deu.vj.b.) Dñm deum tuũ adorabis, & illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus: & ecce angeli accesserũt, & ministrabant ei. Et reliqua.

¶ Homilia bt̃i Gregorij papę de eadẽ lcõne. Habita ad pplm in basilica sancti Ioannis: quæ dr̃ Constantiniana, dominica. j. in quadragesima.

Dubitari a quibusdã solet: a quo spũ sit Iesus ductus in desertũ: ꝓpter hoc qd' subdit. Et assumpsit eũ diabolus in sctãm ciuitatem. & rursus: assumpsit eum in mõtem excelsum valde. Sed vere & absq; vlla quęstione cõuenienter accipit: vt a sctõ spũ in desertũ ductus credat, vt illic eũ spũs suus duceret, vbi hũc ad tentandum malignus spũs inueniret. (Ies⁹ a spũ scto duct⁹ in desertũ.) Sed ecce cũ dr̃ deus homo, vel in excelsum mõtem vel in sctãm ciuitatem a diabolo assumptus, mens refugit humana: hoc audire aures expauescũt. Cui tñ non esse in credibilia ista cognoscimus: si in illo & alia facta pẽsamus. Certe iniquorũ oim diabol⁹ caput est: & huius capitis membra sunt oẽs iniqui. An non mẽbrum diaboli

fuit Pilatus? An non membra diaboli Iudæi perseqntes & milites crucifigẽtes fuerũt? Quid ergo mirũ:si se ab illo pmisit in montẽ duci:q se pertulit etiam a membris illius crucifigi? Non est ergo indignũ redemptori nr̃o q tentari voluit:qui venerat occidi. Iustũ quippe erat:vt sic tentatiões nr̃as suis tentatiõibus vinceret:sicut mortem nr̃am venerat sua morte superare. Sed sciendũ nobis est:qa tribus modis tentatio agit,suggestione,delectatiõe,consensu. Et nos cũ tentamur plærũq in delectatione,aut etiam in consensu labimur:quia ex carnis pc̃tõ ,ppagati in nobis ipsis etiam gerimus,vnde certamina toleramus. Deus vero(qui in vtero v̄ginis incarnatus,in mũdum sine pc̃tõ venerat)nil contradictionis in semetipso tollerabat. Tentari ergo per suggestionem potuit:sed eius mẽtem peccati delectatio non momordit:atq ideo omnis illa diabolica tentatio foris,non intus fuit. Sed si ipm ordinem tentationis eius aspicimus:pensemus q̃nta magnitudine nos a tentatione liberamur. Antiquus hostis cõtra primũ hoiem parẽtem nr̃m in tribus se tentationibus erexit:qa hũc videlicet gula/vana gl̃ia/& auaricia tentauit:sed tẽtando superauit,quia sibi eũ per cõsensum subdidit. Ex gula quippe tẽtauit:cum cibũ ligni vetitũ ostendit:atq ad comedendũ suasit. Ex vana autẽ gl̃ia tẽtauit/cũ diceret. Eritis sicut dij. Et ex ,puectu auariciæ tentauit/cum diceret. Scientes bonũ & malum. Auaricia eñ non solũ pecuniæ est:sed etiam altitudinis. Recte eñ auaricia dr̃:cum supra modum sublimitas ambit. Si eñ nõ ad auariciã honoris rapina pertineret:nequaq Paulus de vnigenito dei filio diceret. Non rapinã arbitrat⁹ est,esse se æq̃lem deo. In hoc ergo diabolus parentẽ nr̃m ad supbiam traxit/quo cũ ad auariciam sublimitatis excitauit. Sed quibus modis primũ hoiem strauit:eisdem modis scd̃o homini tentato succubuit. Per gulam qppe tentat,cũ dicit. Dic,vt lapides isti panes fiant. Per vanam gl̃iam tentat,cũ dicit. Si filius dei es:mitte te deorsum. Per sublimitatis auaritiam tentat,cũ regna omnia mũdi ostendit dicens. Hæc oĩa tibi dabo,si ,pcidens adoraueris me. Sed eisdem modis a scd̃o homine vincit:qbus primũ hoiem se vicisse gl̃iabat:vt a nr̃is cordibus ipso aditu captus exeat:q̃ nos aditu intromissus tenebat. Sed est alid' fratres charissimi,qd' in hac tentatione dñica cõsiderare debeamus:qa tẽtatus a diabolo dñs/sacri eloquij præcepta respõdit:& qui eo v̄bo,qd' erat,tentatorẽ suũ mergere in abyssum poterat,v̄tutem suæ potentiæ nõ ostẽdit,sola diuinæ scripturæ ,pcepta edidit,q̃tenus nobis suæ patiẽtiæ p̄beret exemplũ:vt q̃ties a prauis hoib⁹ aliqd patimur:ad doctrinã potius excitemur,q ad vindictam. Pẽsate,q̃nta est patientia dei,q̃nta impatientia nr̃a. Nos si iniurijs aut aliq læsione ,puocamur furore pmoti:aut quantũ possumus,nosmetipsos vlciscimur:aut qd' nõ possumus facere,minamur. Ecce aduersitatẽ diaboli dñs ptulit,& nihil ei nisi mãsuetudinis v̄ba rñdit. Portat:quẽ punire poterat:vt hoc in laudẽ eius altius cresceret,si hostẽ suũ non extinguẽdo,sed interim patiẽdo superaret. Notãdũ

Pilat⁹ fuit mẽbrũ diaboli.

Tentatio tripliciter agitur.

Adã tripli ci tẽtatiõe tẽtat⁹ fuit.

Gene.iij.a.

Ad philip. ij.a.

Homies' vt plurimũ sunt ĩpatiẽtes.

vero, qd' subditur quia recedente diabolo angeli ministrabant ei. Ex qua re quid aliud, q̃ vnius psonę vtraq; natura ostendit: quia & homo est, quē diabolus tentat, & idē ipse de9 est cui āgeli ministrāt. Cognoscamus ergo in eo naturā nr̄am: quia nisi hūc diabolus hoīem cerneret: nō tētaret. Veneremur in illo diuinitatē suā: quia nisi sup oīa deus existeret, ei nullo mō angeli ministrarēt. Sed quia diebus his q̄dragesimę lectio cōgruit, nam q̄draginta dierū abstinentiā nr̄i redēptoris audiuimus, qui q̄dragesimę tp̄s inchoamus, discutiendū nobis est: cur hęc ipsa abstinētia p q̄draginta dierū numerū custodit. Moyses em̄, vt legē acciperet scd̄o, q̄draginta diebus ieiunauit. Helias in deserto q̄draginta diebus abstinuit. Ipse autor hoim ad hoīes veniēs: in q̄draginta diebus nullū omnino cibū sumpsit. Nos q̄q; in q̄ntum possumus, annuo q̄dragesimę tpe carnē nr̄am p abstinentiam affligere conemur. Cur ergo in abstinētia q̄dragenarius nūerus custodit: nisi qa v̄tus decalogi p libros q̄ttuor scti euāgelij impletur? Denarius em̄ nūerus q̄ter ductus, in q̄dragenariū surgit: quia tūc decalogi mādata pficimus, cū pfecto q̄ttuor libros sancti euāgelij custodim9. Ex q̄ re sentiri & alid' potest. In hoc em̄ mortali corpe ex q̄ttuor elemētis subsistimus & p voluptates eiusdē corpis p̄ceptis dn̄icis contra imus. Præcepta aūt dn̄ica p decalogū sunt accepta. Qui ergo p carnis desideria decalogi mādata cōtēpsimus: dignū est, vt eādē carnem q̄terdecies affligamus. Quāuis de hoc q̄dragesimali tpe, est adhuc alid', qd' possit intelligi. A p̄senti etem̄ die vsq; ad paschalis solēnitatis gaudia: sex hebdomadæ veniūt: q̄rum videlicet dies q̄draginta & duo fiūt. Ex qbus dū sex dies dn̄ici abstinētię subtrahūt: nō plus in abstinētia, q̄ triginta & sex dies remanēt. Dū vero p trecētos & sexaginta qnq; dies ānus ducit, nos aūt p triginta & sex dies affligimur, q̄si agni nr̄i decimas deo damus: vt q nobismetipsis p acceptū annū viximus: autori nr̄o nos in eius decimis p abstinentiā mortificemur. Vnde fratres charissimi, sicut offerre in lege iubemini decimas rerū: ita ei cōtendite offerre & decimas dierū. Vnusquisq; (inquātum v̄tus suppetit) carnē maceret. eiusq; desideria affligat, cōcupiscentias turpes interficiat: vt iuxta Pauli vocē hostia viua fiat. Hostia quippe & immolat & viua est, qn̄ & ab hac vita homo nō deficit, & tn̄ se a carnalibus desiderijs occidit. Caro nos læta traxit ad culpā, afflicta reducat ad veniam. Autor etem̄ mortis nr̄æ p fructū ligni vetiti, vitę p̄cepta trāgressus est. Qui ergo ā paradisi gaudijs p cibū cecidimus, ad hęc (in quantū possimus) p abstinentiam resurgamus. Sed nemo sibi eandē abstinentiā solam credat posse sufficere: cum per pphetam dn̄s dicat. Nōne hoc est maius ieiunium, qd' elegi; subijciēs: Frāge esurienti panē tuū: & egenos vagosq; induc in domū tuam. Cum videris nudum operi eum: & carnem tuam ne despexeris: Illd' ergo ieiunium Deus approbat: qd' ad eius oclōs manus eleemosinarū leuat: qd' cum pximi dilectione agitur, qd' ex pietate condit. Hoc ergo (qd' tibi subtrahis) alteri largi

Quadragesima q̄re ē in abstinentia q̄dragita dierum.

Exo. xxxiiij b.

iij. re. xix. b

Leui. xxvij d.

Decimas rerū & dierū d̄bem9 offerre.

Esa. lviij. b.

re/& vnde tua caro affligitur, inde egentis,pximi caro reparetur.Hinc etem̃ per ,pphetam dñs dicit,Cum ieiunaretis & plãgeretis,nunquid ieiunium ie/iunastis mihi? Et cũ comedistis & bibistis:nunquid nõ vobis comedistis/& vobismetipsis bibistis? Sibi em̃ comedit & bibit,qui alimẽta corpis, q̃ sunt cõmunia dona cõditoris,sine indigentib⁹ pcipit.Et sibi qsq; ieiunat,si ea quæ sibi ad temp⁹ subtrahit/non paupibus tribuit:sed vẽtri postmodũ offerẽda custodit.Hinc p Ioelem dr̃.Sãctificate ieiunium,Ieiuniũ qppe sanctificare est, adiunctis bonis alijs dignã deo abstinentiã carnis ostendere.Cesset ira,sopiã tur iurgia.Incassum em̃ caro atterit:si a prauis suis voluptatibus animus nõ refrenatur:cũ p ,pphetam dñs dicat.Ecce in die ieiunij vr̃i inuenit voluptas vr̃a:& oẽs debitores vr̃os repetitis.Ecce ad lites & cõtentiones ieiunatis: & percutis pugno impie.Neq; em̃ qui a debitore suo hoc,qd' dedit, repetit/ali/quid iniustum facit, sed dignum est vt quisquis se in pœnitentia maceret: etiam hoc(quod sibi iuste competit)interdicat.Sic & nobis afflictis,& pœni/tentibus,a deo dimittitur,quod iniuste egimus,si pro amore illius:& hoc(qd' nobis iuste competit)relaxamus.

Zachã.vij.

Ioe.ij.c.

Esa.lviij.a.

¶ Segmentũ ex euangelio Matthęi.cap̃.xv.lr̃a. B.qd' ca/nitur dñica.ij.in quadragesima.

IN illo tpe.Egressus inde iesus,secessit in partes Tyri& Sidonis.Et ecce mulier Chananea a finibus illis egres sa clamauit,dicens. Miserere mei dñe fili Dauid:filia mea male a dæmonio vexatur. Qui non respondit ei verbum.Et accedẽtes discipuli eius/rogabant eum dicentes.Dimitte eam:quia clamat post nos.Ipse aũt respõdẽs:ait.Nõ sum missus nisi ad oues,q̃ perierũt domus isrl̃.At illa venit,& adorauit eũ,dicẽs. Dñe/adiuua me.Qui respõdẽs,ait.Nõ est bonũ sumere panẽ filiorũ:& mittere ca nib⁹.At illa dixit.Etiã dñe:nam & catelli edunt de micis,q̃ cadunt de mensa dñorum suorum.Tũc respondẽs iesus:ait illi. O mulier magna est fides tua/fiat tibi,sicut vis.Et sanata est filia ei⁹ ex illa hora.Et reliqua.

¶ Homilia venerabilis Bedæ presbyteri,

AVdiuit vestra dilectio in p̃senti sancti euangelij lectione,de dñi nostri mirabilibus enunciantem atq; canentem euangelistam. Et egressus inde iesus:secessit in partes Tyri & Sidonis.Omnis em̃ lex diuinitus inspira/ta semp vtilis est ad docendũ,ad audiendũ,ad intelligendũ. Ergo si omnis lex diuinitus inspirata:a qua prophetæ & apostoli fuerunt per spm̃ sanctum

Lex diuini t⁹ inspirata ad qđ vtilis est.

locuti in omnibus animæ nostræ vtilis est: quantomagis ꝙ ipse dn̄s noster per seipsum nobis ostendit? Ergo egressus inde Iesus, abijt in partes Tyri & Sidonis (idest) reliquit iudæos, & venit ad gentes. Quos reliquit: remanserūt in perditione. ad quos venit: de perditione salui facti sunt. Egressa mulier clamauit dicens. Miserere mei domine fili Dauid. O magnum mysterium: dominus egressus est a Iudæis: & mulier egressa est a finibus suis. Ille reliqt Iudæos, & illa mulier reliquit idolatriam & conuersationem pessimam. quod illi perdiderunt: ista inuenit: quem illi in lege negauerant: ista per fidem confessa est. Mulier hæc mater est gentium, quæ ex fide Christum cognouit. Pro filia itaq; sua: idest populo gentium dominum deprecatur, quia errando per idolatrias & peccata diuersa, male a dæmonio vexabatur. Ergo hæc mulier pro filia; idest pro ecclesia gentium rogat. Qui non respondit ei verbum. Non quia nolebat dominus curare eam: sed vt maiorem fidem & humilitatem eius ostenderet. Nam & discipuli commoti misericordia: rogauerunt dominum dicentes. Dimitte eam: quia clamat post nos. Quibus respondit. Non sum missus nisi ad oues perditas domus Israel. Hinc iam ad cumulum Iudæorum: vt nulla sit eis in die iudicij excusatio: dicentibus, quia plus ad gentes, q̄ ad nos voluit venire. Ecce Iudæis negantibꝰ: mulier gentilis rogat sanitatem filiæ suæ. Sed Dominus excusat: & iterum procidit: & adorat: dicens. Domine, adiuua me. Cui iterum Dominus ait. Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Quid ad hæc dicturi sunt iudæi? Ecce illos filios dixit: & gentes canes appellauit. Et iterum mulier consentiens saluatori, ait. Etiam domine. Hoc est, scio domine, quia populus gentium canes sunt idolis seruiendo: & contra deum latrando. Sed & catelli edunt de micis: quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Idest, venisti ad Iudæos: & teipsum eis exhibuisti: & non te recipere voluerunt. Certe vel quod illi repulerunt: hoc nobis petentibus dona. Cuius dominus noster importunam fidē cognoscens: ait. O mulier magna est fides tua: fiat tibi sicut vis. Accepit fides: ꝙ opa nō merent̄. Gētes ꝑ fidem de canibꝰ sunt fili effecti: dicente dn̄o per ꝓphetam. Vocabo nō plebem meam: plebē meam. & nō dilectam meam: dilectā meam. Erit em̄ in loco, vbi vocabunt̄ filij dei viui. Econtrario nō recipiētes Iudæi, de filijs canes odibiles effecti sunt. Sicut ipse dn̄s in passione sua loquit̄ per ꝓphetā dicens. Circundederūt me canes multi: tauri pingues obsederūt me. Vnde dilectissimi nobis cognouimꝰ; de quo ad qd ꝑuenimus: non alid̄ sapiamꝰ: sed semꝑ & sine cessatione dn̄m timeamus. Nam si peccauerimus, quia naturalibꝰ ramis nō pepcit; ne forte nec nobis parcat. Dicente dn̄o. Ecce sanus effectus es: iam noli peccare: ne qd deterius tibi aliqd cōtingat. Quia oēs nos manifestari oportet ante tribunal Christi: vt recipiat vnusqsq; scd̄m, qd̄ gessit; siue bona: siue etiam mala.

Mlier chananea mr̄ est gentiū.

Gētes ꝑ fidē de canibꝰ sūt effecti filij.

Ad ro. vj. c

ps. xx j

Joā. v. c.

ij. cor. v. b.

¶ Segmentum ex euangelio Lucæ. Capite.xi. littera. B.
Quod canitur dominica tertia in quadragesima.

Illud erat mutũ et locut⁹ ẽ mutus: grecẽ ẽ illr̃eratsurdũ ⁊ locut⁹ ẽ surd⁹. Itẽ oẽ reg. ⁊c. grecẽ ẽ ỏsolat ⁊ cadit de pñti ⁊ et nõ de futuro ỏ̃olabit. Si aũt ⁊ sathanas i seipʒ diuis⁹ ẽ. dicit ⁊ alla in seipõ diuisus est vl sup seipm.

ET erat Iesus eijciens dæmonium: & illud erat mutũ. Et cum eiecisset demoniũ/locutus est mutus: & admiratæ sunt turbæ. Quidam autem ex eis dixerunt. In Beelzebub principe dæmoniorum eijcit demonia. Et alij tentantes: signum de cælo q̃rebant ab eo Ipse autem (vt vidit cogitatiões eorum) dixit eis. Omne regnum in seipm̃ diuisum, desolabit: & domus supra domum cadet. Si autem & Sathanas in seipm̃ diuisus est, quomodo stabit regnum ei⁹: quia dicitis in Beelzebub me eijcere dæmonia? Si autẽ ego in Beelzebub eijcio dæmonia/filii vr̃i in quo eijciunt? Ideo ipsi iudices vr̃i erunt, Porro si in digito dei eijcio dęmonia/ꝓfecto peruenit in vos regnum dei. Et reliqua.

¶ Homilia venerabilis Bedæ presbyteri.

DAemoniacus iste apd̛ Matthæum: non solum mutus/sed & cæcus fuisse narratur/curatusq; dr̃ a dño: ita vt loqueret, & videret. Tria generalia signa simul in vno homine perpetrata sunt/cæcus videt, mutus loquitur: possessus a dæmone liberatur. Q d̛ & tunc quidẽ carnaliter factum est/sed & cotidie completur in conuersione credentium/vt expulso primũ dæmone, fidei lumen aspiciat: deinde ad laudes dei tacentia prius ora laxentur. Quidã autem ex eis dicebát. In Beelzebub principe dæmoniorũ eijcit dæmonia. Non hoc aliqui de turba, sed Pharisæi calumniabant & scribæ/sicut alij euangelistæ testant. Turbis quippe (q̃ minus eruditæ videbant) dñi semper facta mirantibus/illi contra vel negare hæc, vel q̃ negare neqniuerãt/sinistra interpretatione peruertere laborabant/quasi hæc non diuinitatis, sed immundi ipsĩs opera fuissent. idest Beelzebub/qui deus erat acheron. Nam Beel quidem ipse est Baal: zebub autẽ musca vocatur. Nec iuxta quędã mẽdosa exemplaria. l. lr̃a, vel. d. in fine dictionis legenda est, sed. b. Beelzebub ergo Baal muscarum. idest Deus muscarum/siue habens muscas interpretat/ob sordes, videlicet immolatiõij cruoris/ex cuius spurcissimo ritu, vl̃ nomine principẽ dæmoniorum cognominabant. Et alij tentantes, signũ de cælo quærebant de eo. Vel in morẽ Eliæ ignẽ de sublimi venire cupiebant/vel in similitudinẽ Samuelis tẽpore æstiuo mugire tonitrua/corruscare fulgura imbres ruere: quasi nõ possent & illa calumniari & dicere/ex occultis & varijs aëris passionibus accidisse. At tu qui calumniaris ea, quæ oculis vides/manu tenes/vtilitate sentis: quid facies de his quæ de cælo venerint? Vtiq; respõ

Beelzebub muscaꝝ ỏ⁹.

debis,& magos in ægypto signa multa fecisse de cælo. Ipse autem (vt vidit cogitatiões eorum) dixit eis, Omne regnum in seipm diuisum desolabit: & domus supra domum cadet. Non ad dicta, sed ad cogitata respõdit: vt vel sic cõpellerent credere potentiã eius: qui cordis videbat occulta. Si autem omne regnum in seipm diuisum desolat: ergo pris & filij & spũscti regnum nõ est diuisum: qd sine vlla cõtradictione non aliq vnq poterit labefactari impulsu. Si vero sctæ & indiuiduæ Trinitatis indiuiduum (immo quia indiuiduum) manet regnũ: desistãt Arriani minorẽ pre filium, minorem filio spm sctm dicere, quia quorum vnum est regnũ: horum est & vna maiestas. Si autẽ & Sathanas in seipm diuisus est: quõ stabit regnum ipsius: quia dicitis in Beelzebub me eijcere dæmonia? Hæc dicẽs ex ipsorum cõfessiõe volebat intelligi: q in eũ nõ credẽdo, in regno diaboli esse delegissent, qd vtiq aduersum se diuisum stare nõ posset. Eligãt ergo Pharisei, qd voluerint. Si Sathanas Sathanã nõ põt eijcere: nihil cõtra dñm qd dicerẽt inuenire potuerũt. Si autem potest: multo magis sibi pspiciãt & recedãt de regno eius, qd aduersũ se diuisum stare nõ põt. In q autẽ dñs nr Iesus Chrs eijciat demones: ne dæmoniorum principẽ existimẽt, attẽdãt, quod sequit. Si autẽ ego in Beelzebub eijcio demonia, filij vri in q eijciunt? Ideo ipsi iudices vri erunt. Dixit vtiq hoc de discipulis suis illius ppli filijs: qui recte dñi discipli Iesu Chri, bene sibi cõscij erãt, nihil se malarũ artium a bono magistro didicisse: vt in principe demoniorum eijcerẽt demones: ideo, inquit, ipsius iudices vri erunt. Ipsi, inquit, ipsi ignobilia & contẽptibilia huius mundi: in quibus nõ artificiosa malignitas: sed sctã simplicitas meç vtutis apparet: ipsi testes mei, iudices erũt vri. Aliter. Filios etiã Iudeorum exorzistas gẽtis illius ex more significat: qui ad inuocatiõem dei eijciebãt demones. Ecce coarctat eos interrogatiõe prudẽti: vt cõfiteant spũscti esse opus. Qd si expulsio (inquit) demonũ in filijs vris deo, nõ demonibus deputat, qre idẽ in me opus non eandẽ habeat causam? Ergo ipsi iudices vri erunt nõ potestate, sed cõparatiõe: dum illi expulsiõem demonum deo assignãt: vos Beelzebub principi demoniorum. Porro si in digito dei eijcio demonia, pfecto peruenit in vos regnum dei. Iste est digitus, quẽ & cõfitent magi qui, cõtra Moysen & Aarõ signa faciebãt, dicẽtes, digitus dei est iste, q & tabulæ lapideæ scriptç sunt in mõte Sinai. Igit manus & brachium dei filius est, & digitus eius spũsctus. Pris & filij & spũsancti vna substãtia est. Nõ te scãdalizet mẽbrorum inçqlitas: cum ædificet corpis vnitatẽ. Aliter. Digitus dei vocat spũscts: ppter partitionem donorum, q in eo dant vnicuiq ppria, siue hoim, siue ãgelorum. In nullis em mẽbris nris magis apparet partitio q in digitis. Qd autẽ dixit: peruenit in vos regnum dei: regnum dei nunc (q damnant impij) & a fidelibus de pctis suis pœnitẽtiam nunc agẽtibus secernunt. Cũ fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, q possidet. Fortẽ diabolũ, atrium vo illius mundi, qui in maligno

Arrianorũ prauitas.

exorzistæ demones eijciebant

Exo. viij. c

In nullis mebris magis apparet partitio: q in digitis.

positus est:appellat:in quo vsq; ad saluatoris aduentum male parto potiebatur imperio,quia in cordibus infidelium sine vlla cōtradictiōe quiescebat. Vñ & alibi princeps mundi vocat,dicente dño. Venit em̄ princeps mūdi huius:et in me nihil inuenit. Et iterum. Nunc princeps huius mundi ejcietur foras. De q̄ hic eiectione subiungit. Si autē fortior illo superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius auferet:in quibus cōfidebat:& spolia eius distribuet, De seipo quippe loquit, q̄ nō cōcorde fallax operatiōe:queadmodum calumniabant, sed fortiori potētia victor hoīes a dæmonio liberaret. Arma(in quibus male fortis ille cōfidebat)astutiæ doliq; sunt nequitiæ spūalis. Spolia vo eius/ipsi hoīes sunt ab eo decepti:q̄ victor chrs distribuit:qd' est insigne triumphantis. Qui captiuā duxit captiuitatē/dedit dona hoībus. Quosdam quidem Aplos/alios Euāgelistas/hos Prophetas/illos Pastores ordinās & Doctores. Qui nō est mecum aduersum me est:& qui nō colligit mecū/dispergit. Nō putet quisq; hęreticis hoc dictum & schismaticis:q̄q; & ita ex supfluo possit intelligi:sed ex seq̄ntibus textuq; sermōis ad diabolum refert: & q̄ non pñt opera Saluatoris/Beelzebub operibus cōparari. Ille cupit animas hominum tenere captiuas:dñs liberare. Ille p̄dicat Idola:hic vnius Dei noticiā. Ille trahit ad vitia:hic ad vtutem reuocat. Quō ergo possunt hr̄e concordiā inter se; quorum opera diuisa sunt? Cum immundus spūs exierit ab homine/ambulat per loca inaquosa. Quāuis simpliciter intelligi possit dñm hęc ad distinctionem suorum & Sathanæ operum adiunxisse:q̄ scilicet ip̄e semper polluta mundare:Sathanas vero mundata grauioribus festinet attaminare sordibus:tñ de hęretico quolibet vł schismatico:vel etiā malo catholico potest nō incōuenieter accipi. De quo tempore baptismatis spūs immundus(qui in eo prius habitauerat)ad cōfessionem catholicæ fidei abrenunciationem q; mundanæ cōuersationis ejciat:locaq; inaquosa peragret. idest,corda fidelium q̄ a mollicie fluxæ cogitatiōis expurgata sint,callidus tentator exploret, si quos ibi forte suæ nequiciæ gressus figere possit. Sed bene dr̄: q̄rens requiem & nō inueniens:quia castas mentes effugiens/in solo diabolus corde prauorū gratam sibi potest inuenire quietē. Vnde & de illo dñs. Sub vmbra(inquit)dormit in secreto calami/in locis humentibus. In vmbra/videlicet tenebrosas cōscientias:in calamo/qui foris nitidus/intus est vacuus / simulatrices : in locis humentibus/lascivas mollesq; mētes insinuās. Tunc dicit reuertar in domum meā vnde exiui. Timēdus est iste vsiculus/nō exponendus:ne culpa, (quā in nobis extinctam credebamus) per incuriam nos vacantes opprimat. Et cum venerit,inuenit scopis mundatam(hoc est)gr̄a baptismatis a peccatorum labe castigatā:sed nulla boni operis industria cumulatā. Vnde bene Matthæus hanc domum vacantem/scopis mundatam/atq; ornatam dicit inuentam:mundatā/videlicet a vitijs pristinis per baptismū/vacantem/a bonis actibus p negligentiā:ornatā simulatis vtutibus/per hypocrisim.

Marginalia: Joā.xiiij.d — Joā.xij.e — Opa saluatoris z beelzebub diuersa. — peregrine — Job.xl.c. — Textus — Textus. — Ma.xij.d.

Textus. Septē spiritꝰ vniuersa vitia designant.

Et tunc vadit & assumit septem alios spiritus nequiores se, & ingressi habitāt ibi. Per septem alios spūs vniuersa vita designat. Quęcunq; em̄ post baptismū, siue prauitas hæretica, seu humana cupiditas arripuerit, mox omniū psternet in ima vitiorum. Vnde recte nequiores tunc eum spūs dn̄i ingressi, quia nō solum habebit illa septē vitia: q̄ septem spūalibus sunt cōtraria virtutibus: sed p hypocrisim, ipsas se virtutes hr̄e simulabit. Et sunt nouissima hois illius peiora prioribus. Melius est em̄ viam veritatis non agnoscere: q̄ post agnitionē retrorsum cōuerti. Qd' in iuda traditore, vel in simone mago: cæterisq; talibus specialiter legimꝰ impletum. Quo autē hæc parabola generaliter tendat: ipe scd̄m Matthæum saluator exposuit: vbi ea terminata mox subdidit, dicens. Sic erit & gn̄ationi huic pessimæ, idest, qd' de vno quolibet specialiter geri solere narraui, hoc in tota gn̄aliter huius populi gēte geri nō desinit. Immundus quippe spūs exiuit a iudæis: quando acceperunt legem: & ambulauit p loca arida, quærens sibi requiem expulsus, videlicet a iudæis ambulauit p gentium solitudines. Quæ cū postea dn̄o credidissent, ille non inuento loco in nationibus dixit. Reuertar in domum meam pristinam, vnde exiui: habeo iudæos, q̄s ante dimiseram. Et veniens (inquit) inuenit vacantē & scopis mundatā. Vacabat em̄ templū iudęorū: & Chr̄um hospitē non habebat: dicentem. Dimittet' vobis domus vr̄a deserta. Quia igit' dei & angelorum præsidia nō habebāt: & onerati erāt supfluis obseruationibus Pharisęorum. reuertit' ad eos diabolus: & septenario sibi numero dęmonum addito: habitat pristinā domum: & fiunt posteriora hoīs illius peiora prioribus. Multi em̄ nunc maiore dæmonum numero possident' blasphemantes in synagogis suis Chr̄m Iesum: q̄ in ægypto possessi fuerāt ante legis noticiam. Quia alid' est venturum nō credere: alid' eum non suscepisse cum venerit. Septenariū autē numerum adiunctū diabolo: vel ppter sabbatum intellige, vel ppter numerum spūssancti. Vt quomodo in Esaia p virgam de radice iesse, & florem qui de radice ascendit: septem spiritus virtutū descendisse narrantur: ita & econtrario vitiorum numerus in Diabolo consecratus sit.

Textus. Meliꝰ ē nō agnoscere viā v̄itatis q̄ agnitam relinq̄re.

Mat. xxiij. d

Esaię. xj. a.

Accepit Jesus pāes. & cū gr̄as egisset distribuit discūbētibꝰ dicit Lauren. q tā apō Joānē q̄ apud cęteros euangelistas sic

¶ Segmentum ex euangelio Ioannis. cap. vj. lr̄a. A.
Quod canitur in dn̄ica quarta quadragesimæ.

IN illo tempore. Abijt iesus trans mare Galilęę qd' est tyberiadis. Et seq̄batur eum multitudo magna: quia videbant signa, q̄ faciebat sup ijs, qui infirmabantur. Subijt ergo in montem iesus: & ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autē pximū pascha dies festus iudęorum. Cum subleuasset ergo oculos iesus, & vidisset, quia multitudo maxima venit ad

ad eum/dicit ad Philippum. Vnde ememus panes/vt manducent hi? Hoc autem dicebat tentãs eum. Ipse em̃ sciebat, quid esset facturus. Respondit ei Philippus. Ducentorũ denariorũ panes nõ sufficiunt eis/vt vnusquisq; mo= dicum quid accipiat. Dicit ei vnus ex discipl'is ei⁹ Andreas frater Simõis Pe/ tri. Est puer vn⁹ hic, q habet quinq; panes ordeaceos/& duos pisces: sed hęc quid sunt inter tãtos? Dicit ergo Iesus. Facite homines discumbere. Erat aũt fœnum mltũ in loco. Discubuerunt ergo viri numero q̃si quinq; milia. Accepit ergo Iesus panes: & cum gr̃as egisset/distribuit discũbentibus. Silr & ex piscibus q̃ntum volebãt. Vt autem impleti sunt, dixit discipulis suis. Colligite q̃ superauerunt fragmenta: ne pereant. Collegerũt ergo & impleue= runt duodecim Cophinos fragmentorum, ex quinq; panibus ordeaceis & duobus piscibus: q̃ superauerunt ĳs qui mãducauerant. Illi ergo homines cũ vidissent, q Iesus fecerat signum/dicebant; quia hic est vere propheta: qui ve/ turus est in mundum. Et reliqua.

historia narratur grecę Accepit ãt pães Jħs & vbi gr̃as egit distribuit discipulis: & discipuli discũbentibus.

Cophinos frag. accẽtũ hz in tertia a fine.

¶ Homilia venerabilis Bedæ presbyteri.

QVi signa & miracl'a Dñi ac Saluatoris recte cũ legũt, vl' audiunt, accipiunt: non tam in his quid foris stu/ peant attẽdunt: q̃ quid horũ exẽplo ipsi intus agere; quid in his mysticum perpẽdere debeant, inspiciunt. Ecce em̃ appropinq̃nte pascha die festo iudæorum, seq̃ntem se mltitudinẽ dñs v̓bo salutis: pariter & ope curatiõis erigebat. Nam (sicut alius euãgelista scribit) loq̃bat' illis de regno dei, & eos q curari indigebãt, sanabat: eadẽq; doctrina & sanatiõe cõpleta, paucis de cibarĳs abũdãtissime refecit. Et nos ergo fr̃es charissimi: huius rei exemplo imitatores facti, appro/ pinq̃nte pascha die festo nr̃æ redemptiõis, adiuncta fratrum caterua dñm to to corde seq̃mur: q̃ actionum itinere ingressus sit, diligẽtissime contẽplemur: vt vestigia ei⁹ sequi mereamur. Qui em̃ dicit se in Chr̃o manere: debet sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare. Quicq̃d in nobis imperitiæ nocẽtis inesse dep̄henderim⁹, crebra v̓bi illius auditiõe tergamus. Quicquid vitĳ tentãtis morbi, videlicet spũalis nos interius vastare senserimus: solito pietatis illius munere postulem⁹ emũdari. Sed si ei vnitos nos cœlestis vitæ dulcedine cõ= spexerimus: ei⁹ gr̃am flagitem⁹: vt necessarię nos cõpunctiõis & cęterarum v̓tutum spũalium donis satiare dignet': q̃tenus tp̄e sacrosc̃tæ resurrectiõis il/ lius, interius exteriusq; decẽter ornati: sacramẽta nr̃æ salutis puro corpe siml' & corde sumamus. Verum qa breuiter ista p̄libauim⁹: libet diligentius totã sacrę seriẽ lectõnis intueri: & quicquid in ea mysticũ indãgare valemus: vr̃æ pãdere charitati. Abĳt Iesus trans mare Galilęæ, qd' est Tyberiadis. Primo

Qui in deo mãet debet sicut ipe ãbulare.

Mare galie legę mltis distinguit vocabulis.

dicendum est iuxta historiam: quia mare Galilęæ, qd' multis pro diuersitate circũiacentium regionum vocabulis distinguit, illis tm̃ in locis Tyberiadis vocat, vbi apd' Tyberiadẽ ciuitatẽ aquis (vt aiũt) calidis salubrem habitatio nem p̃monstrat. Si quidem interfluente iordane duo de viginti passuũ milli bus in lõgum: & quinq; extendit in altum. Mystice aũt mare turbida ac tu mentia huius scli volumina significat: in qbus praui qlibet iniuste delectati: q̃si ꝓfundis dediti piscib9, mẽtem ad supna gaudia nõ intẽdũt. Vnde bene idem mare Galilęę, idest Rota cognominat, quia nimirũ amor labentis sæcli q̃si in vertiginem corda mittit: q̃ ad perennis vitæ desideria erigi nõ pmittit. De qbus psalmista. In circuitu (inqt) impij ambulãt. Sed abeũtem trãs ma re Galilęę Iesum mltitudo maxima seqbat, q̃ doctrinæ sanatiõis & refectio nis ab eo cælestis summa munera perciperet: qa priusq; dñs in carne appare ret: sola illum gens iudaica sequebat credendo. Postq; vero per incarnatiõis suæ dispensatiõem fluctus vitæ corruptibilis adijt, calcauit, transijt: maxima mox eum mltitudo credẽtium secuta est nationum, spũaliter instruit, sanari ac satiari desiderans: & cum psalmista depcans. Dñe ad te confugi: doce me facere volũtatem tuam. Miserere mei dñe qm̃ infirmus sum, sana me dñe qm̃ conturbata sunt ossa mea. Et iterum de pcipiendis ab eo vitæ perpetuæ alimẽtis cõfisa. Dñs (inquit) pascit me: & nihil mihi deerit: in loco pascuę ibi me collocauit. ꝙ autem subiẽs in montẽ Iesus ibi sedebat cum discipłis suis, sed veniẽte ad eum mltitudine descẽdit: atq; hãc in superiorib9 reficit: quã in inferiorib9 pauloãte curauerat: nequaq; frustra factum credam9: sed ad signi ficãdum mysticæ, quia doctrinã & charismata sua iuxta pcipiẽtium capaci tatem distribuit. Infirmis qdem adhuc mentib9 ac paruulis spũ simpliciora credẽs sacramẽta: celsiorib9 autem qbusq; & pfectioribus sensu secretiora suę maiestatis arcana referãs: arctiora deuotæ cõuersatiõis itinera suggerens: & alteriora p̃miorum cælestium dona ꝓmittens. Deniq; cuidam sciscitanti: qd faciẽs vitam ęternam possideret: q̃si inferius adhuc posito: cõmunia suæ do na largitatis impedit: dicẽs, Non occides, nõ mœchaberis, nõ furtũ facies, nõ falsum testimonium dices: honóra prẽm tuum & mrẽm: Cui postmodum maiora q̃renti, & velut ad montem ꝟtutum ascẽdere cupiẽti. Si vis (inquit) pfectus esse, vade, vẽde omnia, q̃ habes, & da paupibus: & habebis thesaurũ in cælo: & veni: seqre me. Cuius discretiõem moderaminis: nõ solum per se dñs in carne docẽs exhibuit: verum nũc qq; per ꝟbi sui ministros exhibere nõ cessat. Vñ de eisdem sub vnius boni serui psona testat: qa dare debeãt cõ seruis in tpe tritici mẽsuram, idest, ꝓ captu audiẽtium oportune & mẽsura te ꝟbi dapes suggerere. Qd' vero appropinqnte pascha dñs turbas docet, sanat, & refecit: possum9 ita mystice interp̃tari, quia pascha transitus dr̃. Et q̃scunq; dñs interna munerũ suorũ suauitate recupat, ad salubrem profecto trãsitum p̃parat; vt carnis videlicet cõcupiscẽtias mẽtis sublimitatę transcen

Mare qd mystice significat. Mare gal. rota cognominat. ps. xj

ps. cxvij. ps. vj. ps. xxij.

Doctrinã charismata sua iuxta pcipientiũ capacitatẽ distribuit deus. Mat. xix.

dant: infirma mundi desyderia, ꝓspera pariter & aduersa: cælesti spe & amore côculcent: & si necdũ anima vel carne ad supna valeãt ptingere: qa hoc nimirum in futuro ꝓmittit: quicquid tñ carnale, q̃si altum complecti conspiciunt; comparatiõe æternorum q̃si nihilum despiciãt: iuxta exemplũ illius, q vidẽs impium sup exaltatum & eleuatum super cedros libani: transijt tpalia contemplando: & q̃si non esse videbat, quem cito tollẽdum ꝓuidebat. ꝙ subleuasse oc'los iesu, & venientem ad se mltitudinem vidisse perhibet: diuinæ pietatis indicium est: qa videlicet cunctis ad se venire cupientibus: grã misericordiæ cælestis occurrere consueuit. Et ne q̃rendo errare possint, lucem sui spũs aperire currentibus solitus est. Nam ꝙ oc'li Iesu dona spũs eius mystice designent: testat in Apocalypsi Ioannes: qui figurate loquens de illo. Et vidi (inquit) agnum stantem tanq̃ occisum, habentem cornua septem, & oc'los septem: qui sunt septem spũs dei, missi in omnem terram. Q d' tentans Philippum dñs. Vnde (inquit) ememus panes, vt manducent hi? Prouida vtiq; dispensatione facit. non vt ipse, quæ non nouerat, discat, sed vt Philippus tarditatem suæ fidei quam magistro scienter ipse nesciebat, tentatus agnoscat: & miraculo facto castiget. Neq; em̃ dubitare voluerat præsente rerum creatore: qui eduxit panem de terra / & vinum letificans cor hominis, paucorum denariorum panes sufficere turbarum milibus non paucis: vt vnusquisq; sufficienter acciperet / & iam saturatus abiret. Quinq; autem panes quibus mltitudinem ppl'i saturauit / qnq; sunt libri Moysi: quibus spũali intellectu patefactis, & abundatione iam sensu multiplicatis, auditorum fidelium cotidie corda reficit. Qui bene ordeacei fuisse referuntur: propter nimirum austeriora legis ædita / & tegimina lr̃æ grossiora: quæ interiorẽ spũalis sensus quasi medullam cælebrant. Duo autem pisces quos addidit / Psalmistarum non inconuenienter & Prophetarum scripta significant: quorum vnum canẽdo / alterum alloq̃ndo suis autorib9 / futura Chr̃i & eccl'iæ sacramenta narrabãt. Et bñ per aq̃tilia animãtia / figurant illius æui ꝓcones / in q̃ ppl's fideliũ sine aq̃s baptismi viuere nullatenus posset. Puer qui quinq; panes & duos pisces habuit: nec tñ eos esurientib9 turbis distribuit: sed dño distribuẽdo obtulit: ppl's est iudęorũ litterali sensu puerilis: qui scripturarũ dicta clausa secum tenuit: q̃ tñ dñs in carne apparẽs accepit / & quid intus haberent vtilitatis, ac dulcedinis ostendit: & q̃ multiplici spũs grã (quæ pauca ac despecta videbant) exuberent, patefecit: & hęc per apl'os suos apostolorumq; successores, cunctis nationibus ministranda porrexit. Vnde bene alij ferũt euãgelistę: quia panes & pisces dñs discipulis: discipuli autem ministrauerunt turbis. Cum em̃ mysterium humanæ suauitatis initium cepisset enarrari p dñm / ab is, qui audiuerunt: in nos confirmatum est. Quinq; siquidem panes & duos pisces fregit / & distribuit discipulis suis: qñ apuit illis sensum / vt intelligerent omnia: q̃ scripta sunt in lege Moysi & Prophetis, & Psalmis de ipso.

ꝓue. viij.b

puer. viij.c

Discipuli appofuerunt turbis: q̄ profecti p̄dicauerunt vbiq; dn̄o cooperante, & sermone cōfirmante seq̄ntibus signis. Fœnum in q̄ discumbens turba reficit, cōcupiscentia carnis intelligit: quā calcare & p̄mere debet omnis, qui sp̄ualibus alimētis satiari desiderat. Omnis em̄ caro fœnum / & omnis gr̄a ei9 / tanq; flos fœni. Discumbāt ergo sup fœnū, vt florē fœni conterat / idest, vt castiget corpus suum, & seruituti subijciat, voluptates carnis edomet / luxuriæ fluxa restringat. Quisquis panis viui cupit suauitate refici: quisquis supne gr̄æ dapib9 renouari amat: ne infima vetustate deficiat, caueat. Quinq; milia viri, qui mādūcauerunt, pfectionē eorū (qui v̄bo vitæ reficiunt) insinuant. Virorum quippe nomine, solēt in scripturis pfectiores quinq; figurari: q̄s fœminea mollicies nulla corrumpit: q̄les cupit eos esse, q̄bus dicit apl̄s. Vigilate, state in fide: viriliter agite & cōfortamini. Millenarius autē numer9 (vltra quē nulla nūeri cōputatio succrescit) plenitudinē rerū (de quib9 agit) indicare cōsueuit. Quinario v̄o numero: quinq; notissimi corpis nr̄i sensus exprimunt, visus videlicet, auditus, olfactus, gustus, & tactus. In q̄bus singulis, quinq; viriliter agere & cōfortari satagunt, sobrie & pie, & iuste viuēdo / vt cęlestis sapiētię mereamur dulcedine recreari / hi nimirū qnq; milib9 virorū p festib9 (q̄s dn̄s mysticis dapibus saciauit) figurant. Nec p̄tereūdum / q reffecturus multitudinē gr̄as egit. Egit quippe gr̄as: vt & nos doceret de p̄ceptis cælitus muneribus gr̄as semper agere: & ipse q̄ntum de nr̄is profectibus gratulet, & de nr̄a sp̄uali refectiōe gaudeat / intimaret. Vultis etem̄ nosse fratres, q̄ntum nr̄æ cōgaudeat saluti? Narrat euāgelistā Lucas dedisse eū discipulis potestatē calcādi supra oēm v̄tutem inimici: eorumq; nomina scripta indicasse in cælis / & statim infert. In ipsa hora exultauit in sp̄u sancto, & dixit. Cōfiteor tibi pr̄ dn̄e cæli & terræ: quia abscōdisti hæc a sapiētibus & prudētibus: & reuelasti ea paruulis. Claret ergo, quia saluti ac vitæ fidelium cōgratulat / qui p̄rem gr̄as agēdo collaudat / q ea q̄ superbientibus abscōdit / humilibus sp̄u / secreta reuelauit. Qd' autē saturata mltitudine iussit discipulos colligere: q̄ superauerāt fragmētorum, ne perirent / hoc signat pfecto: q̄a plæraq; sunt arcana diuinorum eloquiorum: q̄ vulgi sensus nō capit: nōnulla q̄ per se quidē minus docti assequi neq̄unt: sed a doctorib9 exposita mox intelligere q̄unt. Hæc ergo necesse est: vt qui valēt diligētius scrutādo, colligāt / & ad eruditionē minorum suorum dicto vl' scripto faciāt peruenire / ne alimenta v̄bi illorum desidia pereant, plebibusq; tollant, qui hæc dn̄o donāte interp̄tando colligere norunt. Colligerunt (inquit) & impleuerunt duodecim Cophinos fragmētorum. Quia duodenario numero solet perfectionis cuiuslibet summa figurari: recte per duodecim cophinos fragmētorum plenos / omnis sp̄ualium doctorum chorus exprimit qui obscura scripturarum: q̄ per se turbæ neq̄unt / & meditādo colligere / & mediata & mandata l̄ris suo pariter & turbarum vsui cōseruare iubent. Hoc ipsi fecere Apostoli

Margin notes: Esaię. xl. b. — j. cor. xvj. c — Lucę. x. d. — Textus.

& euangelistæ: non pauca legis & prophetarum dicta mystica, suis (interp̄tatione addita) inserẽdo opusculis. Hoc seq̃ces eorũ ecclię toto orbe magistri: etiã integros nõnulli vtriusq; testamẽti libros diligẽtiori explanatiõe discutiendo: qui q̃uis hoĩbus despecti/cælestis tñ gr̃æ sunt pane fœcũdi. Nã seruilia cophinis solent opa fieri. Vnde de pp̄lo, qui in luto quondã ac lateribus seruiebat in ægypto dicit Psalmista. Manus ei⁹ in cophino seruierunt. Illi ergo hoĩes cum vidissent, qđ fecerat signũ, dicebãt. Quia hic est vere ꝓpheta: qui vẽturus est in mũdum. Recte q̃dem dicebãt/quia hic est vere ꝓpheta: dñm ꝓphetam magnũ/magnæ salutis p̄conem iã mũdo futurum. Nam & ipse ꝓphetam se vocare dignat̃, vbi ait: quia nõ capit perire ꝓphetã extra Ierusalem. Sed necdũ plena fide ꝓficiebãt/q hunc etiam deũ dicere nesciebãt. Ergo illi vidẽtes signũ (qđ fecerat Iesus) dicebãt. Quia hic est vere ꝓpheta, qui vẽturus est in mũdum. Nos certiori cognitiõe veritatis & fidei/videntes mundũ (quẽ fecit Iesus) & signa, quibus illũ repleuit, dicamus. Quia hic est vere mediator dei & hoĩm: qui implet mũdum diuinitate: & mũdus ꝑ ip̄m factus est: qui in ꝓpria venit/genus humanum q̃rere: & saluare, qđ perierat: ac recreare mũdum, quẽ fecerat: qui cũ suis fidelibus ꝑ p̄sentiam diuinitatis est in mũdo omnibus diebus vsq; ad cõsummatiõem scl̃i: qui in cõsummatione scl̃i per humanitatem vẽturus est in mundum, vt reddat singl̃is scd̃m opa eorum: impios quidẽ & pctõres æternũ ꝓijciens in ignẽ; iustos autẽ in vitam introducẽs æternam: in q̃ viuit & regnat cum p̄re in vnitate sp̃ũscti deus/per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Ps. cvij. Textus. Luce. iij.

¶ Segmentũ ex euangelio Ioannis. cap. viij. lr̃a. F. qđ canitur dñica in passione.

IN illo tempore. Dixit Iesus turbis iudęorum/& principib⁹ sacerdotũ. Quis ex vobis arguet me de pctõ? Si veritatẽ dico vobis: q̃re vos nõ creditis mihi? Qui est ex deo: v̄ba dei audit. Propterea vos nõ auditis, quia ex deo nõ estis. Respõderũt ergo Iudęi: & dixerunt ei. Nõne bene dicimus nos: quia Samaritan⁹ es tu: & dæmoniũ habes? Respõdit Iesus. Ego dæmonium nõ habeo: sed honorifico p̄rem meum, & vos inhonorastis me. Ego aũt non q̃ro gl̃iam meã: est qui q̃rat, & iudicet. Amẽ amen dico vobis: si quis sermonẽ meũ seruauerit: nõ videbit mortẽ in ęternum. Dixerũt ergo iudæi. Nũc cognouim⁹, quia dæmoniũ habes. Abraam mortuus est, & ꝓphetæ: & tu dicis. Si quis sermonẽ meũ seruauerit: nõ gustabit mortẽ in æternum? Nũquid tu maior es p̄re nr̃o Abraam, qui mortu⁹ est: & ꝓphetę mortui sunt? quẽ teip̄m facis? Respõdit Iesus. Si ego gl̃ifico

nr̄a carnis suę intuitu submouet:& ad diuinitatis cōtēplationē trahit/ dicēs. meipsum,gloria mea nihil est:est pater meus,qui glorificat me,quem vos dicitis:quia deus vester est:& non cognouistis eum,ego autem noui eum. & si dixero,quia non noui eum:ero silis vobis mendax.sed scio eum:& sermonē eius seruo. Abraam pater vester exultauit,vt videret diem meum : vidit,& gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum. Quinquaginta annos nondū habes & Abraā vidisti? Dixit ei Iesus. Amē amē dico vobis:antequā Abraā fieret/ego sum, Tulerūt ergo lapides Iudæi:vt iacerēt in eum. Iesus autē abscōdit se:& exiuit de templo. Et reliqua.

¶Homilia bt̄i Gregorij papę de eadē lcōne. Habita ad pplm in basilica sancti Petri apl̄i,dn̄ica in passione.

PEnsate fratres charissimi mansuetudinem Dei:relaxare peccata venerat/& dicebat. Quis ex vobis arguet me de peccato? Non dedignat̄ ex rōne ostēdere se pctōrem non esse,qui ex v̄tute diuinitatis poterat pctōres iustificare. Sed terribile est valde,quod sequitur. Qui ex deo est/verba dei audit,ppterea vos nō auditis,quia ex deo nō estis, Si em̄ ipsa verba dei audit:qui ex deo est:& audire verba non potest:quisquis ex illo nō est:interroget se vnusquisq;,si verba dei in aure cordis percipit/& intelligit,vnde sit. Cælestem p̄riam desiderare veritas iubet/carnis desideria cōteri,mūdi gl̄iam declinare/aliena non appetere/ppria largiri. Penset ergo apd' se vnusquisq; vr̄m,si hæc vox dei in cordis aure cōualuit/& quia iam ex deo sit,cognoscit. Nam sunt nōnulli qui p̄cepta dei nec aure corpis percipere dignant̄. Et sunt nōnulli,qui hæc qdem corpis aure pcipiūt/sed nullo ea mētis desiderio complectunt̄. Et sunt nōnulli qui libenter verba dei suscipiūt:ita vt etiam in fletib9 compungant̄,sed post lachrymarum tp̄s ad iniquitatem redeūt,hi pfecto verba dei non audiūt : qui hæc exercere in opere cōtemnūt. Vitam ergo vr̄am fratres charissimi ante mētis oc̄los reuocate:& alta cōsideratiōe pertimescite hoc,qd' ex ore veritatis sonat, ppterea vos nō auditis,quia ex deo nō estis. Sed hoc qd' de reprobis. Veritas loqt̄, ipsi hoc de semetipsis reprobi iniquis suis opbus ostendūt. Nam sequitur. Responderūt Iudæi,& dixerūt ei. Nōne bene dicim9 nos:quia Samaritanus es tu,& dæmoniū habes? Accepta aūt tanta cōtumelia:quid dn̄s respondeat:audiamus, Ego dæmoniū nō habeo,sed honorifico p̄rem meum:& vos inhonorastis me. Quia em̄ Samaritan9 interp̄tat̄ custos:& ipse veraciter est custos/de q̄ Psalmista ait. Nisi dn̄s custodierit ciuitatē / frustra vigilat: q custodit eam. Et cui per Esaiam dr̄. Custos quid de nocte? custos quid de nocte? Respōdere dn̄s noluit:Samaritan9 nō sum,sed ego dæmoniū nō ha

Textus.

Text9.

Verborum dn̄i audito res sūt in multiplici differētia.

Textus.

Textus.

Samaritanus custos interp̄tat̄.

Esa. xxi. c.

heo. Duo quippe ei illata fuerant: vnũ negauit, sed alterũ tacendo consensit. Custos nãq; humani gñis venerat: & si Samaritanũ se nõ esse diceret, esse se custodẽ negaret, Sed tacuit, qđ recognouit: & patiẽter repulit, qđ dictũ fallaciter audiuit, dicẽs. Ego dæmoniũ nõ habeo. In quib9 vbis quid aliđ q̃ superbia nr̃a cõfunditur? q̃ si exagitata vel leuiter fuerit, atrociores iniurias reddit, q̃ accepit: facit mala, q̃ potest: minaẽ, & q̃ facere nõ potest. Ecce iniuriã suscipiẽs deus, nõ irascit, nõ cõtumeliosa vba respõdit. Qui si eisdẽ ista dicẽtibus respõdere voluisset, dęmoniũ vos habetis: verũ pfecto diceret: quia nisi impleti dæmonio essent, tã puersa de deo loqui nõ possent. Sed accepta iniuria etiã (qđ verũ erat) dicere vitas noluit: ne nõ dixisse veritatẽ: sed puocatus cõtumeliã reddidisse videreẽ. Ex q̃ re qd nob innuiẽ: nisi vt eo tpe q̃ a pximis ex falsitate cõtumelias accipimus: eorũ etiã vera mala taceamus, ne ministeriũ iustę correctiõis in arma vtamus furoris? Sed quia quisquis zelo dei vtiẽ: sępe a prauis hoĩbus dehonestaẽ: in semetipo dñs nobis patiẽtię pbuit exemplũ, qui ait, sed honorifico prẽm meũ & vos inhonorastis me. Sed quid nobis ad ista faciẽdũ sit: adhuc suo nos exemplo admonet, cũ subiungit. Ego autẽ nõ q̃ro gl'iam meã: est qui q̃rat, & iudicet. Scimus certe, q̃ scriptũ est: quia pr̃ oẽ iudiciũ dedit filio, & tñ idẽ filius iniurias accipiẽs, gl'iam suã non q̃rit: illatas cõtumelias pr̃is iudicio reseruat: vt nobis pfecto insinuet, q̃ntum nos esse patiẽtes debemus: dũ se adhuc vlcisci nõ vult, & ipe qui iudicat. Cũ vo malorũ puersitas crescit, nõ solũ pdicatio frãgi nõ debet: sed etiã augeri. Qđ suo dñs exẽplo nos admonet, qui postq̃ dæmoniũ hr̃e dictus est, pdicatiõis suæ bñficia largius impẽdit, dicẽs. Amẽ amẽ dico vobis, si quis sermonẽ meũ seruauerit, mortẽ nõ videbit in ęternũ. Sed sicut bonis necesse est, vt meliores etiã p cõtumelias existãt, ita semp reprobi de bñficio peiores fiunt. Nam accepta va pdicatiõe iterũ dicunt. Nunc cognouimus, quia dęmonium habes. Quia em̃ ęternę morti inhæserãt: & eandẽ mortẽ (cui inhęserant) non videbant, dum solam mortem carnis aspicerent, in vitatis sermone caligabãt, dicẽtes. Abraã mortuus est, & pphetę, & tu dicis, si quis sermonẽ meũ seruauerit, mortẽ nõ gustabit in ęternum? Vñ & ipi vitati eundẽ Abraã & pphetas q̃si venerãtes pferunt. Sed apta nobis rõne ostenditur, quia qui deum nesciunt, dei q̃q; famĩos falso veneranẽ. Et notãdum, q̃ vidit eos dñs aperta sibi impugnatiõe resistere, & tñ eis se iterata non desinit voce pdicare, dicens. Abraam pater vester exultauit, vt videret diẽ meũ, vidit, & gauisus est. Tunc quippe diem dñi Abraam vidit, cum in figura summæ Trinitatis tres angelos hospicio recepit. Quibus profecto susceptis, sic tribus, quasi vni locutus est, quia & si in personis numerus Trinitatis est, in natura vnitas diuinitatis. Sed carnales mentes audientium oculos a carne non subleuant, dum in eo solam carnis ætatem pensant, dicentes. Quinquaginta annos nondũ habes, & Abraã vidisti? Quos benigne redẽptor

Textus.
Patentia xpi nos ad patiẽtiã exhortari debet.
Textus.
Joan. v. d.
Textus.
Textus.
Deũ nesciẽtes dei famulos falso venerãẽ.
Textus.
Gẽñ. xviij.
Textus.

Textus. Amen amen dico vobis, anteq̃ Abraam fieret ego sum. Ante eñ preteriti tpis est, sum, p̃sentis. Et quia tp̃s p̃teritum & futurum diuinitas non habet: sed semper esse habet: nõ ait. ante Abraam ego fui: sed ante Abraã ego sum. Vnde & ad Moysen dr̃. Ego sum, qui sum: & dices filijs isrl̃. Qui est: misit me ad vos. Ante ergo, vl' post Abraam esse habuit. qui & accedere potuit p exhibitiõem p̃sentie, & recedere p cursum vitæ. Veritas ṽo semp esse habet: quia ei quicq̃ nec priori tpe incipit, nec subseq̃nti terminat. Sed sustinere ista æternitatis ṽba mẽtes infidelium nõ valẽtes, ad lapides currũt, & quem intelligere nõ poterãt: obruere q̃rebãt. Quid aũt cõtra furorẽ lapidãtium dñs fecit: ostendit, cum ptinus subinfert. Iesus autem abscõdit se, & exiuit de templo. Mirũ est valde fr̃es charissimi, cur psecutores suos dñs se abscõdẽdo declinauerit, q si diuinitatis sue potentiã exercere voluisset) tacito nutu mentis in suis ictibus eos ligaret: aut in pœna subite mortis obrueret. Sed quia pati venerat: exercere iudiciũ nolebat. Certe sub ip̃o passiõis tpe & q̃ntum poterat ostẽdit: & tñ hoc (ad qd̃ venerat) ptulit. Nam cũ psecutoribus suis se q̃rentibus diceret, ego sum. sola hac voce eorũ supbiam pculit: & oẽs in terram strauit. Qui ergo & in hoc loco potuit manus lapidantium non se abscõdendo euadere: cur abscõdit se, nisi q homo inter hoĩes factus, redemptor nr̃ alia vobis ṽbo loquit̃, alia exemplo? Quid autẽ nobis hoc exemplo loquit̃: nisi vt etiam cũ resistere possumus, iram supbientium humiliter declinemus? Vnde & p Paulum dr̃. Date locum ire. Quãta humilitate iram pximi ferre debeat, ppendat homo: si furores irascẽtium abscondẽs se declinauit deus. Nemo ergo se cõtra acceptas cõtumelias erigat: nemo cõuitijs cõuitium reddat. Imitatiõe ergo dei. gl̃iosius est iniuriam tacendo fugere, q̃ respõdendo supare. Sed contra hoc supbia dicit in corde. Turpe est, vt accepta iniuria taceas. Quisquis cõspicit: quia cõtumeliam accipis, & taces, nõ putat, quia patiẽtiam exhibes, sed crimẽ agnoscis. Sed vnde vox ista in corde nr̃o cõtra patientiam nascit̃, nisi quia in imis cogitatiõem fiximus, & dũ in terra gl̃iam q̃rimus, placere ei (qui nos de celo cõspicit) non curamus? Accepta ergo cõtumelia: meditemur in ope vocem Dei. Ego non quæro gl̃iam meam: est qui q̃rat, & iudicet. Hoc autem (qd̃ de dño scriptum est) abscondit se, intelligi & aliter potest. Mira quippe iudæis p̃dicauerat: sed p̃dicationis eius ṽba deridebãt. Deteriores q̃q; ex p̃dicatione facti sunt: qui vsq; ad iaciendos lapides peruenerũt. Et quid abscõdendo se dñs signat: nisi q eis ipsa veritas abscondit̃, qui eius sequi ṽba contemnũt? Eam quippe (quam non inuenit) humilem veritas fugit mentem. Et q̃ multi sunt hodie, qui iudæorum duriciam detestant̃: quia prædicationem dñi audire noluerunt: & tamen quales illos arguunt fuisse ad fidem, tales ipsi sunt ad operationem. Præcepta dei audiunt, miracula cognoscunt, sed conuerti a suis prauitatibus renuunt. Ecce vocat: & redire nolumus: Ecce sustinet: & eius patientiam dissi

Marginal notes: Exod. iij. d. — Textus — Chr̃s si voluisset: facile suos psecutores exterminasset. — Joan. xviij. — Rom. xij. d. — Veritas ipsa abscõsa fuit iudæis

mulamus. Dum ergo tempus est fratres: paruitatem suam vnusquisq; deferat, dei patientiam pertimescat: ne (quem nunc tranquillum despicit) iratum postmodum nequaq; euadere possit.

¶ Segmentum ex Euangelio Matthæi. cap̄. xxj. lr̄a. A. quod canitur dn̄ica in Ramis palmarum.

N illo tempore, Cum appropinq̄sset dn̄s Iesus Hierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliueti: tunc misit duos discip̄los, dicens eis. Ite in castellū, qd̓ contra vos est: & statim inuenietis asinam alligatam & pullū cū ea, soluite. & adducite mihi. Et si quis aliquid vobis dixerit: dicite, quia dn̄s ijs opus habet. & confestim dimittet eos. Hoc aūt factū est: vt adimpleretur, qd̓ dictum est per pphetam, dicētem. Dicite filiæ Sion: ecce rex tuus venit tibi mãsuet⁹, sedēs sup Asinam & pullū filiū subiugalis. Eūtes aūt discipli, fecerūt sicut p̄cepit illis Iesus. Et adduxerūt asinam & pullū: & imposuerūt super eos vestimenta sua: & eū desuper sedere fecerūt. Plurima aūt turba strauerūt vestimenta sua in via. Alij autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in via. Turbæ aūt, q̄ præcedebant, & q̄ seq̄bant, clamabāt dicētes: O saana filio Dauid, bn̄dictus q venit in noīe dn̄i: o saāna in altissimis. Et cū intrasset Hierosolymam, cōmota est vniuersa ciuitas, dicēs. Quis est hic? Ppl̄i aūt dicebant. Hic est Iesus ppheta a Nazareth Galileę. Et reliqua.

Esa. xlij. d.
zach. ix. d.

¶ Homilia venerabilis Bedæ presbyteri.

Ediator dei & hoīm homo Chr̄s Iesus: q p humani gn̄is salute passur⁹ de cælo descēderat ad terras, appropinq̄nte hora passiōis: appropinq̄re etiã voluit loco passiōis, vt etiã p hoc clarescceret, qa nō inuit⁹: sed spōte pateretur. In asina venire, & a turbis rex appellari, ac laudari voluit, vt etiã p hoc eruditus q̄sq; cognosceret ip̄m esse chr̄m: quem sic illū venturū prophetia olim p̄missa signauerat. Ante quinq; dies paschæ venire voluit, sicut ex Ioãnis euãgelio didicim⁹, vt etiã p hoc ostēderet se esse agnū immaclatū, qui p̄tã tolleret mūdi. Agnus quippe paschalis, cui⁹ immolatiōe ppl̄s israel ab egyptia est seruitute liberatus: ãte qnq; dies paschę, idest, decima luna domum inferri, & ipsa die paschę, idest quartadecima luna ad vesperū iussus est immolari: significãs eū, qui nos suo sanguine redēpturus, ãte quinq; dies paschę, idest, hodierno die, magno p̄cedentiū, sequen-

Ioã. xij. a.

tiumq̄ ppl'orum gaudio ac laudatione deductus: venit in templum Dei: & erat cotidie docens in eo. Quinta demū pacta die: vbi veteris paschæ sacramenta hactenus obseruata consumauit, ac noui deinceps obseruanda discipulis sacramenta cōtradidit: egressus in monte Oliueti, tentus est a iudæis, & mane crucifixus: ipsa nos die a dæmoniaca dn̄atione redemit, quia antiquus ille Hebræorum ppl's, p immolatiōem agni iugū egyptiæ seruitutis abiecit. Ergo dn̄s instar agni paschalis: ante qnq̄ dies (q̄ pati inciperet) locum passiōis adijt: vt se insinuaret esse illum: de q̄ prædixit Esaias. Sicut ouis ad occisiōem ducet: & q̄si agnus coram tondēte se obmutescet: & nō apiet os suū. Et paulo supius. Ipse aūt vulnerat⁹ est, ppter iniquitates nr̄as: & liuore ei⁹ sanati sumus. Sed inuidorum corda principum in cunctis, q̄ puide gessit, eum psequi q̄ in eum credere maluerūt: & mltum miseri vitę autorē morti potius dare q̄ per ip̄m viuificari studebāt. Verū nos pfidorum cęcitate declinata, eorum magis exēpla, q̄ fideliter dn̄m laudare studuerūt, seq̄mur, & iter eius mysticū mystica (vt decet) interp̄tatione scrutemur. Asina & pullus, qbus sedens dn̄s Hierosolymā venit: vtriusq̄ ppl'i Iudæi, videlicet & gentilis simplicia corda designāt: quib⁹ ille p̄sidēs, q̄q̄ a noxia libertate suo frenās imperio, ad visionem supernę pacis perducit. Hierosolyma etem̄ visio pacis interp̄tat. Et bn̄ cum ad mōtem Oliueti venisset dn̄s: discipl'os, qui hæc animalia adducerent, misit: qa non nr̄is ad eum meritis, sed sola ipsius gr̄a largiēte puenim⁹: Ioanne attestāte, qui ait. Et in hoc charitas est, non q̄si nos dilexerimus deum: sed quia ipse prior dilexit nos. Mons nāq̄ Oliueti celsitudinē dn̄icæ dilectionis (q̄ nos misericorditer illustrare ac saluare dignat⁹ est) insinuat: nō solum qa olei natura lucis ministra est, & laborū dolorumq̄ solamē: verū etiā: quia cūctis quibus immiscet, solet excellere liq̄ribus. Et apl's de charitate locuturus: adhuc (inquit) excellētiorem viā vobis demōstro. Ad mōtem igit Oliueti veniens dn̄s, Asinos sibi (qbus Hierosolymā petat) p̄cepit exhiberi: figurate significās hoc, qd' alibi dicit aperte. Quia sic deus dilexit mūdum, vt filiū suū vnigenitum daret: vt omnis (qui credit in ip̄m nō pereat) sed habeat vitā ęternam. Duos ad exhibēda sibi iumēta misit discipl'os: vt significaret in vtrūq̄ populum, circuncisiōis videlicet & prepucij p̄dicatores esse destinādos: vel certe duos misit: vt eosdem p̄dicatores doctrina simul & operatiōe perfectos esse mōeret: ne vl' erroris v̄ba indocti veritati miscerēt: vl' ea (q̄ recti⁹ docuissent) peruerse viuēdo negarēt. Inuenietis (inquit) Asinā alligatā, & pullū cū ea, soluite & adducite mihi. Pullum q̄q̄ alligatū fuisse, alij euāgelistæ testant. Vterq̄ em̄ ppl's, funibus pctōrum erat circūplexus, & solutiōe diuina opus habebat. iste lege (quā accepat) male vtendo, ille nunq̄ accipiendo peccauerat, Vnde bene dicit apl's. Quia nō est distinctio, omnes em̄ peccauerunt, & egent gl'ia dei: iustificati per gr̄am ipsius gratis. Et pulchre alij tres euāgelistæ (qui gētib⁹ scripserunt) pullū solummodo domini adductum memorant.

Marginalia: Esa. liij. D. — Per asinā & pullū qd designat. — Hierosolymavisio pacis dr. — j. Ioā. iiij. — Mōs oliueti qd insinuat — Olei natura q̄lis. — j. corin. xij. — j. Ioan. iij. — Luc. xix. c. — Marc. xj. a — Rom. x. c

Matthæus autem Euangelista, qui & Hebræis & Hebræo sermone scripsit euangeliũ, etiam Asinæ facit mentiõem: ꝓuida vtiq; dispensatiõe: vt quorũ salutem scribẽdo q̃sierunt, hos saluando a dño mystice docerent esse figuratos. Et si quis vobis (inquit) aliquid dixerit: dicite, quia dñs his op9 habet: & cõfestim dimittet eos. Et doctoribus præcipitur: vt si quid eis obstiterit aduersitatis: & si quis prohibuerit peccatores a laq̃is diaboli absolui, & ꝑ cõfessionem fidei dño adduci: non tamẽ prædicandum desistant: sed cõstanter insinuent: quia Dñs ad ædificandam ecclesiam talibus opus habet. Quãuis em̃ sæuus sit persecutor & immanis, non potest eorum obsistere saluatiõi, q̃s nouit Dñs. quia sunt eius, q̃s ad vitam præordinauit æternam. Adhibet autem huic facto prophetæ testimonium, vt appareat Dñm quidẽ in omnibus, q̃ de ipso erant scripta complesse: sed inuidia cæcatos: Scribas & Pharisæos, ea q̃ ipsi legebant intelligere nequiuisse. Dicite filiæ Sion: ecce rex tu9 venit tibi mansuetus: sedens super Asinam & pullum filium subiugalis. Filia Sion, Ecclesia est fidelium: pertinens ad supernam Ierusalem, q̃ est mater omnium nostrum, cuius portio tunc non minima erat in pp̃lo Isrl̃. Regem habens mansuetum: qui non terrena immitibus: sed mansuetis cęlestia regna dare consueuit, dicens. Discite a me: quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. De quibus Psalmista. Mansueti (inquit) possidebunt terram: & delectabunt in multitudine pacis. Rex ergo mãsuetus, mansuetis (idest humilibus corde) terram pacis tribuit: quos in terra belli, & tribulationum: quondam rex impius: idest, Diabolus superbiæ vulnere strauit. Sedens (inquit) super Asinam & pullum filium subiugalis, quia requiescit in corde humilium & quietorum & trementium verba eius: siue eorum qui in Synagoga iugum legis trahere nouerunt: seu illorum, qui gẽtili diu libertate effrenes eiusdem Synagogę instantia ad fidei & veritatis sũt grãm conuersi. Adducẽtes autem Asinam & pullum discipl'i, imposuerunt super eos vestimẽta sua: & dñm desuper sedere fecerunt. Vestimenta discipl'orum, opera sunt iusticiæ, Psalmista teste, qui ait. Sacerdotes tui induãtur iusticia: Asinos (quos nudos inueniũt discipl'i) suis sternũt vestimentis: & ita desuper dñm imponunt, cum p̃dicatores sancti q̃slibet a sanctitatis habitu vacuos inueniũt: hosq; ꝟtutum suarũ exemplis, ad suscipiẽdam fidem & dilectionẽ sui cõditoris imbuũt. Non em̃ nudã dñs Asinã, nõ nudũ voluit ascẽdere pullũ: quia siue Iudæus siue Gẽtilis: nisi sc̃tõrũ fuerit dictis ornatus & actis, non potest dñm habere rectorẽ: sed regnat potius pc̃m̃ in mortali ei9 corpore ad obediendũ concupiscẽtijs eius. Plurima aũt turba strauerunt vestimẽta sua in via. Plurima hæc turba, innumerabilem martyrum designat exercitũ, qui corpa sua animarũ videlicet tegumẽta ꝓ dño dabant: q̃ seq̃ntibus electis planiorẽ recte viuẽdi callẽ facerẽt: ne q̃ videlicet dubitarẽt, ibi pedẽ bonę actiõis ponere in pace, vbi nõ paucos viderẽt in bello p̃cessisse

Textus.

Seuus pseꝗcutor non põt resistere saluationi fideliuꝫ.

Textus.

Filia sion ecc̃lia est.

Matt.xi.

ps.xxxvi

Textus.

ps.cxxxi.

Quare nõ ascẽdit dñs nudã asinã aut pulluꝫ.

Textus.

Textus. martyrij. Alij autem cędebant ramos de arboribus:& sternebant in via. Rami arborum:dicta sunt patrum p̄cedentium exempla. Et quisquis in exē plum recte credendi siue operandi: quid Prophetae,quid Ap̄li:quid caeteri sancti dixerūt,seu fecerūt,pādit:ramos ꝓfecto de arboribus caedit:quib9 iter asini dn̄m portātis cōplanet,quia sentētias de sc̄tōrum libris excerpit:per q̄s

Textus. simplicium Chr̄i corda ne in via veritatis errent/aedificet. Turbae autem, q̄ praecedebant:& q̄ seq̄bant̄,clamabāt,dicentes. Osaana filio Dauid. Vna eademq; cōfessiōis & laudatiōis voce dn̄m,qui pręcedunt & qui sequuntur, exaltant:quia vna nimirū fides est eorū,qui ante incarnatiōem dn̄icam:& q post haec fuerunt ꝓbati:q̄uis sacramenta habuerint ꝓ temporū rōne dispa/

Actū.ix.c. Ps.lij.. ria:Petro attestante/qui ait. Sed p̱ grām dn̄i Iesu credimus saluari,quēadmo dum & illi. Q̄d autem aiunt:ó saana filio Dauid(hoc est)qd' in psalmo le/

Apoc.vij.c gitur. Dn̄i est salus,& super pplm tuū bn̄dictio tua(hoc est) qd' in magnae deuotione laudis in Apocalypsi sc̄tōrum Chorus resonat. Salus deo nr̄o/q

Textus. sedet sup̱ Thronū & agno, Bn̄dictus qui venit in nomine dn̄i. In noie

Ioan.v.g. dn̄i:in nomine dei p̄ris significat:qd' ipse alibi (iudaeis non credētibus)dicit. Ego veni in nomine p̄ris mei:& nō recepistis me:alius veniet in noie suo:il/ lum recipietis. Venit em̄ Chr̄s in nomine dei p̄ris:quia in oībus(q̄ gessit & dixit)p̄rem gl'ificare,& gl'ificandum hoībus p̄dicare curauit. Veniet Anti/ christus in nomine suo:qui cū sit homo omniū nequissimus:& diabolo co/

ij.Thessa. ij.d. mite plenus:non em̄ dedignabit̄ se filiū dei cognominari. Aduersatur em̄ & extollit̄ super omne,qd' dr̄ deus:aut qd' colit̄. Assumūt aūt versiculū laudis turbae de psalmo centesimo decimo septimo,quē de dn̄o cantatum nemo est qui dubitet. Vnde pulchre de ipso in eodem psalmo praemittitur. Lapidē quem reprobauerunt aedificantes.hic factus est in caput anguli, quia videli/ cet Chr̄s,quem reprobauerunt iudaei ędificantes suarum decreta traditionū, factus est in monimentum vtriusq; ppl'i credentis iudaei(scilicet)& gentilis. Q̄d em̄ in psalmo lapis angularis vocat̄ Chr̄s(hoc est) vtriq; qd' in euāge lio p̄cedentium seq̄ntiumq; collaudat̄ voce turbarum. Q̄d autem in eius/ dem laudis ꝓsecutione subiungit̄. O saana,idest,salus siue saluifica in altissi/ mis:perspicue docet aduentum dn̄i in carne:non solum humani generis in terra:sed & angelorū in caelis esse salutem:quia dum nos redempti ad supna perducimur/eorū profecto numerus,qui Sathana caedente erat minoratus

Ephe.j.b. impletur. Hinc em̄ Paulus ait. Instaurari omnia in Chr̄o,quae in cęlis,& q̄ in terra sunt in ipso. Recte igit̄. O saana in altissimis in ei9 laudē canit̄:cui9 tota incarnationis dispensatio ꝓ implenda gloria patriae caelestis aderat. Proinde necesse est fratres mei, vt ad promissam nobis patriam tota mentis deuo/ tione tendamus, semper recordantes,quia & si angusta est via,qua ingre/ dimur: beata est mansio,ad quam festinamus. Foelicius quippe est per asperum iter ad regnum,q̄ per amoenum planumq; ad supplicium duci.

Fœlicius est cõtinentia carnis temporali/gaudium penne mereri:q̃ꝑ lasciuia parui tpis æternã luere vindictam. Ecce ieiunium q̃dragesimale dño auxiliã/te iam plurima ex parte cõpleuimus:testis est vnicuiq̧ cõsciẽtia sua:q̃a q̃nto districtius se sanctis his dieb9 dño mãcipasse meminit/tãto amplius gaudẽs sctm̃ dñicæ resurrectiõis tp̃s expectat. At si quẽ forte adhuc cõsciẽtia minus pfecte castigata accusat:nulli dubiũ quin pauidus & tremẽs tantę solẽnitatis p̃stolat aduẽtum. Nec tñ hic talis de salute diffidat,ne aliq̃ suorum numerositate vł enormitate scelerum cõfusus:barathrum desperatiõis incidat:iuxta illd' Salomõis. Impius cum venerit in ꝓfundũ malorum:cõtemnit/sed sollicite perpẽdat:quia si tp̃s annuæ festiuitatis;q̃ de autoris nr̃i resurrectiõe læta/mur:tãto vł gaudio castos,vł impuros metu & cõfusiõe afficit:multomagis in tpe districti examinis:qñ gñalis omniũ resurrectio celebrať,& iã audita iudicis sentẽtia,hos cõsciẽtia mũda excusans lætificat:illos noxia accusans impꝑpetuum dãnat. Quicũq̧ ergo frẽs dilectissimi cõtinẽtiæ armis accincti/ab initio iam q̃dragesimæ cum tẽtatore superbo certare ceperunt:videãt caute ne cepta deserãt,priusq̧ hoste ꝓstrato ministeriis donenť angelicis. Qui ꝟo hactenus armaturã ꝟtutum nõ induit,vel hodie incipiat:hodie cũ turbis illis fidelibus fidei opa assumat:imploret pietatẽ eius:qui in nomine pr̃is adueniẽs/bñdictionẽ mundo attulit/& osaana in altissimis ꝓclamãs/saluari se superna in pr̃ia flagitet. Srernat vestimẽta sua in via (idest mẽbra sui corporis humiliet in p̃senti) vt exaltet ea deus in futuro:memor illius Dauidici/quia exltabunt ossa humiliata. Ramos de arboribus cædat,& sibi sternat in via (idest sctõrum scripta sedulus ad memoriã reuocet) quibus stãtes: ne cadant,roboranť lapsi:ne diutius iaceãt hortanť. resurgẽtes:vt ꝟtutibus exerceanť,instruunť. Exercitati,in ꝟtutibus/p̃mia in cælis vt sperẽt/eriguntť. hisq̧ gressus suę actiõis (ne in lapidẽ offensiõis & petrã scãdali offendãt) p̃muniat/ac si etiã ipse cum cæteris fidelibus redẽptoris sui vestigia seq̃tur/passionisq̧ ac resurrectionis eius mysteria digna mentis puritate venereť,q̃ electis omnibus mẽbris videlicet suis in remedium simul & cælestium gaudiorũ/pignus dare dignatus est: Iesus chr̃s dñs nr̃/qui viuit & regnat cum pr̃e in vnitate spũssancti deus/per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Fœlici9 ẽ ꝑ asperꝫ ire ad celũ q̃ ꝑ planũ ad supplicium.

ꝓue. xxviij

p̃s. I.

¶ Segmentum ex Euangelio Marci. cap̃. xvj. lr̃a. A. quod canitur in die Resurrectionis.

IN illo tempore, Maria magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata: vt venientes vngerent Iesum. Et valde mane vna sabbatorum veniunt ad monumentum/orto iam sole. Et dicebant adinuicem. Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes/viderũt reuo/

lutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentū, viderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida/& obstu/puerunt. Qui dixit illis. Nolite expauescere. Iesum quem quæritis Nazarenū crucifixū, surrexit, non est hic. Ecce locus vbi posuerunt eum. Sed ite & di/cite discipulis eius & Petro: quia præcedet vos in Galilæam. Ibi eum vide/bitis: sicut dixit vobis. Et reliqua.

¶ Homilia bti Gregorij papę de eadē lcōne. Habita ad pplm in basilica beatæ Mariæ die sancto paschæ.

MVltis vobis lectionibus fratres charissimi per dictatū loqui consueui: sed quia lacescente stomacho, ea quæ dictaueram, legere ipse non possum: & quosdam ve/strū minus libenter audientes intueor: vnde nunc a meipso exigere contra morem volo: vt inter sacra missarum solēnia: lectionem sancti euangelij non di/ctando, sed colloquendo edisseram: sicq; accipiatur (vt loquimur) quia collocutionis vox corda torpen/tia plusquam sermo lectionis excitat: & q̄si q̄dam manu sollicitudinis, vt ui/gilent, pulsat. Et quidem ad hoc opus ne sufficere posse non video: sed tamē vires (q̄s imperitia denegat) charitas administrat. Scio namq; qui dixit. Aperi os tuum, & ego adimplebo illud. Bonum ergo opus nobis in volūtate sit/nam ex diuino adiutorio erit in perfectione. Dat loq̄ndi ausum ip̄a etiam re/surrectionis dn̄icæ tanta solēnitas: quia & indignum valde est, vt eo die lau/des debitas taceat lingua carnis: quo videlicet die caro resurrexit autoris.

Collocutio plus excitat q̄ lctō. ps. lxxx.

Audistis fratres charissimi q; sancte Mulieres, q̄ dn̄m fuerant secutę: cū aro/matibus, ad monumentum venerunt: & ei (quem viuētem dilexerant) etiā mortuo studio humanitatis obsequunt. Sed res gesta aliqd in sancta ecclesia signat gerendum. Sic quippe necesse est, vt audiamus, q̄ facta sunt: q̄tenus co/gitemus etiam, q̄ nobis sunt ex eorum imitatione facienda. Et nos igitur in eū (qui est mortuus) credentes: si odore ꝟtutum refecti, cum opinione bono/rum operum dn̄m q̄rimus, ad monumentum profecto illius cum aromati/bus venimus. Illæ autem mulieres angelos vident, quæ cū aromatibus ve/nerunt: quia videlicet illæ mentes supernos ciues aspiciunt: quæ cum ꝟtu/tum odoribus ad deum per sancta desyderia proficiscuntur. Notandum vero nobis est, quidnam sit, q; in dextris sedere angelus cernitur. Quid nā/q; per sinistram, nisi vita præsens? quid vero per dexteram, nisi perpetua vi/ta signatur? Vnde in Canticis canticorum scriptum est. Leua eius sub capi/te meo: & dextera illius amplexabitur me. Quia igitur redemptor noster iam præsentis vitę corruptionem transierat: recte angelus (qui nūciare perenē

Mulieres dn̄z viderūt q̄ cū aromatib⁹ venerūt

Canti. ij. b

eius vitam venerat, in dextera sedebat. Qui stola candida coopertus apparuit, quia festiuitatis nostræ gaudia nunciauit. Candor eñ vestis splẽdorem nostræ denunciat solẽnitatis. Nostræ dicamus an suæ? Sed vt fateamur verius & suæ dicamus & nostræ. Illa quippe redemptoris nostri resurrectio & nostra festiuitas fuit: quia nos ad immortalitatem reduxit: & angelorum festiuitas extitit: quia nos reuocando ad cælestia eorum numerum impleuit. In sua ergo ac nostra festiuitate angelus albis vestibus apparuit: quia dum nos per Resurrectionem dñicam ad superna reducimur: cælestis patriæ damna reparantur. Sed quid venientes fœminas angelus affatur: audiamus.

Resurrectio redẽptoris fuit festiuitas xpianorũ & ãgelorum.

Nolite expauescere. Ac si aperte dicat. Paueant illi, qui non ament aduentum supernorum ciuium: pertimescant, qui carnalibus desiderijs pressi, ad eorum se societatem posse pertingere, desperant. vos autem cur pertimescitis, q̃ vestros conciues videtis? Vnde & angelum Matthæus apparuisse describens: ait. Erat autem aspectus eius sicut fulgur: & vestimenta eius sicut nix. In fulgure eteñ terror timoris est: in niue autem blandimentum candoris. Quia vero omnipotens Deus & terribilis est peccatoribus, & blandus iustis: recte testis resurrectionis eius angelus, & in fulgure vultus, & in candore habitus demonstratur: vt ipse sua specie terreret reprobos, & mulceret pios. Vnde recte quoq; populum per deserta gradientem, & columna ignis in nocte: & columna nubis præibat in die. In igne eñ terror est: in nube autem visionis lene blandimentum. Dies vero vita iusti. & nox accipitur vita peccatoris, Vnde & conuersis peccatoribus Paulus dicit. Fuistis aliquando tenebræ: nunc autem lux in Domino. In die autem per nubem columna monstrata est, & in nocte per ignem: quia omnipotens Deus & blandus iustis, & terribilis apparet iniustis. Iustos in iudicio veniens per lenitatis mansuetudinem demulcet: illos vero per iusticiæ districtionem terret. Sed iam qd angelus subiungat: audiamus.

Textus. *amant.*

Mat. xxviij Exo. xiij. d Colũna ignis nubis ppl'z israeliticũ pręibat. Ad eph. v.

Iesum q̃ritis Nazarenum, Iesus latino eloquio salutaris. i. saluator interp̃tatur. At vero multi tũc Iesus dici poterant: non tñ substãtialiter, sed nũcupatiue. Ideo & locus subiungit. vt de q̊ Iesu dictum sit, manifestet: Nazarenum. Et causam ꝑtinus subdidit. Crucifixum. Atq; addidit. Surrexit, nõ est hic. Non est hic: dr̃ per p̃sentiam carnis: qui tñ nusq̃ deerat per p̃sentiã maiestatis. Sed ite, dicite discipulis eius & Petro: quia p̃cedet vos in Galileam. Querendum nobis est: cur nominatis discipulis, Petrus denominatur ex nomine. Sed si hunc angelus nominatim non exprimeret: qui magistrũ negauerat: venire inter discipulos nõ auderet. Vocat ergo ex nomine: ne desperaret ex negatione. Qua in re considerãdũ nobis est: cur omp̃s deus, eũ quem cũctæ ecclesiæ p̃ferre disposuerat: ancillæ vocẽ ptimescere: & seip̃m negare permisit, Q d' nimirum magnæ esse actũ pietatis dispensatiõe cognoscimus: vt is (q futurus erat pastor ecclesiæ) in sua culpa disceret, qualiter alijs misereri debuisset. Prius itaq; eum ostendit sibi,

Textus. Iħs saluator interp̃tatur.

De⁹ vbiq; est p̃ p̃ñtiã maiestatis.

Petr⁹ q̃re permissus est eum negare.

& tunc cæteris præposuit: vt ex sua infirmitate cognosceret: quam misericorditer aliena infirma tolleraret. Bene autem de redemptore nr̃o dr̃. Præcedet vos in Galilæam: ibi eum videbitis, sicut dixit vobis. Galilæa namq; transmigratio facta interpretat̃. Iam quippe redemptor nr̃ a passione ad resurrectionẽ: a morte ad vitam / a pœna ad gl'iam / a corruptione ad incorruptionem trãsmigrauerat. Et prius post resurrectiõem in Galilæa bene a discipulis videt̃: quia resurrectiõis eius gl'iam / post læti videbimus, si modo a vitijs ad ꝟtutum celsitudinem transmigremus. Qui ergo in sepulchro nũciatur: in trãsmigratiõe ostendit̃ / qa is, qui in immortificatiõe carnis agnoscitur, in transmigratione mẽtis videtur. Hæc eñ fratres charissimi ꝑ tãta diei solennitate de lectiõis euãgelicæ expositione trãscurrimus: sed libet, vt de hac eadem solẽnitate aliqd subtilius loq̃mur. Duæ etẽm vitæ erant: quarũ vnã nouim⁹ / alterã nesciebamus. Vna q̃ppe mortalis est / altera immortalis. vna corruptionis: altera incorruptiõis, vna mortis, altera resurrectiõis. Sed venit mdiator Dei & hoĩm, homo Chr̃s iesus: suscepitq; vnam, & ostendit alterã. Vnam pertulit moriendo: & ostendit alteram resurgendo. Si igitur nobis mortalem vitam scientibus resurrectionẽ promitteret carnis: & tamen hanc visibiliter nõ exhiberet: quis eius ꝓmissiõibus crederet? Factus itaq; homo apparuit in carne: mori dignatus est ex voluntate: sed resurrexit ex potestate, & ostendit exemplo qđ nobis ꝓmisit in p̃mio. Sed fortasse aliquis dicat. Iure ille surrexit: qui cũ deus esset: teneri a morte nõ potuit. Ad instruẽdã ergo ignorãtiam nr̃am: ad roborãdam infirmitatem nr̃am: suæ tm̃ resurrectionis exẽplum nobis sufficere noluit. Solus illo in tpe mortuus est: & tamẽ solus minime surrexit. Nam scriptũ est. Multa corpora sctõrum qui dormierant: surrexerunt. Ablata sunt ergo omnia argumẽta perfidiæ. Ne quis eñ dicat sperare de se nõ debet homo / qđ in carne sua exhibuit homo Deus. Ecce cũ deo homines resurrexisse cognoscimus: & q̃s puros fuisse homines nõ dubitamus. Si igit̃ membra nostri redemptoris sumus: p̃sumamus in nobis, qđ gestum cõstat in capite. Si multũ nos abijcimus: sperare debemus in nobis nos mẽbra vltima: qđ de mẽbris eius sup̃ioribus audiuim⁹. Ecce ꝟo ad memoriã redit, quid crucifixo dei filio Iudæi insultãtes dicebãt. Si rex isrl' est: descẽdat de cruce, & credimus ei: qui si tunc de cruce descẽderet: nimirum insultantibus cedens ꝟtutem patientię, nobis non demonstraret. Sed expectauit paululũ tollerauit probra: irrisiones sustinuit / seruauit patientiã / distulit ad miratiõem, & qui de cruce descẽdere noluit: de sepulchro surrexit. Plus igitur fuit de sepulchro surgere, q̃ de cruce descendere: plus fuit mortem resurgendo destruere, q̃ vitã descendendo seruare. Sed cũ Iudæi hunc ad insultationes suas de cruce descendere minime cernerent, cum morientẽ viderẽt: eum se vicisse crediderũt: nomẽ illius se q̃si extinxisse gauisi sunt. Sed ecce clarificatũ de morte nomẽ eius per mundum creuit: ex q̃ hunc infidelis turba extinguisse

Marginal notes: Tertius. Galilęa trãsmigratio interp̃tatur. — I. Tim. ij. a. — Mat. xxvij — Mat. xxvij c. — Surgere d' sepulchro pl⁹ fuit q̃ d' cruce descendere.

extinxisse se credidit. Et quẽ gaudebat occisum: dolet mortuum, quia hũc ad suã glĩam cognoscit puenisse per pœnã. Q d' bene in libro iudicum Sãson illius facta significãt: q cum Gazã ciuitatẽ Philistinorũ fuisset ingressus: Philistæi ingressum eius ptinus cognoscẽtes: ciuitatẽ repente obsidionib⁹ circũdederunt: custodes deputauerũt: & Sãson fortissimũ se iã cõphendisse gauisi sunt. Sed qd Sãson fecit, agnouim⁹. Media nocte portas ciuitatis abstulit, & mõtis verticẽ ascendit. Q uẽ frẽs charissimi hoc in facto: quẽ nisi redẽptorẽ nrm Sãson ille significat? Q uid Gaza ciuitas: nisi infernũ significat? Q uid p Philisteos nisi Iudeorum pfidia demõstratur? Q ui cũ mortuum dñm viderent: eiusq; corp⁹ in sepl'chro iã positum, custodes illico deputauerũt: & eũ (q autor vitę claruerat) inferni claustris retẽtum q̃si Sãsonẽ in Gaza dephendisse sunt lętati. Sãson vo non solum media nocte exijt: sed etiã portas tulit, qa videlicet redẽptor nr ante lucẽ resurgens: nõ solum liber de inferno exijt: sed ipsa etiã inferni claustra destruxit: portas tulit: & mõtis verticẽ subijt, qa resurgẽdo claustra inferni abstulit: & ascẽdendo cælorum regna penetrauit. Hãc ergo resurrectiõis eius glĩam frẽs charissimi, q̃ & prius demõstrabat signo, & post patuit ex facto, tota mẽte diligam⁹: & p ei⁹ amore moriamur. Ecce em̃ in resurrectiõe autoris nrĩ, ministros eius ãgelos cõciues nros agnouimus. Ad horum ergo ciuiũ illã freq̃ntem solẽnitatem festinemus: his cum necdum visiõe possumus, desiderio & mente iungamur. Trãsmigremus ad vtutes a vitijs: vt redemptorem nrm in Galilæa videre mereamur. Adiuuet omps deus ad vitã desiderium nrm: qui p nobis in mortem dedit vnicum filium suum: per eundẽ Iesum chrm dñm nrm, q cũ eo viuit & regnat deus in vnitate spũsscĩ: per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Judi. xvi. a

Sãson xpi resurrectionẽ significauit.

Gaza ciuitas īfernũ designat.

¶ Segmentũ ex euangelio Ioannis. cap. xx. lrã. F. qd' canitur dñica in albis. Historia huius euãgelij p prima parte facta est die ipso resurrectionis: p scda in octa. paschæ.

N illo tempore. Cum sero esset die illa vna sabbatorũ, & fores essent clausę, vbi erãt discipli congregati ppter metũ Iudeorũ, venit Iesus, & stetit in medio, & dixit eis. Pax vobis. Et cum hęc dixisset: ostendit eis manus & latus. Gauisi sunt ergo discipli viso dño. Dixit ergo eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me pr, & ego mitto vos. Hęc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis. Accipite spm sctm. Q uorum remiseritis pctã, remittunt eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Et reliqua.

¶ Homilia beati Gregorij papę de eadẽ lctõne. Habita ad pplm in basilica sancti Ioannis: q dr Constãtiniana in octa. paschæ.

Fides non hȝ meritū cui hūana ratio p̄bet experimētū.

PRima lectionis huius euangelicę q̄stio animum pulsat/quō post resurrectionem corpus dn̄icum verum fuit: quod clausis ianuis ad discip̄los ingredi potuit. Sed sciendū nobis est, ꝙ diuina operatio si rōne compr̄hendit/non est admirabilis: nec fides habet meritū/ cui humana ratio p̄bet experimētum. Sed hæc ipsa redēptoris nr̄i opera: q̄ ex semetipsis conp̄hendi nequaq̄ possunt: ex alia eius opatione pensanda sunt/ vt rebus mirabilibus fidem p̄beant facta mirabiliora. Illud em̄ corpus Dn̄i intrauit ad discip̄los ianuis clausis: qd' videlicet ad humanos oc̄los: per natiuitatem suā clauso exijt vtero ꝟginis. Quid ergo mirum si ianuis clausis post resurrectionē suā in ęternū iam victurus intrauit, qui moriturus veniēs non apto ꝟginis vtero exiuit? Sed quia ad illud' corpus, qd' videri poterat, fides intuentiū dubitabat: ostēdit eis ꝓtinus manus & latus: palpandā carnē p̄buit, quā clausi ianuis introduxit. Qua in re duo mira: & iuxta humanā rōnem sibi valde contraria ostendit/dū post resurrectionē corpus suū & incorruptibile: & tn̄ palpabile demōstrauit. Nā & corrūpi necesse est, qd' palpatur: & palpari nō potest, qd' non corrūpit. Sed miro modo atq; inęstimabili redēptor nr̄: & incorruptibile post resurrectionē/& palpabile corpus exhibuit: vt mōstrādo incorruptibile inuitaret ad p̄miū, & p̄bendo palpabile formaret ad fidē. Et incorruptibilē se ergo & palpabilē demōstrauit: vt ꝑfecto esse post resurrectionē ostēderet corpus suū, & eiusdē naturę & alterius glię.

Corp⁹ dñi quō potuit intrare ad discip̄los ianuis clausis.

Textus.

Dixit eis. Pax vobis, Sicut misit me pr̄: & ego mitto vos. Idest sicut misit me pr̄/deus deū: & ego mitto vos, homo hoīes. Pr̄ filiū misit, q hunc ꝑ redemptiōe gn̄is hūani incarnari cōstituit. Quē videlicet in mūdo venire ad passionē voluit: sed tn̄ amauit filiū: quē ad passionē misit. Electos ꝟo Ap̄los dn̄s nō ad mūdi gaudia: sed (sicut ip̄e missus est) ad passiōem in mūdū mittit. Quia ergo & filius amat̄ a p̄re/& tn̄ ad passionem mittit̄: ita & discipuli amant̄ a dn̄o/q tn̄ ad passionē mittunt̄ in mūdo. Itaq; recte dr̄. Sicut misit me pr̄: & ego mitto vos. Idest ea charitate vos diligo/cū inter scādala ꝑsecutorum mitto: q̄ me charitate pr̄ diligit/quē venire ad tollerādas passiōes fecit. Quāuis mitti etiā iuxta naturā diuinitatis possit intelligi: eo em̄ modo ipse a p̄re filius mitti dr̄: q̄ a p̄re generat̄. Nam sp̄m sctm̄, qui cū sit ęq̄lis p̄ri & filio, non tn̄ incarnatus est/ĳsdem se filius mittere phibet: dicens. Cū venerit paracletus: quē ego mittā vobis a p̄re. Si em̄ mitti solummodo incarnari deberet intelligi: sctūs ꝓculdubio sp̄ūs nullo modo diceret̄ mitti: q nequaq̄ incarnatus est: sed eius missio, ipsa processio est, q̄ de p̄re ꝓcedit & filio. Sicut itaq; sp̄ūs mitti dr̄: quia ꝓcedit: ita & filius nō incōgrue mitti dr̄, q̄a generat̄.

Ioā.xv.d

Textus.

Hoc cum dixisset, insufflauit, & dicit eis. Accipite sp̄m sctm̄. Querendū nobis est, quid est, ꝙ sp̄m sctm̄ dn̄s nr̄: & semel dedit in terra cōsistens, & semel

Sp̄m sctm̄ q̄re dedit

cęlo ꝑsidens? Neq3 em̄ alio in loco datus spūſſctūs aperte monſtratur: niſi nunc cum ꝑ inſufflationem ꝑcipit: & poſtmodum cum de cęlo veniens in linguis varijs demonſtratur? Cur ergo prius in terra diſcipl'is dat, poſtmodum de cęlo mittit: niſi ꝙ duo ſunt ꝑcepta charitatis dilectio videlicet Dei & dilectio ꝓximi? In terra datur ſpūs vt diligat ꝓximus: e cęlo dat ſpūs, vt diligat deus. Sicut ergo vna eſt charitas & duo ꝑcepta: ita vnus ſpūs & duo data: prius a conſiſtente dño in terra: poſtmodū e cęlo: quia in ꝓximi amore diſcitur q̄liter perueniri debeat ad amorē Dei. Vnde idem Ioannes dicit, Qui nō diligit frēm ſuum, quē videt (deum quē non videt) quomodo poterit diligere? Et ante quidem diſcipl'orum mentibus iiſdem ſpūſſctūs inerat ad fidem: ſed tn̄ manifeſta datione non ipſi poſt reſurrectionem datus eſt. Vnde & ſcriptum eſt. Nondum erat ſpūs datus: quia Ieſus nondum fuerat gl'ificatus. Vnde etiam per Moyſen dr̄. Suxerunt mel de petra: & oleū de firma petra. Neq3 em̄ quicq3 tale iuxta hiſtoriā legit: ſi tota teſtamenti veteris ſeries recenſeat: nuſq3 de petra mel: nuſq3 oleum ille ppl'us ſuxit. Sed qa iuxta Pauli vocem: petra erat Chrs: mel de petra ſuxerunt: qui eiuſdem redēptoris nr̄i facta & miracl'a viderunt: Oleum vero de firma petra ſuxerunt: quia effuſione ſancti ſpūs poſt reſurrectiōem ſuam vngi meruerunt. Quaſi ergo infirma petra mel dedit: qn̄ adhuc mortalis dn̄s miracl'orum ſuorum dulcedinem diſcipl'is oſtendit: ſed firma petra oleum fudit: quia poſt reſurrectionē ſuam factus iam impaſſibilis, per afflationem ſpūs donum ſanctæ vnctiōis emanauit. De hoc oleo per ꝓphetam dr̄. Computreſcet iugum a facie olei. Sub iugo quippe tenebamur dæmoniacæ dn̄ationis: ſed vncti ſumus oleo ſpūſſancti. Et quia nos grā libertatis vnxit, dæmoniacæ dn̄ationis iugum putruit: Paulo atteſtante, qui ait. Vbi ſpūs dn̄i, ibi libertas. Sciēdum vero eſt: quid hi, qui ſpm̄ ſanctum prius habuerunt, vt & ipſi innocenter viuerent, & in prędicatione quibuſdam prodeſſent: idcirco hunc poſt reſurrectiōem dn̄i patenter acceperunt, vt prodeſſe non paucis: ſed pluribus: poſſent. Vnde & in hac ipſa datione ſpūs dr̄. Quorum remiſeritis peccata, remittūtur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. Libet intueri illi diſcipuli ad tāta onera humilitatis vocati, ad quantum culmen gloriæ ſint perducti. Ecce non ſolum de ſemetipſis ſecuri fiunt: ſed etiam alienæ obligationis poteſtatem relaxationis accipiunt: principatum ſuperni iudicis ſortiuntur: vt vice Dei quibuſdam peccata retineant, quibuſdam relaxent. Sic eos a Deo decebat erigi: qui tantum pro Deo conſenſerant humiliari. Ecce qui diſtrictum Dei iudicium metuunt, animarum iudices fiunt: & alios damnant, vel liberant: qui ſemetipſos damnari metuebant. Horum profecto nunc in eccleſia Epiſcopi locum tenent ſoluendi, ac ligandi autoritatem ſuſcipiunt: qui gradū regiminis ſortiunt. Grādis honor, ſed graue pōdus iſtius eſt honoris. Durū qppe eſt: vt q neſcit tenere moderamina vitę ſuę: iudex fiat vitę alienę.

Dn̄s ſemel in terra cōſiſtens ſemel in cęlo ꝑſidens.

Ioan.iiii.d

Ioan.vij.f.
Deu.xxxij.

j.cor.x.b.

Eſaię.x.f.

ij.cor.iij.d.

Textus.

Diſcipl'orum xp̄i mirabilis dignitas

Epoꝝ grādis ē honor ſz graue ē pōdꝰ huiꝰ honoris.

Et plerumq; contingit: vt hunc iudicij locū teneat: cui ad locū vita minime cōcordat: ac pinde sepe agit, vt vel dānet immeritos: vel alios ipe ligat⁹ soluat: sepe in soluēdis subditis ac ligādis: sue volūtatis motus, non aūt causarū merita seqtur. Vnde fit, vt ipsa hac ligādi ac soluendi ptāte se priuet: qui hāc p suis voluntatibus: & nō p subditorum moribus exercet: Sepe fit vt erga quēlibet pximum, odio vl' grā moueat pastor. Iudicare aūt digne de subditis neqūnt: qui in subditorū causis sua vl' odia: vl' grām sequunt. Vn̄ recte p pphetā dr̄. Mortificabāt animas: q̄ nō moriunt: & viuificabāt animas: q̄ nō viuunt. Non morientē quippe mortificat, q iustum dānat: & nō victurū viuificare nitit, qui reum a supplicio absoluere conat. Cause ergo pēsande sunt, & tunc ligādi atq; soluēdi potestas exercēda: videndū est, q̄ culpa, aut q̄ sit pœnitentia secuta post culpā: vt q̄s ops deus p cōpunctionis grām visitat, illos pastoris sentētia absoluat. Tunc em̄ vera est absolutio psidentis: cum æterni arbitrium sequit iudicis. Q d' bene q̄triduani mortui resuscitatio illa significat, q̄ videlicet demōstrat: qa prius mortuū dn̄s vocauit & viuificauit, dicēs: Lazare, veni foras: & post modū qui viuēs egressus fuerat a discipl'is est solutus: sicut scriptum est. Cūq; egressus esset, qui fuerat ligatus institis, tunc dixit discipl'is suis. Soluite eum, & sinite abire. Ecce illum discipl'i iā viuentē soluūt, quē magister suscitauerat mortuum. Si em̄ discipl'i Lazarū mortuum soluerent: fœtorē magis ostenderent, q̄ v'tutem. Ex q̄ consideratione intuendum est: q illos nos debemus p pastoralē autoritatem soluere: q̄s autorem nr̄m cognoscimus per suscitātem grām viuificare. Que nimirum viuificatio, āte opationem rectitudinis in ipsa iā cognoscit confessione pc̄i. Vn̄ & huic ipsi mortuo, nequaq; dr̄ reuiuisce: sed veni foras. Omnis quippe peccator, dum culpā suā intra conscientiā abscondit, introrsus latet, in suis penetralibus occultat. Sed mortuus venit foras: cum peccator nequicias suas spōte confitet. Lazaro ergo dr̄: veni foras, ac si aperte cuilibet mortuo in culpā diceret. Cur reatum tuum intra conscientiā abscondis? Foras iā per confessionē egredere: q apd' te interius p negationē lates. Veniat itaq; foras mortuus, idest culpā confiteat peccator. Venientem v'o foras soluāt discipl'i: vt pastores eccl'iæ ei pœnā debeāt amouere, quā meruit: qui non erubuit confiteri, qd' fecit. Hec de solutionis ordine breuiter dixerim: vt sub magno moderamine pastores eccl'iæ: vel soluere studeāt, vel ligare. Sed vtrū iuste vel iniuste obliget pastor: pastoris tn̄ sententia gregi timenda est: ne is qui subest, & cum iniuste forsitā ligat, ipsam obligationis sue sententiā, ex alia culpa mereat. Pastor ergo vel absoluere indiscrete timeat, vel ligare. Is autem, qui sub manu pastoris est, ligari timeat iuste vel iniuste: ne pastoris sui iudicium temere rep̄hendat: ne & si iniuste ligatus est, ex ipsa tumide rep̄hensionis superbia: culpa (q̄ non erat) fiat. Sed quia hæc breuiter per excessum diximus: ad expositionis ordinem reuertamur.

Margin notes: Ezeci. xiij. — Absolutio q̄n d' vera — Joan. xj. f. — Petōri vt lazaro dicē dū est veni foras. — Sententia pastoris iuste siua iniusta timēda est.

¶ Segmentũ ex euangelio Ioannis. cap. x. lra. B. qd' canitur dñica.ij. post resurrectionem. Historia huius euãgelij facta est anno Chri.xxxiij.vj.kl'as.octob.in sabbato.

IN illo tpe. Dixit dñs Iesus discipl'is suis. Ego sum pastor bonus. Bon⁹ pastor animã suã ponit ꝓ ouib⁹ suis. Mercenarius aũt, & q nõ est pastor, cuius nõ sunt oues ꝓprię: videt lupũ venientẽ, & dimittet oues & fugit, & lupus rapit & dispgit oues. Mercenarius aũt fugit: quia mercenarius est: & non pertinet ad eum de ouibus. Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas: & cognoscũt me meę. Sicut nouit me pr̃ & ego agnosco pr̃em: & animã meã pono ꝓ ouibus meis. Et alias oues habeo: q̃ non sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere: & vocẽ meam audient: & fiet vnum ouile & vnus pastor.

Ne ptinet ad eũ d̃ ouibus. valla dicẽdũerat nõ est ei cũra d̃ ouib⁹. Itẽ fiet vnum ouile ꝛ vn⁹ grex ꝛ nõ pastoꝛ

¶ Homilia beati Gregorij papæ de eadem lctõne. Habita ad populum in Basilica sancti Petri Apostoli, dñica.j.post octauas paschæ,

AVdistis fr̃es charissimi ex lctõne euãgelica eruditionem vr̃am. audistis pic'lm nr̃m. Ecce em̃ his qui nõ ex accidẽti bono: sed essentialiter bonus est, dicit. Ego sum pastor bonus. Atq; eiusdem bonitatis formã quã nos imitemur: adiungit dicẽs. Bonus pastor animã suã ponit ꝓ ouibus suis. Fecit qd' monuit: ostendit qd' iussit. Bonus pastor ꝓ ouibus suis animã posuit: vt in sacramento nr̃o corpus suũ & sanguinem verteret. & oues q̃s redimerat: carnis suæ: alimento satiaret. Ostensa nobis de cõtentu mortis via quã seq̃mur: apposita est forma cui imprimamur. Primũ nobis est exteriora nr̃a misericorditer ꝓ ouibus eius impendere: postremum vo si necesse sit, etiam mortem nr̃am ꝓ eisdem ouibus ministrare. A primo aũt hoc minimo peruenit ad postremum maius. Sed cum incõparabiliter lõge sit melior anima: q̃ viuimus, q̃ terrena substantia, quam exterius possidemus: qui non dat ꝓ ouibus substantiam suam, q̃ndo ꝓ his daturus est animam suam? Et sicut nonnulli qui dum plus terrenam substantiam q̃ oues diligunt: hi merito nomen pastoris perdunt: de quibus ꝓtinus subditur. Mercenarius autem & qui non est pastor: cuius nõ sunt oues ꝓpriæ: videt lupum venientem, & dimittit oues & fugit. Nõ pastor, sed mercenarius vocat: qui non ꝓ amore intimo oues dñicas: sed ad temporales mercedes pascit. Mercenarius quippe est, qui locũ quippe pastoris tenet

Pastoꝛ bonus: duo ꝓ ouib⁹ impẽdere debet

Textus.

Oues pascẽs ꝓ tpali mercede nõ ẽ pastoꝛ

sed lucra animarum non q̃rit: terrenis commodis inhiat; honore ꝑlationis gaudet: temporalibus lucris pascit̃, impensa sibi ab hoĩbus reuerentia lætat̃. Iste sunt etem̃ mercedes mercenarij: vt ꝓ eo ipso qđ in regimine laborat: hic qđ q̃rit inueniat; & ab hæreditate gregis imposterum alienus existat. Vtrũ ꝟo pastor sit an mercenarius: cognosci veraciter nõ potest: si occasio necessitatis deest. Trãquillitatis em̃ tempore plærumq; ad gregis custodiam sicut verus pastor: sic & mercenarius stat: sed lupus veniens indicat, q̃ quisq; animo sup gregis custodiam stabat. Lupus autem super oues venit: cũ quilibet iniustus & raptor fideles q̃sq; atq; humiles opprimit. Sed is qui pastor esse videbat̃: & non erat, reliquit oues & fugit; q̃a dum sibi ab eo periculum ingeri metuit: resistere ei⁹ iniustitiæ non ꝑsumit. Fugit autem non mutando locum, sed subtrahendo solatium. Fugit, quia iniusticiam vidit & tacuit. Fugit: quia se sub silentio abscõdit. Quibus bene per ꝓphetam dr̃. Nõ abscõdistis ex aduerso: neq; opposuistis murum ꝓ domo Irael: vt staretis in ꝑlio in die dñi. Ex aduerso quippe ascendere Est: quibuslibet potestatibus praue agentibus: rõnis libera voce contraire. Et in die dñi ꝓ domo Israel in prælio stamus, ac murum opponimus: si fideles innocentes cõtra peruersorum iniusticiam ex iusticiæ autoritate vindicamus. Qđ quia mercenarius non facit: cum venientem lupum viderit; fugit. Sed est alius lupus qui sine cessatione cotidie non corpora, sed mentes dilaniat; malignus videlicet spũs qui caulas fidelium insidians circuit: & mortem animarum q̃rit: de q̃ lupo mox subditur. Et lupus rapit & dispergit oues, Lupus venit & mercenarius fugit, quia malignus spũs mentes fidelium in tentatiõe dilaniat: & is, q̃ locũ pastoris tenet, curam solicitudinis nõ habet: & animæ pereunt, & ipse de terrenis lucris lætat̃. Lupus rapit & dispergit oues: cum alium ad luxuriam ꝑtrahit, alium in auariciam accẽdit, alium in sup̱biam erigit, alium ꝑ iracũdiã diuidit, hũc inuidia stimulat, illum fallacia supplãtat. Quasi ergo gregẽ lupus dissipat; cum fidelium pp̃los diabolus per tentationes necat. Sed contra hæc mercenarius nullo zelo accendit̃, nullo feruore dilectionis excitat̃, q̃a dum sola exteriora commoda requirit, interiora gregis damna negligenter patit̃, vnde & mox adiungit̃. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est, & nõ pertinet ad eum de ouibus. Sola ergo causa est, vt mercenarius fugiat: quia mercenarius est, Ac si aperte diceret̃. Stare in periculo ouiũ non potest: quia in eo qđ ouibus præest: nõ oues diligit, sed lucrum terrenũ q̃rit. Dum em̃ honorem amplectit̃, dum temporalibus commodis lætat̃, opponere se cõtra periculum trepidat: ne hoc qđ diligit, amittat. Sed quia redemptor nr̃ culpas ficti pastoris innotuit: iterum formam cui debemus imprimi ostendit, dicens. Ego sum pastor bonus. Atq; subiungit, Et cognosco oues meas: & cognoscunt me oues meæ. Et cognosco oues meas, hoc est diligo, & cognoscunt me meæ, Ac si aperte dicat, Diligentes obsequunt̃, Qui em̃

Lupus q̃ñ dr̃ super oues venire.

Ezec. xiij. a

Diabol⁹ ẽ alius lup⁹ mẽtes dilanians.

Textus.

Mercenarius stare in ꝑiculo ouium non põt.

veritatem non diligit adhuc minime cognouit. Quia ergo audistis fratres periculum nr̄m: pensate in ꝟbis dñicis etiam pericl̄m vr̄m. videte si oues ei⁹ estis: videte si eum cognoscitis: videte si lumen ꝟitatis scitis. Scitis autē dico non ꝑ fidem, sed ꝑ amorem. Scitis dico: nō ex credulitate, sed ex operatione. Nam idem ipse q hæc loquit̄ Ioānes euāgelista testatur: dicens. Qui dicit se nosse deum & mādata eius nō custodit, mendax est. Vnde & in hoc loco ꝓtinus dñs subdit. Sicut nouit me pr̄ & ego agnosco pr̄em: & animā meam pono ꝓ ouibus meis. Ac si aperte dicat. In hoc cōstat quia & ego cognosco pr̄em: & cognoscor a pr̄e: quia animā meam pono ꝓ ouibus meis. idest ea charitate q̄ pro ouibus morior: q̄ntum pr̄em diligā ostendo. Quia vero non solū Iudęam, sed etiā gentilitatem redimere venerat: adiungit, dicens. Et alias oues habeo: q̄ non sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audiēt: & fiet vnum ouile & vn⁹ pastor. Redēptionē nr̄am qui ex gentili pp̄lo venimus dñs aspexerat cum se adducere, & alias oues dicebat. Hoc cotidie aspicitis fr̄es fieri hæc reconciliatis gentibus factum hodie videtis. Quasi ex duobus gregibus vnum ouile efficit: quia Iudaicū & Gentilem pp̄l'm in sua fide cōiungit: Paulo attestāte: q ait. Ipse est pax nr̄a qui fecit vtraq; vnum. Dum em̄ ad ęternam vitam ex vtraq; natiōe simplices eligit: ad ouile ꝓprium oues deducit. De quib⁹ ꝓfecto ouibus rursus ait, Oues meæ vocem meā audiunt: & ego cognosco eas & sequunt̄ me: & ego vitam ęternam do eis. De qbus & Paulo supius dixit. Per me si qs introierit: saluabit̄, & ingrediet̄ & egrediet̄, & pascua inueniet. Ingrediet̄ qppe ad fidem: egrediet̄ vero a fide ad spem, a credulitate ad cōtēplatiōem: pascua autem inueniet in ęterna refectiōe. Oues ergo ei⁹ pascua inueniēt: qa quisquis illum corde simplici sequit̄, ęternę viriditatis pabulo nutrit̄. Quę autē sunt istarum ouiū pascua: nisi interna gaudia semꝑ virētis paradisi? Pascua nāq; electorum sunt: vultus p̄sens dei: q dum sine defectu cōspicit̄: sine fine mēs vitę cibo satiat̄. In istis pascuis de ęternitatis satietate lętati sunt: qui iā laq̄os voluptuosę tp̄alitatis euaserūt. Ibi hymnidici āgelorū chori: ibi societas supnorum ciuium: ibi dulcis solēnitas a peregrinationis huius tristi labore redeuntium. Ibi ꝓuidi ꝓphetarum chori, ibi iudex ap̄lorum numer⁹, ibi innumerabilium martyrum victor exercit⁹: tāto illic lectior, q̄nto hic durius afflictus, ibi confessorum constantia, pmij sui perceptione consolata. Ibi fideles viri, q̄s a virilitatis suæ labore voluptas sc̄li emollire non potuit. Ibi sanctę mulieres, q̄ cum sc̄lo & sexum vicerunt. Ibi pueri, qui hic annos suos morib⁹ trāscenderunt. Ibi senes, quos hic ætas debiles reddidit: & ꝟtus operis non reliquit. Quæramus ergo fratres hæc pascua: in qbus cum tātorum ciuiū solēnitate gaudeam⁹: Ipsa nos lætantium festiuitas inuitat. Certe sicubi pp̄ls nūdinas celebraret: si ad alicuius eccl'iæ dedicationē denūciata solēnitate cōcurreret, festinarem⁹ oēs simul inueniri, interesse vnusquisq; satageret, graui se dā

i. Joā. ij. a.

Judęār gētilitatē venerat deus redimere.

Ephe. ij. c.

Textus.

Pascua ouium chri q̄ sunt.

Pp̄lus ad nūdinas et solēnitates ubeē pgit.

no afflictum crederet,si solẽnitatem communis lætitiæ non videret. Ecce in cælestibus electorũ ciuium læticia agitur vicissim de se oẽs in suo cõuẽtu gratulant̃,& tñ nos ab amore æternitatis tepidi,nullo desyderio ardemus,interesse tantæ solẽnitati non q̃rimus:priuamur gaudijs,& læti sumus. Accendamus ergo animum fr̃es,recalescat fides in id qđ credidit:inardescãt ad superna nr̃a desyderia:& sic amare iam ire est. Ab interne solẽnitatis gaudio nulla nos aduersitas reuocet:quia & si quis ad locũ ꝓpositum ire desiderat eiꝰ desyderium q̃libet viæ aspitas nõ immutat. Nulla nos ꝓsperitas blãdiens seducat:quia stultus viator est,q in itinere amœna prata cõspiciens,obliuiscit̃ ire quo tendebat. Toto ergo desyderio ad supernã pr̃iam animus anhelet:nil in hoc mundo appetat:qđ cõstat,quia citius relinq̃t̃:vt si cælestis pastoris veraciter oues sumus:quia in viæ delectatiõe non figimur,æternis pascuis in ꝑuẽtione satiemur. Tu autem dñe.&c.

Viatoris stulti cõditio.

Segmentum ex euangelio Ioannis cap̃.xvi.lr̃a.C.quod canitur dñica.iij.post pascha. Historia huius Euangelij facta est anno chr̃i.xxxiij.nono kl̃as. Apri.fer̃.v.in cœna dñi.

IN illo tempore. Dixit dñs Iesus discipulis suis. Modicum & iã nõ videbitis me:& iterũ modicũ & videbitis me:quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipl̃is eius ad inuicem. Quid est hoc qđ dicit nobis:modicũ & non videbitis me:& iterum modicũ & videbitis me:quia vado ad pr̃em? Dicebãt ergo. Quid est hoc qđ dicit modicum? Nescimus quid loquit̃. Cognouit autẽ Iesus quia volebãt eum interrogare:& dixit eis. De hoc q̃ritis inter vos,quia dixi modicũ & nõ videbitis me:& iterum modicum & videbitis me. Amẽ amẽ dico vobis,q̃a plorabitis & flebitis vos:mundus autẽ gaudebit. Vos autem contristabimini,sed tristitia vestra vertet̃ in gaudium. Mulier cum parit tristiciam habet:quia venit hora eius. Cum aũt peperit puerum,iam nõ meminit ꝑssuræ ꝓpter gaudium:quia natus est homo in mundum. Et vos igit̃ nunc quidem tristiciam habetis. Et reliqua.

Hora eius posita ẽ ꝓ hora sua inquit.

Homilia venerabilis Bedæ presbyteri.

LAeta dñi saluatoris nr̃i ꝓmissa fr̃es charissimi,læto cordis auditu ꝑcipere debemus:sedulaq; intentiõe ꝑsistere:q̃tenus ad hæc ꝑtingere mereamur. Quid est em̃ qđ merito lætius audiamus,q̃ꝫ peruenire posse ad gaudium qđ nunq̃ꝫ possit auferri? Notandũ aũt,q̃ꝫ tota lc̃õnis euangelicæ

feries illis conuenit:q eam p̃sentes audierunt a dño: pars autem illius etiam nobis:q post passionem & resurrectiõem dñicam ad fidẽ venim⁹/aptissime cõgruit. Q d' ergo ait. Modicũ & iã non videbitis me:& iterũ modicum & videbitis me:quia vado ad p̃rem. Ad illos specialiter ptinet,q ei⁹ disci- pula tui p̃dicãtis in carne adherere:& post tristiciam passiõis visa resurrectio ne & ascensiõe eius letificari meruerũt.Nã quia hec illa q̃ tradebat̃ nocte locu tus est modicũ erat:idest eiusdẽ noctis & diei seq̃ntis tp̃s vsq3 ad horã: q̃ illũ nõ incipent.Tentus em̃ nocte illa a Iudeis:& in crastinũ crucifixus:cum sero factum esset/depositus est de cruce,& intra septa sep̃lchri ab humanis seclu- sis obtutibus.Et iterum modicũ erat/vsq3 dum illũ viderent: resurrexit em̃ a mortuis die tertia:& apparuit eis in m̃ltis argumẽtis p dies q̃draginta, q̃re autem modicũ esset:vt nõ viderẽt eum:& iterũ modicũ vt viderẽt/annectit causam,dicens. Quia vado ad p̃rem. Ac si apte dicat.Ideo post modicum a v̄ris aspectibus in monumẽti claustris abscõdor:& iterũ post modicũ de- structo mortis impio/vobis intuẽdus appareo:quia tp̃s est vt expleta dispẽ- satione assumpte mortalitatis,cum resurrectiõis triumpho iã reuertar ad pa- trem.Potest & aliter intelligi qd' ait.Modicũ & iam nõ videbitis me, & ite- rum modicũ & videbitis me.Modicum quippe tp̃s futurũ erat:q̊ eum non viderẽt illd',scilicet triduum q̊ erat quieturus in monumẽto,& iterũ modicũ erat futurum q̊ viderent eum/illi videlicet dies q̃draginta:in quibus eis post passiõem suã sepius vsq3 ad tp̃s ascensiõis apparuit. Q d' autem subiungit: quia vado ad p̃rem:iuxta hũc sensum ad illd' specialiter respicit qd' p̃misit/ & iterũ modicũ & videbitis me. Ac si apte diceret. Propterea me resuscitatũ a mortuis modico tp̃e videbitis:qa nõ semp in terra corpaliter mansur⁹:sed p humanitatẽ quã assumpsi iã sum ascẽsurus in cælum. Hec qdem v̾ba dñi vt diximus illis specialiter qui eius resurrectionẽ viderunt conueniunt. Q d' v̾o illis q̃rentibus exponẽdo subiungit. Amẽ amẽ dico vobis, quia plo- rabitis & flebitis vos/mũdus aũt gaudebit:vos aũt cõtristabimini,sed tristi- cia v̄ra vertet̃ in gaudium/& ip̃orum,& totius ecclĩæ statui cõgruit.Plora- bant quippe & flebãt amatores chr̄i.cum illũ comp̃hendi ab hostib⁹/ligari/ ad cõcilium duci,dãnari/flagellari/derisui haberi:ad vltimum crucifigi/lan- ceari & sepeliri viderũt.Gaudebãt mũdi amatores(q̊s ob infimas cogitatio- nes mundũ vocat dñs)cum morte turpissima condẽnarent illum qui grauis erat eis etiam ad videndum. Cõtristabant̃ discip̄li posito in morte Deo:sed agnita eius resurrectiõe/tristicia illorum v̾sa est in gaudiũ. visa ascensiõis po tentia/iã maiori gaudio subleuari/laudabãt dñm vt Lucas testatur. Sed & cunctis fidelib⁹ hic sermo dñi cõuenit:qui p lachrymas p̃ssurasq3 p̀sentes ad gaudia æterna puenire cõtendunt.Qui merito in p̃senti plorãt/flent/& tri- stes sunt:quia necdũ valent videre quẽ diligũt:quia q̃diu sunt in corpe,pere grinari se a sua p̃ria & regno cognoscũt:qa p labores & certamina ad coro

nam sibi perueniendum esse non dubitant. Quorum tristicia vertet in gaudium: cum finito agone vitæ huius, brauium vitę pennis accipiunt. De quo dr̄ in Psal. Qui seminãt in lachrymis in gaudio merent. Flentib⁹ autem & cõtristatis fidelib⁹ mundus gaudet: quia iure in p̄sentibus q̄lecunq; gaudiũ habent: qui alterius vitę, vel nulla esse gaudia sperãt: vel se ad hæc pertingere posse desperãt. Q͛d tñ specialiter de p̄secutorib⁹ fidei chr̄ianę potest intelligi: qui cruciatis occisisq; martyrib⁹: ad tempus se prępualuisse gaudebant: sed non post mltum illis in occulto coronatis, ipsi pœnas perfidiæ suæ simul & homicidij subibãt æternas. Quib⁹ diuina increpatiõe recte dr̄ p̄ p̄phetam. Ecce serui mei lætabunt̄, vos autem cõfundemini: ecce serui mei exl̄tabũt in lætitia, vos autem clamabitis præ dolore cordis vr̄i: & præ contritione sp̄us vlulabitis. Sequit̄. Mulier cum parit tristiciam habet: quia venit hora ei⁹. Mulierem dicit sc̄tãm eccl̄iam videlicet p̄pter fœcunditatem bonorum operum, & quia sp̄ũales deo filios gignere vnq̃ non desinit. De q̃ alibi dicit. Sile est regnum cælorum fermento: qd͛ acceptum mulier abscondit in farinæ sata tria, donec fermentaret̄ totum. Mulier quippe fermentum accepit, cũ eccl̄ia vim supernæ dilectionis & fidei dño largiente consecuta est. Abscõdit hoc in farinæ sata tria donec fermentaret̄ totum cũ Asiæ, Europę & Aphricæ partibus v̄bum vitæ ministrauit: donec omnes terrarum termini regni cælestis amore flagrarent. Ad hui⁹ mulieris membra se pertinere signabat, qui recedentib⁹ quibusdam a castitate fidei: tristis aiebat. Filioli mei q̄s iterũ parturio, donec formet̄ Chr̄s in vobis. Ad hui⁹ se membra p̄tinere testant̄, qui cælestibus desyderijs accensi, in cõditoris sui laude p̄clamant. A timore tuo dñe concepimus, & parturiuimus & peperimus sp̄m. Hæc mulier cum parit, tristiciam habet, quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum, iã non meminit p̄ssuræ p̄pter gaudium: quia natus est homo in mũdũ. Quę nimirum sc̄tã ecclesia: q̃diu in mundo sp̄ũalium v̄tutum p̄fectibus insistit, nunq̃ mundi tentatiõibus exerceri desistit. At cum deuicto laborum certamine ad palmam peruenerit, iam non meminit pręssuræ p̄cedentis: propter gaudium perceptæ retributionis. Non sunt em̄ condigue passiões huius temporis, ad supernam gl̄iam q̃ reuelabit̄ in nobis. Non meminit (inquit) p̄ssurę, p̄pter gaudium, quia natus est homo in mundum. Sicut em̄ mulier nato in hoc mundo homine lætat̄, ita ecclesia nato in vitam futuram fidelium pplo, digna exl̄tatione replet̄, p̄ q̃ eius natiuitate mltum laborans & gemẽs in p̄senti, q̄si parturiens dolet. Nec nouum debet cuiq; videri si natus dicat̄, qui ex hac vita migrauerit. Quomodo em̄ consuete nasci dr̄, cum quis de vtero mr̄is p̄cedens hanc in lucem egredit̄: ita etiam rectissime potest natus appellari, qui solutus a vinclis carnis, ad lucem sublimat̄ æternam. Vnde mos obtinuit ecclesiasticus, vt dies beatorum Martyrum siue confessorum chr̄i, quibus de sæculo transierunt, natales vocitemus: eorumq; solẽnia non fune-

Ps. cxxv. — Esa. lxv. c. — Mulier dicit sanctam ecclesiam. — Gal. iiii. c. — Esa. xxvi. c — Ro. viij. d. — Quare natalis dies appellam⁹ qñ moriũt̄ sancti.

bria/sed natalicia dicantur. Sequitur. Dñs exponens ipse paradigma: quod de muliere posuit. Et vos igitur nunc quidem tristiciam habetis/iterũ autem videbo vos,& gaudebit cor nrm,& gaudium vrm nemo tollet a vobis. Qd de ipsis quidem discipulis facile intelligitur/quia tristiciã habuerunt passo ac sepulto dño,sed facta resurrectionis gloria: gauisi sunt viso domino. Et gaudium eorum nemo tulit ab eis,quia & si postmodum persecutiones ꝓ Chri nomine ac tormenta passi sunt/spe tamen resurrectionis & visionis illius accensi/libenter q̃cq; aduersa ferebant. immo omne gaudiũ existimabant/cum in tentationes varias inciderent. Deniq; cæsi a principibus sacerdotum (vt scriptum est) ibant gaudentes a conspectu consilij: qm̃ digni habiti sunt ꝓ nomine Iesu cõtumeliam pati. Gaudium eorum nemo tulit ab eis: quia talia patiendo ꝓ Chro, meruerunt regnare sine fine cum Chro. Sed & omnis eccl̃ia per huius vitæ labores & angustias/ad æterna cęlestium tendit p̃mia gaudiorum, attestante Apl̃o. Quia per multas tribulationes oportet nobis introire in regnum Dei. Qd autem ait. Iterum videbo vos & gaudebit cor vrm. Videbo vos dixit: eripiam vos ab aduersarijs: coronabo vos victores: me vos decertãtes semꝑ vidisse probabo. Quando em̃ non videret suos maxime p̃ssuris circũuentos: cũ quibꝰ se ipse omnibꝰ diebus scl̃i manere ꝓmisit? sed morientibus inter tormenta fidelibus, arbitrant eos tortores diuino carere p̃sidio dicentes. Vbi est deus eorum? Vnde quidam ex his circũseptus erũnis aiebat. Vide dñe afflictiõem meã: qm̃ erectus est inimicus meus. Qd est apte dicere. Qm̃ inimicus inseq̃ns ceruicem superbiæ cõtra tuos humiles attollit: tuo nos auxilio conditor nr̃ ops subleua: deuictis ac repulsis hostibus nr̃os semꝑ agones vidisse, tibi hos placuisse, cõproba. Videt ita electos post tristiciã dñs: cũ eorũ patiẽtiã (dãnato impugnatore) remũerat. Potest & ita intelligi qd ait, iterũ aũt videbo vos (q̃si diceret) Iterum vobis vidẽdus appareo: quõ dixit Abraæ. Nunc cognoui q timeas dñm: p eo vt diceret: nũc cognoscere hoĩes feci q timeas deum: q hactenus nesciebãt, qd apd me certũ semꝑ habui. Si ergo fr̃es charissimi salubri nunc tristicia afficimur: si iuxta hortamẽta apl̃i spe gaudẽtes, in tribulatione existimus patientes: si nr̃a errata: si miserias ꝓximorum debita lamentatione deflemus: videbit nos iterum dñs (idest videndum se nobis ostẽdet in futuro) qui quondam nos videre fidei suæ nobis agnitionẽ largiendo dignatus est. Videbit vt coronet, qui quondam vidit, vt vocaret. Videbit & gaudebit cor vrm/& gaudium vrm non tollet a vobis: quia hæc est vera & vnica merces eorum: qui secundum deum contristãt de perpetua eius visione gaudere. Quam ꝑfecto mercedem ꝓmisit ipse sublimiter, cum ait. Beati mũdo corde/qm̃ ipsi Deum videbunt. Quam desiderabat ardenter Propheta: cũ dicebat. Sitiuit anima mea ad deum viuum, qñ veniam & apparebo ante faciem dei? Quã se apostolus cum suis filibus accepturũ esse gratulatur/qui

Textus. Actu.v.g. Actu.xiiij. Mat.xxvij. Threno.i. Gen.xxij.c Roma.xij. Matt.v.a. Ps.xlj.

i.cor.xiij.b certaminum suorum conscius:cōfiden ter ꝑstat:dicens. Videmus nunc per speculū in ęnigmate:tunc aūt facie ad faciē. Quā nos q̄q; & fideliter q̄rere & veraciter appēdendere donet ipe certātium auxiliator & vincentiū remunerator, Iesus Chr̄s dn̄s nr̄:q cū eo viuit & regnat in vnitate spūs̄cti deus: per omnia sæcula sæculorum. Amen.

¶ Segmentum ex euangelio Ioannis.cap.xvi.lr̄a.B.qđ canit̄ in dn̄ica quarta post pascha.

IN illo tempore. Dixit dn̄s Iesus discipl'is suis. Vado ad eum q misit me,& nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed qa hęc locutus sum vobis: tristicia impleuit cor vr̄m. Sed ego ꝟitatem dico vobis: expedit vobis vt ego vadā. Si em̄ nō abiero:paracletus non veniet ad vos. Si aūt abiero:mittā eum ad vos. Et cū venerit ille arguet mundū de pc̄tō: & de iusticia,& de iudicio. De pc̄tō quidē:quia nō crediderūt in me. De iusticia vero:q ad pr̄em vado,& iā nō videbitis me. De iudicio aūt:quia princeps hui⁹ mūdi iā iudicat⁹ est. Adhuc m'lta habeo vobis dicere:sed nō potestis portare modo. Cum aūt venerit ille spūs veritatis:docebit vos omnem veritatem. Non em̄ loquetur a semetipso,sed q̄cunq; audiet loq̄tur,& quę ventura sunt annunciabit vobis. Ille me clarificabit,quia de meo accipiet:& annunciabit vobis. Omnia quæcunq; habet pater,mea sunt:propterea dixi,quia de meo accipiet: & annunciabit vobis. Et reliqua.

¶ Ex dictis sancti Augustini de verbis dn̄i.

SIgnificat sic se iterū ad eū qui misit illū:vt null⁹ interrogaret qđ palā fieri visu corpis cerneret. Nā supius interrogauerāt eū:q̄ esset itur⁹:dū ad passionē ꝑperauit. & respondit eo se iterū,q̊ illi tunc sequi nō possent. Nunc aūt sic se dicit iturū:vt nullus q̄ vadit interroget. Nubes em̄ suscepit eū:qn̄ ascendit ab eis:& euntē in cælū non ꝟbis q̄sierunt:sed oc'lis viderunt. Textus. Sed quia hęc locutus sum vobis(inquit) tristicia impleuit cor vr̄m. Videbat vtiq; quid illa sua ꝟba in eorū cordibus agerent:spūalē quippe nondum habentes interius consolationem:quam per spm̄ sanctum fuerant habituri: id qđ exterius in Chr̄o videbant:ammittere metuebant. Textus. Sed ergo veritatem dico vobis:expedit vobis vt ego vadam. Ac si aperte diceret. Expedit vt forma serui vestris subtrahat̄ aspectibus q̄tenus amor diuinitatis aptius vr̄is infigatur mentibus. Expedit vt notā vobis formā cęlo inferam: quatenus ꝑ hoc maiori desyderio illuc suspiretis. Textus. Si enim non abiero: paracletus non

veniet ad vos. Si autem abiero: mittã eum ad vos. Non quia non poterat ipse in terra positus: dare spm̃ discipl'is: hec loquit': cum aperte legit': quia post resurrectionẽ apparens eis: insufflauit, & dixit eis. Accipite spm̃ sctm̃. sed ipso in terra posito: & corpaliter cõuersante cũ eis: nõ valebãt ad illũ erigere mẽtem ad sitienda munera grẽ celestis. Ascẽdente aũt illo ad celos: & illi pariter omne desideriũ suum in illum trãsferebãt. Ideo capaces spũscti iã facti erãt/ non vltra de morte eius cõtristati: sed ,pmissionis eius munere lætati. Pr̃ aũt nec laboriosa expositione indiget: cur eundẽ spm̃ paracletum: idest consolatorem cognominauerit. Quia nimirum corda discipl'orum q̃ recessus ipsi⁹ mœsta reddidisset: huius consolaret̃, & recrearet aduẽtus. Non q̃d antea spũs sctus non esset in cordibus discipl'orum: vl' etiã antiq̃rum sctorum/sed manifesta plenitudine ãte sic non fuit datus, quõ post ascensionẽ die decimo in centum viginti homines trãsmissus legitur? Sed in nullo ope cuiuslibet psonæ pr̃is vel filij/vel spũscti/totusq; sctæ trinitatis opatio defuit/sed oportebat ita insinuari trinitatẽ, vt q̃uis nulla esset diuersitas substãtiẹ/sigillatim tñ cõmendaret̃ distinctio psonarum. Et cum venerit: ille arguet mundum. Quid est, qd' dixit/cum venerit, ille arguet mũdum? Nunqd Chr̃s dũ esset in mundo non arguit mundum: de his omnibus q̃ sequũtur? Sed chr̃s solã iudẹorum gentẽ arguit. Spũs ṽo sctus in discipl'is eius toto orbe diffusis/nõ vnã gentẽ intelligit' arguisse, sed mundum. In q̃ arguit: in eo per spm̃ sctm̃ charitas diffusa est in cordibus eorum/q̃ foras mittit timorẽ. vt non metuerent mundum: idest: amatores mundi arguere de pcto/& de iusticia, & de iudicio. Quã sententiã ipse chr̃s exposuit, dicẽs. De pcto/quia non credunt in me. Pctm̃ incredulitatis q̃si speciale posuit. Quia sicut fides origo ṽtutum/ita solidamentum est viciorum in incredulitate persistere. Dño terribiliter attestante: qui ait. Qui autem non credit/iam iudicatus est/quia non credit in nomine vnigeniti filii dei.

Joã.xxi.c.

Spm̃ sctm cur pacletũ appellauit.

Textus.

Charitas foras mittit timorẽ.

Fides origo ṽtutũ. Joã. iij.

¶Segmentum ex Euangelio Ioannis cap.xvi.quod canitur dñica.v.post pascha. Historia huius Euangelij facta est anno chr̃i.xxxiij.kl'as.ix.Apri.fer̃.v.in cœna dñi.

IN illo tempore. Dixit dñs Iesus discipulis suis. Vsq; modo non petistis quicq; in nomine meo. petite & accipietis: vt gaudium vestrum sit plenum. Hæc in prouerbijs locutus sum vobis. Venit hora, cum iam non in prouerbijs loquar vobis: sed palam de patre meo annuncio vobis. In illo die in nomine meo petetis. Et nunc dico vobis: quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse em̃ amat vos: q̃a vos me amastis/& credidistis: quia a deo exiui. Et reliqua.

¶ Homilia Augustini episcopi.

DVobus modis intelligi potest: vel qa in nomine meo non petistis: qd' nomen nō sicut cognoscendum est, cognouistis, vel nō petistis quicq̃: qm̄ in cōparatione rerum (q̃s petere debuistis) ꝓ nihilo habendū est, qd' petistis: quia qui petit / qd' ad sempiternā salutem & gaudiū ęternū nō ptinet: nihil petere videt' ad cōparatione illius petitiōis: quam petere debuit. Vsq; modo nō petistis quicq̃ in nomine meo. Vel ita intelligēdū est: nō petierūt eatenus in noīe saluatoris: qui dū ipsius saluatoris visibili p̄sentia cōplerent, minus ad inuisibilia salutis dona mētis intuitū erexerant. Qui vo contra rōnem salutis suę petit: nō petit in noīe Iesu. Hinc dñs seq̄nter ait. Petite & accipietis: vt gaudium vr̄m sit plenum. Significās / quid sit nobis petendū (idest) vt plenū sit gaudiū vr̄m. Vnde ait. Et accipietis. Si illa petimus, q̃ ad plenitudinē ęternorū ptineant gaudiorū: accipiemus. Plenū ergo gaudiū btitudinem ppetuę pacis appellat. Ait itaq;, Petite & accipietis, vt gaudiū vr̄m sit plenum. Ac si patēter dicat. Non fluxa sctī gaudia (q̃ & mœrore sunt pmixta: & dolore finiēda sunt) sed illd' singulare gaudiū a p̄re petite: cui9 plēitudo nullo cuiuslibet inq̃etudinis attactu minuat': nullo vnq̃ termino dissoluat'. Hęc in ꝓuerbijs locutus sum vobis: venit hora cū iam nō in ꝓuerbijs loq̄r vobis: sed palā de p̄re annūciabo vobis. Nam paruuli fuerāt: & necdū intelligere potuerāt, quō p̄r esset in filio / & filius in p̄re: & cętera q̃ ad ꝓfundā mysteriorū diuinitatē ptinebāt, necdū scire potuerūt. Ideo in ꝓuerbijs q̄si in ęnigmate loqui illis videbat' dñs, sed ꝓmittit illā horā, in q̃ palā illis de p̄re loq̄ret. Illā nimirū horā significabat: q̃ eis pacta sua passione ac resurrectiōe spūsscti erat grām daturus. Tunc etem̄ spūaliter intus instructi / spūali dilectiōe succēsi: q̃ pfectius oīa (q̃ de agnitiōe diuinitatis mortalib9 erāt capiēda) cœperunt eo ardētius sola: q̃ ad eius visionē ꝓmerendā iuuarēt petere ac desiderare curauerunt. In illa die in noīe meo petistis. Idest, q̃ ad salutē tantūmodo aīarum vr̄arum / & q̃ ad gaudia æterna pertinere vidēt / petere incipietis, & maxime, vt intelligatis, quod dixi. Ego & p̄r vnum sumus: vel quomodo pater sit in me / & ego in patre. Tunc in eius nomine petunt / qui dñr petere / qa in sancto eius noīe non aliud q̃ res ipsa est, quæ hoc nomine vocatur, intelligunt. Hi possunt vtrumq; cogitare dñm nostrum Iesum Chr̄um in quantum homo est, pro nobis interpellare patrem: In q̄ntum Deus est, nos exaudire cum patre / quod eum significasse arbitror: vbi ait. Et nunc dico vobis / quia ego rogabo patrem de vobis. Potest em̄ non inconuenienter accipi / quod ait. Et tunc dico vobis, quia ego rogabo patrem de vobis, quia non de præsenti rogo / sed de futuro posuit / rogabo. Quod sanctis ad internam pacem receptis, non opus sit iam

Qui nō petit: q̃ ad sēpitnā salutē ptinent nihil petit.

Plenū gaudiū btitudo pacis ē.

Pro sctis nō est op9 rogare.

aliquid rogare de illis: quia nimirum tanta beatitudine donandi sint, quæ amplior esse non possit.

¶ Segmentum ex Euangelio Marci.cap̄.xvj.lr̄a.C. quod canitur in die Ascensionis Dñi. Historia ipso die facta est Ascẽsiõis, scilicet fer.v.tertio nonas Iunij.ãno Chr̄i.xxxiij.

IN illo tempore. Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus, & exprobrauit incredulitatẽ illorum & duriciam cordis: quia his qui viderant resurrexisse, non crediderunt, & dixit eis. Euntes in mundum vniuersum, prædicate euangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero non crediderit, condemnabitur. Et reliqua.

¶ Homilia b̄ti Gregorij papę de eadẽ lcõne. Habita ad pp̄lm in basilica sancti Petri, in Ascensione dñi.

QVod resurrectiõnem dñicam discipuli tarde crediderunt, non tam illorum infirmitas, q̃ nostra (vt ita dicam) futura firmitas fuit. Ipsa namq; resurrectio illis dubitantibus, per multa argumenta monstrata est: q̃ dum nos legentes agnoscimus, quid aliud q̃ de illorum dubitatione solidamur? Minus em̃ mihi Maria magdalena præstitit, quæ citius credidit: q̃ Thomas, qui diu dubitauit. Ille em̃ dubitando vulnerum cicatrices tetigit, & de nostro pectore dubietatis vulnus amputauit. Ad insinuandum quoq; veritatem dñicæ Resurrectionis, notandum nobis est, q̄d Lucas referat, Dicens. Conuescens præcepit eis, ab Hierosolymis ne discederent. Et post pauca. Videntibus illis eleuatus est, & nubes suscepit eũ ab oculis eorum. Notate verba, signate mysteria. Conuescens eleuatus est, comedit & ascendit, vt videlicet per effectum comestionis veritas patesceret carnis.

Magdalẽa cito credẽs min⁹ nob̄ præstitit q̃ thomas q̄ diu dubitauit.

Actuũ.j.a.

Marcus vero priusq̃ cælum dñs ascenderat, illum de cordis atq; infidelitatis duricia increpasse discipulos memorat. Qua in re quid considerandum est, nisi q̄ idcirco dñs, tunc discipulos increpauit, cum eos corporaliter reliquit: vt verba q̄ recedẽs diceret, in corde audiẽtiũ arcti⁹ imp̄ssa remanerẽt. Increpata igit̃ eorũ duricia, quid admonẽdo dicat: audiam⁹. Eũtes in mundũ vniuersum, p̄dicate euangeliũ omni creaturæ. Nũquid fr̃es mei euãgeliũ: vel insensatis reb⁹ vel aĩalib⁹ brutis fuerat p̄dicandũ, vt de eo discip̄lis dicat̃. Prędicate euangeliũ omni creaturæ? Sed oĩs creaturæ nomine signatur homo. Sunt

Verba vltima recedẽtiũ alti⁹ remanẽt fixa corde audientium.

Euangeliũ q̄liter pōt p̄dicari oĩ creature.

namq; lapides:sed nec viuunt,nec sentiunt.Sunt herbę & arbusta:viuunt q̄dem,sed nō sentiunt.viuunt dico,nō per animā:sed per viriditatem.quia & Paulus dicit. Insipiens tu qđ seminas non viuificat̃,nisi prius moriat̃. Viuit ergo,qđ morit̃:vt viuificet̃.Lapides itaq; sunt:sed non viuunt. Arbusta aūt sunt & viuunt:sed non sentiunt.Bruta v̄o animalia sunt, viuūt/sentiūt,sed non discernunt. Angeli em̄ sunt,viuunt,sentiunt,& discernunt.Omnis autē creaturæ aliquid habet homo.Habet nāq; cōe esse cum lapidibus/viuere cū arborib9/sentire cum animalib9,intelligere cum āgelis.Si igit̃ cōe habet ali/quid cum omni creatura homo:iuxta aliquid oīs creatura homo est. Omni ergo creaturæ p̄dicat̃ euāgelium cum soli homini p̄dicat̃ : quia videlicet ille docet̃,p̄pter quē in terra omnia creata sunt:& a q̄ omnia per q̄ndā silitudi-nem aliena nō sunt. Potest etiā omnis creaturæ nomine omnis natio gētiū designari. Ante etem̄ dictum fuerat,in viā gentium ne abieritis:nunc aūt dr̃. Prędicate euāgelium omni creaturę:vt scilicet prius a Iudęa, Ap̄lorum repulsa p̄dicatio:tunc nobis in adiutorium fieret:cum hāc illa ad dānatiōis suę te/stimonium superba repulisset.Sed cum discip̄los ad p̄dicādum v̄itas mittit: quid alid̃ in mundo facit/nisi grana seminis spargit : & pauca grana mittit in semine : vt multarum messium fruges recipiat ex nr̄a fide? Neq; em̄ in vniuerso mundo tāta fidelium messis exurgeret:si de manu dn̄i sup rōnalē terrā illa electa grana p̄dicātium nō venissent. Sequitur, Qui crediderit.& baptizatus fuerit/saluus erit:qui v̄o nō crediderit,condemnabit̃. Fortasse vnusquisq; apđ semetip̄m dicat.Ego iā credidi:saluus ero:verum dicit/si fidem opibus tenet. Vera etem̄ fides est:q̄ in hoc (qđ v̄bis dicit) opibus nō cōtradicit.Hinc est,qđ de quibusdā falsis fidelibus Paulus ait. Qui cōfitent̃ se nosse deum:factis autem negāt.Hinc Ioānes ait. Qui dicit se nosse deū,& mādata eius non custodit:mēdax est. Qđ cum ita sit,fidei nr̄ę v̄itatem in vitę nr̄ę cōsideratione debemus agnoscere. Tunc em̄ veraciter fideles sum9/ si qđ v̄bis p̄mittimus/opibus implemus. In die quippe baptismatis omnibus nos ātiqui hostis opibus,atq; omnibus pompis renunciare p̄misimus. Itaq; vnusquisq; vr̄m ad cōsiderationem suā mentis oc̄los reducat:& consideret:si seruat post baptismum, qđ ante baptismum spopondit:certus iam (quia fidelis est)gaudeat.Sed ecce,si qđ p̄misit,minime seruauit,si ad exercē/da praua op̄a,ad concupiscendas mundi pōpas dilapsus est / videamus si iā scit plāgere,qđ errauit. Apđ misericordem nāq; iudicem,nec ille fallax ha/bebit̃,qui ad v̄itatem reuertit̃,etiā postq̄ mentit̃,quia omp̄s deus dum libē/ter nr̄am pœnitentiā suscipit,ipse suo iudicio(hoc qđ errauimus)abscondit. Sequit̃. Signa aūt eos:qui crediderint,hæc seq̄ntur. In nomine meo dęmonia eijcient:linguis loq̄nt̃ nouis,serpentes tollent.Et si mortiferum quid bi/berint:non eis nocebit.Sup ęgros manus imponent,& bene habebunt. Nunqd nā fr̄es mei:qa ista signa nō facitis? minime creditis?Sed hec necessaria

ria

[Margin notes:]
j.cor.xv.e.
Homo pōt dici oī cī eatnre.
Mat.x.a.
Textus.
Quęsit v̄a fides.
Ad timo.x.
j.Joan.ij.a
Joā.iij.
Fideles veracit̃ sūt q̄ opib9 complēt qđ verbis p̄mit/tunt.

ria in exordio ecclīæ fuerunt. Vt em̄ fides cresceret, miraclīs fuerat nutrienda: quia & nos cum arbusta plātamus, tādiu eis aquā fundimus, q̊usq; ea in terra iam cōualuisse videamus. At si semel radicē in terra fixerint, irrigatio cessabit. Hinc est em̄ qd' Paulus dicit. Linguę in signū sunt: nō fidelib9: sed infidelibus. An habemus de his signis, atq; ꝟtutibus, q̄ adhuc subtilius cōsiderare debemus? Sctā quippe ecclīa cotidie spūaliter facit, qd' tunc per Apl̄os corpaliter faciebat. Nā sacerdotes eis cum per exorcismi grām manum credentib9 imponunt, & habitare malignos spūs in eorum mēte cōtradicūt: quid aliud faciunt, nisi dæmonia eijciunt? Et fideles quiq;, qui iā vitę veteris sclāria ꝟba derelinquunt: sctā autem mysteria insonāt: conditoris sui laudes & potentiā q̄ntum ꝑualent narrāt: quid alid' faciunt nisi nouis linguis loquuntur? Qui dum bonis suis exhortationibus maliciā de alienis cordibus auferunt: serpētes tollunt. Et dum pestiferas persuasiones audiunt: sed tn̄ ad opationē prauam minime per trahunt, mortiferum quidem est qd' bibunt, sed nō eis nocebit. Qui q̄ties ꝓximos suos in bono opere confirmari conspiciunt, dū eis tota ꝟtute concurrunt, & exemplo suę opatiōis illorum vitā roborant: qui in ꝓpria actione titubāt: quid alid' faciunt nisi super ęgros manus imponūt: vt bene habeāt? Quę nimirum miraclā, tāto maiora sunt q̄nto spūalia: tanto maiora sunt: q̄nto per hęc nō corpora sed animę suscitant. Hęc itaq; signa f̄res charissimi autore Deo si vultis facitis vos. Ex illis em̄ exterioribus signis obtineri vita ad hęc operantibus non valet. Nam corporalia illa miracula ostendunt aliq̄n sanctitatē, non autē faciunt. Hæc ꝟo spūalia q̄ aguntur in mente: ꝟtutem vitę non ostendunt, sed faciunt. Illa hr̄e & mali possunt: istis autem perfrui nisi boni non possunt. Vnde de quibusdam ꝟitas dicit. Mlti dicent mihi in illa die, dn̄e, dn̄e, nonne in nomine tuo prophetauimus: & in nomine tuo dęmonia eiecimus: & in tuo nomine ꝟtutes mltas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia nunq̄ noui vos: discedite a me oēs qui opamini iniquitatem. Nolite ergo f̄res charissimi amare signa: q̄ possunt cū reprobis haberi cōmunia: sed hęc q̄ modo diximus charitatis atq; pietatis miraclā amate: q̄ tanto securiora sunt: quanto & occulta: & de quibus apd' dn̄m eo maior fit retributio: q̊ apd' homines minor est glīa. Sequit'. Et dn̄s quidē Iesus postq̄ locutus est eis: assumptus est in cęlum & sedet a dextris Dei. In veteri testamēto cognouimus ꝙ Helias raptus sit in cælum. Sed aliud est cælum aēreum, alid' æthereum. Cęlum quippe aēreum, terre est ꝓximū, vnde & aues cęli dicimus: quia eas volitare in aēre videmus. In cęlum quippe aēreum Helias subleuatus est: vt in secretam q̄ndam terrę regionem repente duceret', vbi in magna iā carnis & spūs quiete viueret, q̊usq; ad finem mūdi redeat: & mortis debitum soluat. Ille em̄ mortem distulit: nō euasit: redēptor autem nr̄: quia non distulit, superauit: eamq; resurgendo consumpsit: & resurrectionis suę glīam ascendendo declarauit. Notandum q̊q; ꝙ Helias legit'

Miracula fuerūt i exordio ecclesię necessaria.

j.cor.xiij.d

Sacerdotes etiā hodie dęmonia possūt eijcere.

Miracula sanctitatez oñdūt: sed nō faciunt.

Mat.vij.c.

ps.vj.

iiij.regū.ij.

Cęlū est et ethereū et aereum.

iiij.reg.ij.b

n curru ascendisse: vt videlicet aperte monstraretur, quia prius homo adiutorio egebat alieno. Per angelos quippe illa facta & ostensa sunt adiumenta: quia nec ad cælum quidem aëreum per se ascendere poterat: quem naturæ suæ infirmitas grauabat. Redemptor autem noster non curru, non angelis subleuatus legitur, quia is, qui fecerat omnia, nimirum super omnia virtute ferebatur. Illuc etenim reuertebatur, vbi erat: & inde redibat, vbi remanebat: quia cum per humanitatem ascenderet in cælum: per diuinitatem suam & terram pariter continebat, & cælum. Sicut autem Ioseph a fratribus venditus, venditionem redemptoris nostri figurauit: sic Enoch translatus, atque ad cælum aëreum Helias subleuatus: ascensionem dominicam vterque designauit. Ascensionis ergo suæ dominus prænuncios & testes habuit: vnum ante legem: alium sub lege: vt quandoque veniret ipse qui veraciter cęlos penetrare potuisset. Vnde & ipse ordo in eorum quoque vtrorumque subleuatione, per quædam incrementa distinguitur. Nam Enoch translatus: Helias vero ad cælum subuectus esse memoratur: vt veniret postmodum qui nec translatus: nec subuectus, cælum æthereum sua virtute penetraret. Qui nobis in se credentibus: quia carnis quoque mundiciam largiretur: & sub eo per incrementa temporum virtus castitatis excresceret: in ipsa quoque eorum translatione qui ascensionem dominicam, vt videlicet famuli designauerunt: & in seipso, qui ad cælos descendit dominus ostendit. Nam Enoch quidem vxorem & filios habuit: Helias vero neque vxorem neque filios legitur habuisse. Pensate ergo quomodo per incrementa temporum creuit mundicia sanctitatis: quod & per translatos famulos: & per ascendentis domini personam patenter ostenditur. Translatus namque est Enoch, & per coitum genitus: & per coitum generans. Raptus est Helias per coitum genitus, sed non per coitum generans. Assumptus vero est dominus: neque per coitum generans, neque per coitum generatus. Considerandum vero nobis est, quid est quod Marcus ait. Sedet ad dextris Dei. Stephanus dicit. Video cælos apertos, & filium hominis stantem a dextris Dei. Quid est, quod hunc Marcus sedentem: Stephanus vero stantem se vidisse testatur. Sed scitis charissimi fratres: quia sedere iudicantis est: stare vero pugnantis vel adiuuantis. Quia igitur redemptor assumptus in cælum: & nunc omnia iudicat. & ad extremum iudex omnium veniet: hunc post assumptionem Marcus sedere describit: quia post Ascensionis suæ gloriam iudex in fine videbitur. Stephanus vero hunc in laboris certamine positus stantem vidit: quem adiutorem habuit: quia vt iste in terra persecutorum infidelitatem vinceret, pro illo de cælo illius gratia pugnauit. Sequitur. Illi autem profecti predicauerunt vbique domino cooperante: & sermonem confirmante sequentibus signis. Quid in his considerandum est: quid memoriæ commendandum: nisi quod preceptum obedientia: obedientiam vero signa secuta sunt? Sed quia autore deo breuiter lectionem euangelicam exponendo transcurrimus: restat vt aliquid de ipsa tantæ consideratione solennitatis dicamus. Hoc autem nobis primum querendum est: quid nam sit, quod nato domino apparuerunt angeli: & tamen non leguntur in albis vestibus apparuisse, ascendente autem

Ge. xxxvij.
Gen. v. d.
Ascensionis suę dominus prenuncios habuit.

Enoch in cęlum translatus vxorem & filios habuit

Mar. xvi. d

Actu. vij. e

Redemptor quare describitur sedens a marco: quem tamen stantem stephanus testatus est.

dño missi angeli in albis vestibus legunt apparuisse. Sic etem̃ scriptum est. Videntibus illis eleuatus est:& nubes suscepit eũ ab oclis eorũ. Cũq; intuerent in cælũ eũtem illum:ecce duo viri astiterũt iuxta illos in vestibus albis. In albis aũt vestibus,gaudiũ & solẽnitas mentis ostendit. Quid est ergo, q̃ nato dño non in albis vestibus:ascendente aũt dño in albis vestibus apparẽt angeli:nisi q̃ magna tũc solẽnitas angelis facta est,cũ cælũ deus homo penetrauit? Quin nascente dño diuinitas videbat humiliata:ascendente aũt dño est hũilitas exaltata. Albę etem̃ vestes exaltationi magis congruũt q̃ humiliationi. In assumptione ergo eius angeli in albis vestibus videri debuerunt/quia qui in natiuitate sua apparuit deus humilis,in ascensione sua ostẽsus est homo sublimis. Sed hoc nobis magnopere fratres charissimi/in hac solẽnitate pensandũ est: quia deletũ est hodierna die chirographũ damnationis nostræ,mutata est sententia corruptionis nostræ. Illa em̃ natura(cui dictũ est) terra est,& in terram ibis,hodie in cælũ iuit. Pro hac ipsa em̃ carnis nostræ subleuatione per figuram btũs Iob dñm vocat. Quia em̃ Ascensionis eius mysteriũ Iudæam nõ intelligere cõspexit,de infidelitate eius sententiam protulit,dicens. Semitam ignorauit auis. Auis aũt recte appellatus est Dñs/quia corpus carneũ ad æthera librauit. Cuius auis semitam ignorauit: quisquis eũ ad cælũ ascendisse nõ credidit. De hac solẽnitate per Psalmistam dr̃. Eleuata est magnificẽtia tua sup cælos. De hac rursus ait Ascẽdit deus in iubilatione:& dñs in voce tubæ. De hac iterũ dicit. Ascendẽs in altũ, captiuã duxit captiuitatem:dedit dona hoĩbus. Ascendẽs quippe in altũ captiuã duxit captiuitatem:quia corruptiõem nr̃am ỽtute suæ incorruptiõis absorbuit. Dedit vero dona hoĩbus:quia misso desup spũ,alteri sermonem sapientię/alteri sermõem scientiæ/alteri gr̃am ỽtutum/alteri gr̃am curationũ/alteri genera linguarũ/alteri interp̃tationẽ sermonũ,tribuit. Dedit ergo dona hoĩb⁹. De hac Ascẽsionis eius gl̃ia etiam Abacuc ait. Eleuatus est Sol:& Luna stetit in ordine suo. Quis em̃ solis nomine nisi dñs:& q̃ lunæ nomine nisi ecclesia designatur? Quousq; em̃ dñs ascẽdit ad cęlos:sc̃tã eius ecclesia aduersa mundi omnimodo formidauit. Ad postq̃ eius Ascensione roborata est aperte p̃dicauit:qđ occulte credidit. Eleuatus est ergo Sol:& Luna stetit in ordine suo:quia cum dñs cælum petijt,sancta eius ecclesia in autoritate prædicationis excreuit. Hinc eiusdem ecclesiæ voce per Salomonem dr̃. Ecce hic venit saliens in montibus,transiliens colles. Considerauit namq; tantorũ operum culmina,& ait. Ecce iste venit saliens in montibus. Veniendo quippe ad redemptionem nostram quosdam(vt ita dixerim)saltus fecit. Vultis fratres charissimi ipsos eius saltus cognoscere? De cælo venit in vterum ỽginis:de vtero uenit in præsepe:de p̃sepio venit in crucem:de cruce venit in sepulchrum:de sepulchro redijt in cælũ. Ecce vt nos post se currere faceret:q̃sdam p̃ nobis saltus manifestat,per carnẽ ỽitas dedit:quia & exltauit vt gi

Actuũ. j. | Gen. iij. | Iob. xxviij | p̃s. viij. | p̃s. xlvj. | p̃s. lxvij. | Abac. iij. | Canti. ij. b.

Cātico. j.a

gas ad currendam viam: vt nos ei ex corde diceremus, trahe me post te, curremus in odore vnguētorum tuorum. Vnde frēs charissimi oportet vt illuc seq̃mur corde, vbi eū corpe ascēdisse credimus, desyderia terrena fugiamus, nihil nos delectet in infimis, q p̄rem habem9 in cęlis. Et hoc nobis magnopē est ppendendū: qui is, q placidus ascendit, terribilis redibit: & quicquid nobis cum māsuetudine p̃cepit, hoc a nobis cum districtiōe exiget. Nemo ergo indulta pœnitētię tpe paruipendat: nemo curā sui dum valet agere negligat: quia redemptor nr̄ tn̄ tunc in iudicium districtior veniet, q̄nto nobis ante iudicium magnā patientiam p̄rogauit. Hęc itaq; vobiscum frēs agite: hęc in mente sedula cogitatiōe v̸sate. Quāuis adhuc rerum pturbationibus animus fluctuet: iam tn̄ spei vr̄æ anchoram in æterna p̄ria figite: intentionem mētis in vera luce solidate. Ecce ad cęlum ascēdisse dn̄m audiuimus: hoc ergo seruemus in meditatione: qd' credimus: & si adhuc hic tenemur in infirmitate corpis: seq̃mur eum tn̄ passibus amoris. Nō aūt deserit desyderiū nr̄m, ipse q dedit Iesus chr̄s dn̄s nr̄. Qui cū eo viuit & regnat in vnitate spūssctī deus: per omnia sæcula sæculorum. Amen.

¶ Segmentum ex euangelio Ioannis cap̄. xiij. lr̄a. C. quod canitur die sancto Pentecostes. Historia huius Euāgelij facta est anno chr̄i. xxxiij. nono kl̄as. Apri. fer̄. v. in cœna dn̄i.

Sermones quē. ꝛc. nō credit Laurē. in tm̄ errorem puenisse iterprē: vt diceret smonē ꝫ smo: qꝛ sic est apō grecos: et ipse testat̄ vidisse vetustos codices in qb9 erat smo. Paraclet9 substātiuū est: ꝛ vt iq̄t laurē. dicēdū erat paclet9: pacletus aūt spūs sctūs ne iū gerēt duo substātiua

N illo tempore. Dixit dn̄s Iesus discipulis suis. Si quis diligit me, sermonē meū seruabit: & pr̄ meus diliget eū: & ad eum veniemus: & māsiōem apd' eum faciemus. Qui nō diligit me: sermōes meos nō seruat. Et sermonem quē audistis nō est meus: sed eius, q misit me pr̄is. Hęc locutus sum vobis apd' vos manēs: paracletus aūt spūssctūs quem mittet pr̄ in nomine meo, ille vos docebit omnia: & suggeret vobis omnia q̄cunq; dixero vobis. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis. Non quomodo mūdus dat: ego do vobis. Non turbet̄ cor vr̄m, neq; formidet. Audistis qa ego dixi vobis, vado & venio ad vos. Si diligeretis me: gauderetis vtiq;: qa vado ad patrē: qa pr̄ maior me est. Et nunc dixi vobis priusq̃ fiat: vt cum factum fuerit credatis. Iā non multa loquar vobiscum. Venit em̄ princeps mundi huius: & in me non habet quicq̃. Sed vt cognoscat mundus, qa diligo p̄rem: & sicut mandatum dedit mihi pater: sic facio.

¶ Homilia beati Gregorij papæ de eadem lctōne. Habita ad populum in Basilica sancti Petri Apostoli, die sancto Pentecostes,

Libet fratres charissimi euangelicæ verba lectionis sub breuitate transcurrere: vt post diutius liceat, in contemplatione tantæ solẽnitatis immorari. Hodie nãq; spũssanctus repentino sonitu super discipulos venit: mentesq; carnalium, in sui amorem permutauit. Et foris apparentibus linguis igneis, intus facta sunt corda inflammãtia: quia dum deum in ignis visione susceperũt: per amorem suauiter arserunt. Ipse nãq; spũssanctus amor est. Vnde & Ioannes dicit. Deus charitas est. Qui ergo mente integra deum desyderat: profecto iam habet, quem amat. Neq; em̃ quisq; posset deum diligere: si eum, quẽ diligit, nõ haberet. Sed ecce si vnusqsq; nr̃m requirat: an diligat deũ: tota fiducia, & secura mẽte, respondet: diligo. In ipso autem lectionis exordio audistis quid veritas dixit. Si quis diligit me, sermonem meum seruabit. Probatio ergo dilectionis: exhibitio est operis. hinc in epl'a sua idem Ioannes dicit. Qui dicit diligo deum: & mandata eius non custodit, mendax est. Vere em̃ diligim9, si ad mandata eius a nr̃is nos voluptatibus coarctamus. Nam qui adhuc p illicita desyderia diffluit: profecto deum non amat: quia ei in sua voluntate contradicit. Et pr̃ meus diliget eum: & ad eum veniemus: mansionem apud eum faciemus. Pensate fr̃es charissimi quanta sit ista solẽnitas, habere in cordis hospitio aduentum dei. Certe si domum nr̃am quisq; diues, aut ppotens amicus intraret: omni festinantia domus tota mundaret, ne quid fortasse esset, qd' oclos amici intrãtis offenderet. Tergat ergo sordes praui operis, qui deo pparat domum mẽtis. Sed videte quid veritas dicat. Veniemus & mãsionem apd' eum faciemus. In qrundam etem̃ corda venit: & mãsionem non facit: quia per compunctiõem qdem dei respectum percipiunt, sed tentationis tempore hoc ipm̃, q̃ compuncti fuerãt: obliuiscuntur. Sicq; ad ppetranda pc̃tã redeunt: ac si hæc minime plãxissent. Qui ergo deum ve diligit: q eius mãdata custodit: in eius corde dñs & venit & mãsionem facit: quia sic eum diuinitatis amor penetrat: vt ab hoc amore tentationis tpe nõ recedat. Ille ergo ve amat: cuius videlicet mentẽ delectatio praua ex cõsensu non supat. Nam tãto quisq; a supno amore disiungit, q̃nto inferius delectat. Vnde & adhuc subdit. Qui nõ diligit me, sermones meos nõ seruat. Ad vosmetipos ergo fr̃es charissimi, introrsus redite: si deũ ve amatis, exquirite. Nec tñ sibi aliquis credat: quicquid sibi animus sine opis attestatiõe respõderit. de dilectiõe cõditoris lingua mẽs & vita requirantur. Nunq; est dei amor ociosus. Opat em̃ magna si est, si vo opari renuit: amor non est. Et sermonẽ, quẽ audistis, nõ est meus, sed eius qui misit me pr̃is. Scitis fr̃es charissimi, quia ipse qui loquit vnigenitus filius vbum pr̃is est: & quia a seipso nõ loquit. Ideo sermonẽ loquit filius: nõ est filij, sed patris, quia

pcipue ex apõ grecos neutrũ est: & ẽ peculiare nomẽ sãcti spũs h3 q3 accẽtũ i ãtepenultima gtra regulas latini smõis: q: pe nult'ima est longa: erat q3 scribẽdũ p.e. pacletus. q2 p.i. sigt aliõ: s3 tã p. i. cõit scribitur a doctorib9: vt ego in expositiõe hymnorum dixi. Nec dr̃ grece q̃ cũq3 dixero vobis: s3 q̃ dixi vobis: q2 aductante obitu: nõ locuturus erat cũ Aplis multa.

Amor Dei nunq; est ociosus.

ipse filius verbum est patris. Hæc locutus sum vobis apud vos manens: Quando non maneret apud eos? qui ascensurus celum ꝓmittit dicēs. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad cōsumationem scli. Sed verbū incarnatum & manet & recedit. Recedit corpore: manet diuinitate. Apd' eos ergo tunc se mansisse perhibet: quia is, qui inuisibili semper potestate præsens erat: corporali iam visione recedebat. Paracletus autem spūssanctus, quem mittet pr̄ in nomine meo: ille vos docebit omnia: & suggeret vobis omnia q̄cunq; dixero vobis. Nostis plurimum fr̄es mei, q̄ græca locutione paracletus: latine aduocatus dr̄, vel consolator. Qui idcirco aduocatus dr̄: q̄a ꝓ errore delinq̄ntium apd' iusticiam pr̄is interuenit. Qui vnius substantiæ cum pr̄e & filio exorare ꝓ delinq̄ntibus perhibet: quia eos, q̄s repleuerit exorantes facit. Vnde & Paulus dicit. Ipse em̄ spūs postulat ꝑ vobis gemitibus inenarrabilib9. Sed diceret qs. Minor est q postulat, q̄ȝ q postulat: quō ergo spūs postulare dr̄: q minor nō est? Sed ip̄e spūs postulat: quia ad postulandū eos, q̄s repleuerit, inflammat. Cōsolator autem idem spūs vocat: quia de pcti perpetratiōe merētibus dum spem veniæ p̄parat, ab afflictione tristiciæ mētem leuat. De q̄ recte ꝓmittit. Ipse vos docebit omnia. Quia nisi idem spūs cordi adsit audiētis: ociosus est sermo doctoris. Nemo ergo docēti homini tribuat, qd' ex ore docētis intelligit. Quia nisi intus sit, qui doceat: doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Ecce vnam loq̄ntis vocem oēs pariter auditis: nec tñ pariter sensum auditæ vocis percipitis. Cum ergo vox dispar nō sit: cur in cordibus vr̄is dispar est vocis intelligētia? nisi quia per hoc, qd' vox loq̄ntis communiter admonet, est magister interior: qui de vocis intelligētia q̄sdam specialr̄ docet. De hac vnctione spūs, rursus ꝑ Ioannē dr̄. Sicut vnctio eius docet vos de omnibus. Per vocem ergo non instruit, qn̄ mens per spm̄ non vngit. Sed cur ista de doctrina hominum loqmur, qn̄ ipse cōditor nō ad eruditiōem hominis loquit: si eidem homini ꝑ vnctionem spūs nō loqtur? Certe Cain priusq; fratricidium ope ꝑpetraret: audiuit, peccasti, quiesce. Sed quia culpis suis exigentibus voce est admonitus, nō vnctione: audire v̾ba dei potuit: sed seruare cōtēpsit. Requirēdum v̾o nobis est: cur de eodem spū dicat suggeret vobis omnia: cum suggerere soleat esse minoris? Sed quia suggerere aliqn̄ dicim9 subministrare: inuisibilis spūs suggerere dr̄: nō q̄ nobis sciētiam ab imo inferat: sed ab occulto. Pacem relinquo vobis: pacē meā do vobis. Hic relinquo: illic do. Seq̄ntibus relinquo: peruenientibus do.

Mat. xxviij
Rom. viij.
Spūssctūs vocat cōsolator.
Doctoris lingua in vacuum laborat nisi intus sit q̄ doceat.
j. Ioā. ij. d.
Gen. iiij. b

¶ Segmentum ex euangelio Ioannis. cap̄. iij. lr̄a. A quod canitur dn̄ica in Trinitate. Historia facta est anno Christi xxxj. xvj. kl̄as Maij. fer. iiij.

IN illo tpe. Erat homo ex Pharisęis Nicodemus nomine, princeps Iudęorũ. Hic venit ad Iesum nocte: & dixit ei. Rabbi, scim9 quia a deo venisti magister. Nemo em̃ potest hęc signa facere quæ tu facis: nisi fuerit de9 cum eo. Respõdit Iesus & dixit ei. Amẽ amẽ dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo: non potest videre regnum dei. Dicit ad eum Nicodem9. Quomodo potest homo renasci cum sit senex? Nunquid potest in ṽtrem m̃ris suæ iterato introire: & renasci? Respõdit Iesus. Amẽ amen dico tibi, nisi q̇s renatus fuerit ex aq̃ & spũ sc̃tõ: nõ potest introire in regnum dei. Qd natum est ex carne: caro est. Et qd natum est ex spũ: spũs est. Non mireris quia dixi tibi: oportet vos nasci denuo. Spũs vbi vult spirat: & vocẽ eius audis, sed nescis vnde veniat, aut q̃ vadat. Sic est om̃is q nat9 est ex spũ. Respõdit Nicodemus: & dixit. Q̃uo possunt hęc fieri? Respõdit Iesus: & dixit ei. Tu es magister in Israel & hęc ignoras? Amẽ amen dico tibi: quia qd scimus, loquimur: & qd vidim9, testamur: & testimoniũ nr̃m non accipitis. Si terrena dixi vobis: & nõ creditis, quomodo si dixero vobis cælestia, credetis? Et nemo ascendit in cælum: nisi qui descẽdit de cælo: filius hominis q est in cælo. Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Vt omnis qui credit in ip̃m non pereat, sed habeat vitam æternam. Sic em̃ deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum non pereat: sed habeat vitam æternam. Et reliqua.

Nisi q̇s renat9 fuerit: laurẽti9 tã grecoꝝ rõnẽ secut9 q̃ vbi naturã dicit: si q̇s gẽit9 fuerit et q̃uo põt hõ gigni: et ita deinceps. Item spũs q̃uo vult spirat: & tu es magist isrl': & non in isrl'.

¶ Homilia venerabilis Bedæ presbyteri.

SIcut ex lectione sancti euãgelij fratres charissimi audistis: princeps Iudęorũ venit ad dñm nocte, cupiẽs secreta ei9 allocutiõe pleni9 discere mysteria fidei, cuius apta ostẽtiõe signorũ aliq̃ten9 iam rudimẽta ꝑcepe rat. Qui qm̃ prudẽter ea q̃ ab illo fieri videbat intelligere: curauit: sublimiter ea, q̃ ab illo q̃rebat, inuestigare ꝓmeruit. Rabbi (inq̇t) scimus: q̇a a deo venisti magister. Nemo em̃ põt hęc signa facere, q̃ tu facis, nisi de9 fuerit cũ eo. Adeo igit Iesum venisse ad magisteriũ cęleste mundo adhibẽdũ cõfessus est: deũ cũ illo fuisse miraclis ꝑdẽrib9 intellexit: necdũ tñ ip̃m deũ esse cognouit. Sed q̇a quẽ magistrũ nouerat ṽitatis studio docẽd9 adijt: merito ad agnitionẽ diuinitatis ei9 ꝑfecte doct9 subijt: merito vtriusq; natiuitatis ei9 diuinę scilicet & hũanę: sed & passiõis atq; ascẽsiõis ipsi9 arcana ꝑcepit, necnõ etiã modum scdæ g̃nationis & ingressum regni cælestis, aliaq;

perplura doctrinæ euangelicæ sacramenta, dño reuelante, didicit. Respondit etem̃ Iesus & dixit ei. Amen amẽ dico tibi: nisi quis natus fuerit denuo: non potest videre regnũ Dei. Quæ sentẽtia tanto apertius cũctis fidelibus lucet, q̃nto cõstat: quia sine huius luce fideles esse nequnt. Quis etem̃ sine lauacro regeneratiõis remissiõem pctõrum consequi, & regnũ valet intrare cælorũ? Sed Nicodemus: qui nocte venit ad dñm: necdũ lucis mysteria cape nouerat. Nam & nox, in q̃ venit ipsam eius (q̃ p̃mebať) ignorãtiã designat. Nec dum em̃ eorum numero sociatus erat: q̃bus ait Apl̃s. Fuistis aliq̃n tenebræ, nunc autem lux in dño: sed inter eos potius remanebat: quibus loquitur Esaias. Surge, illuminare Ierl̃m, quia venit lumẽ tuum: & gl̃a dñi sup te orta est. Respondit ergo dño: & ait. Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Nunquid potest in ventrẽ m̃ris suæ iterato introire, & renasci? Quia em̃ secundæ natiuitatis adhuc nescius, perseuerabat, de salute autem sua iam sollicitus, exteterat: necessario de vna, quã nouerat natiuitate, an possit iterari: vel q̃ ordine regeneratio posset impleri: q̃rebat. ne huius exps remanẽdo, vitæ cælestis particeps esse nequiret. Notãdum aũt quia qď de carnali dixit: hoc etiam de spiritali est g̃natiõe sentiendum: nequaq̃ videlicet eã postq̃ semel expleta fuerit: posse repeti. Siue em̃ hęreticus, siue schismaticus, siue facinorosusquisq̃ in cõfessione sanctæ Trinitatis baptizet: non valet ille, qui ita baptizatus est, a bonis catholicis rebaptizari: ne cõfessio vel inuocatio tanti nõis videať annullari. Et quia Nicodemus, ad primam dñi respõsiõem sollicitus, q̃modo sit intelligenda diligẽter inquirit: mereť iam plenius instrui, & quia scd̃a natiuitas: nõ carnalis: sed spiritalis est, mereť audire. Rñdit nãq̃ illi Iesus. Amẽ amẽ dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aq̃ & spũ sctõ: non põt introire in regnũ dei. Cuius natiuitatis modũ subseq̃nter exponẽs: prsusq̃ a carnali distinguẽs, ait. Qď natum est ex carne, caro est: & qď natum est ex spũ, spũs est. Natura spũs inuisibilis, carnis visibilis est: atq̃ ideo carnalis g̃natio visibiliter administrať visibilibus incremẽtis: q in carne nasciť: per ætatum momẽta pficit: spiritalis aũt g̃natio tota inuisibiliter agiť. Nam videtur qdem baptizãdus in fontem descendere: videť aquis intingi, videť de aquis ascẽdere. quid aũt in illo lauacrum regeneratiõis egerit, minime potest videri. Sola hoc fidelium pietas nouit: qa peccator in fontem descẽdit: sed purificatus ascendit, filius mortis descendit, & filius resurrectionis ascendit, filius p̃uaricatiõis descẽdit: sed filius recõciliatiõis ascẽdit: filius iræ descendit, sed filius misericordiæ ascẽdit: filius diaboli descendit, sed filius Dei ascendit. Sola hæc ecclesia m̃r, quæ generat, nouit. Cæterum ocl̃is insipientium videť talis exire de fonte q̃lis intrauit: totumq̃ ludus esse. qď agiť. Vnde in fine videntes gl̃iam sctõrum. dicent gementes in tormentis. Hi sunt q̃s aliquando habuimus in derisum: & in silitudinem improperij. Quomodo ergo computati sunt inter filios dei? Et apl̃us Ioannes. Charissimi (inquit) nunc fili dei

Sine baptismate nemo accipiet remissionẽ pctõꝝ.

Ephe. v. c.

Esaię. lx. a.

Baptismus a q̃cunq̃ fiat nõ valet reiterari.

Spũs & carnis diuersa natura.

Sola fideliũ pietas nouit effectũ baptismatis.

Sapiẽ. v. a

i. Ioan. iij.

sumus:& nondum apparuit quid erimus. Quod ergo natũ est ex spũ, spũs est: quia, qui ex aqua & spũ regeneratur, inuisibiliter nouum hoiem mutat: & de carnali efficitur spiritalis. Qui ideo recte non solum spiritalis, sed etiã spũs vocatur: quia sicut substantia spũs inuisibilis est nr̃is aspectibus: ita is, qui per grãm dei renouat, inuisibiliter fit spũalis, & dei filius, cum visibiliter omnibus caro & filius hois appareat. Sequit. Non mireris quia dixi tibi, oportet vos nasci denuo. Spũs vbi vult spirat, & vocẽ eius audis: sed nõ scis vnde veniat, aut q̊ vadat. Sic est omnis, qui natus est ex spũ. Spũs vbi vult spirat: quia ipse habet in potestate, cuius cor grã suæ visionis illustret. Et vocem eius audis: cum te p̃sente loquit is: qui spũ sc̃tõ repletus est. Sed non scis vnde veniat, & q̊ vadat: quia etiam si te p̃sente quempiã spũs ad horam impleuerit: nõ potes videre quomodo eũ intrauerit: vel quomodo redierit, qui natura est inuisibilis. Sic est oĩs qui natus est spũ. Et ipse em̃ (inuisibiliter agẽte spũ) incipit esse, qđ nõ erat: ita vt infideles nesciãt, vnde veniat, aut quo vadat. idest quia a grã regenerationis, venit in adoptionẽ filiorũ dei: & vadit in pceptionem regni cælestis. Quęrẽte autem adhuc Nicodemo q̃uo possent hæc fieri: subiũxit dñs, dicẽs. Tu es magister in Israel, & hæc ignoras? Non q̃si insultare volẽs ei qui magister vocet, cum sit ignarus sacramẽtorũ cælestiũ: sed ad humilitatis illũ viam ꝓuocãs, sine q̃ ianua cælestis nõ potest inueniri. Amẽ amẽ dico tibi, quia qđ scimus loq̄mur: & qđ vidimus testamur, & testimoniũ nr̃m nõ accipitis. Si terrena dixi vobis, & nõ creditis, q̃uo si dixero vobis cælestia credetis? Terrena illis dixit, vt in superiori lectione inuenim9: cũ de passiõe ac resurrectiõe sui corpis, qđ de terra assumpserat, loq̄ret, dicens. Soluite templũ hoc: & in trib9 dieb9 excitabo illđ. Nõ tñ credebant, qđ dixit: sed ne hoc q̄dem intelligere valebãt: quia nõ de alio, q̃ de templo corpis sui diceret. Qui ergo terrena audientes non capiebant, q̃nto minus ad cælestia. idest diuinæ regeneratiõis capienda mysteria sufficiunt? Addit aũt adhuc dñs: & de cælestibus sacramentis & de terrenis instruere eum: quẽ vidit sapienter ac diligẽter his, quę audit, intẽdere. Cælestis namq; ascẽsio eius ad vitã sempiternã: terrena ṽo exaltatio eius ad mortem temporalem. Dicit ergo de cælestibus. Et nemo ascendit in cęlum, nisi qui de cælo descẽdit: filius hois qui est in cælo. Subiungit vero de terrenis. Et sicut Moyses exaltauit serpẽtem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis. Merito autem q̃ritur, quomodo dicatur filius hois, vel descendisse de cælo: vel eo tempore q̊, hæc loq̄batur in terra, iam fuisse in cælo. Nota est nãq; confessio fidei catholicæ, quia descendens de cælo filius dei, filium hois in vtero ṽginali suscepit. eumq; completa dispensatione passionis suæ, resuscitauit a mortuis, & assumpsit in cælum. Non ergo caro Chr̃i descendit de cælo, neq; ante tempus Ascẽsiõis erat in cælo. Et q̃ ratione dr̃: nisi q̄ descẽdit de cælo filius hois, q̄ est in cælo, nisi q̄a vna Chr̃i p̱sona est in duab9 existẽs

Ioã. ij. D

Textus.

naturis? Atq; ideo filius hominis recte dicit, & descendisse de cælo: & ante passiõem fuisse in cælo: quia qđ in sua natura hr̃e nõ potuit: hoc in filio dei a q̃ assumptus est, habuit: sicut ꝓpter eãdem vnius Chr̃i ꝑsonam, q̃ ex duobus extat naturis. Apl̃us ait. Vos spũsſctũs posuit epõs regere ecclĩam Dei quam acquisiuit sanguine suo. Neq; em̃ deus in sua substãtia: sed in homine assumpto, sanguinem, quem ꝓ ecclia funderet habuit. Hinc etiam Psalmista dicit. Ascẽdit de9 in iubilatiõe. Quomodo em̃ deus nisi in homine ascenderet: qui in suæ natura magestatis semꝑ vbiq; p̃sens adest? Sed & hoc q̃rendum quomodo dictum sit: & nemo ascẽdit in cælum, nisi qui descendit de cælo, cum omnes electi veraciter cõfidant ascẽsuros se in cælum, ꝓmittente sibi dño: quia vbi ego sum: illic & minister meus erit. Cuius tñ nondum q̃stionis apertissima ratio soluit: quia videlicet mediator dei & hominum homo Chr̃s Iesus: electorum omnium caput est. Itemq; omnis electi eiusdemq; capitis membra sunt: dicẽte apl̃o. Et ip̃m dedit caput supra oẽm ecclĩam. Et rursum. Vos em̃ estis corpus chr̃i: & mẽbra de mẽbro. Nemo ergo ascẽdit in cælum, nisi qui descẽdit de cælo, filius hominis qui est in cælo. Quod est apte dicere. Nemo ascendit in cælum, nisi chr̃s in corpe suo: qđ est ecclia: q in seipso quidem primum cernẽtib9 apl̃is eminentiorib9 nimirum mẽbris suis ascẽdit: & exinde in membris cotidie ascendẽs se colligit in cælum. Hinc est em̃ ꝙ ip̃m corpus eius inter aduersa p̃sentis sclĩ dep̃hensum gl̃iat, & dicit. Nũc autem exſtauit caput meum suꝑ inimicos meos. Ac si apte dicat. Qui occisum a Iudæis Chr̃m: caput videlicet meum suscitauit a mortuis, ac frustratis omnibus inimicorum insidijs subleuauit in cælum: spero ꝙ me etiam de p̃sentibus pericl̃is eruens, meo capiti iungat in regno. Quia ergo nemo ascẽdit in cælum: nisi qui descẽdit de cælo: quisquis in cælum ascẽdere desyderat: ei qui descẽdit de cælo & est in cælo, se vera fidei dilectionisq; vnitate cõiungat: apte intelligẽs: quia nullo alio ordine nisi ꝑ eum qui descendit de cælo, potest ascẽdere in cælum, Vnde alias ipse dicit. Nemo venit ad patrem nisi ꝑ me. Hæc ideo Nicodemo: ideo cũctis dr̃ cathecuminis: vt discãt eis membris renascẽdo incorporari: ꝑ quem possunt ascẽdere in regnũ Dei. Et quia ascẽsio vel ingressus regni cælorum fieri non potest absq; fidei & sacramentis dñicæ passiõis: recte subinfert. Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filiũ hominis: vt omnis qui credit in ip̃m nõ pereat, sed habeat vitam æternam. Mira magisterij cælestis arte dñs magistrum legis Mosaicæ ad spũalem legis eiusdem sensum inducit recordans historiæ veteris, & hãc in figuram suæ passiõis atq; humanæ saluatiõis factam edisserẽs. Narrauit quippe liber Numerorũ: quia ꝑcussus in heremo ppl̃s Isrl̃ itineris lõgi ac laboris, tædio murmurauerũt cõtra Dñm & Moysen: ideoq; dñs immisit in illum ignitos serpẽtes, ad q̊rum plagas, mortesq; plurimorũ cum clamarẽt ad Moysen, & ipse oraret ꝓ eis: iussit eum facere

Margin notes: Ps. xlvj. — Xp̃s electoꝝ caput est. — Ephe. j. d. — j. cor. xij. d. — Corp9 xp̃i est ecclesia — Ps. xxxvj. — Ioã. xiiij. — Nũe. xxi. a.

serpentem æneum & ponere ꝓ signo: qui ꝑcussus (inquit) aspexerit in eum, viuet. Et ita factũ est. Plagæ igit serpẽtium ignitorũ venena sunt incẽtiua vitiorum: q̃ animã, quã tangũt, spũali morte perimũt. Et bñ murmurãs cõtra dñm ppls serpẽtiũ morsibus stẽdebat: vt ex ordine flagelli exterioris agnosceret q̃ntam intus ꝑniciem murmurãdo pateret. Exaltatio aũt serpẽtis ænei, quẽ dum ꝑcussi aspicerẽt, sanabant, passio nrĩ redẽptoris est in cruce: in cuius solum fidei, regnũ mortis & peccati superat: Recte etẽm ꝑ serpẽtes pctã, q̃ animã simul & corpus ad interitũ trahunt, exprimunt: nõ solũ quia igniti, quia virulẽti: quia ad perimẽdum sunt astuti, verũ etiã quia ꝑ serpẽtẽ, primi parẽtes nrĩ, ad peccãdũ ꝑsuasi, ac de immortalibus, sunt peccando martales effecti. Recte ꝑ serpentẽ æneũ dñs ostendit: quia venit in silitudinẽ carnis peccati, quia sicut æneus serpẽs effigiem quidem ignitis serpẽtibus similem, sed nullum ꝓrsus in suis membris habuit ardorem veneni nocentis: quin potius percussos a serpentibus, sua exaltatione sanabat. Sic nimirũ, sic redẽptor humani gñis nõ carnem peccati, sed similitudinem induit carnis peccati: in q̃ mortem crucis patiendo, credentes in se ab omni peccato, & ab ipsa etiam morte liberaret. Sicut ergo Moyses exaltauit serpẽtem in deserto, ita (inquit) oportet exaltari filium hominis: quia sicut illi qui exaltatum ꝓ signo serpentem æneum aspiciebãt, sanabant ad tempus corpali morte & plaga, quam serpentium morsus intulerat: ita & qui mysterium dñicæ passiõis: credendo, cõfitendo, synceriter imitãdo aspiciũt, saluant in ꝑpetuum ab omni morte, quam peccãdo in animo pariter & carne cõtraxerãt. Vnde recte subiungit. Vt omnis qui credit in ipso, nõ pereat, sed habeat vitã æternam. Cuius quidem ꝟbi patet sensus: quia qui credit in Chrm, nõ solum ꝑditionem euadit pœnarum, sed & vitam percipit æternam. Et hoc inter figuram distat & veritatem: quia ꝑ illam vita ꝓtelabat corpis, ꝑ hanc vita dat sine fine mãsura. Sed curandum solerter est, vt qd intellectus bñ sentit, opatio cõdigna perficiat: q̃tenus confessio recte nræ fidei, pie, & sobrie cõseruando, ad ꝑceptiõem ꝓmissæ nobis vitę mereret attingere. Verũ quia, hæc de filio hoĩs dñr qui exaltari in cruce & mortẽ potuit pati: ne putaret Nicodemus filiũ tm̃ hominis esse eum, a q̃ vita esset expectãda ꝑpetua, curauit ei dñs etiam diuinitatis suæ patefacere sacrm: vnumq; & eũdem filium dei & filium hominis mũdi ostẽdere saluatorem. Nam sequit. Sic em̃ deus dilexit mũdum, vt filium suũ vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eum nõ ꝑeat, sed habeat vitã ęternam. Vnde notãdũ, ꝙ eadẽ de filio dei vnigenito replicat, q̃ de filio hominis in cruce exaltato p̃miserat, dicens. Vt omnis qui credit in eum, nõ pereat sed habeat vitã æternã: quia ꝓfecto idem redemptor noster filius dei ante sæcula existens, filius hominis factus est in fine sclorum, vt qui ꝑ diuinitatis suę potentiam nos creauerat ad ꝑfruendam vitæ btitudinem perẽnis, ipse ꝑ fragilitatem humanitatis nræ, nos restauraret ad recipiendã quã ꝑdidimus vitã.

Exaltatio spẽtis ænei passio ẽ xpi per spẽtes qd ẽsignãt.

Xps in silitudine carnis pcti, sz nõ in pcto venit.

Quid int figurã & veritatẽ distat.

Vnde nobis satagendum est fratres charissimi: vt diuinis beneficijs vicem rependentes: diligamus toto corde, tota anima, tota virtute, deum prēm: qui nos tāto amore prior dilexit: vt proprio filio suo nō parceret: sed pro nobis oībus traderet illum. Diligamus ipm filium: qui cum in forma dei esset nostrę libertatis & vitę grā, formā serui accepit: factusq; est obediēs vsq; ad mortē, mortem autem crucis. Et sicut de eo dicit Ioannes Apls. Qui dilexit nos: & lauit nos a peccatis nrīs, in sanguine suo. Diligamus sctm̄ eiusdem patris & filij spm̄, in cuius vnctione signati sumus in die redemptionis, qui vbi vult spirat, & vbicunq; spirat, cōtinuo flammam eiusdem diuinæ dilectiōis accēdit. Credamus ipm prēm & filium & spm̄ sctm̄, vnum esse deū, & dnm̄ nostrum, ac debitis laudibus exaltemus nomē eius inuicē, cui est glia, imperium & potestas, ante sæcula sæculorum. Amen.

Phil. ij. b.

Apoca. j. b.

Mēdicꝰ penultimā acuit.

¶ Segmentum ex euangelio Lucæ cap. xvj. lrā. E. quod canitur dn̄ica. j. post Trinitatem.

IN illo tempore. Dixit dn̄s Iesus discipl'is suis parabolam hanc. Homo quidam erat diues: qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur cotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus: qui iacebat ad ianuam eius, vlceribus plenus: cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat. Sed & canes veniebant & lingebant vlcera eius. Factum est autem vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem & diues: & sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraam a longe, & Lazarum in sinu eius: & ipse clamans dixit. Pater Abraam, miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digitum in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraam. Fili recordare: quia recepisti bona in vita tua: & Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur: tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter nos & vos, chaos magnum firmatum est: vt hi, qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neq; inde huc transmeare. Et ait. Rogo ergo te pr: vt mittas eum in domum patris mei. Habeo em̄ quinq; fratres: vt testetur illis ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi Abraam. Habent Moysen & Prophetas, audiant illos. At ille dixit. Non pater Abraam: sed si quis ex mortuis ierit ad eos: pœnitentiam agent. Ait autem illi. Si Moysen & Prophetas non audiunt: neq; si quis ex mortuis resurrexit, credent. Et reliqua.

Mortuꝰ autē diues. in Greco est mortuꝰ: est autē diues sepultusq; & in inferno, eleuās oculos suos &c. Itē fili recordare: q accepisti tu bōa tua in vita tua. Itē in his oībꝰ &c. sic trāsferēdū dicit Laurētiꝰ. Et sup hęc oīa inē nos et vos vorago magna firmata est vt hi qui volunt trāsire hic ad vos, nō possint, neq; q̄ istinc ad nostrā fretā̄t: quia chaos non legit̄ grece

¶ Homilia bti Gregorij papę de eadē lcōne. Habita ad pplm in basilica sancti Laurentij martyris, dñica.j. post pascha.

IN verbis sacri eloquij frēs charissimi, prius seruanda est vitas historiæ: & postmodum requirenda spūalis intelligentiæ allegoria. Tunc nāq; allegoriæ fructus suauiter capit: cum prius per historiam veritatis radice solidat. Sed quia nonnunq; allegoria fidem ædificat: & historia mortalitatem, nos quia autore Deo iā fidelibus loquimur: non ab re credimus, si ipm loqndi ordinem postponamus: qtenus, qui fidem iam firmam tenetis, prius de allegoria aliquid breuiter audire debeatis, & qd vobis de mortalitate historię valde est necessarium, hoc in expositionis recoli, quæ contingit postmodum audire. Sensus ergo allegoricos sub breuitate trāscurrimus: vt ad mortalitatis latitudinem citius venire valeamus. Homo qdā erat diues qui induebat purpura & bysso: & epulabat cotidie splendide. Quem frēs charissimi, quem diues iste: qui induebat purpura & bysso, & epulabat cotidie splendide: nisi Iudaicum pplm designat: qui cultum vitę exterius habuit, qui acceptæ legis delitijs ad nitorem vsus est, non ad vtilitatem. Quem vo Lazarus vlceribus plenus: nisi gentilem pplum figuraliter exprimit: qui dum cōuersus ad dñm peccata sua confiteri non erubuit: huic vulnus in cute fuit. In cutis quippe vulnere virus a visceribus trahit & foras erumpit. Quid est ergo pctōrum confessio, nisi qdam vulnerum ruptio? Quia peccati virus salubriter aperit in confessiōe, qd pestifere latebat in mēte. Vulnera etem cutis in superficiem trahunt humorem putredinis: Et confitendo pctā quid alid agimus, nisi malum qd in nobis latebat: aperimus? Sed Lazarus vulneratus cupiebat saturari de micis q cadebant de mēsa diuitis, & nemo illi dabat: quia gētilem quemq; ad cognitiōem legis admittere superbus ille ppls despiciebat. Qui dum doctrinam legis nō ad charitatem habuit, sed ad elationem, qsi de acceptis operibus tumuit. Et quia ei verba defluebant de scientia, qsi micæ cadebant de mensa. At contra iacentis pauperis vulnera lingebant canes. Nonnunq; solent in sacro eloquio per canes pdicatores intelligi, Canum etem lingua vulnus dum lingit, curat: quia doctores sancti in confessione peccati nostri nos instruunt, qsi vulnus mentis p linguam tangunt. Et quia nos loqndo a peccatis eripiunt, qsi tangendo uulnera ad salutem reducunt. Quia em canum nomine prędicatorum lingua signatur, dum per Psalmistam dr. Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Ex iudæis quippe infidelibus sancti pdicatores electi sunt: qui in assertione veritatis contra fures latronesq; venientes, magnos pro dño (vt ita dicā) latratus dederunt. Quo contra de quorundam reprobatione dr. Canes

Fides edificat p allegoriam.

Diues malus iudaicū pplm repsentat.

Cōfessio appetit vulnus peccati.

Predicatores dnr canes. ps.lxvij.

muti non valentes latrare. Quia ergo p̄dicatores sancti peccata damnāt cōfessionem vero p̄cto̅rum approbant, dicentes. Confitemini alterutrum pctā vestra: & orate ꝓ inuicem vt saluemini, vlcera Lazari canes lingunt. Sancti etem̄ doctores dum gētilium cōfessiones accipiūt, mētium vulnera saluti restituunt. Vnde & bene Lazarus interp̄tat̄ adiutus: qa & ipsi hunc ad ereptionem iuuāt, qui eius vulnera per linguæ correptiōem curant. Potest etiam ꝑ linctiōem canum lata adulātium lingua signari. Adulantibus etem̄ vulnera nostra lingere est: ꝙ plærumq; solent etiam ipsa mala: q̄ nos in nobis rephendimus: improbo feruore laudare. Contingit ꝟo vt vterq; morerer̄, diues, q̄ induebat̄ purpura & bysso, sepultus in inferno: in sinu ꝟo Abraæ, Lazarus ab angelis ductus est. Quid Abraę sinus, nisi secretam requiem significat patrum? de q̄ veritas dicit. Multi veniēt & recūbent cum Abraam, Isaac, & Iacob in regno cælorum: filij autem regni ejcient̄ in tenebras exteriores. Qui em̄ purpura indutus dr̄: regni recte filius vocat̄. Qui de longinq̄ ad videndum Lazarum oc̄los leuat: quia dum ꝑ damnatiōis suæ supplicium in fideles in imo sunt: fideles q̊sq; ante diem extremi iudicij, sup se in requiem attendunt: q̊rum post gaudia cōtemplari, nullatenus possunt. longe vero est qd̄ conspiciūt: quia illuc per meritum attingunt. In lingua autem amplius ardere ostendit̄: cum dicit. Mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam: vt refrigeret linguā meam: quia crucior in hac flamma. In fidelis ppl̄s verba legis in ore tenuit, q̄ opere seruare cōtempsit. Ibi ergo amplius ardebat: vbi se ostēdit scire, qd̄ facere noluit. Quapropter bene de doctis & negligentibus ꝑ Salomonem dr̄. Omnis labor hoīs in ore eius: sed anima eiꝰ non implebit̄: quia quisquis ad hoc solūmodo laborat, vt sciat, quid loq debeat: ab ipsa refectione sciētiæ suæ mēte vacua ieiunat. Ab extremo digiti se tangi desyderat, quia ęternis supplicijs datus, optat operatione iustorum vel vltima participari. Cui respondet̄, ꝙ in hac vita bona receperit: quia omne suum gaudiū fœlicitatē transitoriā putauit. Habere hic etem̄ possunt & iusti bona, nectn̄ hæc in recōpensatione recipe: qa dum meliora: idest ęterna appetunt, eorum iudicio q̄libet bona affuerint, cum sanctis desyderijs æstuāt, bona minime vident̄. Vnde Dauid qui regni diuitijs multis mł̄torumq; obsequijs fulciebat̄: q̄uis & hæc ad necessitatem bona esse conspiceret, vni tn̄ singulariter bono inhiāter æstimabat, dicens. Mihi autem adhęrere deo bonū est. Inter hæc ꝟo notandum est: qd̄ ei pr̄: memento fili. Ecce em̄ Abraam filium vocat: quem tn̄ a tormento non liberat, qm̄ huius ppl̄i p̄cedentes pr̄es fideles: quia mł̄tos a sua fide deuiantes consyderāt, eos nulla compassione a tormentis eripiunt, q̄s tamen per carnem filios recognoscunt. In tormentis autem diues positus, quinq; fratres habere se perhibet: quia superbus idē iudaicus ppl̄s qui ex magna iam parte damnatus est, sequaces suos quos sup terram reliquit, quinq; libri Moysi carnaliter intellectus, vel quinq; sensibus

Esaię.lxvj.
Iacobi. v.
Lazarꝰ adiutꝰ interp̄tat̄.
Adulatores signāt̄ ꝑ canes lingentes.
Mat.viij.b
Ligua mali diuitis q̄re dr̄ plꝰ ardere ceterꝭ mēbris.
Eccli.vj.c.
Ps.lxxij
Diues malus dr̄ habuisse q̄nq; fres.

corporis deditos nouit. Quinario ergo numero fratres quos reliquerat, exprimit: quia eos ad spũalem intelligentiam non assurgere in inferno positus gemit: petit vt ad eos Lazarus mittatur. Cui quia Moysen & prophetas habeant dr̃, sed ait: quia non credunt nisi quis ex mortuis resurrexerit. Cui ꝓtinus respondet. Si Moysen & Prophetas non audiunt: neq; si quis ex mortuis resurrexerit credent ei. Certe de Moyse veritas dicit. Si crederetis Moysi, crederetis vtiq; & mihi. De me em̃ ille scripsit. Impletur ergo qđ per Abrae responsionem dr̃. Ex mortuis em̃ dñs resurrexit, sed Iudaicus ppl's qa Moysi credere noluit: ei etiam qui resurrexit credere contempsit. Cũq; Moysi verba spũaliter intelligere cõtẽpsit, ad eum de quo Moyses locutus fuerat, non peruenit. Hæc nos fratres charissimi pro indagandis allegoriæ mysterijs succinctæ transcurrisse sufficiat: nunc ad intuendam latius rei gestæ mortalitatem animus recurrat. Homo quidam erat diues qui induebatur purpura & bysso: & epulabatur cotidie splendide: & erat quidem mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ante ianuam diuitis vlceribus plenus. Nonnulli putant p̃cepta veteris testamẽti districtiora esse q̃ noui: sed hi nimirũ improuida cõsyderatiõe fallunť. In illo em̃ non tenacia sed rapina mulctať. Ibi res iniuste sublata q̃druppliciter puniť: hic autem diues iste non abstulisse aliena: rep̃henditur: sed ꝓpria nõ dedisse. Nec dr̃: quia vi quempiam opp̃ssit: sed quia in acceptis rebus se extulit. Hinc ergo, hinc summopere colligendum est, qua pœna mulctandus sit: qui aliena dirupit, si inferni damnatiõe percutiť: qui propria non largiť. Nemo itaq; securum se æstimet, dicẽs. Ecce aliena nõ rapio, sed cõcessis licite reb⁹ fruor, quia diues iste non idcirco punitus est, qm̃ aliena abstulit: sed qa acceptis rebus semetip̃m male reliquit. Hoc q̊q; fuit qđ hunc inferno tradidit: quia in sua fœlicitate tumidus fuit, quia percepta dona ad vsum arrogãtię inflexit: quia viscera pietatis ignorauit: quia pc̃tã sua redimere etiam cũ sibi abundaret p̃cium, noluit. Et sunt nõnulli qui cultum subtiliũ p̃ciosarumq; vestium non putãt esse pc̃m̃. Qđ si videlicet culpa non esset, nequaq̃ sermo dei tam vigilãter exprimeret. ꝙ diues qui torq̃tur apđ inferos, bysso, & purpura indutus fuisset. Nemo quippe vestimenta p̃cipua, nisi ad inanem gl'iam q̃rit: videlicet vt honorabilior cæteris esse videatur. Nam quia pro sua inani gloria vestimentum præciosius q̃ritur: res ipsa testať: qđ nemo vult ibi præciosis vestibus indui, vbi ab alijs non possit videri. Quã culpam possumus melius etiam ex diuerso colligere: quia si abiectio vilis indumenti v̓tus non esset: euangelista vigilanter de Ioanne non diceret. Erat indutus pilis camelorum. Sed notandũ magnopere est in ore veritatis de superbo diuite, & humili paupere quantus sit ordo narrationis. Ecce em̃ dr̃. Homo quidam erat diues & protinus subinfertur. Et erat quidam mendic⁹ nomine Lazarus. Certe in pplo solent magis nomina diuitũ, q̃ pauperũ sciri. Quid est ergo ꝙ dñs de paupere & diuite verbum faciens, nomen pau-

Iudaic⁹ popul⁹ magna ex parte dãnat⁹ ẽ

Ioan. v. 8.

Testamẽti noui p̃cepta sũt faciliora q̃ veteris.

Bõa ꝓpria nõ largiẽs dãnari põt

Vestes p̃ciosas ferre an sit peccatum.

Vestimẽta p̃ciosa nẽo nisi ad inanẽ gl'iã q̃rit

Mat. iij. a

Diuitũ nomina pl⁹ solẽt sciri q̃ pauper.

peris dicit & nomen diuitis non dicit, nisi q dñs humiles nouit: atq approbat: & superbos ignorat. Vnde & quibusdā de miraculorum virtute superbientibus in fine dicturus est: Nescio vos vnde sitis: discedite a me oēs operarij iniquitatis. At cōtra Moysi dr. Noui te ex nomine. Ait ergo de diuite: homo qdā. Ait de paupere egeno, nomine Lazarus. Ac si aperte dicat. Paupem humilē scio, supbum diuitem nescio. Illum cognitū per approbatiōem habeo, hūc per iudicium reprobatiōis ignoro. Pēsandum est etiam nobis cōditor noster omnia q̄nta cōsideratione dispēsat. Vna etem̄ res: non p vna re agit. Nam ecce vlceribus plenus mēdicus Lazarus āte ianuā diuitis iacet, quia de re vna dñs duo iudicia expleuit. Habuisset em̄ fortasse aliquam excusationē diues, si Lazarus pauper & vlcerosus āte eius ianuam nō iacuisset: si remot9 fuisset, si eius inopia nō esset oculis importuna. Rursus, si longe esset diues ab oculis vlcerosi pauperis, minorem tolerasset in animo tentatiōem pauper. Sed dum egenum & vlceratū ante ianuam diuitis & delicijs affluētibus posuit in vnā eademq re & ex visione pauperis nō miserēti diuiti cumulum damnatiōis intulit: & rursum ex visione diuitis tētatum cotidie pauperem probauit.

Quātas namq hunc egenum & vulneribus obsessum tentationes creditis in sua cogitatiōe tolerasse, cum ipse egeret pane, & nō haberet etiā salutem, atq ante se diuitem cerneret salutem: & delitias habere cum voluptate: se dolore & frigore affici: illum gaudere conspiceret, bysso & purpura vestiri: se deprimi vulneribus: illum deflere acceptis rebus: se egere, illū nolle largiri. Quātus putamus fr̄es charissimi, tunc in corde paupis tumultus tētationis fuit, cui certe ad pœnam sufficeret paupertas, etiam si sanus fuisset: rursus sufficisset ęgritudo etiam si subsidium adesset, Sed vt pbaret amplius paup: simul hunc & paupertas & ægritudo tabefecit, atq insuper videbat pcedentē diuitem obseq̄ntibus cuneis fulgere: & se in infirmitate & inopia a nullo visitari. Nam quia nemo ei ad visitādum aderat, testant canes qui licenter vulnera lingebāt. Et vna ergo re omps deus, duo iudicia exhibuit, dum Lazarū pauperem āte ianuam diuitis iacere pmisit: vt & diues impius damnationis sibi augeret vltionem: & tētatus pauper cresceret ad remuneratiōem. Conspiciebat ille cotidie cui non misereret: videbat iste de q̄ pbaret. Duo inferius corda: sed vnus desuper inspector: qui hunc & tentādo exercebat ad gl̄iam, illū tollerādo expectabat ad pœnam. Nam sequit. Factum est autem vt Lazarus moreret, & portaret ab angelis in sinum Abraæ. Mortuus est autem diues, & sepultus est in inferno. Qui nimirum diues eum cui in hac vita misereri noluit: in suo iam supplicio positus patronum q̄rit. Nam ecce subiungitur. Quia eleuans oculos cum esset in tormentis: vidit Abraam a longe & Lazarum in sinu eius, & ipse clamans dixit, Pr̄ Abraam miserere mei, & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam: vt refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. O q̄nta est subtilitas iudiciorū

Mat. viij. d
Exo. xxxiij.
Ex vna re iudicia duo deus exhibuit.

diciorum dei:o q̃ districte agitur bonorum actuum malorum retributio. Certe superius dictum est:quia Lazarus in hac vita cadentes micas de mensa diuitis q̃rebat,& nemo ei dabat:nunc de supplicio diuitis dr̃: quia de extremo digito Lazari distillari aquã in ore suo cõcupiscit. Hinc ergo hinc frẽs colligite,q̃nta sit districtio seueritatis dei. Diues em̃ iste,qui vulnerato paupi mensę suę,vel minima dare noluit:in inferno positus,vsq; ad minima q̃rẽda peruenit. Nam & guttam aq̃ petĳt,qui micas panis negauit. Sed notandum valde est,quid sit,q̄ diues in ignẽ positus,linguã suam refrigerari petit. Mos quippe est sacri eloquĳ,vt aliq̃n alid' dicat:& ex eodem dicto alid' innuat. Superius autem hunc superbum diuitem dñs nõ loq̃citati vacantẽ dixerat:sed superflue cõuiuantem:neq; hunc de loq̃citate notauit,sed cum elatiõe & tenacia de edacitate peccasse. Sed quia abũdare in cõuiuĳs loq̃citas solet:is qui hic male cõuiuatus dr̃,apd' infernum,grauius in lingua ardere perhibetur. Primo nãq; male cõuiuantibus famlat' culpa loq̃citatis:post loq̃citatẽ ludẽdi etiam leuitas sequit'. Nam qd' edacitatem lusus seq̃tur,testat' sacra scriptura:q̃ ait. Sedit pp̄ls mãducare & bibere,& surrexerunt ludere. Sed priusq̃ ad lusum moueat' corp⁹:ad iocos & v̄ba inania mouet' lingua. Quid ergo est, qd' innuit:quia in tormẽtis positus diues linguã suã refrigerari postulat/nisi q̄ is,qui cõuiuando magis de loq̃citate peccauerat:per retributiõis iusticiam in lingua atrocius ardebat? Sed cum graui valde est pauore pẽsandum hoc, qd' ei per Abraę respõsionẽ dr̃. Fili recordare,quia recepisti bõa in vita tua/ Lazarus silr̃ mala. Nunc autẽ cõsolat':tu v̄o cruciaris. Ista charissimi frẽs sententia pauore potius indiget,q̃ expositiõe. Nam si qui estis,qui in hoc mundo exterioris boni aliqd' accepistis:ip̄m (vt ita dicam) donum exterius pertimescere debetis,ne vobis p̄ q̃rundam v̄rorum actuum recõpensatiõe sit datum:ne iudex, quæ hic dona exteriora restituit/a retributiõe intimi boni repellat:ne honor hic vel diuitię, nõ adiumẽtum v̄tutis, sed remuneratio sint laboris. Ecce em̃ dum dr̃,recipisti bona in vita tua:indicat' & diues iste boni aliquid habuisse,ex q̃ in hac vita bõa recepit. Rursumq; dum de Lazaro dr̃, quia recepit mala/p̄fecto mõstrat',& Lazarũ habuisse malum aliqd' qd' purgaret. Sed mala Lazari purgauit ignis inopiæ,& bona diuitis remunerauit fœlicitas transeuntis vitę. Illum paupertas afflixit & transit/istum abundantia remunerauit & repulit. Quicunq; ergo bona in hoc sæcl'o habetis/cum vos bona egisse recolitis,valde de ipsis pertimescite,ne cõcessa vobis p̄speritas,eorundẽ remuneratio sit bonorum:& cum q̊slibet pauperes nõnulla rep̄hensibilia perpetrare cõspicitis,nolite despicere,nolite desperare:quia fortasse q̊sq̊s superfluitas tenuissimę prauitatis inq̃nat,cachinnus paupertatis purgat. De vobis oĩno pertimescite/quia nonnulla etiã male acta p̄spera vita secuta est/de illis v̄o solicite pensate,quia eorum vitam etiam magistra paupertas cruciat,q̊usq; ad vitę rectitudinẽ perducat. Sequit'. Et in his oĩbus inter nos

Actuũ bonoꝝ & maloꝝ retributio districtissime agitur.

Conuiuia sunt plena loq̃citatis.

Exo. xxxij.

Diues malus q̃re atrocius in lingua ardebat.

Bonũ si qd a dõ habeamus pertimescamus.

Maloꝝ Lazari & bonoꝝ diuitis q̃ sit remuneratio

Dānati an velint trāsire ad saluatos & econtra.

& vos chaos magnum firmatum est: vt hi, qui volunt ad vos transire, non possint: neq; inde huc transmeare. Qua in re valde q̄rendū est, quō dr̄: hi qui volunt ad vos transire non possunt. Quia em̄ hi, qui in inferno sunt, ad btōrum sortem transire cupiant, dubium non est: qui vero iam in btitudinis sorte suscepti sunt; q̄ pacto dr̄: quia trāsire ad eos, qui in inferno cruciant: volunt? Sed sicut transire reprobi ad electos cupiunt, idest, a suppliciorū suorū afflictione migrare: ita ad afflictos atq; in tormentis positos, transire iustorū est mente ire per misericordiam, eosq; velle liberare. Sed qui volunt de btorum sede ad afflictos, atq; in tormētis positos transire, non possunt: quia iustorum animæ q̄uis in suę naturæ bonitate misericordiam habeant: iā tunc autoris sui iusticiæ coniunctæ, tanta rectitudine constringunt: vt nulla ad reprobos cōpassione moueant. Ipse quippe iudici concordant cui inhæret, & eis, q̄s eripere non possunt, nec ex misericordia condecendunt: qa tm̄ illos tūc a se videbunt extraneos: q̄ntum & ab eo, quē diligunt autore suo cōspiciūt repulsos. Nec iniusti ergo ad btorum sortē transeunt: quia dānatione ppetua constringunt: nec iusti ad reprobos transire possunt: quia electi iā p iusticiam iudicis: eis nullo modo ex aliq̄ cōpassione miserent. Sed postq̄ ardenti diuiti de se spes tollit: eius animus ad ppinq̄s, q̄s reliq̄rat, recurrit, quia reproborum mentē pœna sua qn̄q; inutiliter erudit ad charitatē: vt iā tunc etiam suos spūalr̄ diligant, qui hic dum pctā diligerent, nec se amabant. Vnde nūc subdit. Rogo ergo te pr̄, vt mittas eum in domū pr̄is mei: habeo em̄ qnq; frēs, vt testet illis, ne & ipsi veniant in hūc locū tormentorum. Qua in re notandū est ardenti diuiti q̄nta ad supplicium cumulant. Ad pœnam nāq; suam ei, & cognitio seruat, & memoria: cognoscit em̄ Lazarū, quē despexit fratruū q̄q; suorum meminit, q̄s reliq̄t. Perfecta quippe ei vltio de paupe nō esset, si hunc in retributionē non recognosceret: & perfecta pœna in igne nō esset, si non hoc, qd' ipse patit, etiam suis timeret. Vt ergo pctōres in supplicio amplius puniant: & eorum vident gl̄iam, q̄s cōtempserunt: & de illorū etiā pœna torq̄ntur, q̄s inutiliter amauerunt. Credēdum vero est, q̄ āte retributionem extremi iudicij iniusti in requie q̄sdam iustos aspiciunt, vt eos videntes in gaudio: non solum de suo supplicio, sed etiā de illorū bono crucient. Iusti vero in tormētis semp intuent in iustos: vt hinc eorū gaudiū crescat, quia malum cōspiciunt: qd' misericorditer euaserūt: tātoq; maiores creatori suo grās referunt, q̄nto vident in alijs, qd' perpeti, si essent derelicti, potuerunt. Nec illius tantę btitudinis charitatē apd' iustorū animū fuscat aspecta pœna reproborum: quia vbi iā cōpassio miserię nō erit: minuere pculdubio btorū leticiā nō valebit. Quid aūt nimirū si dū iusti iniustorū tormēta cōspiciūt: hoc illis eueniat in obsequiū gaudiorū: qn̄ & in pictura niger color substernit: vt albus vel rubeus clarior videatur? Sicut dictū est: tāto bonis gaudia sua excrescūt, q̄nto eorum ocūlis damnatorū mala subteriacent: q̄ euaserunt. Et q̄uis eis sua gau

Dānati qn̄ q; vidēt saluatos i augmētū supplicij

Iusti iniustorū tormenta conspicere possunt.

dia ad pfruendum plene sufficiant:mala tñ reproborum absq; dubio semp aspiciunt:quia,qui creatoris sui claritatẽ vidẽt/nihil in creatura agit:qd' videre nõ possint. Petenti aũt diuiti vt Lazar9 mittat/ab Abraã ptin9 rñdetur. Habẽt Moysen & pphetas,audiãt illos. Sed qui dei v̄ba despexerat:hęc audire nõ posse,suos seq̃ces ęstimabat. Vñ & rñdit dicẽs. Non pr̄ mi,sed si qs ad eos ex mortuis ierit:credẽt Cui mox v̄aci sentẽcia dr̄. Si Moysen & pphetas nõ audiunt:neq; si quis ex mortuis resurrexerit,credẽt ei,quia nimirum q v̄ba legis despiciunt:Redẽptoris p̄cepta qui ex mortuis resurrexit/q̃to subtiliora sunt,tãto hęc difficili9 implebunt. Minus est em̃ quicquid p legẽ dr̄/q̃ hoc,qd' p dñm iubet. Illa em̃ dari decimas p̄cipit:Redẽptor v̄o nr̄ ab his,q perfectionẽ sequunt omnia dimitti iubet. Illa pctã carnis resecat:Redẽptor v̄o nr̄ cogitatiões etiã illicitas dãnat. Si ergo Moysen & pphetas nõ audiũt:neq; si quis ex mortuis resurrexerit credent ei: quia hi,qui viliora p̄cepta implere, negligũt Saluatoris nr̄i mãdatis altiorib9 obedire qñ cõualescũt. Et nimirũ cõstat:quia cui9 implere dicta renuũt/ei pculdubio credere recusant. Hęc nos de ipsa rei gestę cõsideratiõe dixisse sufficiat. Sed vos fr̄es charissimi & reqem Lazari,& pœnã diuitis cognoscẽtes, sollerter agite:culparũ vr̄arũ intercessores q̃rite,atq; ad aduocatos vobis in die iudicij pauperes pcurate. Mltos em̃ nunc Lazaros habetis & ante ianuas vr̄as iacent,atq; his indigent,q̃ vobis iam satiatis cotidie de mensa cadunt. Verba sacrę lcõnis debẽt nos instruere ad implenda mandata pietatis. Cotidie Lazarum si q̃rim9,inuenim9:cotidie Lazarum si non q̃rimus,cernimus. Ecce importune se pauperes offerunt:rogant nos,qui tunc nobis intercessores venient. Certe nos oĩno rogare debuimus:tñ & rogamur. Videte si negare debemus,qd' petimur:qñ patrõi sunt qui petunt. Nolite ergo misericordię tp̄a perdere:nolite accepta remedia dissimulare. Ante suppliciũ rogate de supplicio. Cum q̃slibet in hoc mundo abiectos aspicitis,etiam si q̃ rep̄hensibilia eorum esse videantur/nolite despicere:quia fortasse q̃s morum infirmitas vulnerat,medicina paupertatis curat. Quorum si q̃ sunt talia,q̃ debeant iure rep̄hendi:hęc si vultis ad vsum vr̄æ mercedis inflectitis:vt ex ip̄is eorum vitijs cumulentur vobis incremẽta pietatis:q̃tenus panem pariter detis,& v̄bum:panem refectionis cum v̄bo correptionis:& duo a vobis alimenta percipiat/qui vnum quærebat, dum exterius cibo/& interius satiatur eloquio. Pauper ergo cum rep̄hensibilis cernitur:moneri debet,& despici non debet. Si v̄o rep̄hensionis nil habet/venerari summopere sicut intercessor debet. Sed ecce multos cernimus:q̃s cuius sint meriti/nescimus. Omnes ergo venerandi sunt:tantoq; necesse est vt omnibus te humiliare debeas:q̃to quis sis ipse ignoras. Rem fr̄es refero,quam bene is,qui p̄sto est frater,& comp̄sbyter meus speciosus nouit. Eodem tempore q̃ monasterium petri,anus q̃dam Redempta nomine/in sanctimoniali habitu constituta in vrbe hac iuxta Marię semper v̄ginis ecclam manebat.

P̄cepta redẽptoris sũt subtiliora p̄ceptis legis.

Hęc illius hirundinis discip̄la fuerat: q̄ magnis v̄tutibus pollens super p̄nestinos mōtes vitā eremiticā duxisse ferebat. Huic duę in eodē habitu discip̄lę adherebāt: vna nomine romula, & altera q̄ nūc adhuc superest, quā quidem facie scio sed nomine nescio. Tres itaq; hę in vno habitacl'o cōmorātes: morum quidē diuitijs plenā: sed tñ rebus pauperē vitā ducebāt. Hęc aūt quā p̄fatus sum, romula aliā, quā p̄dixi condiscip̄lam suā magis vitę meritis anteibat. Erat quippe mirę patiētię, summę obediētię, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad cōtinuę orōnis vsum. Sed plęrumq; hi, q̄s iā perfectos homines ęstimāt, adhuc in ocl'is summi opificis aliquid imperfectionis hn̄t: sicut sępe imperiti homines necdum p̄fecte sculpta sigilla cōspicimus: & iā q̄si perfecta laudamus: q̄ adhuc artifex cōsiderat & limat, laudare iā audit, & tñ ea tundere meliorādo nō desinit. Hęc quā p̄diximus romula, ea quā gręco vocabulo paralysim medici vocāt molestia corporali percussa est: m'ltisq; ānis in lectulo decubās, pene oīm iacebat mēbrorum officio destituta: nec tñ hęc eadē eius mentē ad impatientiā flagella perduxerāt. Nā ipsa ei detrimēta mēbrorum facta fuerāt incremēta v̄tutum: quia tāto solicitius adv̄sum orōnis excreuerat: q̄nto & alic' qd'libet agere nequaq; valebat. Nocte igit̄ q̄dā eandem Redēptā, quā p̄fatus sum (q̄ vtrasq; discip̄las suas filiarū loco nutrierat) vocauit dicēs. Mr̄ veni, mr̄ veni. Quę mox cum alia eius cōdiscip̄la surrexit: sicut vtrisq; referētibus & m'ltis res eadē claruit, & ego q̄q; in eodem tp̄e audiui. Cūq; noctis medio lectulo iacētis assisterēt, subito cęlitus lux emissa, omne illius cellulę spacium impleuit: & splēdor tātę claritatis emicuit: vt corda assistētium inęstimabili pauore perstringerēt, atq; (vt post ipsę referebāt) omne in eius corpus obrigesceret, & in stupore subito remanerent. Cœpit nāq; q̄si cuiusdā magnę m'ltitudinis ingrediētis sonitus audiri, ostiū cellulæ cōcuti, ac si ingrediētium turba p̄meret: atq; (vt dicebāt) intrātium m'ltitudinem sentiebāt, sed nimietate timoris & luminis nil videre poterāt: quia earū ocl'os & pauor dep̄sserat, & ipsa tāti luminis claritas reuerberabat. Quā lucē p̄tinus miri odoris est fragrantia subsecuta: ita vt earum animum, quia lux emissa terruerat odoris suauitas refoueret. Sed cum vim claritatis illius ferre nō possent: cępit eadē Romula assistente & trementē Redemptā suorū morū magistrā blanda voce cōsolari, dicens. Noli timere mr̄: non morior modo. Cunq; hoc crebro diceret: paulatim lux q̄ fuerat emissa subtracta est: sed is qui subsecutus est odor remāsit: sicq; dies sc̄ds & tertius transijt, vt asp̄sa fragrantia odoris remaneret. Nocte igit̄ q̄rta eandem magistram suā vocauit, q̄ veniente viaticum petijt & accepit. Necdum v̄o eadem Redēpta, vel alia eius discipula a lectulo iacentis discesserāt: & ecce subito in platea ante cellulæ eiusdē ostium duo chori p̄sallētium cōstiterūt, & (sicut dicebāt) sexus ex vocibus discreuisse: p̄salmodię cātus dicebāt viri, & fœminę rn̄debāt. Cunq; āte fores cellulæ exhiberentur cælestes exequiæ sc̄tā illa anima carne soluta est.

Qua ad cælum ducta: quanto chori psallentium altius ascēdebant: tāto cœpit psalmodia lenius audiri: quousq; & eiusdem psalmodiæ sonitus. & odoris suauitas elongata finiret. Hæc igit quādiu vixerat in corpe: quis illā haberet in honore? Indigna cunctis hoībus & despecta videbat. Quis em̄ ad illā accedere, quis illam videre dignaretur? Sed latebat in sterquilino margarita Dei. Sterquilinium frēs hāc ipsam corruptibilitatem corpis appello: sterquiliniū abiectiōem pauptatis nomino. Assumpta est ergo margarita q̄ iacebat in sterquilinio, & posita est in cælestis regni ornamēto. Iam inter supnos ciues emicat: iam inter ignitos illos lapides æterni diadematis coruscat. O vos q in hoc mundo vos diuites esse creditis, aut estis, cōferte si potestis falsas vr̄as diuitias veris diuitijs Romulæ. Vos in hui9 mūdi via omnia amissuri possidetis, illa nil q̄siuit in itinere: & omnia inuenit in puentione. Vos lætam vitā ducitis, tristem mortem timetis, illa tristem vitā pertulit, ad lætam mortem peruenit. Vos ad tempus q̄ritis obsequia hominum: illa despecta ab hoībus, inuenit socios choros angelorum. Discite ergo frēs temporalia cūcta despicere, discite honorem temporalem cōtemnere, æternam gl̄iam amare. Honorate, q̄s pauperes cernitis: & q̄s foris cōspicitis despectos, scli, int9 arbitramini amicos dei. Cum his participamini, qd̄ habetis: vt quoq; dignent vobiscum participare, qd̄ hn̄t. Pensate qd̄ ore magistri gētium dr̄. In hoc tēpore vr̄a abundātia illorum inopiam suppleat: vt & illorum abundātia vr̄æ inopiæ sit supplemētum. Pensate q ipsa per se veritas dicat. Quādiu fecistis vni de his fratris meis minimis, mihi fecistis. Ad tribuēdum ergo pigri cur estis? qn̄ hoc qd̄ iacenti in terra porrigitis: sedenti in cælo datis. Sed hæc omps deus qui per me in vr̄is auribus loquit, per se in vr̄is mentibus loq̄tur. Qui viuit & regnat. &c.

ij. cor. viij.

mat. xxv. d

¶Segmentum ex euangelio Lucæ. cap̄. xiiij. lr̄a. D. quod canitur dñica secunda post Trinitatem. Historia facta est anno Christi. xxxij. v. kalendas Octob.

N illo tēpore: Dixit dn̄s Iesus discipulis suis similitudinem hanc. Homo quidam fecit cœnam magnam: & vocauit multos. Et misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis: vt venirent, quia iam parata sunt omnia. Et cœperunt omnes simul excusare. Primus dixit. Villam emi, & necesse habeo exire, & videre illam. Rogo te, habe me excusatū. Et alter dixit. Iuga boum emi quinq;, & eo pbare illa. Rogo te, habe me excusatū. Et alius dixit. Vxorem duxi, & ideo non possum venire. Et reliqua.

¶ Homilia Gregorij papę de eadem lectione. Habita ad populum in basilica beatorum Apostolorum Philippi & Iacobi. Dñica secunda post Trinitatem.

Corpis et cordis delicie plimuz inter ee dñr.

HOc distare frẽs charissimi inter delicias corpis & cordis solet, ꝙ corpales deliciæ cũ non habent̃: graue in se desyderiũ accendũt: cum ỽo habitę edunt̃, comedentẽ ꝓtinus in fastidiũ per sacietatẽ ỽtunt. At cõtra spiritales delicię cũ nõ habent̃, in fastidio sunt: cũ ỽo habent̃, in desyderio: tãtoq; a cõdente ãplius esuriũt, q̃nto ab esuriente ãplius comedunt̃. In illis appetitus placet, expientia displicet: in istis appetitus vilis est: experiencia magis placet. In illis appetitus saturitatẽ, saturitas fastidiũ generat: in istis appetitus saturitatẽ, saturitas appetitũ, parit. Augent em̃ spiritales deliciæ desyderiũ in mente, dũ satiãt: quia q̃nto magis earũ sapor percipitur, eo ãplius cognoscit̃, qđ auidius amet̃. Et idcirco nõ habitæ, amari non possunt: qa earũ sapor ignorat̃. Quis em̃ amare valeat, qđ ignorat? Proinde Psalmista nos admonet, dicẽs. Gustate, & videte, qm̃ suauis est dñs. Ac si apte dicat. Suauitatẽ eius nõ cognoscitis, si hãc minime gustatis: sed cibũ vitę ex palato cordis tãgite: vt ꝓbãtes eius dulcedinẽ, amare valeatis. Has autẽ homo delicias tũc amisit: cũ in paradiso peccauit. Extractus em̃ a cibo ęternę dulcedinis os clausit. Vnde nos q̃q; nati in huius ꝑegrinationis ærũna: huc fastidiosi iã veniẽtes, nescimus qđ desyderare debemus. tantoq; ãplius fastidij nostri morbus exaggerat: q̃nto se magis ab esu illius dulcedinis animus elõgat: & eo iam terrenas delicias nõ appetit, q̃ eas comedere diu longeq; dissueuit. Fastidio ergo nr̃o tabescimus: & lõga inediæ peste fatigamur. Et quia gustare intus nolumus paratã dulcedinẽ: amamus foris miseri famẽ nr̃am. Sed supna nos pietas nec se deserẽtes deserit. Contẽptas em̃ illas delicias ad memorię nr̃æ oclos reuocat, easq; nobis ꝓponit: in ꝓmissione torporẽ excutit: atq; vt fastidiũ nr̃m repellere debeamus: inuitat. Ait nãq;. Homo quidã fecit cœnã magnã, & vocauit mł̃tos. Quis iste homo est, nisi ille de q̃ ꝑ ꝓphetam loqtur? Et homo est: & quis cognouit eũ? q̃ facit cœnã magnã: quia satietatẽ nobis dulcedinis internę ꝑparauit. Qui vocauit mł̃tos, sed pauci veniunt: quia nõnunq̃; ipsi, qui ei per fidẽ subiecti sunt: ęterno ei9 cõuiuio male viuẽdo cõtradicũt. Misit aũt seruũ suũ hora cœnę dicere inuitatis, vt venirent. Quid hora cœnæ, nisi finis est mũdi? In q̃ nimirũ nos sumus (sicut iã dudũ Paulus testat̃, dicẽs) In q̃s fines sclorũ deuenerũt. Si ergo hora cœnę iã est cũ vocamur: tãto magis nõ debemus excusare a cõuiuio dei, q̃nto appropinq̃sse iã cernimus finẽ scł̃i. Quo em̃ ꝑsamus, qa nihil est, qđ restat: eo debemus ptimescere, ne tp̃s gr̃ę (qđ ꝑsto est) pereat. Idcirco aũt hoc cõuiuium

Ps. xxxiij. — *Multi sũt q̃ nesciũt qđ desiderare debeant.* — *Ezech. viij* — *Cenã magnaz fecit dñs.* — *j. Cor. x. c.*

Dei non prandiū,sed cœna nominat:quia post prandium cœna restat: post cœnā vero conuiuiū nullū restat,Et qa eternū dei conuiuiū nobis in extremo pparabit:rectū fuit,vt hoc nō prādiū,sed cœna vocaret. Sed qs p hūc seruū, qui a prefamilias ad inuitādū mittit,nisi pdicatorū ordo signatur: De q vi delicet ordine quis adhuc indigni existimus:quis pctorū nrorū pōderibus grauamur:& nos tñ in istis diebus sumus:& cū ad ędificationē vram vobis aliquid loqr,hoc est qd ago.Seruus em sum summi prfamilias:cū vos ad moneo ad contēptum scli:inuitare vos venio ad cœnā dei.Nemo me pter me hoc in loco despiciat.Et si ad inuitādum nequaqꝫ dignus appareo,sed tñ magnę sunt delicię,qs pmitto.Sępe solet fres mei euenire,qd dico,vt psona potēs famulū habeat despectū,cuiqꝫ per eū suis forte vl extraneis aliqd respō sum mādat:nō despicit persona loqntis serui:quia seruat in corde reuerentia mittētis dñi:nec pēsant qui audiunt per quē,sed quid vel a q audiāt.Ita ergo fres,ita vos agite.& si nos forsitā digne despicitis,in mente tñ vra vocantis dñi reuerentiā seruare.Cōuiuę fieri summi prfamilias libēter obedite:corda vra discutite:atqꝫ ex eis mortale fastidiū pellite.Ad repellēdum nāqꝫ fastidiū vrm iā parata sunt omia.Sed si adhuc carnales estis,fortasse epulas carnales inquiritis.Ecce ipsę carnales epulę,in spūale vobis alimentum cōuersæ sunt. Ad abstergēdum nāqꝫ mētis vrę fastidium in cœna dei:ille vobis singlaris agnus occisus est.Sed quid agimus qa hoc,qd subiungit:adhuc fieri a mltis videmus? Et ceperunt omnes simul excusare. Offert deus,quod rogari debuit:nō rogatus dare vult,qd vix sperari poterat:quia dignaretur largiri postulatus.Contēptoribus vero paratas delicias refectiōis ęternę denunciat:& tamē simul oēs excusant.Ponamus ante oclos mētis,minima vt possimus digne pēsare maiora.Si quisqꝫ potēs ad inuitādum quempiā pauperē mitte ret:quid fres rogo,quid pauper ille faceret,nisi de eadē sua inuitatione gau deret: respōsum humilē redderet: vestem mutaret: ire quotius festinaret:ne prior se ad potētis cōuiuiū alter occurreret:Homo ergo diues inuitat:& pau per occurrere festinat.Ad dei inuitamur conuiuium:& excusamus.Sed ecce hęc ęstimare possum quid sibi corda vra respōdeāt.Occltis em fortasse sibi met cogitatiōibus dicunt.Excusare nolumus.Ad illd em supernę refectiōis cōuiuium,& vocari,& peruenire gratulamur.Loqntes vobis talia: mentes vræ verum dicunt.si nō plus terrena quam cælestia diligunt,si non āplius rebus corporalibus quam spūalibus occupant. Vnde hic qqꝫ ipsa excusantum causa subiungit:cum ptinus subinfert. Primus dixit,villā emi,& necesse habeo exire videre illā:rogo te,habe me excusatum. Quid per villam,nisi terrena substātia designatur: Exit ergo videre villā:qui sola exteriora cogitat pter substātiam. Alter dixit.Iuga boum emi quinqꝫ,& eo pbare illa: rogo te, habe me excusatum. Quid in qnqꝫ iugis boū,nisi quinqꝫ sensus corporis accipimus:Qui recte qqꝫ iuga boū vocati sunt:qa in vtroqꝫ sex geminant.

Cœna ferē nullū restat conuiuiū.

Despecti nūcij vba nō ppt ipz sz ppt reuerētiā mittētis non despiciūt.

Villa terrenā substantiam sigt.

Boū qnqꝫ iuga qnqꝫ sensus repsentant.

Qui videlicet corpales sensus: qa interna cõphẽdere nesciũt, sed sola exteriora cognoscũt: & deserẽtes intima ea: q̃ extra sunt tãgũt: recte p eos curiositas designat: q̃ dum alienã vitam q̃rit discutere: semp sua intima nesciens, studet exteriora cogitare. Graue nãq; est curiositatis vitium: q̃ dum cuiuslibet mẽtẽ ad inuestigãdam vitã pximi exterius duxit, semp ei sua intima abscondit: vt aliena sciẽs, se nesciat: & curiosi anim⁹ q̃nto peritus fuerit alieni meriti, tãto fiet ignarus sui. Propter hoc nãq; & de his qnq; iugis boum dr̃: eo pbare illa, rogo te, habe me excusatum. Ipsa em̃ excusantis v̾ba a vitij sui significatiõe nõ discrepauit: dum dicit: eo pbare illa: qa videlicet aliqñ ptinere pbatio ad curiositatem solet. Sed notãdum, q̃ is qui pter villã, & is q̃ ppt pbãda iuga boum a cœna sui inuitatoris se excusat, hũilitatis v̾ba pmiscet, dicẽs, Rogo te, habe me excusatum. Dum em̃ dicit rogo: & tñ uenire cõtemnit: humilitas sonat in voce, supbia in actiõe. Et ecce dijudicat praua q̃sq; cum audit, nec tñ ea, q̃ dijudicat, agere desistit. Nam dũ cuilibet puerse agẽti dicimus, cõuertere, deum seq̃re, mũdum relinq̃: vbi hũc nisi ad dñicã cœnam vocamus? Sed cum respõdet, ora p me, quia peccator sum, hoc facere nõ possum: quid alid' agit, nisi rogat & excusat? Dicens, nãq; peccator sum, humilitatẽ insinuat: subiũgens aũt cõuerti nõ possum, supbiam demõstrat. Rogãdo ergo excusat: qui & humilitatẽ superducit in voce, & supbiã exercet in actiõe. Alius autem dixit, Vxorem duxi, & ideo nõ possum venire.

Coniugium bonũ est.

Quid p vxorem, nisi voluptas carnis accipitur? Nam q̃uis bonũ sit coniugium: atq; ad ppagãdam sobolem diuina puidẽtia cõstitutum: nõnulli tñ nõ per hoc fœcunditatem plis, sed desyderia expetũt voluptatis: & idcirco p rem istam significari põt, nõ incõgrue res iniustas. Ad cœnam ergo nos ęterni cõuiuij summus pr̃familias inuitat: sed dum alius auariciæ, alius curiositati, alius voluptati carnis, est deditus, nimirum reprobi simul oẽs excusant. Dum hũc terrena cura occupat, illũ alieni actus sagax cogitatio deuastat: alterius etiã mentẽ voluptas carnis inquinat, fastidiosus quisq; ad æternæ vitę epulas nõ festinat. Sequit̃. Reuersus seruus nũciauit hæc dño suo. Tũc iratus pr̃familias, dixit seruo. Exi cito in plateas & vicos ciuitatis, & pauperes, ac debiles, cæcos & claudos introduc huc. Ecce qui terrenę substãtię plus iusto incubat, venire ad dñicam cœnã recusat: qui labori curiositatis insudat, p̃parata vitæ alimẽta fastidit: qui carnalib⁹ desyderijs inferuit, spũalis cõuiuij epulas respuit. Quia ergo venire superbi renuũt, pauperes eligunt̃. Cur hoc? Quia iuxta Pauli vocem. Infirma mũdi eligit deus: vt cõfundat fortia. Sed notãdum nobis est, quõ describant̃, qui ad cœnam vocant̃, & veniũt. Pauperes & debiles dñr: qui iudicio suo apd' semetipsos infirmi sunt. Nam pauperes q̃si fortes sunt: qui & positi in paupertate superbiũt. Cæci v̾o sunt, qui nullum ingenij lumẽ hñt. Claudi q̃q; sunt: qui rectos gressus in operatione non hñt. Sed dũ morũ vicia in mẽbrorũ debilitate signant̃: pfecto liq̃t: quia

Auaricia curiositas & voluptas puãt hoïes a cęna dñi.

j. cor. j. d.

Paupes & debiles q̃ dñr.

ficut illi: pctõres fuerũt, qui vocati venire noluerunt. ita hi ꝗcꝗ pctõres sunt, q inuitant̃: & veniũt. Sed pctõres superbi respuunt̃: vt pctõres humiles eligant̃. Hos elegit dñs, q̃s despicit mũdus: quia plærũcꝗ ipsa despectio hominẽ reuocat ad semetipm̃. Is em̃ qui pr̃em reliquit, & partẽ substãtię, quã perceperat ꝓdige expẽdit: postꝗ̃ esurire cœpit: in se reuersus dixit. Quãti mercenarij in domo pr̃is mei abundãt panib⁹. Longe quippe a se discesserat qñ peccabat, & si nõ esurisset, in semetipm̃ minime redijsset: quia postꝗ̃ terrenis reb⁹ indiguit: tũc cogitare cœpit quid de spũalibus amisit. Pauperes ergo & debiles, cæci & claudi, vocant̃, & veniũt: quia infirmi quicꝗ atꝗ in hoc mũdo despecti plærũcꝗ tãto celeritus vocẽ dei audiunt, q̃nto in hoc mũdo nõ habẽt vbi delectent̃. Quod bene Amalechitarũ puer ille ægyptius designat, q Amalechitis ꝑdantibus, atꝗ currẽtibus æger remansit in via: & fame sitiꝗ aruit. Quem tñ Dauid inuenit: ei cibũ potũꝗ ꝑbuit. Qui illico cõualescens dux Dauid factus cõuiuãtes Amalechitas reperit: & eos, qui se debilem reliq̃rant: cum magna fortitudiue ꝓstrauit. Amalechita quippe pp̃ls lambẽs vocabat̃. Et quid per lambẽtem pp̃lm, nisi mẽtes sc̃larium designant̃, q terrena cuncta ambiẽdo, q̃si lambũt, dum solis tp̃alibus delectãtur? Quasi em̃ pp̃ls labẽs ꝑdam facit: dũ terrena diligẽtes lucra de alienis damnis exaggerãt. Sed puer ægyptius æger in via relinquit̃: quia peccator quisꝗ̃ dum infirmari ab hui⁹ mũdi statu cœperit, mox sc̃laribus mẽtibus in despectum venit. Quem tñ Dauid inuenit, eiꝗ cibũ & potum ꝑbet: quia manu fortis dñs adiecta mũdi nõ despicit: & plęrũcꝗ eos, qui sequi mũdum minime valẽtes, q̃si in via remanent, ad amoris sui gr̃am conuertit: eisꝗ ꝟbi sui cibũ potũꝗ porrigit: & q̃si duces sibi in via eligit, dum suos etiam ꝑdicatores facit. Dum em̃ chr̃m pctõrum cordib⁹ inferũt: q̃si Dauid super hostes ducũt. Qui cõuiuãtes Amalechitas velut Dauid gladio feriũt: quia superbos q̃scꝗ, qui se in mũdo despexerant, dñi ꝟtute ꝓsternũt. Puer ergo ægyptius qui in via remãsit Amalechitas interfecit: quia plęrũcꝗ ipsi mẽtes sc̃larium ꝑdicando superãt: qui prius cũ sc̃laribus in hoc mũdo currere nõ valebãt. Sed deductis ad cœnã pauperib⁹, quid puer subiũgat, audiamus. Dñe factũ est vt imperasti: & adhuc locus est. Multi tales ad cœnã dñicam, ex Iudæa collecti sunt: sed m̃ltitudo q̃ ex Israelitico pp̃lo credidit, locũ supni cõuiuij nõ impleuit. Intrauit iã freq̃ntia Iudæorum, sed adhuc vacat locus in regno vbi suscipi debeat numerositas gẽtium. Vñ & idem seruo dr̃. Exi in vias & sepes: & cõpelle intrare, vt impleat̃ domus mea. Cum de vicis & plateis ad cœnam q̃sdã dñs inuitat: illũ videlicet pp̃lm designat, qui tenere legẽ sub vrbana cõuersatiõe noluerat. Cũ ꝟo conuiuas suos colligi ex vijs & sepibus ꝑcipit: nimirũ agrestẽ pp̃lm, idest gẽtilem q̃rit. De cuius significatiõe per Psalmistam dr̃. Tũc exultabũt omnia ligna siluarũ ante faciẽ dñi, qm̃ venit. Ligna em̃ siluæ gẽtes vocatę sunt, quia in infidelitate sua tortæ & in infructuosæ semper fuerũt. Qui ergo ex

De⁹ eligit quos mũd⁹ despicit.

Luce.xv.

i.reg.xxx.

Amalechita pp̃ls lãbẽs vocat̃.

ps.xcv. Gẽtiles vocati sũt ligna silug.

illo aggresti vsu cōuersi sunt, ad cænam dn̄icam q̄si ex sepibus venerūt. Nō tandum vero, q̄ in tertia hac inuitatione non dr̄ inuita, sed compelle intrare. Alij em̄ vocant, & venire cōtēnunt: alij vocant & veniunt: alij aūt nequaq̄ dr̄: quia vocant: sed cōpellunt vt intrēt. Vocātur & venire contēnunt: q domum quidē intellectus incipiunt, sed eundē intellectū opibus nō sequuntur. Vocantur, & veniunt, qui acceptā intellectus grām: operādo perficiūt. Quidam vero sic vocātur: vt etiā compellātur: nā sunt nonnulli, qui bona faciēda intelligunt: sed hęc facere desistunt. Vident, q̄ agere debeāt: sed hęc ex desyderio non sequunt. His (vt superius diximus) plęrumq̄ contingit, vt eos in carnalibus desyderijs suis: mundi huius aduersitas feriat: apprehendere tp̄alem gl̄iam conent, & neq̄ant, & dum per alta pelagi q̄si ad grādiores curas huius sc̄li nauigare p̄ponunt/semper aduersis flatibus ad deiectiōis suæ littora appellunt. Cūq̄ se frāgi in desyderijs suis aduersante mundo cōspiciunt, qd de se autori suo debeāt/cōmemorāt: ita vt ad eū erubescētes redeāt, qui eū superbiētes p̄ amore mundi deserebāt. Sæpe nāq̄ nonnulli ad tp̄alē gl̄iam p̄ficere volētes, aut longa ęgritudine tabescunt: aut afflicti iniurijs concidunt: aut percussi grauibus dānis affligunt: & in mundi dolore: vidēt quia nihil confidere de eius voluptate debuerūt: seq̄ ip̄os in suis desyderijs rep̄hendētes, ad deum corda cōuertūt. De his q̄ppe dn̄s per p̄phetā dicit. Ecce ego sepiā viam tuā spinis, & sepiā eam maceria: & semitas suas nō inueniet, & seq̄tur amatores suos, & non app̄hendet eos: q̄ret & non inueniet eos: & dicet. Vadam & reuertar ad virū meum priorē: quia bene mihi tunc erat, magis q̄ nunc. Vir vniuscuiusq̄ fidelis animæ deus est, quia hęc videlicet ei est cōiuncta per fidē. Sed illa, q̄ coniuncta fuerit deo anima, amatores suos seq̄tur: q̄n mēs, q̄ iam p̄ fidem credidit: adhuc se immundis spiritib⁹ in operationib⁹ substernit, mundi gl̄iam q̄rit: carnali delectatiōe pascit, exquisitis voluptatibus nutritur. Sed plęrumq̄ omp̄s deus talē animā misericorditer respicit: & eius voluptatibus amaritudines permiscet. Vnde dicit. Ecce ego sepiā vias tuas spinis. Vię etem̄ nr̄æ spinis septę sunt: q̄n in hoc: qd' male cupim⁹/dolorū punctiōes inuenimus. Et sepiā eā maceria: & semitas suas nō inueniet. Vię nr̄ę sepiunt: cū desyderijs nr̄is dura in hoc mundo obiectione resistunt. Et semitas nr̄as inuenire non possumus, quia hoc, qd' male q̄rimus/adipisci p̄hibemur. Et sequet amatores suos & nō app̄hendet eos: q̄ret & nō inueniet eos: quia malignos sp̄us quibus se in suis desyderijs anima subdidit/ad desyderiorū suorū effectū minime comp̄hēdit. Sed de hac salubri aduersitate q̄nta vtilitas nascat/adiūgit, cū subdit, & dicit. Vadā & reuertar ad virū meū priorē: quia bene mihi erat, tūc magis, q̄ nūc. Postq̄ ergo vias suas spinis septas inuenit: postq̄ amatores suos app̄hendere nō valet, ad amorē viri prioris redit: qa plærūq̄ postq̄ in hoc mūdo nō possumus obtinere, q̄ volumus: postq̄ in terrenis desyderijs de impossibilitatę lassamur: tunc ad mentem dn̄m reducimus, tunc

Gl̄iā tp̄alē multi conā app̄hendere, & neq̄ūt.

Osee. ij. b.

Vir cuiusq̄ fidelis vir de⁹ est.

Vię nr̄ę maceria sepiūtur.

placere incipit/qui displicebat:& is,cuius nobis amara fuerant præcepta: repente dulcessit in memoria:& peccatrix anima,quę adultera conata est esse/nec tamen aperto opere potuit,decreuit esse fidelis coniux. Qui ergo huius mundi aduersitatibus facti ad dei amorem redeunt:atq; a p̃sentis vitæ desyderijs corriguntur:quid isti fr̃es charissimi/nisi compelluntur vt intrẽt? Sed valde est tremenda sententia:quæ ,ptinus sub infertur. Intenta hãc cordis aure percipite fr̃es & dñi mei:in q̃ntum iusti dñi mei:intenta hãc aure percipite:vt tãto eam minus sentiatis in examine/q̃nto nunc auditis formidolosi⁹ in p̃dicatione,ait em̃. Dico autem vobis:ꝙ nemo virorũ illorum,qui vocati sunt/gustabit cœnã meam. Ecce vocat per se:vocat per Angelos:vocat per Patres, vocat per Prophetas,vocat per Apl̃os:vocat per Pastores:vocat etiã per nos:vocat plęrumq; per miracl'a:vocat plęrumq; per flagella,vocat aliq̃n per mundi huius ,pspera, vocat aliq̃n per aduersa. Nemo contemnat: ne dum vocatus excusat,cum voluerit intrare,non valeat. Audite q̃d sapiẽtia per Salomonem dicat. Tunc inuocabunt me/& non exaudiam/mane consurgent & non inuenient me. Hinc est ꝙ fatuæ v̾gines tarde venientes clamant,Dñe dñe/aperi nobis. Sed iam tunc aditum quærentibus dr̃. Amẽ amen dico vobis/nescio vos. Quid inter hæc fr̃es charissimi,nisi relinquere omnia debemus:curas mundi postponere/solis desyderijs æternis inhiare? Sed hæc paucis data sunt. Admonere vos volo/relinq̃tis omnia.sed non p̃sumo. Si ergo cuncta mundi relinquere non potestis:sic tenete,q̃ huius mundi sunt,vt tamen per ea non teneamini in mũdo:vt terrena res possideatur non possideat:vt sub mentis vr̃æ sit dño,qd̕ habetis/ne si mens vr̃a terrenarum rerum amore vincitur/a rebus suis magis ipsa possideatur. Sit ergo res temporalis in vsu,æterna in desyderio:sit res temporalis in itinere,desyderetur æterna in peruentione. Quasi ex latere respiciatur quicquid in hoc mundo agit̃,ante nos aũt tendãt mentis ocl'i,cum tota intẽtione illa conspiciant,ad q̃ pueniemus. Extirpent̃ funditus vitia,non solũ ab actu operis:sed etiam a cogitatiõe cordis euulsa. Non vos voluptas carnis/nõ sollicitudo curiositatis,nõ æstus ambitionis a dñica cœna p̃pediat:sed ipsa q̃q;, q̃ honesta in mundo agimus/q̃si ex q̃dam latere mentis tãgamus:vt terrena q̃libet sic nr̃o corpori seruiant/q̃tenus cordi minime obsistant. Non ergo fr̃es audemus vobis dicere:vt omnia relinq̃tis:sed tamen si vultis omnia etiã retinendo relinquitis,si sic temporalia geratis:vt tñ tota mente ad æterna tendatis. Hinc etem̃ Paulus apl̃s dicit. T̃ps breue est:reliquũ superest:vt q hñt vxorẽ, tanq; non habẽtes sint:& q flent,tanq; non flẽtes:& qui gaudent,tanq; nõ gaudẽtes:& qui emunt,tanq; nõ possidẽtes,& qui vtunt̃ hoc mundo,tanq; nõ vtant̃. Præterit em̃ figura huius mũdi. Vxorẽ nãq; habet:sed q̃si non habens/qui sic scit carnis debita exoluere:vt tamen per ea mundo tota mente non cogatur inhærere. Nam cum idem rursum egregius prædicator dicat,

Textus.

De nos vocat mltipliciter.

,pu̾bi.i.

Mat.xxv.a

Bõa mũdi q̃liter sunt tenenda.

i. Cor. vij.

Qui habet vxorem cogitat,q̃ sunt huius mundi:quõ placeat vxori:ille vxorem hñs q̃si non habet,qui sic studet placere cõiugi:vt tñ non displiciat conditori.Flet q̃q;:sed tanq̃,nõ fleat:qui sic tpalib9 damnis affligit:vt tñ de æternis lucris semper animũ consolet.Gaudet v̾o:sed tanq̃ nõ gaudeat,qui sic temporalibus bonis hilarescit:vt tñ semper perpetua tormẽta consideret:& hoc,qd' mẽtem gaudio subleuat/hãc continuo põdere ꝓuidi timoris p̃mat. Emit autem:sed q̃si non possidẽs:qui & ad vsum terrena p̃parat,& tñ cauta cogitatione p̃uidet,q; hæc citius relinq̃t.Mundo q̃q; vtit:sed q̃si non vtat,q & necessaria cũcta exterius ad vitæ suæ ministerium redigit,& tñ hæc eadẽ non sinit suæ mẽti dñari:vt & subiecta foris seruiãt:& nunq̃ intentionẽ animi ad alta tendẽtis frãgãt.Quicũq; igit tales sunt/eis ꝓfecto terrena oĩa/ non ad desyderium:sed ad vsum adsunt,quia rebus quidẽ necessarijs vtũt, sed nihil cũ pctõ hr̃e cupiũt.De ipsis q̃q; reb9 habitis,cotidie mercedes q̃rũt: & plus gaudent bono opere:q̃ bona possessione.

¶Segmentum ex euangelio Lucæ cap̃.xv.lr̃a. A.quod canitur dñica.iij.post Trinitatem,Historia facta est anno chr̃i xxxij.vj.kl̃as.Septembris.fer̃.v.

IN illo tp̃e:Accesserunt ad dñm Iesum Publicani & pctõres:vt audirẽt illum.Et murmurabãt Pharisei & Scribæ,dicẽtes.Quia hic pctõres recipit:& mãducat cum illis:Et ait ad illos parabolã istam,dicens.Quis ex vobis homo,qui habet cẽtum oues:& si perdiderit vnã ex illis,nõne dimittit nonaginta nouẽ in deserto:& vadit ad illam q̃ perierat donec inueniat eã? Et cum inuenerit eam,imponit in hũeros suos gaudens:& veniẽs domũ conuocauit amicos & vicinos,dicẽs illis.Cõgratulamini mihi:quia inueni ouem meam,q̃ perierat. Dico vobis:q; ita gaudiũ erit in cælo sub vno pctõre pœnitẽtiam agente:q̃ supra nonaginta nouẽ iustis qui non indigent pœnitentia.Et reliqua.

¶Homilia Gregorij papæ de eadem lectione.

Charitatis impẽdite ꝓpetas sub cõpatiõe so lis mõstrat

AEstiuum tempus,qd' corpori meo valde cõtrarium est:loqui me de expositione euangelij longa mora interueniẽte prohibuit,sed nunquid quia lingua tacuit,ardere charitas cessauit?Hoc em̃ dico,qd' apd' se vr̃m vnusq̃sq; cognoscit.Plerumq; charitas quibusdam occupatiõibus p̃pedita:& intus flagrat in corde:& tñ non monstratur in

opere,quia & Sol cum nube tegitur:non videtur in terra, & tamen ardet in cælo. Sic esse occupata charitas solet,& intus sui vim ardoris exercet:& foris flammas opis non ostēdit, Sed quia nunc ad loq̄ndum tp̄s redijt: vr̄a me studia accendunt,vt mihi tāto āplius loqui libeat:q̄nto hoc vr̄ę mētes desyderabilius expectant. Audistis in lectione euāgelica fr̄es mei:quia Pctōres & Publicani accesserunt ad redemptorē nr̄m:& non solum ad colloq̄ndum, sed etiā ad conuescendum recepti sunt. Quod vidētes Pharisei dedignati sunt. Ex q̄ re colligite:quia vera iusticia cōpassionē habet,falsa iusticia dedignationem:q̄uis & iusti soleāt pctōribus dedignari. Sed aliud est,qd agit typo supbię,aliud qd zelo iusticię vel disciplinę. Dedignātur etem̄,sed non dedignātes desperāt,sed non desperātes persecutionē commouent,sed amātes:quia & si foris increpatiōes p disciplinā exaggerāt:intus tñ dulcedinē p charitatē seruāt. Prępontunt sibi animo ipsos plerūq;,q̊s corrigunt: meliores ęstimāt eos q̊q;, q̊s iudicāt. Quod videlicet agentes:& p disciplinā arguūt subditos,& p hūilitatem custodiunt semetip̄os. At contra hi,qui de falsa iusticia supbire solēt, cęteros q̊sq; despiciunt,nulla infirmātibus misericordia condescendunt:& q̄ se pctōres esse non credunt:eo deterius pctōres fiunt. De q̊rum pfecto nūero Pharisei extiterāt:qui dijudicātes dn̄m,& pctōres suscipet:arenti corde ip̄m fontem misericordię rephendebāt. Sed quia ęgri erāt:ita vt se ęgros esse nescirent:q̄tenus qd erāt agnoscerent:cęlestis eos medicus fomentis blādis curat:benignum paradigma obijcit:& in eorū corde vulneris tumorē p̄mit. Ait nāq;. Quis ex vobis homo,qui habet centū oues:& si pdiderit vnam ex illis,nonne dimittit nonaginta nouē in deserto:& vadit ad illā q̄ perierat? Ecce mira dispensatiōe pietatis silitudinem veritas dedit,quam & in se homo ipse recognosceret:& tñ hęc specialiter ad ip̄m autorē hoīm ptineret. Quia etem̄ centenarius pfectus est numerus:ipse cētum oues habuit,cum sctōrum angelorum substātiā & hoīm possedit. Sed vna ouis tunc perijt:qn̄ peccando homo pascua vitę dereliquit. Dimisit aūt nonaginta nouē in deserto:qa illos summos angelorum choros reliquit in cęlo. Cur aūt cęlū desertū vocat, nisi q̄ desertum dr̄ derelictum? Tunc aūt homo cęlum deseruit cū peccauit. In deserto aūt nonaginta nouē oues remāserant:qn̄ in terra dn̄s vnā ouem q̄rebat:quia rōnalis creaturę numerus,angelorū videlicet & hoīm qui ad videndum deū conditus fuerat,pereunte homine erat imminutus:& vt pfecta summa ouiū integraret in cęlo,homo pditus q̄rebat in terra. Nam qd hic euāgelista dicit in deserto,alius dicit in montibus,vt significent in excelsis,qa nimirum oues q̄ non perierāt in sublimibus stabāt. Et cū inuenerit ouē,imponit in humeros suos gaudens. Ouē humeris suis imposuit:quia humanam naturā suscipiens,pctā nr̄a in se portauit. Et veniens domū cōuocat amicos suos,& vicinos,dicēs eis. Cōgratulamini mihi:quia inueni ouē meā, q̄ perierat. Inuenta oue ad domū redijt:quia pastor nr̄ reparato hoīe ad

Vera iusticia cōpassionē hz:falsa dedignationē.

regnum cælelte rediit. Ibi amicos & vicinos inuenit: illos videlicet angelorum choros, qui amici sunt: qa voluntatē eius cōtinue in sua stabilitate custodiūt. Vicini q̄q3 eius sunt, quia claritate visiōis illius sua assiduitate pfruunt. Et notandum q̄ nō dicit: Cōgratulamini inuētę oui, sed quia videlicet ei9 est gaudium vita nr̄a: & cum nos ad cęlū reducimur, solēnitatē lætitię ei9 implem9. Dico vobis q̄ ita gaudiū erit in cęlo super vno pctōre pęnitētiā agēte: q̄3 sup nonaginta nouē iustis qui nō indigent pęnitētia. Cōsiderandū nobis est fr̄es mei cur dn̄s plus de cōuersis pctōribus, q̄3 de stantibus iustis in cęlo gaudiū esse fateat. Vnde hoc, nisi qd' ipsi per cotidianū visiōis experimētū nouimus: quia plęrūq3 hi, qui nullis se opp̄ssos pctōrū mollibus sciunt: stant qdē in via iusticię: nulla illicita perpetrāt, sed tn̄ ad cęlestē p̄riam anxie nō anhelāt: tātoq3 sibi in rebus licitis vsum p̄bent, q̄to se perpetrasse illicita nulla meminerunt: & plęrūq3 pigri remanēt ad exercēda bona p̄cipua: quia valde sibi securi sunt, q̄ nulla cōmiserunt mala grauiora. At cōtra, nonnunq̄3 hi, qui se aliq̄ illicita egisse meminerūt, ex ipso suo dolore cōpuncti, inardescūt in amore dei: seseq3 in magnis v̄tutibus exercēt: cuncta & difficilia scti certaminis appetunt: oīa mundi derelinquūt, honores fugiūt, acceptis cōtumelijs lętant, flagrāt desyderio: ad cęlestē p̄riam anhelāt. Et qa se errasse a deo cōsiderāt, dāna p̄cedentia lucris seq̄ntib9 recōpensant. Maius ergo de pctōre cōuerso, q̄3 de stante iusto gaudiū fit in cęlo: quia & dux in p̄lio, plus eū militē diligit, qui post fugā reuersus hostē fortiter p̄mit: q̄3 illum, q nunq̄3 terga p̄buit, & nunq̄3 aliqd fortiter gessit. Sic agricola illā amplius terrā amat: q̄ post spinas vberes fruges p̄fert: q̄3 eam, q̄ nunq̄3 habuit spinas, & nunq̄3 fertilē messem p̄duxit. Sed inter hęc sciendū est, quia sunt plęriq3 iusti, in q̄rum vita tm̄ est gaudiū: vt eis q̄libet pctōrū pœnitētia p̄poni nullatenus possit. Nam m'lti & nullorū sibi malorum sunt cōscij: & tn̄ in tāti ardoris afflictiōe se exercent, ac si a pctis oībus angustent. Cuncta etiā licita respuunt ad despectū mundi sublimiter accinguntur. Licere sibi nolunt oē, qd' licet, bona etiā amputant sibi cōcessa, cōtēnunt visibilib9, inuisibilia accendunt, lamentis gaudēt, in cunctis semetipsos humiliant: & sicut nonnulli pctā operū, sic ipi pctā cogitationum deplorant. Quid itaq3 istos, nisi & iustos dixerim & pœnitentes: qui se & in pœnitentia de pctō cogitatiōis humiliāt: & recti semp in ope p̄seuerāt. Hinc ergo colligēdum est, q̄tum deo gaudium faciat, qn̄ humiliter plāgit iustus: si facit in cęlo gaudiū, qn̄ hoc qd' male gessit, per pœnitētiā dānat iniustus. Sequit. Aut q̄ mulier hn̄s drachmas decē: & si perdiderit drachmā vnā, nōne accēdit lucernam, & euertit domū, & q̄rit diligenter donec inueniat? &c. Quis signat p̄ pastorē ipse, & per mulierē. Ipse em̄ deus, ipse & dei sapientia. Et quia imago exprimit in drachma: mulier drachmā perdidit: qn̄ scilicet hō, qui cōditus ad imaginē dei fuerat: peccādo a silitudine sui cōditoris recessit. Sed accēdit mulier lucernā: quia dei sapientia apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumē

Iusti pęnitētis humiliatio.

Tertius. Drachma/ p.ch. legendū: nō drag ma p.g: vt Anto. neb. annotauit.

intesta est, lumen vero in testa: est diuinitas in carne. De q̃ videlicet testa sui corporis dicit ipsa sapientia. Exaruit velut testa virtus mea. Quia em̃ testa in igne solidatur: eius virtus sicut testa exaruit: quia assumptam carnẽ ad resurrectionis gl'iam ex passionis tribulatione roborauit: accensa autem lucerna euertit domum. quia mox vt eius diuinitas per carnẽ claruit, omnis se nr̃a conscientia concussit. Domus namq; euertitur: cum consideratione sui reat9 humana conscientia perturbatur. Qui euersionis sermo nõ discrepat ab eo, qđ in alijs codicibus legi', emundat: quia nimirum praua mẽs, si non prius per timorẽ euertitur, ab assuetis vitijs non mũdatur. Euersa ergo domo inuenitur drachma: quia cum perturbatur conscientia hominis, reparatur in homine sĩlitudo conditoris. Et cum inuenerit, cõuocat amicos & vicinas suas, dicẽs. Cõgratulamini mihi oẽs, quia inueni drachmã, quã perdideram. Quę amicæ vel vicinæ, nisi ille potestates cęlestes sunt iam superius dictę? q̃ tanto supernę sapientię iuxta sunt, q̃nto ei per gr̃am continuę visionis appropinquant. Sed inter hęc nequaq; relinq̃re negligenter debemus, cur ista mulier p quam dei sapientia figuratur: decem drachmas habuisse perhibetur: ex qbus vna perdidit, quam cum q̃reret, inuenit. Angelorũ quippe & hominum naturam ad cognoscendũ se dñs condidit, quam dum cõsistere ad æternitatẽ voluit, eam pculdubio ad suam sĩlitudinem creauit. Decem vero drachmas habuit mulier: quia nouem sunt ordines Angelorũ: sed vt compleretur electorum numerus: homo decimus est creatus: quia cõditori suo: nec post culpam perijt: quia hunc æterna sapientia per carnẽ miraculis coruscans, ex lumine testę reparauit. Nouem vero ordines Angelorũ diximus: quia videlicet (testante sacro eloquio) scimus Angelos, Archangelos, Virtutes, Potestates, Principat9, Dñatiões, Thronos, Cherubim, atq; Seraphim. Esse nãq; Angelos & Archãgelos, pene oẽs sacri eloquij paginæ testant'. Cherubim vero atq; Seraphim, sæpe (vt notũ est) libri pphetarũ loquunt'. Quattuor ergo ordinum nomina Paulus apl's ad Ephesios enumerat, dicens. Supra oẽm Principatum & Potestatẽ, & Virtutẽ, & Dñationem. Qui rursus ad Colossenses scribens, ait. Siue Thronos, siue Dñationes, siue Principatus, siue Potestates. Dñationes vero Principatus ac Potestates, iam ad Ephesios loquẽs: descripserat. Sed ea q̃q; Colossensibus dicturus, p̃misit Thronos. de quibus necdum quicq; fuerat Ephesijs locutus. Cum ergo illis quattuor q̃ ad Ephesios dixit, idest Principatibus, Potestatibus, Virtutibus, atq; Dñationibus cõiungunt'. Throni, quinq; sunt ordines, qui specialiter exprimuntur. Quibus dum Angeli & Archangeli, Cherubim atq; Seraphim adiũcta sunt, pculdubio nouẽ esse Angelorũ ordines inueniunt'. Vnde & ipsi Angelo, qui primus est cõditus per pphetam dr̃. Tu signaculum similitudinis: plenus sapientia: & perfectus decore, in delicijs paradisi dei fuisti. Vbi notandũ, q non ad similitudinem dei factus, sed ad signaculum similitudinis dr̃, vt quo subtilior in eo est

Lumẽ intesta diuinitas in carne est. Ps. xxi.

Domum euerti qd sit.

Textus.

Ephe. i. d. Col. i.

Eze. xxviij

natura: eo imago dei in illo similius insinuetur exp̄ssa. Quo in loco mox subdit. Omnis lapis p̄ciosus opimentū tuū: Sardius/Topasius/Iaspis/Chrysolytus/Onyx & Beryllus/Saphyrus/Carbuncul9/& Smaragd9. Ecce nouē dixit noīa lapidū, qa p̄fecto nouē sunt ordines angelorum. Quib9 nimirū ordinib9 ille prim9 angelus ideo ornat9 & optus extitit: qa dū cūctis agminibus āgelorum p̄latus est/ex eorum cōparatiōe clarior fuit. Sed cur istos p̄sistentium āgelorum choros enumerādo pstrinximus: si nō eorū ministeria subtiliter exprimam9? Greca em̄ lingua Angelij nuncij/Archāgeli v̄o summi nuncij vocant. Sciēdum q̄q: q̄ Angelorū vocabulū nomē est officij, nō nature. Nam sc̄ti illi celestis p̄rie spūs semp qdem sunt spūs, sed semp vocari Angeli nequaq; possunt: qa tunc solū sunt Angeli: cū p eos aliq̄ nunciātur. Vnde & p Psalmistā dr̄. Qui facit Angelos suos spūs. Ac si patenter dicat. Qui eos, q̄s semp habet spūs: etiā cum voluerit Angelos facit. Hi aūt q minima nunciāt Angeli: qui v̄o summa nunciāt Archangeli vocant. Hinc est em̄ q̄ ad Mariā v̄ginē non quilibet Angel9, sed Gabriel archāgelus mittit. Ad hocquippe ministeriū summum Angelū venire dignū fuerat: q summū oīm nunciabat. Qui idcirco etiā priuatis noībus cēsent: vt signet p vocabula, etiā in opatione quid valeāt. Neq; em̄ in illa sc̄tā Ciuitate, quā, visiōe omnipotētis Dei, plena sciētia pfecit, idcirco ppria noīa sortiunt/ne eorū psonę sine noībus scire nō possint, sed cū ad nos aliquid ministraturi veniūt/ apud nos etiā nomē a ministerijs trahunt. Michael nāq; quis vt de9: Gabriel aūt, fortitudo dei, Raphael v̄o, dr̄ medicina dei. Et q̄tiens mire v̄tutis aliqd agit: Michael mitti phibet; vt ex ipso actu & noīe det intelligi: quia nullus potest facere, qd facere p̄ualet deus. Vnde & ille āntiquus hostis qui esse deo p superbiā silis cōcupiuit/dicēs. In celum cōscendā: sup astra celi exaltabo soliū meum/sedebo in mōte testamēti in laterib9 aquilonis: ascendā super altitudinē nubium: silis ero altissimo: dū in fine mundi sua v̄tute relinquit/extremo supplicio perimēdus/cū Michaele archāgelo p̄liaturus esse phibet: sicut p Ioānē dr̄. Factū est p̄lium cum Michaele archāgelo: vt qui se ad dei silitudinē superbus extulerat/p Michaelē pemptus discat: quia ad dei silitudinē p superbiā nullus exurgat. Ad Mariā q̄q; Gabriel mittit: quia fortitudo Dei noīat. Illū quippe nunciare veniebat: qui ad bellādas aereas potestates humilis apparere dignatus est, de q̄ per Psalmistā dr̄. Tollite portas principes v̄ras, & eleuamini portę ęternales: & introibit rex glię. Quis est iste rex glię? Dn̄s fortis & potēs, dn̄s potēs in p̄lio. Et rursum: Dn̄s v̄tutum, ipse est rex glię. Per dei ergo fortitudinē nunciādus erat, qui v̄tutum dn̄s & potēs in p̄lio ad debellādas potestates aereas veniebat. Raphael q̄q; interp̄tat (vt dicimus) medicina dei: quia scilicet dum Tobię oclos q̄si per offm̄ curatiōis tetigit/cecitatis illi9 tersit tenebras. Qui ergo ad curādum mittit: dignum videlicet fuit vt Dei medicina vocaret. Sed quia Angelorum noīa interp̄tando perstrinxim9 nūc superest

Marginal notes: ps.ciij. — Esaie.xiiij. — Apoc.a.xij.

superest, vt ipsa officiorum vocabula breuiter exequamur. Virtutes eñ vocantur illi nimirum spũs. per q̃s signa & miracula freq̃ntius fiunt. Potestates etiam vocãtur hi, qui hoc potentius cæteris in suo ordine perceperunt: vt eorum dicioni ꝟtutes aduersæ subiectæ sint, q̃rum potestate refrenant, ne corda hominum tm̃ tentare valeant: q̃tum volunt. Principatus etiam vocant, qui ipsis q̃q; bonis Angelorum spiritibus p̃sunt: qui subiectis alijs dum q̃q; agenda disponunt, eis ad explenda mysteria principant. Dñationes autem vocant, qui etiam potestates principatum dissimilitudine alta transcendunt. Nam principari est inter reliq̃s priorem existere: dñari vero est etiã subiectos possidere. Ea ergo Angelorum agmina, q̃ mira potentia p̃minent: pro eo q̃ eis cætera ad obediendum subiecta sunt, dominationes vocantur. Throni quoq; illa agmina sunt vocata: quibus ad exercendum iudicium semper deus omps p̃sidet. Quia eñ thronos latino eloquio sedes dicimus. Throni dei dicti sunt hi, q̃ tanta Diuinitatis gr̃a replent: vt in eis dñs sedeat & p eos sua iudicia decernat. Vnde & per Psalmistam dr̃. Sedes sup Thronum: qui iudicas æquitatem. Cherubim q̃q; plenitudo scientiæ dr̃: & sublimiora illa agmina idcirco Cherubim vocata sunt: q̃a tanto pfectiori scientia plena sũt, q̃nto claritatem dei vicinus cõtemplant: vt scd̃m creaturæ modum eo plene omnia sciant: q̃ visione creatoris sui p meritum dignitatis appropinq̃nt. Seraphim etiam vocant illa sctõrum spirituum agmina, q̃ ex singlari ppinq̃ta te cõditoris sui incomparabili ardent amore, Seraphim nãq; ardentes, vel incendentes vocant. Quæ quia ita Deo cõiuncta sunt, vt inter hæc & Deum nulli alij spũs intersint: tãto magis ardent: q̃to hunc vicinius vident. Quorum pfecto flamma amor est, quia q̃ subtilius claritatem diuinitatis ei⁹ aspiciunt, eo validius in eius amore flammescunt. Sed qd pdest nos de Angelicis spiritibus ista pstringere: si nõ studeamus hæc etiam ad nr̃os pfectus cõgrua cõsideratione deriuare. Quia eñ supna ciuitas illa ex Angelis & Hominibus cõstat: ad quam tm̃ credimus humanum genus ascẽdere: q̃tos illic cõtingit electos Angelos remãsisse, sicut scriptum est. Statuit terminos gentium scd̃m numerum Angelorum Dei: debemus & nos aliq̃d ex illis distinctionibus supnorum ciuium ad vsum nr̃æ cõuersatiõis trahere: nosq; ipsos ad incremẽta ꝟtutum bonis studijs inflammare. Quia eñ tanta illuc ascẽsura credit multitudo hominum: q̃ta multitudo remãsit Angelorũ: supest vt ipsi q̃q; homines, qui ad cælestem p̃riam redeunt: ex eis agminibus aliq̃d illud reuertentes imitent. Distinctæ nãq; conuersationes hominum singlorũ agminum ordinibus cõgruunt: & in eorum sortem p cõuersatiõis silitudinem deputant. Nam sunt plærisq;, qui parua capiunt, se tñ hæc eadem parua pie annunciare fr̃ibus non desistunt. Isti itaq; in Angelorum numerũ currunt. Et sunt nõnulli, qui diuinæ largitatis munere refecti, secretorũ celestium summa & capere p̃ualent & nunciare. Quo igit isti, nisi inter Archangelos

Ps. ix.

Deu. xxxij

rum numerum deputantur? Et sunt alij: qui mira faciunt signa: valēter operantur. Quo igit̄ isti, nisi ad supnarum v̄tutum sortem & numerum congruunt? Et sunt nonnulli qui etiam de obsessis corporibus malignos spūs fugant: eosq; v̄tute orōnis. & vi acceptæ potestatis eijciunt. Quo itaq; isti meritum suum, nisi inter potestatum cælestium numerū sortiuntur? Et sunt nonnulli, qui acceptis v̄tutibus electorum etiam hominum merita transcendunt, cūq; & bonis meliores sunt, electis quoq; f̄ribus principant̄. Quo ergo sortem suam nisi inter principatum numeros acceperunt? Et sunt nonnulli, q sic in semetipsis vitijs, omnibusq; desyderijs dn̄antur: vt in ipso iure mundiciæ dij inter homines vocent̄. Vnde & ad Moysen dr̄. Ecce constitui te deum Pharaonis. Quo ergo isti, nisi inter numeros dn̄antium currunt? Et sunt nonnulli, qui dum semetipsis vigilanti cura dn̄antur, dumq; se sollicita intentione discutiunt, diuino timori semp inhærentes: hoc in munere v̄tutis accipiunt: vt iudicare recte & alios possint. Quorum pfecto mentibus, dum diuina cōtemplatio præsto est: in his velut in Throno suo dn̄s p̄sidens aliorum facta examinat, & cūcta mirabiliter de sua sede dispensat. Quid ergo isti, nisi Throni sui cōditoris sunt? Vel q̄ nisi ad supnarum sedium numeros ascribūtur? Per q̄s dum sc̄tā eccl̄ia regit̄: plærumq; de qbusdam suis infirmis actibus etiam electi iudicant̄. Et sunt nonnulli qui tanta Dei & pximi dilectione pleni sunt, vt Cherubim iure nominent̄. Quia em̄ (vt p̄fati sumus) Cherubim plenitudo scientiæ dr̄: & Paulo dicente didicimus. Quia plenitudo legis est dilectio: omnes, qui dei & pximi charitate cæteris amplius pleni sunt, meritorum suorum sortem inter Cherubim numeros perceperunt. Et sunt nōnulli qui supnæ cōtemplatiōis facibus accensi, in solo conditoris sui desyderio anhelant, nil iam in hoc mūdo cupiūt, sed solo æternitatis amore pascunt̄, terrena q̄q; abijciunt, cūcta temporalia mēte transcendūt, amant & ardent: atq; in ipso suo ardore requiescunt: amādo ardent, loq̄ndo alios accēdunt. & q̄s v̄bo tangunt, ardore ptinus in dei amore faciunt. Quid ergo istos nisi Seraphim dixerim: q̄rum cor in igne cōuersum lucet & vrit: qa & mentium oclos ad supna illuminant: & compūgendo in fletibus vitiorum rubiginem purgant? Qui ergo ita ad amorem sui cōditoris inflāmati sunt, quo nisi inter Seraphim numerum sortem suæ vocationis acceperunt? Sed hæc f̄res charissimi me loq̄nte introrsus, vos ad vosmetipsos reducite, secretorum vr̄orum merita: cogitationesq; discutite: videte si qd boni iam vobiscum intus agitis, videte si in numero horum agminum, q̄ breuiter tangēdo perstrinximus, sortem vr̄æ vocatiōis inuenietis. Væ autem animæ, q̄ in se de his bonis, q̄ enumerauimus minime aliqd recognoscit: eiq; adhuc væ deterius imminet, si & priuatam se donis intelligit, & nequaq; gemit. Quisqs ergo talis est f̄res mei: gemēdus est valde: quia nō gemit. Pensemus ergo accepta electorum munera: & v̄tute, q̄ possumus ad amorem tātæ sortis an-

Exo. vij. a.

Rom. xiij. c.

helemus. Qui in se donorum grãm minime recognoscit, gemat: qui vo in se minora cognoscit, maiora aliis nõ inuideat: quia & supnæ istæ distinctiones btõrum spirituum ita sunt cõditæ: vt aliæ aliis sint prælatæ. Fertur vero Dionysius ariopagita antiquus, videlicet & venerabilis pr dicere, q ex minoribus Angelorum agminibus, foras ad explẽdum ministerium, vel visibiliter, vel inuisibiliter mittunt: scilicet: quia ad humana solatia: aut Angeli, aut Archãgeli veniunt. Nam supiora illa agmina ab intimis nunq̃ recedũt: qm ea, q̃ præeminent, vsum exterioris ministerii nequaq̃ hñt. Cui rei illud videt cõtrarium qd Esaias dicit. Volauit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus: quem forcipe tulerat de altari: & tetigit os meum. Sed in hac pphetæ sententia vult intelligi: quia hi spũs, qui mittunt: eorum vocabulum pcipiunt, q̃rum offm̃ gerunt: quia em̃ vt pctã locutiõis incẽdat, de altari Angelus carbonem portat: Seraphim vocat: qd incẽdium dr. Huic autẽ sensui, & illd credit non incõuenienter opitulari, qd per Danielem dr. Millia milliũ ministrabãt ei: & decies millies cẽtena millia assistebãt ei. Aliud nãq̃ est ministrare: alid assistere. Hi ministrãt Deo: q & ad uos nũciando exeunt: assistũt vo, qui sic contemplatione intima pfruunt: vt ad explẽda foris opa minime mittant. Sed quia in qbusdam scripturę locis q̃dam p Cherubim: q̃dam vo p Seraphim agi didicim9: vtrum p se hæc faciãt, an p subiecta agmina agãtur, q̃ sicut dr in eo qd a maioribus veniũt, maiora vocabula sortiunt: nos affirmare nolum9, qd aptis testimoniis nõ approbamus. Hoc tñ certissimũ scimus: quia ad explẽdum de supnis ministerium, alii spũs, alios mittũt: Zacharias (scilicet) ppheta testante: qui ait. Ecce angelus qui loq̃bat in me egrediebat: & alius Angelus egrediebat in occursum eius, & dixit ad eũ. Curre, & loq̃re ad puerum istum, dicẽs. Absq̃ muro habitabit Ierlm: dum em̃ Angelus ad Angelum dicit. Curre & loq̃re, dubium nõ est: qa al9 alium mittit. Minora vo sunt q̃ mittunt: maiora q̃ mittũt. Sed hoc q̃q̃ de ipsis agminibus q̃ mittunt certum tenem9: quia & cum ad nos veniunt: sic exterius explent ministerium: vt tñ nunq̃ desinit interius p cõtemplatiõem. Et mittunt igitur & assistũt: quia & sic circũscriptus est Angelic9 spũs, summus tñ spũs non est. Angeli itaq̃ & missi ante ipm sunt: quia quolibet missi veniãt, intra ipm currunt. Sciẽdum q̃q̃ est quia plerumq̃ ipsi btõrum spirituum ordines, vicinorum sibi ordinum vocabula sortiunt. Thronos em̃ scilicet sedes Dei btõrum spirituum ordinem specialem diximus: & tñ per Psalmistam dr. Qui sedes sup Cherubim appare: quia videlicet dum in istis distinctiõib9 agminum Cherubim Thronis iungunt: sedere etiam sup Cherubim dñs ex vicini agminis æq̃litate phibet. Sic quippe in illa summa ciuitate specialia q̃dam singlorum sunt: vt tñ sint communia omnium: & qd in se quisq̃ ex parte habet, hoc in alio ordine totum possideat. Sed idcirco vno eodemq̃ vocabulo communiter nõ censent: vt ille ordo vocari priuato vniuscuiusq̃

Esa. vi. b.

Dani. vii. c

Zach. ii

Ps. lxxix.

rei nomine debeat: qui hanc in munere plenius accepit. Seraphim nanque incendium diximus: & tamen amore conditoris simul omnes ardent. Cherubim plenitudinem scientiæ diximus: & tamen quis ibi aliquid nesciat, vbi ipsum simul omnes fontem scientiæ deum vident? Throni illa agmina quoque, quibus conditor præsidet vocantur: sed beatus esse quis potest, nisi creator suus eius menti præsideat? Quæ ergo ex parte ab omnibus habentur, eis in priuato nomine data sunt qui hæc in munere plenius acceperunt. Nam & si quæ illic sic alij habent: vt haberi ab alio nequaquam possint: sicut speciali nomine Dominationes & Principatus vocantur: cuncta ibi singulorum sunt: quia per charitatem spiritus ab alio in alijs habentur. Sed ecce dum cælestium ciuium secreta rimamur, ab expositionis nostræ ordine longe digressi sumus. Suspiremus ergo ad eos de quibus loquimur, sed redeamus ad nos. Meminisse etenim debemus: quia caro sumus. Taceamus interim de secretis cæli: sed ante conditoris oculos manu pœnitentiæ tergamus maculas pulueris nostri. Ecce ipsa diuina misericordia pollicetur, dicens. Gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente: & tamen per prophetam dominus dicit. Quia quacunque die iustus peccauerit, omnes iusticiæ eius in obliuionem erunt coram me. Pensemus si possumus dispensationem supernæ pietatis. Stantibus si ceciderint minatur pœnam: lapsis vero vt resurgere appetant, promittit misericordiam. Illos terret ne præsumant in bonis: iustos refouet ne desperent in malis. Iustus es? iram pertimescere corruas. Peccator es? præsume de misericordia, vt resurgas. Ecce autem iam lapsi sumus, stare nequaquam voluimus: in prauis nostris desyderijs iacemus. Sed qui nos rectos condidit: adhuc expectat & prouocat, vt resurgamus. Sinum suæ pietatis apperit: nos quoque ad se recipere per pœnitentiam quærit. Sed pœnitentiam agere digne non possumus, nisi modum quoque eiusdem pœnitentię cognoscamus. Pœnitentiam quippe agere est: & perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, vt tamen alia committat, adhuc pœnitentiam agere, aut ignorat, aut dissimulat. Quid enim prodest si peccata quis luxuriæ defleat, & tamen adhuc auariciæ æstibus anhelat? Aut quid prodest si auariciæ culpas iam lugeat: & tamen inuidiæ facibus tabescat? Sed minus est valde quod dicimus: vt qui peccata deplorat, plorando minime committat: & qui plangit vicium: perpetrare vicia timeat. Nam cogitandum summopere est: vt qui se illicita meminit commisisse, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere: quatenus per hoc conditori suo satisfaciat: vt qui commisit prohibita, sibimet ipsi abscindere debeat etiam concessa: & se reprehendat in minimis: quem meminit in maximis deliquisse. Nimia sunt hæc quæ loquor: si hæc ex sacri eloquij testimonio non affirmo. Lex certe veteris Testamenti alienam vxorem concupisci prohibuit: a rege vero fortia iuberi militibus, vel desyderari aquam non pœnaliter vetat. Et cuncti nouimus, quod Dauid mucrone concupiscentiæ transfixus, alienam coniugem: & appetiuit, & abstulit. Cuius culpam digna verbera sunt

Luce. xv. b
Eze. xxxiij.

ecuta. & malum, qđ perpetrauit, per pœnitentiæ lamenta correxit. Qui cū longo post cōtra hostiū cuneos se ferret: aquā bibere ex eorū cisterna ex desyderio voluit. Cuius electi milites inter cateruas aduersantium medias erūpetas: aquam, quā rex desyderauerat detulerunt illæsi. Sed vir flagellis eruditus: semetipm ꝓtinus cum pericło militum aquā desyderasse reprehendit: eāq; dño fundens libauit sicut illic scriptū est. Libauit eam dño. In sacrificio qppe dñi effusa est aq & cōuersa: quia culpā concupiscētię mactauit p pœnitētiā reprehensiōis suæ. Qui ergo quōdā cōcupiscere alienā cōiugē nequaq; timuit. Post etiā quia aquā cōcupiscit, expauit. Quia em̄ se illicita ppetrasse meminerat: contra semetipm iam rigidus etiā a licitis abstinebat. Sic, sic pœnitētiā agamus: vt ea, q̄ cōmisimus pfecte defleamus. Pensemus super nos diuitias conditoris nr̄i: peccare nos vidit & pertulit. Qui nos ante culpā peccare ꝓhibuit: etiā post culpā expectare ad veniā, non desistit. Ecce ipsos nos, quē despeximus vocat: auersi ab illo sumus: & tñ nō auertit̄. Vñ & bñ p Esaiā dr̄. Et erunt ocl̄i tui vidētes p̄ceptorē tuū: & aures tuæ audient vocē post tergū monentis. Quasi faciē suā homo monitus est: qñ ad iusticiā cōditus p̄cepta rectitudinis accepit. Sed cum hæc eadem p̄cepta cōtempsit: q̄si conditori suo dorsum mentis in faciē dedit. Sed ecce adhuc sequit̄: post tergū monet: quia iam a nobis conteptus est: & tñ nos adhuc vocare nō cessat. Quasi dorsum in faciē eius dedimus, cuius vba despicimus, cuius p̄cepta calcamus. Sed stās post tergū nos auersos reuocat: quia & videt: qđ despicit̄: & t̄ñ per p̄cepta clamat: per patientiā expectat. Pēsate ergo fr̄es charissimi, si cuilibet vr̄m loqnti famulus superbiret, terga in faciē mitteret: nunq d non conteptus dn̄s, eius superbiā feriret, vulnera districtæ animaduersionis infligeret? Ecce nos peccādo autori nr̄o terga in faciē dedimus: & tñ sustinemur. Supbæ auersos benigne reuocat: & q ferire nos auersantes potuit, vt redeamus, munera ꝓmittit. Tanta ergo cōditoris nr̄i misericordia duriciā nr̄i reatus emolliat: vt homo q malum, qđ fecit experiri pcussus poterat: saltē expectatus erubescat. Rem fr̄es breuiter refero, quā viro venerabili Maximiano, tūc pr̄e monasterij mei atq; p̄sbytero: nunc aūt Syracusano epō narrante cognoui. Hanc itaq; solerter auditis, charitatis vr̄æ nō breuiter suffragari credo. Nr̄is vo tpib⁹ Victorinus qdam extitit: qui alio q̊q; nomine Aemilianus appellatus est: non inopis substātiæ iuxta mediocritatē vitæ. Sed quia plærūq; regnat in rerum opulentia carnis culpa, in q̊dam facinore lapsus est, qđ debuisset valde ptimescere: ac de suæ mortis immanitate cogitare. Reatus ergo sui cōsideratiōe cōpunctus: erexit se cōtra se, mūdi huius om̄ia dereliquit, monasteriū petijt. In q̊ nimirū monasterio tantæ humilitatis, tātæq; districtiōis extitit: vt cūcti fr̄es, qui illic ad amorē diuinitatis excreuerant/suā cogerent̄ vitā despicere/dum illius pœniten tiā viderent. Studuit namq; toto mentis annixu cruciare carnē: voluptates ꝓprias frangere: furtiuas orōnes q̄rere/cotidianis se lachry

4.reg.xxiij.

Esa.xxxiij.

mis lauare/despectum sui appetere:oblatam a fratribus venerationē timere. Hic itaq; nocturnas frm vigilias p̄uenire cōsueuerat. Et quia mōs in q̄ monasterium situ ē est ex vno latere, in secretiori parte ꝓminebat: illuc consuetudinē fecerat ante vigilias egredi: vt se cotidie in fletu pœnitentię q̄nto secretius/tāto liberius mactaret. Cōtemplabat̄ nāq; districtionem venturi iudicis sui, ac iam eidē iudici concordās, puniebat in lachrymis reatū facinoris sui. Quadā ꝟo nocte Abbas monasterij vigilans: hūc latenter egredientē intuitus, lento foras pede secutus est. Quem cū in secreto montis latere cerneret in or̄one ꝓstratum/expectare voluit qn̄ surgeret: vt ipsam q̄q; longanimitatē or̄onis eius exploraret. Tum subito lux cęlitus emissa super eū fusa est, qui in or̄one ꝓstratus iacebat: tantaq; se in illo loco claritas sparsit, vt tota pars regiōis illius ex eadē luce candesceret. Quā Abbas: vt vidit intremuit & fugit. Cūq; post longū horæ spaciū isdem frater ad monasterium redisset. Abbas eius vt disceret, an sup se effusionē tanti luminis agnouisset: requirere eum studuit/dicens, Vbi fuisti frater? At ille latere se posse credēs, in monasterio se fuisse respondit. Quo negante Abbas cōpulsus est dicere q̄d vidisset. At ille se videns dep̄hensum: hoc q̄q;, q̄d' Abbatē latebat a̮puit: adiungens. Qn̄ super me vidisti lumē de cælo descēdere, vox etiā pariter venit, dicens. Dimissum est tibi pc̄tm̄ tuum. Et q̄dem omp̄s deus pc̄tm̄ eius potuit tacendo relaxare, sed loq̄ndo per vocē, radiando per lumen exemplo suæ misericordię, nr̄a ad pœnitentiā voluit corda cōuertere. Miramur fr̄es charissimi, q̄ persecutorem suum Saulū dn̄s de cælo ꝓstrauit, de cælo allocutus est. Ecce nr̄is q̄q; tp̄ibus peccator & pœnitens vocē de cælestibus audiuit. Illi dictum est: quid me p̄seqūris: iste ꝟo meruit audire, dimissum est tibi pc̄tm̄ tuum. Longe est inferior meritis peccator pœnitēs iste: q̄ Paulus. Sed quia adhuc in hac re de Saulo loquimur crudelitatē necis anhelante: liceat audēter dicere, q̄a Saulus ꝓpter superbiam vocē increpationis, iste ꝟo ꝓpter humilitatē vocem consolationis audiuit. Hunc, quia humilitas strauerat, diuina pietas erigebat. Illū, q̄a sup̄bia erexerat, diuina seueritas humiliabat. Habete ergo fr̄es mei fiduciam de misericordia conditoris nr̄i: cogitate q̄ facitis: recogitate q̄ fecistis. Largitatē supernæ pietatis aspicite, & ad misericordem iudicē dum adhuc expectat cum lachrymis venite. Considerantes namq; q̄ iustus sit/pc̄ā vr̄a nolite negligere. Considerantes ꝟo q̄ pius sit, nolite desperare. Præbet apd' deum homini fiduciam deus homo. Est nobis spes magna pœnitentibus: quia aduocatus noster, factus est iudex nr̄. Qui viuit & regnat cum deo p̄re in vnitate sp̄us sancti deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Actuū. ix.

¶ LAVS DEO.

TABVLA AD PROMPTIVS inueniendum Euangelia & Homilias, quæ in hoc libro secundum numerum foliorũ ordine Alphabetico sunt digesta.

FINIS.